

SUTHIPARITHAT JOURNAL

วารสารสุทธิปริทัศน์

ปีที่ 32 ฉบับที่ 101 มกราคม - มีนาคม 2561

[THAI - JOURNAL CITATION INDEX CENTRE: TCI 1]

ISSN 0857-2690

VOL 32 NO.101 January - March 2018

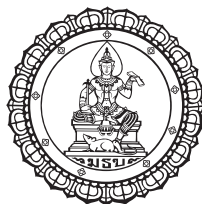
dpujournal@dpu.ac.th

[/suthiparithat](https://www.facebook.com/suthiparithat)

www.dpu.ac.th/dpuc/journal

สุทธิปรีทัศน์ SUTHIPARITHAT

ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๑๐๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๑

Volume 32 Number 101 January - March 2018

ISSN 0857-2690

<http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal>

วารสารสุทธิปรีทัศน์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เป็นวารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนี

การอ้างอิงวารสารไทย กลุ่มที่ 1 (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI)

ประกาศ ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2558

เจ้าของ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทร. 02-954-7300 (อัตโนมัติ 30 หมายเลข) ต่อ 361 Dhurakij Pundit University 110/1-4 Prachachuen Road Laksi, Bangkok 10210 Telephone 02-954-7300 (Automatic 30 Number) # 361	
คณะที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วิสกุล ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญวัลย์ สัตยารักษ์วิทย รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย เพ็ชรรักษ์ คณบดีทุกคณะ/วิทยาลัย	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลีลา เตียสูงเนิน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
กองบรรณาธิการบุคคลภายนอก	ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริศรีสมบัติ ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียา วิบูลย์เศรษฐ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตร์ระจิก รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา ลินทร์ตนศิริกุล รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย รองศาสตราจารย์ ยุทธนา ธรรมเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา คภะสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิตินันต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข้มทอง ดร.ลินดา ตีร์วรรณไชย ดร.พุมวิทย์ บุญนา ดร.สุนทรี เหล่าพันธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กองบรรณาธิการบุคคลภายใน	รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย เพ็ชรรักษ์ รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันร จะนู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิลา พงศ์ย์หล้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิวัตรรัตน์ ทิพรส ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู ดร.ศิริเดช คำสุพรหม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
กองการจัดการ (การเงินและสมาชิก) ออกแบบรูปเล่ม-จัดหน้า กำหนดออก จัดจำหน่าย พิมพ์ที่	เปรมวดี กระตุกษ์ มนสิชา กรตนวม ราย 3 เดือน ฉบับละ 550 บาท มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต E-mail : dpujournal@dpu.ac.th โทร. 02-954-7300 ต่อ 646, 636 โทร. 02-954-7300 ต่อ 277

ทัศนะข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารสุทธิปริทัศน์ เป็นทัศนะวิจารณ์อิสระทางคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับทัศนะข้อคิดเห็นเหล่านั้นแต่ประการใด ลิขสิทธิ์บทความเป็นของผู้เขียนและวารสารสุทธิปริทัศน์ และได้รับการสงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
The View Expressed in each Article are Solely those of Author(s).

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริรัมย์
ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตร์ระจุ
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา ลินทร์ตันศิริกุล
รองศาสตราจารย์ ยุทธนา ธรรมเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีญา วิบูลย์เศรษฐ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศน์ย์ ขาดีไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุตสังข์
รองศาสตราจารย์ ศิริพร ลัจจนวนนท์
รองศาสตราจารย์ วิรัช สงวนวงศวาน
รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรุณา ไบโลว์ส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา คณะสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิตินันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข้มทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวัฒน์ พุกเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณรพี บานชื่นวิจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพล วิเชียรอินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แนวตา เตชะทวิวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณกันต์ ศุภศิริพงษ์ชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสว พักขาว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศักดิ์ สายจำปา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน ไส้ลัฏฐ์ไกล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์
ดร.ทวีศักดิ์ กฤษเจริญ
ดร.ประสิทธิ์ เขียวศรี
ดร.พณวิทย์ บุญนาค
ดร.มานิต บุญประเสริฐ
ดร.วินัย หอมสมบัติ
ดร.ลัดดาพล ลัจจเดชะ
ดร.ลินดา ตีวรรณไชย
ดร.สุขยีน เทพทอง
ดร.สุนทรี เหล่าพันจัน
ดร.กัลยา ขาวบ้านแก้ว
ดร.จินตนา ไพโรจน์
ดร.ละเอียต ศิลาน้อย
ดร.วนิดา พลเดช
ดร.วิมาลา ผ่องแผ้ว
ดร.เอกพงศ์ กิตติสาร

มหาวิทยาลัยศิลปากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสยาม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (อาจารย์พิเศษ)
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (อาจารย์พิเศษ)

บทความ :

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย CHINESE LANGUAGE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT QUALITY DEVELOPMENT STRATEGIES OF SENIOR HIGH SCHOOLS IN THAILAND สุคนธา อรุณภู, บุญเสริม วีสกุล, ไพฑูรย์ สินลารัตน์ Sukontha Arunpoo, Boonserm Weesakul, Paitoon Sinlarat	1
กลยุทธ์การแสวงหาข้อมูลของพนักงานใหม่ในกระบวนการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการ NEW HIRE'S INFORMATION SEEKING STRATEGY IN THE PROCESS OF ORGANIZATIONAL ENTRY พรพรหม ชมงาม Pornprom Chomngam	13
การบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก MANAGEMENT OF VILLAGE WATERWORKS IN NAKHON NAYOK PROVINCE มยุรี โยธาวุธ Mayuree Yotawut	25
การปรับปรุงประสิทธิภาพของข้อมูลดัชนีราคานำเข้า/ส่งออกของประเทศไทย IMPROVING EFFICIENCY OF IMPORT/EXPORT PRICE INDEX OF THAILAND ธิวิรัตน์ เมฆบัณฑิตกุล Titirut Mekbunditkul	36
การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ ของนักเรียนประถมศึกษา THE TEACHER DEVELOPMENT THROUGH THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY CONCEPT TO ENHANCE THE LITERACY OF PRIMARY STUDENTS สุภาวดี ปกครอง, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ Supawadee Pokkrong, Suwat Julsuwan	51
การพัฒนาตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร THE DEVELOPED CRITICAL THINKING OF SECONDARY STUDENTS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION INDICATORS อติคุณ สินธนาปัญญา Atikhun Sintanapanya	68
การศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกและปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบ การศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดตาก THE STUDY OF IN-DEPTH CHARACTERISTICS AND FACTORS AFFECTING OUT-OF-SCHOOL CHILDREN: A CASE STUDY OF TAK PROVINCE พัชรภา ดันติชูเวช Patcharapa Tantichuwet	80

สารบัญ Contents

ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการทุจริตโดยผู้บริหารของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	92
THE RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE MECHANISMS AND MANAGEMENT FRAUD OF THE COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND	
ศศิประภา สมัครเขตการพล, พัชรนันท์ เพชรเชิดชู <i>Sasiprapa Samakkhetkarnpol, Pattanant Petchchedchoo</i>	
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเอง ของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ของธนาคารพาณิชย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร	110
THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED ORGANIZATIONAL CLIMATE AND THE PERSONAL DEVELOPMENT OF CUSTOMER SERVICE LINE OF COMMERCIAL BANK IN BANGKOK	
จิราวรรณ ปัญญาคำ, ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์, โสภณ แยมกลิ่น <i>Jirawan Panyakam, Sivanun Sivapitak, Sophon Yamklin</i>	
ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาครัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร	121
ANTECEDENTS OF PRO-ENVIRONMENTAL BEHAVIOR OF UNDERGRADUATE STUDENTS AT PUBLIC UNIVERSITIES IN BANGKOK	
ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร <i>Pinkanok Wongpinpech</i>	
ปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ ลุ่มน้ำแม่ฮ่อง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	134
FACTORS AFFECTING TOURISTS' DECISION TO VISIT THE ROYAL-INITIATED MAE NGON RIVER BASIN DEVELOPMENT PROJECT IN FANG DISTRICT, CHIANG MAI	
ศิวรัตน์ กุศล, ธรณัฐชนก เพชรรานนท์ <i>Siwarat Kuson, Thanchanok Bejrananda</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุข: กรณีศึกษาประเทศกลุ่มรายได้ปานกลางและต่ำ	149
FACTORS AFFECTING HEALTH OUTCOMES : A CASE STUDY OF MIDDLE AND LOW INCOME LEVEL COUNTRIES	
โกสินทร์ เตชะนิยม, ประพนธ์ สหพัฒนา, อัฏกฤตย์ เทพมงคล <i>Kosin Techaniyom, Prapon Sahapattana, Athkrit Thepmongkol</i>	
มูลค่าองค์การกับการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการ	160
VALUE RELEVANCE OF THE DISCLOSURE IN THE FORM OF AN INTEGRATED REPORTING	
นพพร แพทย์รัตน์, พัชรนันท์ เพชรเชิดชู <i>Nopporn Paetrat, Pattanant Petchchedchoo</i>	
รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มเครือข่ายที่มีต่อกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชน	173
COMMUNICATION PATTERN OF DAWAH THROUGH COMMUNITY VISIT ACTIVITY	
ณัฐพงศ์ ส่วนดี, พรพรหม ช่มงาม <i>Nattpong Suandee, Pornprom Chomngam</i>	

สารบัญ Contents

อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความผูกพันและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร THE INFLUENCE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON CALL CENTER AGENTS' PSYCHOLOGICAL WELL-BEING AND JOB PERFORMANCE IN THE INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY BUSINESS GROUP	185
--	-----

ศยามล เอกะกุลานันต์, ธวัลย์ เนียมทรัพย์
Sayamon Akakulanan, Thawan Nieamsup

บทความวิชาการ :

จาก “กสิภาพ” สู่ “ไลน์ภาพ” ส่วน (ไม่) ผสมของสังคมไทย FROM CHAOS TO LINE, A (NOT) BLEND OF THAI SOCIETY วีรณัฐ โรจนประภา <i>Veeranut Rojanaprapa</i>	200
--	-----

หนังสือแนะนำ :

ชื่อหนังสือแนะนำ : “Strategic Database Marketing – third edition” วิศิษฐ์ศรี จินตนา <i>Wisitsee Chintana</i>	212
--	-----

บทบรรณาธิการ

สวัสดีท่านผู้อ่านทุกท่าน วารสารสุทธิปริทัศน์ฉบับนี้ ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 32 ฉบับที่ 101 มกราคม-มีนาคมแล้ว ในฉบับนี้ได้ตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวนทั้งสิ้น 16 บทความ โดยส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัยตามนโยบายการตีพิมพ์ของวารสารสุทธิปริทัศน์ โดยมีบริบทเนื้อหาจากหลากหลายสาขาวิชาเช่นเดิม ได้แก่ การจัดการและการพัฒนาการศึกษา ดัชนีการค้าต่างประเทศ การสื่อสารการตลาด การบัญชีบริหาร การกำกับดูแลกิจการ การบริหารองค์กรและทรัพยากรบุคคล การจัดการการท่องเที่ยว และพัฒนาการของสังคม

“Strategic Database Marketing – third edition” คือ หนังสือที่น่าอ่านในฉบับนี้ เขียนโดย Mr. Arthur Middleton Hughes แนะนำหนังสือเล่มนี้โดย อาจารย์วิศิษฐ์ศรี จินตนา ที่ปรึกษา วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชีแห่งมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต หนังสือเล่มนี้เขียนโดยครูทางการตลาดแบบ Database Marketing ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางการตลาดให้กับบริษัทชั้นนำในสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง อันจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของธุรกิจและผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการตลาดที่สามารถดึงดูดและดูแลรักษาลูกค้าที่มีความภักดีต่อองค์กรและสามารถพัฒนาให้เป็น Lifetime Customers ได้ต่อไป ดังนั้นจึงนับได้ว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่าในด้านการนำเนื้อหาไปประยุกต์เป็นแนวปฏิบัติเพื่อสร้างหรือพัฒนาประสิทธิภาพของระบบข้อมูลสารสนเทศทางการตลาดขององค์กรได้เป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ ดิฉันขอขอบคุณท่านผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนวารสารสุทธิปริทัศน์อย่างต่อเนื่องและขอเรียนให้ทราบว่า ทางเราจะตีพิมพ์วารสารสุทธิปริทัศน์ ฉบับพิเศษ “50 Years Journey to DPU 4.0” เพื่อเป็นที่ระลึกในวาระครบรอบ 50 ปี ของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยมีกำหนดจะตีพิมพ์ฉบับพิเศษนี้ควบคู่กับฉบับที่ 102 เดือน เมษายน-มิถุนายน 2561 นี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลีลา เตีย่งสูงเนิน

Email: leela.tin@dpu.ac.th

บรรณาธิการ

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

CHINESE LANGUAGE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT QUALITY DEVELOPMENT STRATEGIES OF SENIOR HIGH SCHOOLS IN THAILAND

สุคนธา อรุณภู*

Sukontha Arunpoo*

บุญเสริม วีสกุล**

Boonserm Weesakul**

ไพฑูรย์ สินลาร์ตน์***

Paitoon Sinlarat***

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Education Management, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

Email: sukonthaa@gmail.com

** ศาสตราจารย์กิตติคุณ และปริญญาเอก อธิการบดีกิตติคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

** Emeritus Professor and Ph.D., Emeritus President, Dhurakij Pundit University.

Email: boonserm@dpu.ac.th

*** ศาสตราจารย์กิตติคุณ และปริญญาเอก อาจารย์อาวุโส สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

*** Emeritus Professor and Ph.D., Senior Teacher, Faculty Education Management, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University.

Email: paitoon@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย การวิจัยเป็นแบบผสม (Mixed Methods Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ตามวิธีดำเนินการวิจัยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนภาษาจีน จาก 66 โรงเรียน จำนวน 130 คนของโรงเรียนห้องเรียนขงจื้อ และโรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนเครือข่าย ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทยมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน และด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 มุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีคุณภาพสู่การเป็นผู้นำในเวทีโลก กลยุทธ์ที่ 2 ทุ่มนเและผลักดันปัจจัยหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนสู่ความเป็นเลิศ กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนทั้งในและต่างประเทศ

คำสำคัญ: กลยุทธ์ การพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

Abstract

The purposes of this research were to study and analyze the present condition and the desirable condition and to define Chinese Language Teaching and Learning Management Quality Development Strategies of Senior High Schools in Thailand. This research was a mixed methods research. Questionnaire and interview were used to collect data. The data providers were 130 school administrators and Chinese language teachers from 66 Confucius Classroom and network and Chinese Instruction Development Network Center and Office of the Basic Education Commission and network. The results were as follows: The present condition was in high level curriculum-teaching and learning, management, teachers, students and instructional media, and cooperation with the agency both in Thailand and abroad were in moderate level. The desirable condition in highest level: management, curriculum-teaching and learning and instructional media. For the high level were students, teachers and the cooperation with the agency both in Thailand and abroad. For the Priority Need Index, PNI indicated that the cooperation with the agency both in Thailand and abroad was in the highest level

The 3 development strategies in Chinese Language Teaching and Learning Management Quality Development of Senior High Schools in Thailand were Strategy 1 was to focus on developing teaching and learning management system Chinese language to global leader; Strategy 2 to push the main factors in the management of teaching and learning Chinese language to excellence; Strategy 3 to create a network, to develop quality management, teaching and learning the Chinese language with the agency both in Thailand and abroad.

Keywords: Strategies, Quality Development, Chinese Language Learning and Teaching

บทนำ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากต่อการส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจการลงทุน การเมือง และสังคม ประกอบกับประชากรและจำนวนผู้บริโภคที่มากเป็นอันดับ 1 ของโลก มีประชากรประมาณ 1,400 ล้านคน ดังนั้น สิ่งสำคัญที่จะเข้ามามีบทบาทอย่างมาก คือ ภาษาจีน ซึ่งขณะนี้ทั่วโลกให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาจีนกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น ภาษาจีนจึงเป็นภาษาที่มีความสำคัญยิ่งในโลกปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2559, น.1) รัฐบาลไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาจีน โดยอนุญาตให้เปิดสอนภาษาจีนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ในปี พ.ศ. 2535 รัฐบาลไทย โดยนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ประกาศให้มีการเรียนการสอนภาษาจีนได้ทุกระดับชั้นการศึกษา (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551, น. 22) และมีพัฒนาอย่างต่อเนื่องปี พ.ศ. 2540 ภาษาจีนถูกจัดให้เป็นหนึ่งในวิชาของแผนการเรียนศิลปภาษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในปี พ.ศ. 2541 ภาษาจีน ยังได้รับการบรรจุให้เป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่นักเรียนใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551, น. 22) กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาอย่างมาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนขึ้น ในปี พ.ศ. 2550 ตามยุทธศาสตร์หลักของกระทรวงศึกษาธิการ และมีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการสอนภาษาจีนในนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2557 ส่งผลให้ในปัจจุบันมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เปิดสอนภาษาจีนจำนวนมาก และกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การสอนภาษาจีนในประเทศไทยยังมีปัญหาอุปสรรคหลายด้าน เช่น ด้านการบริหารจัดการด้านหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสมกับผู้เรียนชาวไทย ปัญหาด้านจำนวนและคุณภาพของครูสอนภาษาจีน และปัญหาด้านความไม่ต่อเนื่องกับระดับการศึกษาอื่นๆ ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับประถม-มัธยมศึกษาอย่างมาก (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551, น. 97-101)

ส่วนการวางแผนกลยุทธ์ทางการศึกษาเป็นการใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการในสถานศึกษา อันเนื่องมาจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การกำหนดวิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจนลงในแผนงานเป็นเรื่องยากลำบาก จึงนิยมใช้การกำหนดกลยุทธ์เป็นวิธีการปฏิบัติงานแทนเพราะมีความยืดหยุ่นมากกว่า (ณัฐพล ลีลาพัฒนานันท์, 2555, น.2-10) จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นเป็นปัญหาทางการศึกษา ที่สำคัญ จึงทำการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เปิดแผนการเรียนศิลป์-ภาษาจีน ดังนั้น การวิจัยศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย มาตรการ และเป็นแนวทางการดำเนินการพัฒนากลยุทธ์เชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะ เพื่อวางแผนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย
2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

นโยบายของการเรียนการสอนภาษาจีนของกระทรวงศึกษาธิการในประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาจีนอย่างต่อเนื่อง พ.ศ. 2556 จึงกำหนดนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะทางภาษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการแข่งขันในเวทีโลก สาระสำคัญของนโยบายมีดังนี้

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้เริ่มสอนภาษาจีนได้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การจัดการเรียนการสอนให้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนแต่ละระดับชั้นให้เหมาะสมกับวัย ศักยภาพ และความต้องการโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ ให้ปรับจำนวนคาบเรียนและจำนวนนักเรียนให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้โรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน จัดกิจกรรมค่ายภาษาแบบเข้มข้นสำหรับนักเรียน ระยะเวลา 3-4 สัปดาห์ อย่างน้อย 1 ครั้ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น.27)

การพัฒนาหลักสูตรภาษาจีนให้พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องโดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร และแนวทางการทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับส่งเสริมกลุ่มนักเรียนที่มีศักยภาพด้านภาษาจีน ให้ได้พัฒนาภาษาจีนมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาจีน โดยปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยน พร้อมจัดทำคู่มือครูประกอบการใช้ พัฒนาและจัดทำสื่อการสอนหลัก และสื่อการสอนสนับสนุนที่มีคุณภาพทันสมัย โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น.27)

การวัดและประเมินผล โดยให้มีการประเมินความสามารถการใช้ภาษาจีนของผู้เรียนด้วยเครื่องมือประเมินที่ได้มาตรฐานระดับสากล หรือใช้ข้อสอบกลางที่พัฒนา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และพัฒนาคัดข้อสอบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาจีน

การพัฒนาครูสอนภาษาจีน เพื่อวางแผนอัตรากำลัง กำหนดมาตรฐานความรู้ความสามารถทางภาษาของครูตามมาตรฐานของเจ้าของภาษา จัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ วิธีการสอนแบบต่างๆ และเทคนิคการวัดและประเมินผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการสอนระหว่างกัน สนับสนุนให้ครูที่มีคุณภาพไปอบรมที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และจัดค่ายภาษาแบบเข้มข้นสำหรับครู ระยะเวลา 3-4 สัปดาห์ อย่างน้อย 1 ครั้ง

การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนโดยให้มีคณะกรรมการควบคุมคุณภาพทุกระดับ สำรวจความต้องการของการเรียนและการใช้ภาษาจีนของผู้เรียน จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาจีนให้เป็นปัจจุบัน จัดทำแผนการกำกับติดตามที่ชัดเจน เน้นการจัดการเรียนการสอน ตามความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น.28)

ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน จึงกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในสังคมเศรษฐกิจอาเซียนและสังคมโลก ตามแผนงานมีเป้าหมายให้ประชาชนไทยอย่างน้อย 500,000 คน มีความรู้ ความสามารถสื่อสารภาษาจีนได้ภายในปี พ.ศ. 2555 และให้สถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานทุกแห่งเปิดสอนโปรแกรมภาษาจีนในช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน มีสาระสำคัญดังนี้

การรณรงค์สร้างความรู้ความตระหนักและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้อาเซียนอย่างกว้างขวาง โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะเร่งด่วนและระยะปานกลาง การจัดทำมาตรฐาน

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในแต่ละระดับประเภทของการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละประเภท แต่ละระดับ ปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับอุดมศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ โดยร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จัดทำหนังสือเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและมีคุณภาพ การวางระบบพัฒนาครูสอนภาษาจีนในระยะสั้น และระยะยาว ให้ได้มาตรฐานความรู้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยกำหนดระดับเกณฑ์มาตรฐานความรู้ภาษาจีนขั้นต่ำ (HSK) ของครูผู้สอนภาษาจีน ไม่ต่ำกว่าระดับ 5 สำหรับครูที่สอนระดับประถมศึกษา รวมทั้งพัฒนาครูประจำการผู้สอนภาษาจีนอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย โดยการกำหนดผัง (Mapping) โรงเรียนที่สอนภาษาจีนในประเทศไทย สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อช่วยเหลือและพึ่งพากันและกันในเรื่องครูผู้สอน หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และร่วมมือกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น. 24-25)

กลยุทธ์ (Strategy) เป็นกระบวนการในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนขององค์การ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การสร้างหรือวิธีการปฏิบัติ ตลอดจนการระดมและการจัดสรรทรัพยากรขององค์การ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์การบริหารจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการดำเนินงานขององค์การ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมชาย ภาควาสน์วิวัฒน์, 2552, น. 23)

การนำกลยุทธ์ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา (ณัฐพล ลีลาพัฒนานนท์ 2555, น.2-10) ประกอบด้วยกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน 4 กิจกรรม ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน คือ การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การวางแผนการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์

1. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ทางการศึกษา (Strategic Analysis) เป็นภาระงานเริ่มแรกของการบริหารสถานศึกษาซึ่งในการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์จะประกอบด้วยกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Goal) และหรือวัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Target) นโยบายองค์การ (Organization Policy)

2. การวางแผนกลยุทธ์ทางการศึกษา (Strategic Planning) เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในสถานศึกษา การสรุป โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน การกำหนดกลยุทธ์วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์

3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategic Implementation) เป็นกระบวนการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ เป็นกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการที่มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ งานที่จะต้องทำ ระยะเวลาดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ

4. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (Strategic Control and Evaluation) เป็นการนำกลยุทธ์การบริหาร เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ว่า สำเร็จหรือไม่ มีการประเมินเป็นระยะๆ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ไปยังขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น

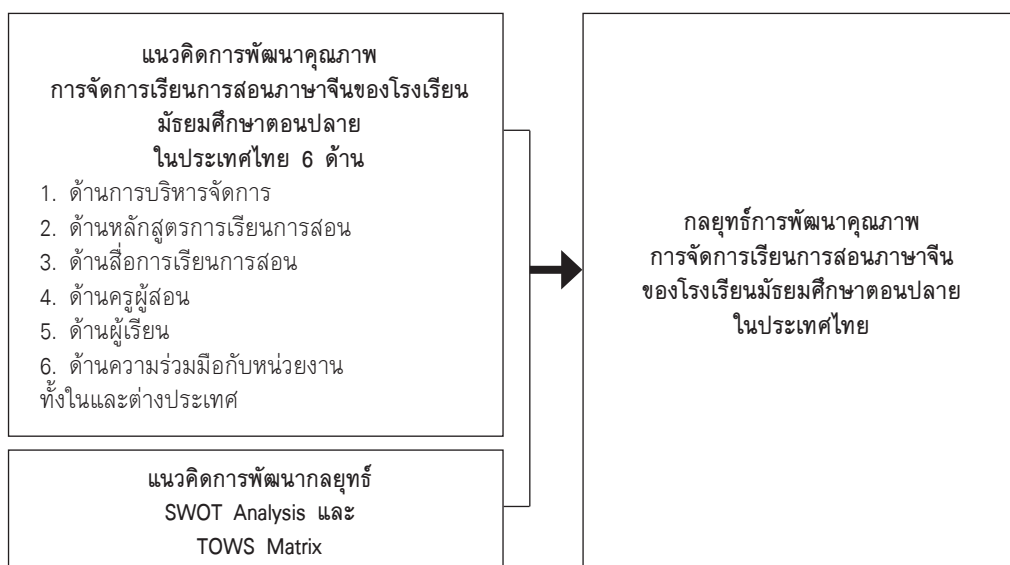
การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ขององค์กร (SWOT Analysis) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ภายในองค์กร (Internal Analysis) วิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) และการวิเคราะห์ภายนอกองค์กร (External Analysis) วิเคราะห์โอกาส (Opportunity) อุปสรรค (Threat)

หลักการวิเคราะห์โดยการตรวจสอบตนเองเปรียบเทียบกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจากไม่ได้เกิดจากองค์กรเอง (จุฑพร สังขวรรณ, 2557, น. 216, 227) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบแมตริกซ์โดยใช้ตาราง TOWS Matrix กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ที่นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดเพื่อกำหนดออกมาเป็นกลยุทธ์ประเภทต่างๆ ในการนำเทคนิค TOWS Matrix มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้ (เอกชัย บุญญาทิษฐาน, 2553, น.105-111)

1. การระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด กลยุทธ์ที่ใช้เทคนิค TOWS Matrix นี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ที่จะเอียงในทุกแง่มุม เพราะถ้าวิเคราะห์ไม่ละเอียดหรือไม่มองทุกแง่มุม จะส่งผลทำให้การกำหนดกลยุทธ์ที่ออกมาจะขาดความเนียบคม
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับข้อจำกัด จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับข้อจำกัด ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในข้อมูลแต่ละคู่ดังกล่าว ทำให้เกิดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือกลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) (เอกชัย บุญยาภิษฐาน, 2553, น. 109-111)

การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยระดับมัธยมศึกษา

การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยมีประวัติมายาวนาน นับตั้งแต่โรงเรียนจีนแห่งแรกในประเทศไทยก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2325 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ. 2325-2352) ปัจจุบันสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปประกอบกับการขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของประเทศจีน ทำให้ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความสำคัญอย่างมาก ส่งผลให้เกิดกระแสนิยมในการเรียนภาษาจีนไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย สำหรับการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุคคือ ยุคเริ่มต้นเริ่มต้นขึ้นในโรงเรียนจีนระดับประถมศึกษาและนักเรียนส่วนใหญ่ก็เป็นบุตรหลานชาวจีน พ.ศ. 2475 มีโรงเรียนจีนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษารวมกว่า 200 แห่ง (Coughlin 1960, pp. 146-147, อ้างถึงในประพิน มโนชัยวิบูลย์ 2550) ยุควิกฤติการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลนโยบายให้ประชาชนในชาติจะต้องอ่านและเขียนภาษาไทยได้ และลดบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนในสังคมไทยลงยุครุ่งเรืองรัฐบาลได้ประกาศยกระดับภาษาจีนกลางให้มีสถานะเท่ากับภาษาต่างประเทศอื่นๆ และอนุญาตให้โรงเรียนเอกชนเปิดสอนหลังจากนั้น พ.ศ.2549สำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (HANBAN) ได้ก่อตั้งห้องเรียนขงจื้อโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยเป็นห้องเรียนขงจื้อแห่งแรกของประเทศไทยและของโลกด้วย หลังจากนั้นก่อตั้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประถม อาชีวศึกษา รวม11แห่งทั่วประเทศพ.ศ. 2550 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน ในโรงเรียนที่มีความพร้อมและเข้มแข็ง ในช่วงแรกมี 25 ศูนย์ และ พ.ศ. 2556 เพิ่มขึ้นเป็น 42 ศูนย์ ทั่วประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น.14 -15)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย พบว่า ตัวแปรที่ศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีน 6 ด้าน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์นำไปใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดฯ พันธกิจและเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ กำหนดกลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ และสังเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ และสังเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ พัฒนาเครื่องมือโดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการสร้างเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และด้านสถิติ จำนวน 5 คน และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) วิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient (นวลอนงค์ บุญฤทธิพงศ์, 2552, น.106-123) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนภาษาจีน เป็นกลุ่มประชากรโรงเรียนห้องเรียนขงจื้อในประเทศไทย จำนวน 11 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนเครือข่ายของโรงเรียนห้องเรียนขงจื้อ จำนวน 22 โรงเรียน โรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 11 โรงเรียน และโรงเรียนเครือข่ายของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน จำนวน 22 โรงเรียน รวม 66 โรงเรียน จำนวน 130 คน

จากนั้นรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนห้องเรียนขงจื้อในประเทศไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้อำนวยการโรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งสิ้น 20 โรงเรียน จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก นำข้อมูลที่ได้มาทำการกำหนดร่างกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย โดยการจัดทำตาราง TOWS Matrix ในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนโยบายการศึกษา ด้านบริหารการศึกษา ด้านการกำหนดกลยุทธ์ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนเช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนห้องเรียนขงจื้อ และผู้อำนวยการโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน จัดการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จัดทำร่างกลยุทธ์กำหนดกลยุทธ์และนำเสนอกลยุทธ์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย จากการวิจัย พบว่า 1) ด้านระดับการปฏิบัติในสภาพ

ปัจจุบันโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านครูผู้สอนมีระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากและอันดับสุดท้าย คือ ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศมีระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก และ 3) ด้านความต้องการจำเป็น พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการจำเป็น (PNI modified) เท่ากับ 0.265 และเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและต่างประเทศมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็นของระดับการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในประเทศไทย จำแนกตามด้านการพัฒนาคุณภาพโดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน

การพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนการ สอนภาษาจีน	สภาพการปฏิบัติ				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ	PNI	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.83	0.74	มาก	2	4.59	0.56	มากที่สุด	1	0.198	5
2. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	3.87	0.67	มาก	1	4.57	0.53	มากที่สุด	2	0.181	6
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.39	0.79	ปานกลาง	5	4.53	0.58	มากที่สุด	3	0.335	2
4. ด้านครูผู้สอน	3.72	0.70	มาก	3	4.48	0.55	มาก	5	0.206	4
5. ด้านผู้เรียน	3.55	0.68	มาก	4	4.50	0.53	มาก	4	0.267	3
6. ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ	2.99	1.04	ปานกลาง	6	4.36	0.76	มาก	6	0.459	1
รวม	3.82	0.74	มาก		4.58	0.56	มากที่สุด		0.265	

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และนำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาจัดทำตาราง TOWS Matrix ผลการวิจัยได้ 3 กลยุทธ์หลัก 10 กลยุทธ์รอง 26 มาตรการ โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์กลยุทธ์ มาตรการและแนวทางดำเนินการรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์

ประเทศไทยเป็นผู้นำการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งทั้งในและต่างประเทศ

พันธกิจ

1. การบริหารจัดการการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

2. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

เป้าประสงค์

1. มีระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย
2. มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลของเจ้าของภาษา
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในและต่างประเทศ

กลยุทธ์หลักและกลยุทธ์รอง

กลยุทธ์ที่ 1 มุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีคุณภาพสู่การเป็นผู้นำในเวทีโลก

กลยุทธ์รองที่ 1.1 กำหนดนโยบายในแผนกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

กลยุทธ์รองที่ 1.2 ขับเคลื่อนนโยบายและแผนงานของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนสู่การปฏิบัติ

กลยุทธ์รองที่ 1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

กลยุทธ์ที่ 2 มุ่งเพิ่มผลผลิตบัณฑิตปัจจัยหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนสู่ความเป็นเลิศ

กลยุทธ์รองที่ 2.1 กำหนดองค์ประกอบการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์รองที่ 2.2 พัฒนาหลักสูตรภาษาจีนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และตลาดแรงงาน

กลยุทธ์รองที่ 2.3 พัฒนาลือการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่หลากหลาย มีคุณภาพ และทันสมัยให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่ออย่างรวดเร็ว

กลยุทธ์รองที่ 2.4 พัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานความรู้ภาษาจีน

กลยุทธ์รองที่ 2.5 พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานความรู้ภาษาจีน

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนทั้งในและต่างประเทศ

กลยุทธ์รองที่ 3.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกับหน่วยงานในประเทศ

กลยุทธ์รองที่ 3.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกับหน่วยงานต่างประเทศ

มาตรการและแนวทางดำเนินการของ 3 กลยุทธ์หลัก

กลยุทธ์ที่ 1 ควรมีมาตรการและแนวทางในการกำหนดนโยบายในแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนที่เป็นรูปธรรม โดยศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาจัดทำแผนกลยุทธ์ระยะเร่งด่วน ระยะปานกลาง และระยะยาวอย่างเป็นระบบ จัดทำแผนปฏิบัติการตามแผนกลยุทธ์มีมาตรการและแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษานำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมตรงตามเป้าหมาย และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ประเมินผลการดำเนินการ และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานต่อไป ส่วนการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีคุณภาพสู่การเป็นผู้นำในเวทีโลก รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ใน 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการ บุคลากร งบประมาณ และสื่อการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่ 2 ควบคู่ศึกษาและกำหนดองค์ประกอบการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจีน สร้างและพัฒนาหลักสูตรให้มีความต่อเนื่องทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร และประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร เปิดแผนการเรียนภาษาจีนโดยเฉพาะ (Chinese Program) จัดกิจกรรมเสริมด้านศิลปะ วัฒนธรรมจีน ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการจัดทำหนังสือ แบบเรียน ที่หลากหลายและมีคุณภาพ โดยขอความร่วมมือจากโรงเรียนห้องเรียนขงจื้อ สถาบันขงจื้อ และ สำนักงาน HANBAN ด้านสื่อการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีห้องปฏิบัติการภาษาจีนที่มีเทคโนโลยีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึง และใช้สื่อได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ด้านการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะตามเกณฑ์มาตรฐาน ความรู้ภาษาจีน (HSK) ไม่ต่ำกว่าระดับ 5 ถึง 6 พัฒนาศักยภาพผู้เรียนโดยใช้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน โดยใช้ผลการสอบวัดความรู้ภาษาจีน (HSK) แทนการทดสอบความถนัดทางภาษาจีน (PAT 7.4) และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาจีน และเรียนภาษาจีนอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 3 ควบส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน กับสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (HANBAN) ห้องเรียนขงจื้อ สถาบันขงจื้อ มหาวิทยาลัยภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็น รูปธรรมและต่อเนื่อง และรัฐบาลไทยควรจัดตั้งหน่วยงานกลาง ที่ประสานความร่วมมือกับกระทรวง ต่างๆของประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ เช่นเดียวกันกับหน่วยงาน HANBAN ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลายในประเทศไทย อภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียน การสอน และด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ เพียง 2 ด้าน ที่มีสภาพการปฏิบัติอยู่ ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์ของด้านสื่อการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของด้านความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ มีความต้องการมากที่สุด จากทั้ง 6 ด้าน ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่พบว่า สถานศึกษาทุกประเภทส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดแคลนสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ และห้องปฏิบัติการสอน ภาษาจีนมากที่สุด เนื่องจากขาดงบประมาณ โดยเฉพาะโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนจีน นอกจากนี้ยัง พบว่า สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่ทันสมัย และไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ส่วนด้าน ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศโรงเรียนห้องเรียนขงจื้อได้รับความร่วมมือจากสำนักงาน ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (HANBAN) สถาบันขงจื้อมากกว่า โดยได้รับความร่วมมือและ สนับสนุนด้านสื่อการเรียน ครูผู้สอน และทุนการศึกษา ส่วนด้านผู้เรียนและหลักสูตรยังได้รับการสนับสนุน น้อย(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น.122-125)

จากการกำหนดกลยุทธ์ ได้ 3 กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์แรกเกี่ยวกับการบริหารจัดการ โดยมีการ กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนนโยบาย และการสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนภาษาจีน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การณรงค์สร้างคุณธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ ภาษาจีนอย่างกว้างขวาง โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะเร่งด่วนและระยะปานกลาง ส่วนกลยุทธ์ด้านการ จัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2549-2553 ด้านการจัดทำ มาตรฐานหลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียนการสอน พัฒนาคู่มือและสื่อและระยะยาว จากผลการวิจัยกลยุทธ์นี้ ได้นำไปใช้ในการกำหนดมาตรการ แนวทางการดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะ ภาษาจีนตามมาตรฐานความรู้ภาษาจีน (HSK) ตามที่กำหนด ส่วนกลยุทธ์ด้านความร่วมมือกับหน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ เช่นกัน โดยมียุทธศาสตร์สร้าง ความเข้มแข็งระหว่างสถานศึกษากับสถานศึกษาในระดับต่างๆ โดยการทำแผนผัง (Mapping) เพื่อกำหนด พื้นที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมเป็นกรณีพิเศษ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, น. 24-25)

สรุป

จากผลการวิจัยนี้ พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทยมี 3 กลยุทธ์หลัก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ กลยุทธ์รอง มาตรการและแนวทางดำเนินการที่ส่งเสริมสนับสนุน และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคไม่สามารถแยกดำเนินการได้โดยเด็ดขาด เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ต้องมีปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกที่เชื่อมโยงกัน ดังนั้นทุกภาคส่วนต้องบูรณาการการแก้ปัญหา ส่งเสริม และสนับสนุนในแต่ละด้านไปพร้อมๆกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย ขอให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) รัฐบาลต้องกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และวางแผนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีน ในระดับการศึกษาต่าง ๆ ทุกระดับ ให้มีความชัดเจนและต่อเนื่อง โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนระยะยาว ระยะกลาง และระยะสั้น และกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

2) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ โดยจัดตั้งหน่วยงานกลางที่ประสานความร่วมมือ ภายในประเทศ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประสานกับกระทรวงต่างๆ ในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายภายในประเทศจนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ส่วนเครือข่ายต่างประเทศ รัฐบาลควรประสานกับรัฐบาลประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สำนักส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ (HANBAN) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้ความร่วมมือด้านบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

3) รัฐบาลควรให้การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาจีนด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านผู้เรียน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ จัดทำแนวปฏิบัติที่หลากหลาย ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานของเจ้าของภาษา สนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอที่จะบริหารจัดการจนเกิดคุณภาพตามนโยบายที่กำหนด

ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และตลาดแรงงาน มีเนื้อหา สาระ เกี่ยวกับศิลปะ และวัฒนธรรมจีนด้วย

ด้านสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณจัดทำห้องปฏิบัติการทางภาษาจีน (Sound Lab) สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งหนังสือ ตำราเรียนภาษาจีนที่มีคุณภาพและเพียงพอ

ด้านครูผู้สอนภาษาจีน รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการและมหาวิทยาลัยผลิตครูให้เพียงพอ และมีคุณภาพต้องผ่านการประเมินมาตรฐานความรู้ภาษาจีน (HSK) ที่ระดับ 5 ถึง 6 ความรู้ระดับสูง (HSK Advanced)

ด้านผู้เรียน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษา ควรวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้ผลการสอบวัดความรู้ภาษาจีน (HSK) แทนการทดสอบความถนัดทางภาษาจีน (PAT 7.4) ซึ่งผู้เรียนโดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำผลการสอบไปใช้ในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา โดยรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณในการจัดสอบวัดความรู้ภาษาจีน

บรรณานุกรม

- จตุพร ลังขวรรณ. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ [Strategic Leadership]*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐพล ลีลาพัฒนานันท์. (2555). *กลยุทธ์คืออะไร*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2558, จาก [http://: www.Boc.dip.go.th/index.php? Option=com _content&view=article&id=344 &Itemid=14](http://www.Boc.dip.go.th/index.php? Option=com _content&view=article&id=344 &Itemid=14)
- นวลอนงค์ บุญฤทธิพงศ์. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทจุดทอง จำกัด.
- ประพิน มโนมัยวิบูลย์. (2550). *พัฒนาการของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย*. วารสารอักษรศาสตร์, 36(2), หน้า 64-82.
- ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย: ระดับประถม-มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศรีบุรณคอมพิวเตอร์-การพิมพ์.
- สมชาย ภาคภาสวิวัฒน์. (2552). *การบริหารเชิงกลยุทธ์: คัมภีร์สู่ความเป็นเลิศในการบริหารการจัดการ*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ภาพรวม*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- เอกชัย บุญญาธิฐาน. (2553). *คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

กลยุทธ์การแสวงหาข้อมูลของพนักงานใหม่ในกระบวนการ เข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

NEW HIRE'S INFORMATION SEEKING STRATEGY IN THE PROCESS OF ORGANIZATIONAL ENTRY

พรพรหม ชมงาม*

Pornprom Chomngam*

* รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

* Associate Professor and Ph.D., Public Relations Department, School of Communication Arts, Bangkok University

* Email: pornprom.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงกลยุทธ์การแสวงหาข้อมูลข่าวสารของพนักงานใหม่ในกระบวนการเข้าสู่องค์กร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานที่ร่วมเป็นอาสาสมัครทำกิจกรรมขององค์กร มีจำนวนทั้งสิ้น 245 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถาม และใช้ Repeated measures analysis ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผลการศึกษา พบว่า สมมติฐานได้รับการสนับสนุน กลยุทธ์การแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่พนักงานใหม่เลือกใช้ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อลดความไม่แน่นอนในการทำงานคือ การสอบถามโดยตรง และการสังเกต ซึ่งก็สอดคล้องกับระบบการทำงานในวัฒนธรรมไทยแบบใหม่ที่พนักงานส่วนใหญ่มักจะแสวงหาข้อมูลหรือรูปแบบการปฏิบัติงานด้วยการสอบถามโดยตรง หลังจากนั้นก็ใช้วิธีการสังเกตถึงแบบแผนในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร กระบวนการเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

Abstract

The objective of this study is to examine the information-seeking strategy in the process of organizational entry. Participants in the study were 245 employees who participate in volunteer activities of the organization. Questionnaires were administered to all the employees to obtain the data for this study. Repeated measures analysis was used to analyze the data. The findings indicated that the hypothesis was supported. Direct inquiry and observation were information-seeking strategy that employees use to get the information in order to reduce their uncertainty in the organizational entry. These two strategies are in line with the system in new Thai culture where employees often seek the information or practical form with direct inquiry. After that, they used the strategy to observe operational schemes.

Keywords: Information-Seeking Strategy, The Process Of Organizational Entry

Introduction

There is substantial agreement among communication scholars that people often face situations in which they do not know how to act, either because they have no familiar response to enact or because they derive multiple meanings and interpretation from these circumstances. This encounter with the unfamiliar or ambiguous has received a number of different labels: gap (Dervin, 1983), uncertainty (Berger & Calabrese, 1975), equivocality (Weick, 1979), error or disconfirmation (Argyris & Schan, 1978), ambiguity (Norton, 1975), and situation anxiety (Argyle, Furnham, & Graham, 1981) are but a few.

The uncertainty construct is of particular interest to scholars concerned with understanding how new hires encounter the organization. Indeed, most organizational assimilation researchers would agree that new hires can experience heightened uncertainty on organizational entry (e.g., Jablin & Krone, 1987; Louis, 1980; Morrison, 1991, 1993b). "Reality Shock" (Hughes, 1958) comes about because "the entire organizationally-based physical and social world are changed" (Louis, 1980, p. 20) for the new hires. Typically, during early tenure, "there is no gradual exposure and no way to confront the situation a little at a time. Rather, the new hire's senses are simultaneously inundated with many unfamiliar cues" (Louis, 1980, p. 230). This experience will be both disconcerting and stressful for neophytes to the extent that a discrepancy exists between their expectations for life in the organization and organizational "reality" (Louis, 1980; Schein, 1968). Jablin (1987) points out that "if the newcomers has not accurately anticipated his or her new job and organization, this stage can be a very traumatic period" (p. 695).

This project provides an examination of the ways that newcomers interact with various strategies of information-seeking through the process of organizational entry. During organizational entry process, newcomers seek information in order to adjust themselves to their organization's culture. New hires need information to reduce their uncertainties regarding organizational entry. Although most organizational researchers acknowledge that individual and situational factors have an effect on successful organizational entry, few have generated theories or researched assimilation as a process involving both influences. One notable exception has been the theory building and research by Jones (1983, 1986) who argued for an interactionist approach to explain the socialization experience. Falcione and Wilson (1988) suggest that the interactionist approach, which views the reciprocal impact of the new hire's psychological orientation and organizational influence as antecedents to successful socialization, best explains current notions of the organizational entry process. Although this approach effectively explains the impact of individual and situational elements, the interactionist perspective fails to clarify the function and outcome of communication in the entry process. Unless resulting communication behavior can be identified, explained, and based on an established communication theory, such as perspective remains incomplete and inadequate as a conceptualization of the dynamic process of organizational assimilation (Gorden, Mignerey, & Rubin, 1995). Commonly, explanations of the assimilation process have focused on those issue thought to influence the communication between a superior and subordinate.

There might be many problems that newcomers experience as they try to adjust themselves to an organization. The organizational entry process has a major influence on the performance of individuals, and thus affects group and organizational performance as well. Regardless of whether it is consciously planned and managed or whether it occurs informally, assimilation provides new hires with considerable information about appropriate roles and behaviors

In summary, as a result of entering a new organization, new hires are likely to seek information with a heightened sense of awareness or mindfulness. In an effort to reduce uncertainty, newcomers often seek information from their supervisors and co-workers (Miller & Jablin, 1991). Information-seeking activities are also likely to be simulated by the reception of role-related information from supervisor, co-worker, and others which might not provide sufficient clarity about newcomers' roles. In turn, the manner in which newcomers seek information is likely to be shaped by their level of uncertainty about organizational events, the social costs inherent in information seeking, differences among newcomers with respect to personality and past work experiences, and contextual factors associated with the organizational setting. It is anticipated that newcomers who are able to utilize a variety of information-seeking tactics to obtain role-related information will report lower levels of role ambiguity and/or conflict. In contrast, new hires who do not seek information as readily and who do not utilize a variety of tactics might experience higher levels of a role ambiguity and/or conflict. Thus, it is expected that the levels of role ambiguity and/or conflict experienced by newcomers during the organizational encounter period could depend on their information-seeking behavior.

The Objectives of Study

This research sought to identify the different information-seeking strategies that play a role during the employee assimilation process

Literature review

Information Seeking Strategy

The researchers have attempted to document the types of information-seeking strategies that employees rely on as they encounter the organization. Miller (1989) and later Miller and Jablin (1991) expand on active-passive coping designations (e.g., Ashford & Cummings, 1985; Asford, 1986; Comer, 1991; Morrison, 1993b; Petelle, Jorgesen, & Slaughter, 1991) by proposing seven information-seeking strategies: overt questions, indirect questions, third parties, testing limits, disguising conversations, observing, and surveillance. The first of these strategies involves "direct interaction with information targets" (Miller & Jablin, 1991, p. 103). Indirect information seeking is one of a series of more covert strategies new hires might resort to for obtaining information. Newcomers who use this strategy attempt to get targets to respond to "non-interrogative questions and hiring" (Miller & Jablin, 1991, p.105). Third party information seeking, according to Miller and Jablin (1991), consists of turning to individuals not involved in a particular issue or incident for information. Testing, perhaps the riskiest of all the strategies, has the employee deliberately "breaking..rules for the purpose of defining organizational or work group rules relationships or priorities" (Miller & Jablin, 1991, p.107). Disguising conversation involves "joking, object in the environment, verbal prompts, and self-disclosure" to subtly ease the information from the target (Miller & Jablin, 1991, p.108).

The sixth information-seeking strategy is observing. When using this strategy, employees watch others around them "to see how they perform the role" (Miller & Jablin, 1991, p.110). Finally, "surveillance" is based primarily on retrospective sense-making and is indiscriminate in the cues to which individuals pay attention" (Miller & Jablin, 1991, p.111). Miller (1989) collapsed these tactics into five categories following an exploratory factor analysis. The study revealed the

following employee information-seeking preference ranking: overt, observation, third party, indirect, and testing tactics. All strategies were found to be significantly different from each other in usage. Although Comer (1991) reported that newcomers are more likely to obtain information from peers through an "active explicit" channel than through other, less direct means is consistent with Miller's (1989) research, Morrison's (1993b) recent finding regarding employees' information-seeking strategy preferences appear to contradict Miller's (1989) work. Morrison's research suggests that, overall, employees rely on monitoring more than on overt inquiry. These apparent contradictions in employee information-seeking literature argue in favor of further investigation of this issue.

The use of a particular information-seeking strategy could vary with the type of uncertainty a employee faces. Comer (1991), Morrison (1991, 1993b) and Miller (1989) found information-seeking use to be related to the types of information employees report needing. Specifically, Comer (1991) posits that employees are more likely to rely on active-explicit than on passive-explicit or implicit information-seeking strategies when needing technical information. Similarly, Morrison (1991, 1993b) reported that employees seek information directly through inquiry when procuring technical information but they engage in monitoring behavior when seeking referent, performance, normative, and social information. Some of these findings are consistent with those reported by Miller (1989) whereas others directly contradict that study. Like Morrison (1991), Miller (1989) found that employees relied on observation or monitoring when seeking relational or social information. However, in contrast to Morrison's (1991, 1993b) findings, Miller (1989) found overt information seeking to be the strategy of choice for employees needing appraisal information.

In Morrison's (1991, 1993b) study, employees preferred monitoring to inquiry for performance feedback and for appraisal information. Miller (1989) also found that employees are likely to use indirect tactics when procuring relational information. Morrison (1991, 1993b) found monitoring to be the strategy of choice for seeking relational information. This contradiction alone strengthens any argument for a move from the simplistic active-passive information seeking dichotomy to a typology more sensitive to the range of coping strategies new hire resort to during organizational encounters. Finally, Miller (1989) reports that new hires prefer an overt strategy when seeking referent information. This finding also suggests a potential contradiction among studies. Unfortunately, the slightly different operationalization of referent information used by Miller (1989), Comer (1991), and Morrison (1991, 1993b) prevent us from drawing any definitive conclusions regarding new hires coping strategy preferences for referent information.

Of the proactive new hires coping taxonomies offered to date, Miller (1989) extends the active-passive coping typology inquiry vs. monitoring developed by Ashford and Cumming (1983), and adopted by Morrison, (1993b), as well as the three-type taxonomy (i.e. active explicit, passive explicit, and passive) suggested by Comer (1991), by proposing that newcomers can seek information in seven different ways.

Overt information-seeking consists of "asking for information in a direct manner" (Miller, 1989, P. 3). All of the remaining six strategies are covert in nature. Indirect information seeking is deployed to get targets "to respond to non-interrogative questions, hinting, references, and the like" (Miller, 1989, p. 3). While third party information-seeking consists of turning to an individual not involved in a particular issue or event for information. Testing is a risky strategy, for it involves "getting on the information-target's nerves or breaking a rule and observing the target's reaction" (Miller, 1989, p. 3). On the other hand, disguising conversation involves using

"nonverbal prompts, self-disclosure, and jokes to ease the information from the sources without the source's awareness" (Miller, 1989, p. 3).

Newcomers also engage in observation. Here, newcomers watch others around them to "model a behavior or to discern the meaning in events" The last strategy, surveillance involves "indiscriminately gathering information to which meaning can be retrospectively attributed" (Miller, 1989, p. 3). Following a factor analysis, Miller (1989) collapsed "indirect" with "disguising conversation" and "observation" with "surveillance." He then identified the following newcomer information-seeking strategy preference patterns: overt, observation, third party, indirect, and testing. Other typologies both support and contradict Miller's (1989) results. For example, Comer (1991) found that organizational newcomers tend to seek information from peers through "active-explicit" processes more than other means is consistent with Miller's (1989) research.

A recent study by Teboul (1994) lends further support to Miller's (1989) work. Using a different research design and a modified version of Miller's (1989) information-seeking strategy scale, Teboul (1994) uncovered coping patterns that were virtually identical to Miller's. Specially, Teboul kept the original seven information-seeking to all other strategies. Newcomers are next most likely to resort to surveillance but relied upon more than three other strategies: indirect, third party, and disguising conversation. Finally, Teboul found that neophytes deploy these three strategies more than the testing tactic.

The Conceptualization of Information-Seeking Strategies

Given the importance of uncertainty reduction to maintain a relationship with a partner, it is necessary to understand information-seeking strategies that individuals employ to reduce uncertainty. Fundamentally, information-seeking has been studied in the context of individuals networks of interpersonal relationships. Berger and Calabrese (1975) originally proposed that Uncertainty Reduction Theory can explain all initial interaction. When individuals have uncertainty that comes from having interactions with other people, they usually want to reduce uncertainty to keep the relationship with their partners. Seeking more information from a partner can help people reduce uncertainty.

Berger and Bradac (1982) postulated that there are three plausible reasons for activating the reduction of uncertainty. First, individuals tend to be involved with uncertainty reduction when they have high incentive; that means they perceive the reward that they will gain from keeping a relationship. Second, when the behaviors of partners deviate from normal behaviors, individuals will engage in uncertainty reduction processes in order to explain the others behaviors. Third, if individuals perceive the probability of future interaction increases, they will make their efforts to decrease uncertainty. We can observe that the uncertainty-reduction process is important for maintaining the relationship. However, in the original version of Uncertainty Reduction Theory, Berger and Calabrese (1975) was not focused on investigating the strategies for reducing uncertainty. Given such deficiency in exploring strategies, the researchers have paid direct attention toward the knowledge regarding information acquisition to reduce uncertainty (Berger, 1979; Berger & Bradac, 1982; Berger, Gardner, Parks, Schulman, & Miller, 1976)

In brief, organizational entry consists of attempts by organizational agents to teach new employees, as well as the attempts of those employees to learn about the organization and their roles in that organization, thus becoming integrated into the organization (Jablin, 1982). This process is typically viewed as taking place during the first weeks and months of a newcomer's organizational experience. The process of assimilation occurs as employees become part of, or are absorbed into, the culture of an organization.

Hypothesis: Overt question and observation strategies will be assessed as more useful than indirect question, third party, and testing strategies that new hires employed during the assimilation process.

Sample

The sample in this research was obtained through systematic random sampling procedures. The researcher obtained a list of employees who involved in volunteer program in the organization from the Personnel Department of PTT Public Company Limited and selected 245 respondents. The researcher asked for assistance from the Head of the Personnel Department of PTT in identifying eligible employees and in distributing the questionnaires. The respondents for this study were all considered permanent employees of PTT.

Data Gathering Instrument

The questionnaire concerned information-seeking strategies that new hires employed during assimilation process via information-seeking strategies scale. The scale ranges from 1 to 5, by which 1 means "very little", 2 means "little", 3 means "some", 4 means "great", 5 means "greatly." Means score of "low level" ranges from 1-2, "moderate level" is 3, and "high level" 4 to 5.

The Results

The hypothesis predicted that overt question and observation strategies will be assessed as more useful than indirect question, third party, and testing information-seeking strategies which new hires employed during the assimilation process. Repeated measures analyses revealed that new hires do make significant distinctions with respect to the perceived usefulness of the various information-seeking strategies (overt question and observation). The multivariate analysis presented in Table 1 reveals that new hires draw significant distinction among information-seeking strategies ($F_{(4, 241)} = 24.120, p < .001$) (see Table 1). The mean value (see Table 2) of each variable indicated that overt question is the most useful information-seeking strategy ($\bar{X} = 4.2055$), followed by observation ($\bar{X} = 4.1610$), indirect question ($\bar{X} = 4.0577$), third party ($\bar{X} = 3.8970$), and testing ($\bar{X} = 3.8800$). Essentially, overt question, observation, and indirect question strategies were evaluated by new hires as highly useful, while third party and testing strategies were rate as moderately useful.

Table 1: Multivariate Tests for Types of Information Seeking Strategies

Effect	F	Hypothesis df	Error Df	Sig.	Observed Power
INFOSST					
Pillai's Trace	24.120	4.000	241.000	.000	1.000
Wilk's Lambda	24.120	4.000	241.000	.000	1.000
Hotelling's Trace	24.120	4.000	241.000	.000	1.000

Note: INFOSST = Type of Information Seeking Strategies

Table 2: Means for Types of Information Seeking Strategies

Types of Information Seeking Strategies	Mean	Standard Deviation (SD)	N
Overt question	4.2055	.6770	245
Observation	4.1610	.5100	245
Indirect question	4.0577	.6168	245
Third party	3.8970	.6200	245
Testing	3.8800	.5178	245

Even though the mean suggested that new hires find all strategies of information-seeking useful, repeated contrasts revealed that new hires did find some strategies of information-seeking to be significantly more useful than other strategies of information-seeking. Observation was evaluated as significantly more useful for new hires than indirect question strategy ($F_{(1,244)} = 7.117$, $p < .05$). Observation is also perceived to be significantly more useful for new hires than testing strategy ($F_{(1,244)} = 8.898$, $p < .05$), and third party strategy ($F_{(1,244)} = 63.963$, $p < .001$). Indirect question was evaluated as significantly more useful for new hires than third party strategy ($F_{(1,244)} = 17.935$, $p < .001$). Overt and observation strategies were equally useful ($F_{(1,244)} = 1.922$, $p > .05$), while third party and testing strategies were also found to be equally useful ($F_{(1,244)} = .338$, $p > .05$). Repeated contrasts for new hires assessments of the usefulness of overt as more useful than indirect strategy ($F_{(1,244)} = 11.805$, $p < .05$), overt versus testing strategy ($F_{(1,244)} = 9.366$, $p < .05$), and overt versus third party strategy ($F_{(1,244)} = 7.190$, $p < .05$) (see Table 3)

Table 3: Tests of Within-Subjects Repeated Contrasts for Types of Information Seeking Strategies

Source	Transformed Variable	df	F	Sig.	Observed Power
INFOSST	INFOSST1	1	1.922	.164	.280
	INFOSST2	1	7.117	.003	.760
	INFOSST3	1	17.935	.000	.988
	INFOSST4	1	.338	.562	.090
	INFOSST5	1	11.805	.001	.928
	INFOSST6	1	63.963	.000	1.000
	INFOSST7	1	8.898	.003	.844
	INFOSST8	1	9.366	.002	.862
	INFOSST9	1	7.190	.008	.764
Error (INFOSST)	INFOSST1	244			
	INFOSST2	244			
	INFOSST3	244			
	INFOSST4	244			
	INFOSST5	244			
	INFOSST6	244			
	INFOSST7	244			
	INFOSST8	244			
	INFOSST9	244			

Note: Transformed Variable Mean Differences of Usefulness between Two Types of Information Seeking Strategies

INFOT1=Mean Difference between Overt question and Observation Strategy

INFOT2=Mean Difference between Observation and Indirect question Strategy

INFOT3=Mean Difference between Indirect question and Third party Strategy

INFOT4=Mean Difference between Third party and Testing Strategy

INFOT5=Mean Difference between Overt question and Indirect Strategy

INFOT6=Mean Difference between Observation and Third party Strategy

INFOT7=Mean Difference between Observation and Testing Strategy

INFOT6=Mean Difference between Overt question and Testing Strategy

INFOT6=Mean Difference between Overt question and Third party Strategy

Discussion

The study attempts to examine new hires assessment of the information-seeking strategies made available to them during assimilation process. The hypothesis predicted that the overt question and observation strategies will be assessed as more useful than indirect question, third party, and testing strategies that new hires employed for seeking the information during the assimilation process.

Hypothesis was supported. New hires indicated finding all strategies of information-seeking useful but were most positive in their assessments of overt question. Due to the collectivistic nature of Thai society, it seems reasonable to expect that new hires will want to have their own network (Miller, 1989), especially when they first enter to a new organization. Overt question and Observation are useful information-seeking strategy in reducing uncertainty and anxiety during the assimilation process. Interestingly, indirect question has not been generally recognized in the literature much. Yet the results of this research suggest that an important priority for Thai organizational new hires is to learn about indirect question strategy. Indirect question seeking is one of a series of more covert strategies new hires might resort to for obtaining information. New hires who use this strategy attempt to get targets to respond to "non-interrogative questions and hiring" (Miller & Jablin, 1991, p.105).

Future Research

The organizational assimilation literature suggests that newcomers need several types of information from a variety of sources during the process of organizational entry. It seems reasonable to study further that information-seeking strategy which individuals employ to perceive information.

References

- Argyle, M., & Furnham, A., & Graham, J. (1981). *Social Situation*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Argyris, C., & Schan, D. (1978). *Organizational learning: A theory of action perspective*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Ashford, S. J. (1986). The role of feedback seeking in individual adaptation: A resources perspective. *Academy of Management Journal*, 29, 465-487.
- Ashford, S. J., & Cumming, L. L. (1985). Proactive feedback seeking: The instrumental use of the information environment. *Journal of Occupational Psychology*, 58, 67-79.
- Berger, C. R. (1979). Beyond initial understanding: Uncertainty, understanding, and the development of interpersonal relationship. In H. Giles & H. N. St. Clair (Eds.), *Language and social psychology* (pp. 122-124). Oxford: Basil Blackwell.
- Berger, C. R., & Bradac, J. J. (1982). *Language and social knowledge: Uncertainty in interpersonal relations*. London: Edward Arnold.
- Berger, C. R., & Calabrese, R. J. (1975). Some explorations in initial interaction and beyond: Toward a developmental theory of interpersonal communication. *Human Communication Research*, 1, 99-112.
- Berger, C. R., Gardner, R. R., Parks, M. L., Schulman, L. W., & Miller, G. R. (1976). Interpersonal epistemology and interpersonal communication. In G. R. Miller (Eds.), *Explorations in interpersonal communication* (pp. 149-171). Newbury Park, CA: Sage.
- Comer, D. R. (1991). Organizational newcomers' acquisition of information from peers. *Management Communication Quarterly*, 5, 64-89.
- Dervin, B. (1993). *An overview of sense-making research: Concepts, methods and results to date*. Paper presented at the 31st International Communication Association Convention, Texas, USA.
- Falcione, R. L., & Wilson, C. E. (1988). Socialization processes in organizations. In G. Goldhaber & G. Nernett (Eds.), *Handbook of organizational Communication* (pp. 151-169). New York: Ablex.
- Gorden, W. I. & Mignerey, J. T., Rubin, R. B. (1995). Organizational entry: An investigation newcomers communication behavior and uncertainty. *Communication Research*, 22, 54-85.
- Hughes, E. C. (1958). *Men and their work*. New York: The Free Press.
- Jablin, F. M. (1987). Organizational entry, assimilation, and exit. In F. M. Jablin, L. L. Putnam, K. Roberts, & L. Porter (Eds.), *Handbook of organizational communication* (pp. 679-740). Newbury Park, CA: Sage.
- Jablin, F., & Krone, K. (1987). Organization assimilation. In C. Berger & S. Chaffee (Eds.), *Handbook of communication science* (pp. 711-746). Newbury Park, CA: Sage.
- Jones, G. R. (1983). Psychological orientation and the process of organizational socialization: An interactionist perspective. *Academy of Management Review*, 8, 464-474.
- Jones, G. R. (1986). Socialization tactics, self-efficiency, and newcomer's adjustment to the organization. *Academy of Management Journal*, 29, 262-279.
- Louis, M. R. (1980). Surprise and sense making: What newcomers experience in entering unfamiliar organizational settings. *Administrative Science Quarterly*, 25, 226-251.

- Miller, V. M. (1989). *A quasi-experimental study of newcomer's information-seeking behaviors during organization entry*. Top three paper presented at the 37th International Communication Association Annual Convention, Organizational Communication Division, San Francisco, USA.
- Miller, V. M. & Jablin, F. M. (1991). Information seeking during organization entry: Influence, tactics, and a model of the press. *Academy of Management Review*, 16, 92-120.
- Morrison, E. W. (1991). An investigation of mode and source usage in the newcomer information seeking process. In J. Wall & L. Jauch (Eds.), *Best papers proceedings of the 51st Annual Meeting of the Academy of Management*, 225-229. Miami Beach, Florida, USA.
- Morrison, E. W. (1993b). A longitudinal study of newcomers information seeking: Exploring types, modes, sources, and outcomes. *Academy of Management Journal*, 36, 557-589.
- Norton, R. (1975). Measurement of ambiguity tolerance. *Journal of Personality Assessment*, 39, 607-619.
- Petelle, J., Jorgensen, J., & Slaughter, G. (1991). *Uncertainty within the organizational: Hierarchical differences of uncertainty and reduction strategies*. Paper presented at the 39th International Communication Association Convention, Chicago, USA.
- Schein, E. H. (1968). Organizational socialization and the professional management. *Industrial Management Review*, 9, 1-6.
- Teboul, J. B. (1994). Encountering the organization: facing and coping with uncertainty during organizational encounter. *Management Communication Quarterly*, 8, 190-224.

การบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก

MANAGEMENT OF VILLAGE WATERWORKS IN NAKHON NAYOK PROVINCE

มยุรี โยธาวิทย์*

Mayuree Yotawut*

*อาจารย์ประจำ และปริญญาเอก คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

*Lecturer and Ph.D., Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University

*Email: mayuree.yot@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก 2) ศึกษาผลลัพธ์ของการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทยในช่วงเวลาต่างๆ ที่ผ่านมา 3) เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้รับจากการทำวิจัยมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายระบบการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านของประเทศไทยให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) พร้อมทั้งมีการศึกษาเอกสารงานวิจัย ตำรา บทความทางวิชาการ รายงานการประชุมสัมมนาและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศจากผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านกระบวนการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน สองชุมชนตัวอย่างคือ บ้านบางคะยอ และบ้านโพธิ์งามมีกระบวนการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านอย่างเป็นระบบโดยมีความพร้อมทั้งด้านกำลังคน ได้รับเงินสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่เป็นพื้นฐานในการบำรุงรักษา ซ่อมแซมระบบประปาจากส่วนกลางของภาครัฐบาล และมีกระบวนการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน 2) ด้านผลลัพธ์ของการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน มีการถ่ายโอนและกระจายอำนาจจากส่วนราชการมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน และผลการถ่ายโอนอำนาจทำให้การดำเนินการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านมีความสะดวกและคล่องตัวมากขึ้น 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการ และเชิงวิชาการ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ ระบบประปาหมู่บ้าน จังหวัดนครนายก

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the process management of village waterworks in Nakhon Nayok province, 2) to study outcomes of village waterworks management of Thailand in a previous time period, and 3) to analyze some results from research conducting and proposing method to develop the policy of village waterworks of Thailand as effectiveness. The research methodology was mainly based on qualitative research, where in-depth interview, textbook, academic article, seminar report and electronic media from Thailand and international, most of them were used for studying. The research findings showed that 1) Process of management of village waterworks, two samples are Bangkhayor and Phongam, both of them have a system of waterworks management including man, money budgetary, materials for fixing and maintenance, those from government and also process management has been organized in the kind of village waterworks committees, 2) Outcomes of village waterworks management until decentralization are transfer to local government. So, the village waterworks committees are selected by local people in each area. As a result of this era of decentralization, so the process of village waterworks management can be done rapidly 3) recommendations are proposed in terms of policy implication, practical contribution, and academic contribution.

Keywords: Management, Village Waterworks, Nakhon Nayok Province

บทนำ

ทรัพยากรน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งมวล โดยน้ำทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่สิ่งมีชีวิต ใช้ในการอุปโภคบริโภค และทั้งยังใช้ในการทำการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ประกอบกับความต้องการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ มีความแตกต่างกันออกไป ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะในชนบทที่มีความต้องการใช้น้ำเป็นอย่างยิ่ง จากข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาน้ำอุปโภคบริโภคระดับตำบล ซึ่งเป็นโครงการที่ประสานความร่วมมือระหว่างสำนักบริหารจัดการน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2555 ก็ยังพบปัญหาที่ต้องดำเนินการต่อไป 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านแหล่งน้ำทั้งที่เป็นบ่อบาดาลและน้ำผิวดินส่วนใหญ่จะมีปริมาณน้ำไม่พอเพียงต่อการนำมาผลิตน้ำประปา 2) ด้านคุณภาพน้ำ ส่วนใหญ่น้ำดิบที่นำมาผลิตน้ำประปามีความเป็นกรดเป็นด่าง ความเค็ม สนิมเหล็ก แมงกานีส คลอไรด์ ที่เกินเกณฑ์มาตรฐาน 3) ด้านโครงสร้างระบบประปา ส่วนใหญ่มีการใช้งานมานาน ขาดการดูแลบำรุงรักษา และบางแห่งไม่ได้มาตรฐาน 4) ด้านระบบกระจายน้ำ พบว่า ท่อเมนจ่ายน้ำส่วนใหญ่มีสภาพเก่า มีขนาดเล็กไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน และยังไม่ครอบคลุมทุกหลังคาเรือน 5) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ผู้บริหารระบบประปา และผู้ผลิตน้ำประปา (ผู้ดูแลระบบประปา) ส่วนใหญ่ยังไม่เคยผ่านการอบรมความรู้เชิงวิชาการ รวมถึงชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน ดังนั้นการที่จะดำเนินการผลิตน้ำประปาได้อย่างยั่งยืน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงนั้นเป็นเรื่องที่ยากยิ่งนัก จากอดีตถึงปัจจุบันจะพบว่า ถึงแม้การดำเนินงานตามแผนนโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านจะดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานาน โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการก่อสร้างหลักๆ 5 หน่วยงาน คือ กรมเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมทรัพยากรธรณี กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมอนามัย และกรมทรัพยากรน้ำ แต่ก็ยังพบว่า ระบบประปาหมู่บ้านของแต่ละหน่วยงานยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ให้กับประชาชนให้ทั่วถึงมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการ รูปแบบ ปัญหาอุปสรรค และผลลัพธ์ ของการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน และเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านให้เกิดประสิทธิภาพกับชุมชนยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทยในช่วงเวลาต่างๆ ที่ผ่านมา
3. เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้รับจากการทำวิจัยมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนานโยบายระบบการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทยให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทย

1.1. ระบบประปาใช้แหล่งน้ำผิวดิน

เป็นระบบการผลิตน้ำประปาจากแหล่งน้ำผิวดิน ซึ่งประกอบด้วย 8 วิธีการ ที่เป็นข้อมูลอธิบายกระบวนการผลิตน้ำประปา ดังนี้ 1. วิธีการใช้เครื่องสูบน้ำดิบ (เครื่องสูบน้ำแรงดันต่ำ) 2. วิธีการจ่ายสารส้มและปูนขาว 3. วิธีการใช้ถังตกตะกอน 4. วิธีการใช้ถังกรองน้ำ 5. วิธีการใช้ถังน้ำใส 6. วิธีการใช้เครื่องสูบน้ำแรง 7. วิธีการใช้ท่อถึงสูง และ 8. วิธีการใช้ท่อจ่ายน้ำประปา (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2546 อ้างใน ธรรมวัฒน์ อินทจักร, 2557)

1.2 ระบบประปาใช้แหล่งน้ำใต้ดิน (น้ำบาดาล)

เป็นระบบการผลิตน้ำประปาจากแหล่งน้ำใต้ดิน (น้ำบาดาล) ซึ่งใช้เป็นแหล่งน้ำดิบโดยมีหลักการต่างๆ ที่เป็นข้อมูลอธิบายกระบวนการผลิตน้ำประปา 5 หลักการ ดังนี้ 1. หลักการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล 2. หลักการเลือกท่อกรูบ่อ 3. หลักการพัฒนาบ่อบาดาล การทำความสะอาดบ่อบาดาล 4. หลักการทดสอบปริมาณน้ำ และ 5. หลักการติดตั้งเครื่องสูบน้ำจากแหล่งน้ำใต้ดิน (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2546 อ้างใน ธรรมวัฒน์ อินทจักร, 2557)

จากข้อมูลระบบการผลิตน้ำประปาทั้ง 2 ระบบ พบว่า หมู่บ้านบางคะยอใช้ระบบการผลิตน้ำประปาจากแหล่งน้ำผิวดิน โดยทางหมู่บ้านมีแหล่งน้ำผิวดินซึ่งมีน้ำอุดมสมบูรณ์เกือบตลอดทั้งปี และเป็นแหล่งน้ำที่สะอาด มีการปนเปื้อนของสารพิษน้อย เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากแหล่งชุมชน มีคณะกรรมการประปาหมู่บ้านเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบตามวาระการทำงาน 2 ปี ส่วนของหมู่บ้านโพธิ์งาม พบว่าใช้ระบบการผลิตน้ำประปาจากแหล่งน้ำใต้ดิน (น้ำบาดาล) ซึ่งเป็นแหล่งน้ำบาดาลที่มีสารพิษปนเปื้อนค่อนข้างน้อย ซึ่งง่ายต่อการนำน้ำไปบำบัดตามระบบเพื่อให้เกิดน้ำที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภคได้ แต่ปัญหาที่ยังพบคือ ดินจะยังเป็นดินเปรี้ยว และการบริหารจัดการระบบการผลิตน้ำของหมู่บ้านบางโพธิ์ก็คือ คณะกรรมการประปาหมู่บ้านที่อยู่ในวาระทุก 2 ปี เช่นกัน

2. ความเป็นมาของการประปาและการดำเนินการการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทยในช่วงเวลาต่างๆ

การพัฒนาโครงสร้างระบบการประปาของประเทศไทยได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำดื่มน้ำใช้ให้ครอบคลุมในทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของระบบประปาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีการจัดทำโครงการจัดหา น้ำสะอาดด้วยระบบประปาหมู่บ้าน ซึ่งการดำเนินการได้เริ่มตั้งแต่ระยะของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) (ประพันธ์ อัสกุล, 2558) เรื่อยมาจนถึงภายหลังการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีหน้าที่ในการถ่ายโอนการจัดสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้แก่ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามแผนการจัดหาแหล่งน้ำบาดาล แหล่งน้ำผิวดิน และก่อสร้างระบบประปาตามที่ได้กำหนดไว้ โดยให้ตั้งงบประมาณดำเนินการไว้ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับโอนและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเลือกดำเนินการหรือซื้อบริการของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการเองได้

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพ

เดมมิง (Deming, 1986) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลผลิตและการบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วหลักการดังกล่าวที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (Plan-Do-Check-Act: PDCA) หรือวงจรเดมมิง จะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข

วงจรคุณภาพ PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารงานในกิจกรรมคุณภาพต่างๆ ซึ่งใช้กันเป็นที่แพร่หลายทั้งในภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาครัฐวิสาหกิจ ดังนั้น PDCA นับว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนใหญ่ๆ ดังนี้ (กองประปาชนบท, 2544 อ้างใน ธรรมวัฒน์ อินทจักร, 2557) 1) สมาชิกผู้นำ 2) คณะกรรมการบริหารจัดการกิจการประปาหมู่บ้าน 3) ผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน 4) กองทุนพัฒนาระบบประปา และ 5) กฎระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการบริหารกิจการประปาหมู่บ้าน จากการที่ผู้วิจัยเลือกใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากวงจรคุณภาพ PDCA เป็นวงจรที่ทำให้เกิดการทำงานเชิงการบริการที่มีคุณภาพและนอกจากนี้ยังมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าเชิงสาธารณะชนของ Moore (1995) ที่ได้กล่าวถึง การบริการ (service) ที่เป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่ง ที่สามารถเข้าถึงความพึงพอใจของประชาชนด้านการบริการสาธารณะได้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงความเชื่อมโยงของ PDCA กับ ทฤษฎีบริการสาธารณะ (Public Value Theory) ในหัวข้อต่อไป

4. ทฤษฎีมูลค่าเชิงสาธารณะ (Public Value Theory)

ศาสตราจารย์ มาร์ค เฮชมาซมัวร์ (Moore, 1995 อ้างใน กอบชัย จิมกุล, 2556) ได้กล่าวไว้ว่า มูลค่าเชิงสาธารณะชน (Public Value) เป็นสิ่งที่องค์กรภาครัฐจะต้องเป็นผู้สร้างมูลค่านี้ขึ้นมา เพื่อให้องค์กรภาครัฐแห่งนั้นจะได้มีมูลค่าองค์กร ที่คุ้มค่ากับเงินภาษีของประชาชน ซึ่งการบริการเชิงสาธารณะมีความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนมีสิทธิที่ถูกต้องในการที่จะได้รับการบริการสาธารณะนั้นๆ มูลค่าเชิงสาธารณะนี้ ในองค์กรภาครัฐบาล หรือภาคเอกชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ซึ่งภารกิจหลักคือการเป็นผู้สร้างมูลค่าสาธารณะให้กับประชาชน ในเชิงมโนทัศน์นั้น มูลค่าเชิงสาธารณะจะต้องเป็นมูลค่าที่สร้างขึ้นมาจากเชิงสังคมและมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ใช่มูลค่าทางสังคมหรือมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งอย่างใด

ภาพที่ 1: มูลค่าเชิงสาธารณะ

ที่มา: กอบชัย จิมกุล, 2556

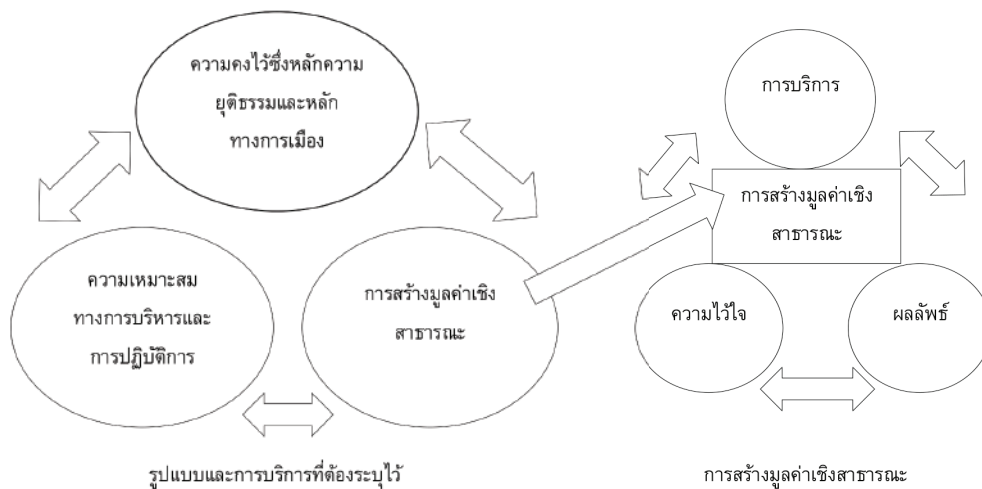
จากภาพที่ 1 กอบชัย จิมกุล (2556) ได้กล่าวไว้ว่า มูลค่าเชิงสาธารณะประกอบไปด้วยมูลค่า 2 ส่วนที่ประกอบกันขึ้นมาและในแต่ละส่วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยจากรูปภาพ จะสามารถแยกออกมาได้เป็นมูลค่า 2 รูปแบบ ดังนี้

1. มูลค่าเชิงสังคม หรือ Social Value ในเชิงมโนทัศน์ จะหมายถึงผลลัพธ์ (Outcomes) จากการที่องค์กรภาครัฐนั้นได้จัดหาสินค้าหรือให้บริการเชิงสาธารณะ

2. มูลค่าเชิงเศรษฐกิจ หรือ Economic Value ในเชิงมโนทัศน์ จะหมายถึง การจัดสรรทรัพยากรการผลิต (Inputs) เพื่อให้เกิดผลผลิต (Outputs) อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาในแง่มุมมองของการวิจัยของ Moore (1995) อ้างใน Try & Radnor (2007) ยังพบอีกว่า มูลค่าเชิงสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้อธิบายในด้านการมีส่วนร่วมช่วยให้องค์กรภาครัฐ เข้าใจถึงภาวะเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมในการที่จะไปถึงเป้าหมายสุดท้ายในการสร้างสรรค์ และปรับปรุงกิจกรรมต่างๆของภาครัฐ เพราะการทำงานขององค์กรภาครัฐนั้น มุ่งเน้นให้เกิดมูลค่าเชิงสาธารณะ (Public Value) ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. Service - ประสิทธิภาพของการบริหารต้นทุนที่ทำให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพ
2. Outcomes - ความสำเร็จสุดท้ายที่องค์กรต้องการบรรลุ
3. Trust - เป็นแรงสนับสนุนระหว่างภาครัฐบาลกับประชาชน

ภาพที่ 2: สามเหลี่ยมกลยุทธ์และโมเดลมูลค่าเชิงสาธารณะของมัวร์
ที่มา: Moore (1995) อ้างใน Try & Radnor (2007)

จากรูปภาพที่ 2 Moore (1995) อ้างใน Try & Radnor (2007) ยังได้มีการอธิบายถึง สามเหลี่ยม กลยุทธ์ (Strategic Triangle) ที่มีส่วนช่วยผสมผสานการสร้างมูลค่าเชิงสาธารณะผนวกกับการทำงานที่ คงไว้ซึ่งหลักความยุติธรรมและหลักการเมือง พร้อมทั้งคำนึงถึงความเหมาะสมทางบริหารงานและ การปฏิบัติการเป็นสำคัญ และทฤษฎีสามเหลี่ยมกลยุทธ์ ยังได้กล่าวถึง วิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร และความถูกต้องชอบธรรมในการสั่งการจากภาครัฐบาล ช่วยเป็นแรงสนับสนุนและทำให้ระดับปฏิบัติการ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และยังให้เกิดความร่วมมือ ทั้งจากภาครัฐบาล องค์กร หน่วยงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์ร่วมกัน (Heymann, 1987; Roberts, 1995; Moore, 2000; Chapman, 2003)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุฟ้า บัณฑุล (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการการประปาหมู่บ้านที่ประสบ ความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่นำ ไปสู่การบริหารกิจการประปาหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จประกอบด้วย การมีสภาพเศรษฐกิจสังคมที่ดี ประชาชนมีระดับการศึกษาสูง การมีเครือข่ายการเรียนรู้ การปกครองภายในชุมชนที่เป็นประชาธิปไตย เป็นต้น ส่วนปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารที่ไม่ประสบความสำเร็จได้แก่ ปัญหาความยากจน การขาดการศึกษา มีการปกครองแบบอุปถัมภ์ ผู้นำชุมชนไม่มีความรู้และขาดเครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนา ขาดแคลน ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ภายในชุมชน ผู้นำไม่มีส่วนร่วมในการรับข่าวสารและการจัดการประปา หมู่บ้าน และมีการใช้กฎระเบียบในการบริหารจัดการน้อย

เชษฐพันธ์ กาฬแก้ว (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของระบบประปาหมู่บ้านแบบ ผิวดิน กรมอนามัย ในเขตภาคกลาง จำนวน 21 แห่ง พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกำไรของการ ดำเนินงาน คือ รูปแบบการบริหารจัดการตามรูปแบบของกรมอนามัย ผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้านได้รับ การอบรมมาก่อน และความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน สำหรับการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับการอบรมและการปฏิบัติของผู้ดูแลระบบ พบว่าระบบประปาร้อยละ 14.29 ที่ผู้ดูแลระบบประปาไม่ผ่านการอบรมมาก่อน และร้อยละ 57.14 ที่ผู้ดูแลระบบขาดการเอาใจใส่ในการ ปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ดูแลมีความรู้ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทย มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีชุมชนตัวอย่าง 2 ชุมชน คือ บ้านบางคะยอ และบ้านโพธิ์งาม และมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้ 1) เจ้าพนักงานธุรการ ส.4 ส่วนทรัพยากรน้ำ สำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครนายก 2) นายกและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล 3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสำราญ 4) คณะกรรมการประปาหมู่บ้านบางคะยอ 5) คณะกรรมการประปาหมู่บ้านโพธิ์งามรวมจำนวนทั้งหมด 6 คน

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารวบรวมข้อมูลใน 2 วิธีการ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือ (Credibility) โดยมีแนวทางการศึกษา 1) จากการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) งานวิจัย ตำรา บทความทางวิชาการวารสาร สิ่งพิมพ์ รายงานการประชุม สัมมนา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งไทย และต่างประเทศ 2) การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดย ดร. มยุรี โยธาวุธ ผู้วิจัย ซึ่งแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูล ได้แก่ ลักษณะพื้นฐานโดยทั่วไปของกระบวนการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน การดำเนินการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน ปัญหา อุปสรรค และผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับชุมชนพื้นที่/หมู่บ้าน และรูปแบบการพัฒนาระบบบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านที่ดีและมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทย: กรณีศึกษาชุมชน จังหวัดนครนายก ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากชุมชน 2 ชุมชน คือ บ้านบางคะยอ ตำบลทรายมูล และบ้านโพธิ์งาม ตำบลสำราญซึ่งการบริหารจัดการเชิงระบบมีปัจจัยพื้นฐานทางการบริหาร 4 ด้าน ที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่ ด้านคน (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และด้านการจัดการ (Management) ซึ่งผู้วิจัยสรุปแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านคน: บ้านบางคะยอและบ้านโพธิ์งามมีการใช้กำลังคนจากคณะกรรมการประปาหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 7 คน ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่และทุกคนมีจิตอาสาในการที่จะทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านให้สามารถทำการจ่ายน้ำแก่ผู้อุปโภคบริโภคได้อย่างทั่วถึง

ด้านเงิน: บ้านบางคะยอได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล ตามวาระการจัดสรรงบประมาณจากทางราชการ และที่ผ่านมาจากหมู่บ้านมีกำไรสุทธิจากการเก็บค่าน้ำประปา จึงทำให้มีงบประมาณในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ส่วนบ้านโพธิ์งามในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาเนื่องจากมีการเก็บค่าน้ำประปาในอดีตที่ต่ำกว่าปกติ และได้รับการจัดสรรงบประมาณจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เพียงพอต่อการซ่อมบำรุงเครื่องปั้มน้ำที่เกิดการชำรุดเสียหายของใบพัดทำให้ต้องใช้เงินในการซื้อเครื่องใหม่และซ่อมแซมกว่าแสนบาท มีผลทำให้ระยะ 2 ปีที่ผ่านมา การบริหารจัดการค่าน้ำประปาของหมู่บ้านขาดทุนปีละกว่าหนึ่งพันบาท

ด้านวัสดุ อุปกรณ์: วัสดุอุปกรณ์ส่วนที่เป็นมาตรฐานจะได้รับการสนับสนุนมาจากกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น เครื่องมือการซ่อมบำรุงพื้นฐาน โดยเครื่องมือดังกล่าวนี้ ทางกรมทรัพยากรน้ำ จะทำการสาธิตการใช้งานให้กับคณะกรรมการประปาหมู่บ้านและชาวบ้านที่สนใจในการเข้ารับการอบรม ซึ่งอาจจะเป็นการจัดการอบรมประจำเดือนหรือประจำปีจัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ

ด้านการจัดการ: บ้านบางค้อยและบ้านโพธิ์งามใช้การบริหารในรูปแบบการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการประปาหมู่บ้านที่มีประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม และมีการประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ และชี้แจงรายรับ-รายจ่าย ของการเก็บค่าน้ำประจำเดือนโดยทางบ้านบางค้อยมีการชี้แจงประจำเดือน หรือเมื่อมีการจัดประชุม ส่วนบ้านโพธิ์งามจะชี้แจงให้กับสมาชิกผู้ใช้น้ำปีละ 1 ครั้งในการประชุมประจำปียกเว้นปีที่ยกเว้นการบริหารส่วนตำบลสักริการจัด แต่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายส่งให้กับทางองค์การบริหารส่วนตำบลสักริการทุกเดือน

2. ศึกษาผลลัพธ์ของการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของประเทศไทยในช่วงเวลาต่างๆ ที่ผ่านมา

จากผลการศึกษาระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารกิจการและการบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน พ.ศ. 2548 กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายโอนและกระจายอำนาจจากส่วนราชการให้ประชาชนเป็นเจ้าของระบบประปาหมู่บ้านและเป็นผู้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการและการบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน โดยให้สมาชิกผู้ใช้น้ำมีการเลือกตั้งจากสมาชิกผู้ใช้น้ำด้วยกัน ทั้งนี้คณะกรรมการจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน และมีการดำรงตำแหน่งตามวาระอย่างชัดเจน ดังนั้นคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน มีหน้าที่บริหารกิจการประปา รวมทั้งดูแลควบคุมการผลิตน้ำประปาให้สามารถให้บริการน้ำที่สะอาด และได้มาตรฐานแก่ประชาชนและเพียงพอตลอด 24 ชั่วโมง

จากการศึกษาผลลัพธ์ว่าด้วยระเบียบการบริหารกิจการและการบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน พ.ศ. 2548 กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายโอนและกระจายอำนาจจากส่วนราชการมาเป็นเจ้าของ ทำให้การบริหารงานของคณะกรรมการประปาหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านบางค้อยและหมู่บ้านโพธิ์งาม มีความคล่องตัวมากขึ้นทั้งในด้านกำลังคน งบประมาณที่ใช้การดำเนินการซ่อมแซมและการบำรุงรักษา ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือพื้นฐาน และการบริหารจัดการที่ลดขั้นตอนการรายงานกรณีเกิดการชำรุดเสียหายของระบบประปา ทางหมู่บ้านเองก็สามารถซ่อมแซมได้ทันทีเพื่อให้ทันต่อการผลิตน้ำที่สะอาดสำหรับการอุปโภคบริโภค

3. นำผลลัพธ์ที่ได้รับจากการทำวิจัยมานำวิเคราะห์เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายระบบการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านของประเทศไทยให้ดีและมีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาวิจัยเพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายระบบการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านของประเทศไทยเพื่อควมมีประสิทธิภาพ โดยแยกเป็นรายด้านทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วม

1.1 หน่วยงานส่วนกลาง ยังมีการประชุมเตรียมความพร้อมชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกันก่อนที่จะมีการเริ่มต้นโครงการในระบบประปาหมู่บ้าน ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากยังมีการประชุมที่ไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.2 ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้และตัดสินใจในโครงการก่อสร้างประปาตั้งแต่เริ่มต้นการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนและเลือกตั้งคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน ยังไม่มากเท่าที่ควร มีเฉพาะประชาชนที่เป็นคณะกรรมการประปาหมู่บ้านที่เข้าร่วม และบางกลุ่มที่เป็นประชาชนผู้สนใจ

2. ด้านปริมาณและคุณภาพน้ำปริมาณน้ำดิบยังมีไม่เพียงพอตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อนที่มีการขาดแคลนน้ำดิบที่จะนำมาผลิตน้ำประปาของทั้งสองหมู่บ้าน

3. ด้านโครงสร้างระบบประปาประปาการผลิตและปรับปรุงคุณภาพน้ำทั้งสองหมู่บ้านมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมการผลิตและการบำรุงรักษา

4. ด้านการบริหารจัดการมีคณะกรรมการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกผู้ใช้น้ำและมีวาระการดำรงตำแหน่งชัดเจน คณะกรรมการบริหารต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเป็นอย่างดี

5. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรมทรัพยากรน้ำ มีการกำหนดมาตรฐานงานด้านต่างๆ อาทิเช่น มาตรฐานการผลิต มาตรฐานคุณภาพน้ำ และมาตรฐานการบริหารจัดการระบบประปา ที่ทำให้เกิดการพัฒนาเชิงระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิเคราะห์การศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี PDCA ที่ได้กล่าวถึงการวางแผนด้านโครงสร้างระบบประปา การดำเนินการด้านการบริหารจัดการ การตรวจสอบปริมาณคุณภาพน้ำ และการประเมินผลกระบวนการเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเชิงระบบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนเรื่องการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบโมเดลทฤษฎีมูลค่าเชิงสาธารณะของ Moore (1995) (Public Value Theory) ซึ่งประกอบด้วย การบริการ ผลลัพธ์ และความไว้วางใจ โดยทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การบริการ (Service): กรณีชุมชนตัวอย่างบ้านบางคระยอ พบว่าเป็นตัวอย่างการบริหารต้นทุนระบบประปาแบบผิวดินที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่ยวกันประชาชนก็ได้รับการบริการน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ และกรณีชุมชนตัวอย่างบ้านโพธิ์งาม ก็ยังคงพบว่าเป็นตัวอย่างการบริหารต้นทุนระบบประปาบาดาลที่มีประสิทธิภาพเช่นกัน โดยมีการเก็บค่าน้ำประปาแบบอัตราคงที่และแบบอัตราก้าวหน้า

2. ผลลัพธ์ (Outcomes): จากการศึกษาชุมชนตัวอย่างบ้านบางคระยอ และบ้านโพธิ์งามพบว่า ผลลัพธ์จากการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน มีการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ประชาชนในพื้นที่สามารถมีน้ำไว้ใช้ในการอุปโภคบริโภคได้อย่างพอเพียงตลอด 24 ชั่วโมง น้ำประปามีคุณภาพตามมาตรฐานการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่มีประสิทธิภาพ

3. ความไว้วางใจ (Trust): จากผลการศึกษาทั้งในส่วนของสำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครนายก นายกและปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่เป็นคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน (ตัวแทนผู้บริโภคน้ำใช้) มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านจนเกิดความไว้วางใจในการนำน้ำประปาไปใช้ในการอุปโภคและบริโภค

จากการอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของจังหวัดนครนายกเป็นการบริหารจัดการที่เน้นการบริหารเชิงกระบวนการโดยเป็นบริการที่เน้นการบริหารต้นทุน มีการเก็บค่าน้ำประปาทั้งแบบอัตราคงที่และแบบอัตราก้าวหน้า ซึ่งสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์การทำงานที่มีประสิทธิภาพและส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความพึงพอใจและไว้วางใจในการบริหารจัดการระบบประปาของหมู่บ้านทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุปของผลลัพธ์จากศึกษาการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก คือ การเกิดความไว้วางใจที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคได้เป็นอย่างดี รวมทั้งทำให้เจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องให้ความไว้วางใจในการบริหารและดำเนินงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ Massupa Chawiangwas and UraiwanInmuong (2013) ที่ได้ศึกษาการดูแลระบบประปา คุณภาพน้ำประปา และความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้น้ำของระบบประปาหมู่บ้านแบบบาดาลในเขตตำบลวังทอง อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู จากผลการศึกษาบางส่วนพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้น้ำ มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 51.80 ระดับสูง ร้อยละ 41.00 และระดับต่ำ ร้อยละ 7.20

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

ผู้บริหารของสำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครนายก รวมทั้งนายกและปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูลและสํารึกาหลังจากมีการรับการกระจายอำนาจจากกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการบริหารกิจการและบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน พ.ศ. 2548 และนำมาดำเนินการบริหารจัดการ ระบบประปาหมู่บ้านร่วมกับคณะกรรมการประปาหมู่บ้านแล้ว ควรมีการนำรูปแบบการบริหารจัดการระบบ ประปาหมู่บ้านไปเผยแพร่เป็นชุมชนตัวอย่างแก่ชุมชนอื่นๆทั้งในด้านการมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชน ด้านปริมาณและคุณภาพน้ำ ด้านโครงสร้างระบบประปา ด้านการบริหารจัดการ และด้านการสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เชิงปฏิบัติการ

สำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนครนายก องค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล และสํารึกาควรมีการวางแผนการจัดการประชุมคณะกรรมการประปาหมู่บ้านให้ต่อเนื่องเป็นประจำ ทุกเดือน โดยมีการจัดทำรายงานการประชุมเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และมีการติดตาม ประเมินผลเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากระบบประปาหมู่บ้านได้อย่างแท้จริงพร้อมทั้งมีการควบคุมให้ คณะกรรมการประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ถือปฏิบัติการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้านให้เป็นไปตาม ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารกิจการและบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน พ.ศ. 2548 อย่างเคร่งครัด

เชิงวิชาการ

ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณสำรวจความคิดเห็นประชาชนผู้ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคทั้ง ภาคครัวเรือน ภาคเกษตรกรรม หรือภาคอุตสาหกรรม ต่อการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน จังหวัด นครนายก โดยมีการใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการแนวใหม่ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น (New Public Management: NPM)

บรรณานุกรม

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2546). สืบค้น 10 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.slideshare.net/thaint/ss-40232183>
- กอบชัย ฉิมกุล. (2556). *มูลค่าเชิงสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: เวลดีเพลส.
- กองประชาชนบทกรรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2544). *คู่มือผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้านผิวดินขนาดใหญ่*. กรุงเทพฯ: กองประปาชนบท.
- เชษฐพันธุ์ กาฬแก้ว (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของระบบประปาหมู่บ้านผิวดินกรรมอนามัย*. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมวัฒน์อินทจักร. (2557). สืบค้น 10 สิงหาคม 2558 จาก: <http://www.slideshare.net/thaint/ss-40232183>
- ประพันธ์ อัสกุล.(2558). *เทคนิคการประปา*. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: บั๊งกุ่ม.
- สุฟ้า บั๊นทกุล. (2540). *โครงการศึกษาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านและความพึงพอใจของประชาชนในการใช้น้ำประปาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง*. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม.ลำปาง.
- Chapman, J. (2003). *Public value: the missing ingredient in reform*. London: The Adaptive State, Demos.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*, Massachusetts Institute of Technology. Cambridge: MA.
- Heymann, P. (1987). *The Politics of Public Management*. Yale University Press, New Haven: CT.
- Massupa Chawiangwas and UraiwanInmoung. (2013). *Water Supply Treatment Plant and Water Quality in Wangtong Sub-district, Nawang District, NongBua Lam Phu Province*. Kku Journal for Public Health Research, 6 (1), pp.49-60.
- Moore, M. H. (1995). *Creating Public Value – Strategic Management in Government*. Harvard University Press, Cambridge: MA.
- Moore, M.H. (2000). *Managing for value: organizational strategy in for-profit, non-profit, and governmental organizations*. Non-profit and Voluntary Sector Quarterly, 29(1), pp. 183-204.
- Roberts, A. (1995). *Civic discovery’ as a rhetorical strategy*. Journal of Policy Analysis and Management. 14 (20), pp. 291-307.
- Try, D., & Radnor, Z. (2007). *Developing an understanding of results-based management through public value theory*. International Journal of Public Sector Management, 20 (7), pp.656-673.

การปรับปรุงประสิทธิภาพของข้อมูลดัชนีราคานำเข้า/ ส่งออกของประเทศไทย

IMPROVING EFFICIENCY OF IMPORT/EXPORT PRICE INDEX OF THAILAND

ทิฐิรัตน์ เมฆบัณฑิตกุล*

Titirut Mekbunditkul*

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์และปริญญาเอก ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Assistant Professor and Ph.D., Director of Research Service Center, Dhurakij Pundit University

* Email: titirut.mek@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของข้อมูลดัชนีราคานำเข้า/ส่งออกของประเทศไทย เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นตัวบ่งชี้เศรษฐกิจที่ดีในการพัฒนาประเทศได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากสูตรการคำนวณค่าดัชนีราคานี้เห็นได้ชัดว่าดัชนีราคานำเข้า/ส่งออกมีปัจจัยสำคัญในการคำนวณคือค่าราคาสัมพัทธ์ ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งเน้นการปรับปรุงค่าราคาสัมพัทธ์ ให้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น สำหรับค่าราคาสัมพัทธ์นั้นปัจจุบันในหลายๆ ประเทศยังคงใช้ค่าราคาต่อหน่วยในการคำนวณซึ่งบทความฉบับนี้ได้เสนอวิธีในการปรับปรุงค่าราคาต่อหน่วยด้วยวิธีทางสถิติ ได้แก่ การลดอิทธิพลของค่านอกเกณฑ์ด้วยวิธีการของ Chamber (1986) และวิธีการของ Thipbharos (2014) การลดค่าความเอนเอียง และลดความแปรปรวน โดยวิธีการจัดกลุ่มสินค้าจากราคาสินค้า นอกจากนี้ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับนัยทั่วไปของความสัมพันธ์ระหว่างราคาต่อหน่วยและราคาจริง จากผลการศึกษาได้พบว่า เมื่อทำการปรับปรุงค่าราคาต่อหน่วยแล้วทำให้ค่าราคาสัมพัทธ์มีความผันผวน และความลำเอียงลดลง อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการคำนวณค่าดัชนีราคานำเข้า/ส่งออกสำหรับประเทศไทยมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าข้อมูลราคาจริงที่ได้จากสถานประกอบการยังคงมีความจำเป็นในการคำนวณค่าดัชนีราคาดังกล่าวเนื่องจากไม่พบลักษณะนัยทั่วไปของความสัมพันธ์ระหว่างราคาต่อหน่วยและราคาจริง

คำสำคัญ: ดัชนีราคานำเข้า/ส่งออก ราคาสัมพัทธ์ ค่านอกเกณฑ์

Abstract

The objective of this research is to improve the efficiency of import/export price index of Thailand which is used as an indicator accurately reflecting to the movement of the import/export price. From the formula of the price index, we can see that the important factor is the relative price. Therefore, the accuracy of the price index could be improved by the modification of the relative price. Nowadays, the relative price in many countries is constructed by unit price. Thus, the price index in this paper has been modified by unit price for calculation of the import/export price index according to statistical principle;—reduce outliers effect using Camber (1986)'s method and Thipbharos (2014) method; decrease bias and variance stratified method. Furthermore, the generalized relationship between unit price and actual price was investigated. From the study, it was found that adjusting unit price has made unit price value more efficient in calculating the import/export price index. Also from this study it was found that actual price from entrepreneurs is still necessary for calculating the import/export price index of Thailand because the results showed found no generalized relationship between unit price and actual price data.

Keywords: Import/Export Price Index, Relative Price, Outliers

1. Introduction

Economic indicators are important tools to show the economic situation which is useful to prepare the planning, policy-formulation and decision-making in preparation for future economic trend. With the current country trend on Thailand 4.0 as a tool for driving the country forward, country information is quite important. Throughout the years, Trade Policy and Strategic Office, Ministry of Commerce, as the government agency responsible for establishing the important Thailand's economic index, has prepared the following Thailand import/export price index to analyze signs of inflations from transfer of product price from producers to domestic consumers. It is also a tool to measure domestic commercial rate in assessing Thailand's international competitive capacity as well as data to adjust the Nominal GDP into the Real GDP.

Therefore, it is essential that the import/export price index be prepared as correctly, accurately and as standardized as possible to truly reflect the movement of the export and import prices. At present, the import/export price index is calculated by using data from 2 parts : (1) data from the Customs Department called "Unit price" and (2) data from direct survey of outliers entrepreneurs called the "Actual price". The direct survey of export and import prices has limitations in terms of entrepreneur cooperation, thus, data from the Customs Department must be used to calculate the import/export price index. Nevertheless, calculation of unit price using data from Customs Departments which has been widely-used in many countries, has been concerned in many issues as followed: (The International Monetary Fund, 2009)

1. The biasness of the import/export price index resulting from the non-harmonization of the product, such as mixture of sizes or different lots, etc. The problem can be solved by stratification that can decrease the bias but, as such, the statistic unit must have adequate data or information from the users or the entrepreneurs, which is very difficult to achieve in practice.

2. Data manipulation to ensure a more quality data such as coping with missing data, seasonal products, etc., must be obtained from the data collection, meanwhile, unit price cannot be replaced by real data.

3. There is a very high variance of the import/export price index because unit price is not harmonized. This problem has occurred by the mix of size or lot of products as well as unit of export or import. The volume units used by the Customs Department differs greatly, for example, some unit count are reported in pieces, while some are reported as bulk.

4. Problems of outliers are frequent in the use of data to calculate statistical information, especially for calculating unit price. When good outliers are found and are excluded from the calculation of the import/export price index, this is a bad way because indices do not accurately reflect the fact as the good outliers were not used to calculate inflation. The value of the import/export price index may be underestimated or overestimated.

2. Unit price calculation and problems of using unit price in calculating the import/export price index

2.1 Calculating the price index

At present, the Trade Policy and Strategic Office, Ministry of Commerce uses the following formula to calculate the import/export price index (Bureau of Trade and Economic Indices, 2015):

- 1) The import/export price index is calculated by the Fixed Laspeyres formula:

$$I_t = \frac{\sum (W_o) \times \frac{P_t}{P_o}}{\sum (W_o)} \times 100$$

where I_t is the import/export price index at time t
 P_t is the actual price at time t
 P_o is the actual price average at the base time t
 W_o is the weighted value at the base time t

- 2) The import/export price index is calculated by the Modified Laspeyres formula:

$$I_t = \frac{\sum (W_{t-1}) \times \frac{P_t}{P_{t-1}}}{\sum (W_{t-1})} \times I_{t-1}$$

where I_t is the import/export price index at time t
 P_t is the actual price at time t
 P_{t-1} is the actual price average at the base time $t-1$
 W_{t-1} is the weighted value at the time $t-1$
 I_{t-1} is the import/export price index at time $t-1$

From the above formulas, we can see that the important factor of calculation is the

relative price $\left(\frac{P_t}{P_{t-1}}\right)$. Thus this study has been focused on this term.

2.2 The problem of using unit price in the calculation of the import/export price index

2.2.1 The biasness of unit price

At present, the calculation of the import/export price index from unit price in several countries face the problem of bias that needs to be minimized or corrected as much as possible. Calculation of the price index from unit price is used in the case that the agency needs to utilize data from the Customs Department. The import/export price index can be calculated see formula (1), a simple calculation using the ratio between value of product at time t , and the value of product at base time.

$$P_i^{0:t} = \left(\frac{\sum_i p_i^t q_i^t}{\sum_i q_i^t} \right) \bigg/ \left(\frac{\sum_i p_i^0 q_i^0}{\sum_i q_i^0} \right) \quad (1)$$

Nevertheless, the calculation of unit price can be bias if products are not harmonized, such as differing sizes, etc. For example, refrigerators that are exported or imported come in several sizes: small, medium, large, as shown in the table below:

Table 1: Size of refrigerator

time	size											
	Small			Middle			Large			Total		
	q	p	v	q	p	V	q	p	v	q	p	v
Present	2	2	4	3	4	12	5	6	30	10	4.6	46
Pass	5	1	5	3	2	6	2	3	6	10	1.7	17

From table 1, we can see that the price of each size of refrigerator increases twice from the past to the present. However, if we calculate the import/export price index from formula (1), we can see that the result is 2.71. Therefore, the unit price ($p_i q_i$) can make the import/export price index bias (Silver, 1981).

Thus it can be said that the calculation of unit price is appropriate when the data is homogeneous, such as the unit of products are the same for import or export each month. Unit price of data certainly does not have this property. Due to the objective of data collection of the Customs Department, The data cannot be used to calculate the import/export price index.

2.2.2 Outliers of unit price

Checking for and managing outliers is another important point of the price index calculation and it should be established as the policy for calculating the price index for every country. Because outliers affect the results of the calculation of the price index both for import and export. Therefore, the statistical agencies assigned to find the price index must check and manage outliers according to statistical methods in order to reduce the influence of outliers when using the price index.

If good outliers are detected from the set of data, the calculated price index does not truly reflect the facts. They always influence by the result of inflation. That means the price index has been underestimated or overestimated.

To check outliers in the calculation of the price index, general statistical methods such as outlier checks using the upper and lower bound of the confidence interval can be used. Whenever outliers are found, they are limited by the value of the upper or the lower band of the data set which does not include outliers as suggested by Chambers (1986). We can see that, this method is one of the ways to reduce the effect of outliers by weighting approach. This research, thus has applied the recommendation of Chambers's to reduce the effect of outliers as followed:

1. Detect outliers.
2. Calculate upper and lower bounds of data excluding the outliers.
3. Limit detected outliers by upper and lower bounds which were calculated as this formula

$$P_i = \begin{cases} L_i & ; i \in s_1 \\ P_i^* & ; i \in s_0 \\ U_i & ; i \in s_2 \end{cases}$$

where P_i is unit price,

L_i is lower bound of data excluding outliers,

$$L_i = P_i^* - Z_{\alpha/2} \hat{\sigma}_{P_i^*},$$

U_i is upper bound of data excluding outliers,

$$U_i = P_i^* + Z_{\alpha/2} \hat{\sigma}_{P_i^*},$$

P_i^* is unit price which is not outlier,

s_0 is the set of unit price which excluded outliers,

s_1 is set of lower outliers of unit price,

s_2 is set of upper outliers of unit price.

As described above, it can be seen that there are two principle to calculate the import/export price index. First, the actual price can be directly collected from entrepreneurs, and second, unit price index can be calculated from the data; namely quantity and value received from the Customs department. Therefore, the price index obtained by the second method dose not represent the price index obtained from the actual price. The most important factor to allow the statistical agencies to use unit price index instead of the actual price is to find the statistical relationship between the two price sets using the regression model as evident in the research in several countries, such as Germany and Japan for example (Silver, 1981).

3. Prediction of actual price using unit price

It is a well-known that if we can find the relationship between actual price and unit price in the function of unit price can well predict actual price as shown the relationship in the equation (2). It would be extremely useful for the calculation of the Thailand import/export price index. Such relationship can be found using the formula in (2) (Siver 1981).

$$\begin{aligned} AP_t &= \alpha + \beta P_t + \varepsilon_t \\ AP_t &= \alpha + \beta P_{t-1} + \varepsilon_t \\ &\vdots \\ AP_t &= \alpha + \beta P_{t-t} + \varepsilon_t \end{aligned} \quad (2)$$

where AP is actual price

P is unit price

t is the time period.

Estimation of regression coefficient can be obtained using ordinary least square method. However, from past researches, it has not been found that the prediction of actual price by using unit price can be used in the long term (Silver, 1981).

4. Prediction of actual price by using unit price when outliers existing in the data

In order to find a linear relationship between actual price and unit price as explained in section 3, if outliers are detected, the responsible agency for calculating the price index must be extremely careful about the impact of these outliers.

From the approach of Chambers (1986) and Thipbharos (2014) that are proposed to reduce the effect of outliers in regression analysis, the researcher has applied the set of approaches to find the linear relationship between unit price and actual price when the data consisting of outliers as follows:

Given that s_o , s_1 and s_2 have the meaning as shown in section 2.2.2, in the case that outliers are found, they are treated as missing data and the regression coefficients α and β have been estimated by using the data in s_o . The estimated parameters in the regression model would be $\hat{\alpha}^*$ and $\hat{\beta}^*$, which are used to calculate AP^* when P is the unit price which was reduced the effect of outliers as shown in section 2.2, that is

$$\begin{aligned}\hat{AP}_t^* &= \hat{\alpha}^* + \hat{\beta}^* P_t \\ \hat{AP}_t^* &= \hat{\alpha}^* + \hat{\beta}^* P_{t-1} \\ &\vdots \\ \hat{AP}_t^* &= \hat{\alpha}^* + \hat{\beta}^* P_{t-t}\end{aligned}\quad (3)$$

The variance of $\hat{AP}^*$ with respect to P^* or $\text{VAR} \left(\hat{AP}^* \middle| P_0^* \right)$ have the value as.

$$\hat{\sigma}^{*2} \left[1 + \frac{\left(\sum P^* \right)^2}{\sum P^{*2}} \right]. \quad \text{Thus the confidence interval of } \hat{AP}^* \text{ with respect to } P^* \text{ can be}$$

written as the formula (4)

$$\hat{AP}^* \pm Z_{\alpha/2} S.D. \left(\hat{AP}^* \middle| P_0^* \right), \quad (4)$$

$$\text{where } S.D. \left(\hat{AP}^* \middle| P_0^* \right) = \sqrt{\hat{\sigma}^{*2} \left[1 + \frac{\left(\sum P^* \right)^2}{\sum P^{*2}} \right]}.$$

From this approach, we can limit the outliers that are both in and by upper and lower bound of the confidence interval as shown in formula (4), respectively. This can be expressed in the regression formula as followed.

$$AP_t^* = \begin{cases} L_i & ; \quad L_i = \max \left\{ AP_t, \hat{AP}_t^* - Z_{\infty/2} S.D. \left(\hat{AP}_t^* \middle| P_0 \right) \right\}, t \in s_2 \\ AP_t & ; \quad t \in s_0 \\ U_i & ; \quad U_i = \min \left\{ AP_t, \hat{AP}_t^* + Z_{\infty/2} S.D. \left(\hat{AP}_t^* \middle| P_0 \right) \right\}, t \in s_1 \end{cases}$$

In coping with outliers as above, their effect will be decreased.

5. Recommendations for improving the calculations of unit price to determine import/export price index.

At present, unit price is still necessary for the calculation of the import/export price index, because it is very difficult to collect actual price from entrepreneurs in Thailand. Several entrepreneurs are still unwilling to provide actual information to responsible agencies. In the request for data, many times the burden falls on the data-providing entrepreneur, especially in countries where a code of practice has not been established regarding legal protection of state agencies in requesting data. Those responsible for the production of data, therefore, turned to unit price from the Customs Department. From Sections 1 to 4, the researcher has proposed the method to be used to adjust the import/export price index as follows:

1) In each item (HS Code) chosen to be indicator for the calculation of the relative¹ price and the price index, the selected entrepreneurs must have consistency imported or exported record and they are not "too new coming item" based on unit price data received from the Customs Department. This way was done to reduce the non-homogeneity of the data and higher variation of the export and import price index due to the mix of size and lots of product.

2) The entrepreneurs selected in 1) are then randomly sampled by using stratified simple random sampling. The number of entrepreneurs in each item of products must follow the population ratio.

3) Check the outliers of unit price using statistical method as the extreme value analysis, and reduce the influence of outliers by the method shown in the section 2.3.

¹ This study conducted analysis by focusing on the relative price because it is the important factor in the calculation of the export and import price index and it is the factor reflecting the movement of the import/export price index

4) Calculate the relative of each $i(R_{ti})$ – from the formula $R_{ti} = \frac{P_{ti}}{P_{(t-1)i}} \times 100\%$ when

$i=1,2,\dots,n$ and n is the number of entrepreneurs, and calculate the relative mean from the formula

$$\bar{R}_t = \frac{\sum R_i}{n}$$

6. The result of value improvement and analysis of data

There are two parts of analysis in this study, namely 1) Improving the calculation of unit price to obtain at the import/export price index (as suggested in 5), and 2) finding the relationship between unit price and actual price to check whether or not unit price can be used to predict actual price in the case that data cannot be collected from entrepreneurs.

For this study, the researcher has selected product-items that was exported or imported in 2015 according to the export and import structure specified by the Ministry of Commerce as representative for the calculation of unit price and to find the relationship between unit price and actual price. The exported products are categorized following the Ministry of Commerce's classification, covering four main types: 1) Agricultural products, 2) Agro-industrial product, 3) Industrial products, and 4) Minerals and fuels products. Imported products, which were studied, are classified followed by the Ministry of Commerce's import product classification, covering five main groups: 1) Fuels, 2) Capital products, 3) Raw material and Semi-finished products, 4) Consumer products, and 5) Vehicle and Transport equipment.

This study selected products listed in the index basket provided by the Ministry of Commerce by singling out only items that have actual prices, both for export and import so that unit price and actual price can be relatively compared. In 2015, there were 81 exported items and 49 imported items with actual prices provided by entrepreneurs. Among these items, the researcher was able to calculate the unit price of 31 exported items and 19 imported items. All selected products have been frequently imported or exported and none of the items are new coming products. The results of the study can be divided into two parts:

6.1 Adjustment of the calculations of unit price to determine the Import/export Price Index

The researcher shows the fluctuation of the relative price of 2015 by comparing the variation of the relative price before and after the adjustment of unit price as shown in table 2 and 3. It can be clearly seen that once calculations were adjusted for unit price as suggested in 5, the variation in relative price is lower than the traditional method of calculations and is more aligned with the present economic status.

6.2 Finding the relationship between unit price and actual price

In this part, the researcher has constructed the linear relationship between actual price (abbreviated by AP) and unit price (abbreviated by P), using regression analysis. After the effect of outliers was reduced using approaches described in Sections 2 and 4, the researcher studied five types of relationships as follows:

$$\begin{aligned}\hat{AP}_t^* &= \hat{\alpha}^* + \hat{\beta}^* P_t \\ \hat{AP}_t^* &= \hat{\alpha}^* + \hat{\beta}^* P_{t-1} \\ &\vdots \\ \hat{AP}_t^* &= \hat{\alpha}^* + \hat{\beta}^* P_{t-4}\end{aligned}$$

From the analysis of relationship between AP and P, the researcher expressed the result of the analysis only in the cases where the items have had the linear relationship of AP and P is presented. The results have been shown in tables 4 and 5, conclusions are as follow:

- 1) Items, where AP has been depended on P in the **same period**, comprised two export items, and two import items.
- 2) Items, where UP has affected to AP with **one lag time**, comprised two export items, and two import items.
- 3) Items, where UP has affected to AP with **two lag time**, comprised one export item, and four import items.
- 4) Items, where UP has affected to AP with **three lag time**, comprised two export items, and one import items.
- 5) Items, where UP has affected to AP with **four lag time**, comprised one import item.

Table 2. The variance of the relative price of the exported products before and after adjustment

The variance of the relative price of the export product					
Item	Before adjustment	After adjustment	Item	Before adjustment	After adjustment
1	33.312	5.552	17	1095.889	182.648
2	727.864	121.311	18	904.047	150.674
3	1554.660	259.110	19	532.018	88.670
4	507.560	84.593	20	1117.063	186.177
5	826.535	137.756	21	1910.230	318.372
6	709.226	118.204	22	1099.182	183.197
7	1193.299	198.883	23	3049.588	508.265
8	3017.104	502.851	24	1108.894	184.816
9	2131.339	355.223	25	91.431	15.239
10	848.986	141.498	26	3615.488	602.581
11	899.763	149.961	27	145.960	24.327
12	572.159	95.360	28	1525.985	254.331
13	1779.505	296.584	29	125.082	20.847
14	1055.576	175.929	30	79.424	13.237
15	1539.249	256.541	31	187.908	31.318
16	887.030	147.838			

Table 3. The variance of the relative price of the imported products before and after adjustment

The variance of the relative price of the import product					
Item	Before adjustment	After adjustment	Item	Before adjustment	After adjustment
1	208.215	13.318	11	1351.656	355.699
2	1729.286	137.594	12	476.805	105.957
3	467.518	32.646	13	843.952	140.659
4	1887.976	227.467	14	263.555	28.962
5	487.822	53.607	15	207.485	32.934
6	962.289	155.208	16	320.336	76.271
7	47.612	9.336	17	1392.470	183.220
8	562.029	51.094	18	872.403	136.976
9	121.262	25.263	19	228.669	30.620
10	543.624	159.889			

Table 4. Result of the regression analysis of exported products

	β^*	F	p - value	R ²	β^*	F	p - value	R ²	β^*
Item1					Item6				
Pt	-0.652	7.397	0.022**	0.425	-0.473	2.881	0.120	0.224	-0.473
P(t-1)	0.151	0.210	0.657	0.023	0.542	3.734	0.085*	0.293	0.542
P(t-2)	0.294	0.759	0.409	0.087	-0.293	0.749	0.412	0.086	-0.293
P(t-3)	0.452	1.798	0.222	0.204	0.109	0.083	0.781	0.012	0.109
P(t-4)	-0.094	0.053	0.825	0.009	-0.065	0.025	0.879	0.004	-0.065
Item2					Item7				
Pt	-0.025	0.006	0.938	0.001	0.262	0.736	0.411	.069	0.262
P(t-1)	-0.023	0.005	0.946	0.001	-0.294	0.853	0.380	.087	-0.294
P(t-2)	-0.154	0.195	0.670	0.024	0.610	4.735	0.061*	.372	0.610
P(t-3)	0.834	16.005	0.005**	0.696	-0.167	0.201	0.168	.028	-0.167
P(t-4)	-0.030	0.005	0.945	0.001	-0.188	0.221	0.655	.035	-0.188
Item3					Item8				
Pt	0.200	0.417	0.533	0.040	-0.250	0.666	0.433	0.062	-0.250
P(t-1)	0.678	7.644	0.022**	0.459	0.118	0.127	0.730	0.014	0.118
P(t-2)	-0.290	0.733	0.417	0.084	0.575	3.959	0.082	0.331	0.575
P(t-3)	-0.452	1.802	0.221	0.205	-0.438	1.663	0.238	0.192	-0.438
P(t-4)	0.188	0.219	0.656	0.035	-0.125	0.095	0.769	0.016	-0.125
Item4					Item9				
Pt	-0.055	0.031	0.864	0.003	-0.250	0.666	0.433	0.062	-0.250
P(t-1)	0.500	2.995	0.118	0.250	0.118	0.127	0.730	0.014	0.118
P(t-2)	0.172	0.245	0.634	0.030	0.575	3.959	0.082	0.331	0.575
P(t-3)	0.743	8.611	0.022**	0.552	-0.438	1.663	0.238	0.192	-0.438
P(t-4)	0.148	0.135	0.726	0.022	-0.125	0.095	0.769	0.016	-0.125
Item5									
Pt	0.516	3.621	0.086*	0.266					
P(t-1)	-0.215	0.435	0.526	0.046					
P(t-2)	0.163	0.220	0.652	0.027					
P(t-3)	-0.342	0.928	0.368	0.117					
P(t-4)	0.454	1.555	0.259	0.206					

*Significant at level 0.10, ** Significant at level 0.05

Table 5. Result of the regression analysis of imported products

	$\hat{\beta}^*$	F	p - value	R2
Item1				
Pt	0.804	16.461	0.003**	0.647
P(t-1)	0.535	3.2	0.111	0.286
P(t-2)	0.081	0.047	0.835	0.007
P(t-3)	0.075	0.034	0.859	0.006
P(t-4)	0.290	0.460	0.528	0.084
Item2				
Pt	-0.099	0.089	0.773	0.010
P(t-1)	-0.421	1.722	0.226	0.177
P(t-2)	0.619	4.339	0.076*	0.383
P(t-3)	-0.266	0.457	0.524	0.071
P(t-4)	-0.087	0.038	0.853	0.008
Item3				
Pt	-0.063	0.036	0.853	0.004
P(t-1)	0.622	5.038	0.055*	0.386
P(t-2)	-0.0364	1.071	0.335	0.133
P(t-3)	-0.457	1.588	0.254	0.209
P(t-4)	0.299	0.490	0.515	0.089
Item4				
Pt	-.008	0.001	0.980	0.000
P(t-1)	0.353	1.141	0.317	0.125
P(t-2)	-0.168	0.204	0.665	0.028
P(t-3)	-0.429	1.355	0.289	0.184
P(t-4)	-0.935	34.682	0.002**	0.874
Item5				
Pt	-0.001	0.000	0.997	0.000
P(t-1)	-0.837	21.042	0.001**	0.700
P(t-2)	-0.306	0.825	0.390	0.093
P(t-3)	0.433	1.618	0.244	0.188
P(t-4)	0.228	0.329	0.587	0.052
Item6				
Pt	0.662	7.019	0.027	0.438
P(t-1)	0.293	0.750	0.412	0.086
P(t-2)	-0.530	2.730	0.142	0.281
P(t-3)	0.588	3.165	0.126	0.345
P(t-4)	-0.202	0.212	0.664	0.041

*Significant at level 0.10, ** Significant at level 0.05

7. Summary

From the analysis above, the following can be summarized:

1) The relationship of AP and P was not been unique, thus we can conclude that there was no generalization relationship of AP and P.

2) In case there is a relationship between AP and P, most are often occur when the price data are not more than three lag time.

3) Using of unit price data in calculating the import/export price index will still cause many problems if unit price is not adjusted to reflect more accuracy. It is well-known that unit price is appropriate if the data is homogeneous and there is no mix of lot or size of product. Several countries always face biasness problem of calculation of unit price and import/export price index if the analyst does not adjust unit price before calculating the price index.

The result will not accurately reflect the true economic status of the country. Moreover, unit price data obtained from Customs Department usually does not have a linear relation with actual price data, thus the actual price cannot be projected from unit price.

4) The formula for calculating the import/export price index comes from the actual price, therefore, in the case where we use the unit price instead of using actual price, we will take the risk of the consequence. From study in this research, it showed that several countries such as Singapore (Import & Export Price Index December, 2015), Australia (Producer and International Trade Price Indexes: Concepts, Sources and Methods, 2014) as well as (International Monetary Fund, 2009) use actual data to calculate the import/export price index.

5) In the case where the statistical agencies, which has the duty to analyze the import/export price index, apply methods provided in Sections 2 to 5 then the import/export price index will not be effected by outliers and it is less biasedness and variance.

Bibliography

- Bureau of Trade and Economic Indices, Ministry of Commerce. (2015) Explanations on the preparation of international price index, Retrieved February 10, 2017, from http://www.price.moc.go.th/price/fileuploader/file_dev/bookyear-2551/index.htm.
- Chambers, R. L. (1986). Outlier robust finite population estimation. *Journal of the American Statistical Association*, 81, 1063-1069.
- Import & Export Price Index December. (2015). Department of Statistics Singapore. Retrieved February 10, 2017, from <http://www.singstat.gov.sg>.
- International Monetary Fund. (2003). *Data Quality Assessment Framework (DQAF) for Monetary Statistics*, Washington, DC, USA: International Monetary Fund.
- International Monetary Fund. (2009). *Export and Import Price Index Manual: Theory and Practice*. Washington, D.C., International Monetary Fund.
- Producer and International Trade Price Indexes: Concepts, Sources and Methods. (2014). Retrieved February 10, 2017, from <http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/mf/6429>.
- Silver, M. (1981). Do Unit Value Export, Import, and Terms of Trade Indices Represent or Misrepresent Price Indices?, *IMF Working Paper*, Washington, DC, USA: International Monetary Fund.
- Thipbharos, T. (2014). Manipulation of Regression Outliers by Imputation Method. *Proceedings of the 2nd Global Advanced Research Conference on Management and Business Studies*. 15th-18th October 2014, Thailand.

การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา

THE TEACHER DEVELOPMENT THROUGH THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY CONCEPT TO ENHANCE THE LITERACY OF PRIMARY STUDENTS

สุภาวดี ปกครอง*

Supawadee Pokkrong*

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ**

Suwat Julsuwan**

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

* Ph.D. Candidate, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

* Email: pokkrong1977@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** Assistant Professor and Ph.D., Faculty of Education, Mahasarakham University

** Email: suwat.29012505@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาระบบพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อประเมินผลการใช้ระบบพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 763 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่นำระบบไปใช้ จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายคือ ครู จำนวน 11 คน นักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลระบบ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แบบทดสอบการอ่านการเขียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ผลการวิจัยพบว่า ระบบพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินการใช้ระบบพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ดังนี้ 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความพึงพอใจต่อการใช้ระบบพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาครู ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การอ่านการเขียน

Abstract

The research aimed 1) to develop the teacher development system through the professional learning community, and 2) to evaluate the use of teacher development system through the professional learning community for literacy of primary students. The samples were 763 school administrators and teachers of the primary schools. They were derived by a multi-stage random sampling technique. The informant group was the administrators and primary school teachers who used the system of 1 school by using a specific selection technique. The target group consisted of 11 teachers and the experimental group of 75 students. The research instruments were the evaluation form for the system, the current and desirable states questionnaire, and reading - writing tests. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation, t-test and modified priority needs index. The research found that the teacher development system through the professional learning community for literacy of primary students were found to be suitable, possible, and useable at the highest level, The evaluation of teacher development system through professional learning community for literacy of primary students showed that 1) the teachers had knowledge and comprehension in learning activity management with posttest level higher than the pretest, with statistical significance at .05, 2) the teachers had the ability to manage learning at the highest level; 3) the satisfaction of using teacher development system through the professional learning community for literacy of primary students were at the highest level; and 4) students were able to read and write in higher level with posttest development level higher than the pretest, with statistical significance at .05.

Keywords: Teacher Development, Professional Learning Community, Literacy

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยได้ระบุหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และได้กำหนดหลักการดำเนินการไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ว่า “กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) จากกระแสของการปฏิรูปการศึกษาของไทยในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แนวทางที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ (Darling-Hammond and Robert Rothman, 2011)

ปัจจุบันจึงมีนโยบายให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทุกปี ครูต้องเข้ารับการพัฒนา โดยมีองค์การทำหน้าที่ด้านการพัฒนาครูโดยเฉพาะ และมีคู่มือพัฒนาให้ครูเข้ารับการพัฒนาตนเองตามต้องการในแต่ละปีจากมหาวิทยาลัยที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนา มีระบบ พี่เลี้ยงหรือครูต้นแบบ (master teachers) เพื่อช่วยครู มีระบบการนิเทศติดตามและพัฒนากิจการงานของครูในชั้นเรียน (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557)

จากการศึกษาปัญหาในการพัฒนาครูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) พบว่า ที่ผ่านมา หน่วยงานต่างๆ ยังขาดเอกภาพและทิศทางในการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ขาดระบบและกลไกสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ขาดการวางแผนที่เป็นระบบ ขาดการต่อเนื่องในการพัฒนา หลักสูตรการพัฒนาครูยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู ครูไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนตามแนวปฏิรูปได้ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

การอ่านและการรู้หนังสือ เป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาชีวิตสู่ความสำเร็จ การอ่านอย่างคล่องแคล่วและเข้าใจความหมายจะนำมาซึ่งความรู้พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดสื่อสารความรู้ความคิดให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 การอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้เป็นพื้นฐานที่สำคัญอันดับแรกๆ ของการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2559, น. 2) ปัจจุบันยังมีนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการอ่านออกเขียนได้ ถือเป็นพื้นฐานและหัวใจสำคัญในการเรียนรู้ในทุกๆ วิชา ซึ่งหากนักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้จะส่งผลถึงการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ ให้มีปัญหามาตามไปด้วย ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาตนเอง (ฟาฏินา วงศ์เลขา, 2558) ครูไทยยังคงมีข้อจำกัดในหลายประการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนในเชิงลึก ทั้งในด้านเนื้อหาสาระที่สอนวิธีการสอน ครูขาดทักษะใหม่ๆ ในการทำหน้าที่ครูยุคใหม่ที่เน้นบทบาทการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งปัญหาครูขาดการแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน และปัญหาการปฏิบัติงานสอนจริง อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพครู (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เป็นเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) ทำหน้าที่เป็นผู้นำและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการปฏิรูปที่ครูร่วมกันดำเนินการหัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่ครูร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันดีความ ทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้น แล้วนำมาคิดหาวิธีปรับปรุงการเรียนรู้ของศิษย์ เป็นหนทางที่ต่อเนื่องยั่งยืนของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2557) สอดคล้องกับ Lewis and Andrews (2004) ที่ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้การสอน

ของครูในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพและนักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการดำเนินโครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ที่พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินผลการใช้ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางปรัชญาและสังคมวิทยาของความเป็นชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะร่วมกันของพฤติกรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยการแลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันเป้าหมายและค่านิยม รวมทั้งการพบปะติดต่อกันระหว่างบุคคลอย่างเป็นประจำ ดังนั้นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูมีความผูกพันและนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับงานของโรงเรียน ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งมาจากว่า โรงเรียนต้องมีการยกระดับและส่งเสริมลักษณะทางอาชีพของครูให้สูงขึ้นก่อนที่จะพยายามส่งเสริมงานทางวิชาการ เพื่อพัฒนานักเรียน (Bryk, Camburn, and Louis, 1999) และจากการศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากนักวิชาการเช่น วิจารณ์ พานิช (2556) วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) และ Hord (1997) พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบดังนี้ คือ 1) ค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม 2) ภาวะผู้นำร่วม 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การทำงานเป็นทีม 5) ชุมชนกัลยาณมิตร และสามารถนำเอาหลักการและวิธีการต่างๆ มาสังเคราะห์และประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน สรุปเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การกำหนดเป้าหมาย ได้แก่ การตรวจสอบความพร้อมของโรงเรียนและบุคลากร การเชิญชวนภาคีมาพูดคุย การค้นหาครูเพื่อศิษย์ การกำหนดความคาดหวังระดับสูง การพัฒนาวิสัยทัศน์

1.2 การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ วางแผนด้วยความร่วมมือ การใช้กลุ่มเล็กๆ การจัดวงความรู้ หมุนเกลียวความรู้ สร้างชุมชนการเรียนรู้ การสร้างพันธกิจร่วมกัน การระบุนโยบายร่วมกัน ระบุนโยบายและอุปสรรค พัฒนามาตรฐานหลักสูตรแบบประเมินและคู่มือพัฒนาครู สร้างสิ่งแวดล้อมวางแผนเพื่อความสำเร็จ ผักผ่อนร่างกายและหลอเลี้ยงสมอง เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ สร้างทฤษฎีของการเปลี่ยนแปลง พิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทาง

1.3 ชื่นชมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ใช้การเปลี่ยนแปลง ตรวจสอบผลการนำไปใช้

1.4 ชื่นสะท้อนผล ได้แก่ การสะท้อนผลและนำเสนอสู่สาธารณะ

2. แนวคิดของทิตนา แฮมมณี (2545) และ Bittel (1978) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต 4) ผลลัพธ์ 5) ข้อมูลป้อนกลับ

3. แนวคิดของ Smith (1978) และ Edwards (1985) สามารถสังเคราะห์การพัฒนากระบวนการประกอบด้วย 1) การวางแผนระบบ 2) การศึกษาและวิเคราะห์ระบบ 3) การออกแบบระบบ 4) การพัฒนาและการประเมินระบบ 5) การนำระบบไปใช้

4. จากการศึกษากระบวนการพัฒนาครูจากนักวิชาการ เช่น ญัณฐพันธ์ เขจรนันท์ (2545) ธารพรพร ลัตยารักษ์ (2548) Bishop (1997) พบว่า กระบวนการพัฒนาครู มี 4 กระบวนการ รายละเอียดดังนี้

4.1 หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การหาความต้องการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ตัวครูเองต้องมีความต้องการที่จะพัฒนา ความต้องการการพัฒนาที่สอดคล้องกันระหว่างสภาพความขาดแคลนกับสภาพที่ต้องการ เพื่อพัฒนาระบบในหน่วยงานแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญคือ แผนกำลังคน

4.2 ขั้นตอนการวางแผน การวางแผนจะต้องเตรียมการล่วงหน้าก่อนเริ่มปฏิบัติงานและเป็นการตกลงร่วมมือระหว่างผู้ปฏิบัติงานและผู้บังคับบัญชา โดยกำหนดเป้าหมาย วินิจฉัยและการวิเคราะห์กำหนดความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดประเด็น กำหนดวิธีการในการพัฒนา การกำหนดบทบาทของผู้รับผิดชอบขององค์การในการพัฒนาบุคลากร

4.3 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาครู นำเอาโครงการไปปฏิบัติ เป็นการรวบรวมเอากิจกรรมต่างๆ ในแผนการพัฒนากำหนด เพื่อให้ดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายต่างๆ ที่ตั้งไว้ และให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย

4.4 ขั้นตอนติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การประเมินโครงการที่ทำบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาพิจารณาอย่างมีหลักเกณฑ์และมีการประเมินผล 4 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อน ระหว่าง หลัง และติดตามผลเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาบุคลากรที่มีความสำคัญในรายละเอียดต่างๆ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อวิเคราะห์ดูว่าในการพัฒนาดังกล่าวประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด คำนวณค่าใช้จ่ายที่ต้องลงทุนไปหรือไม่

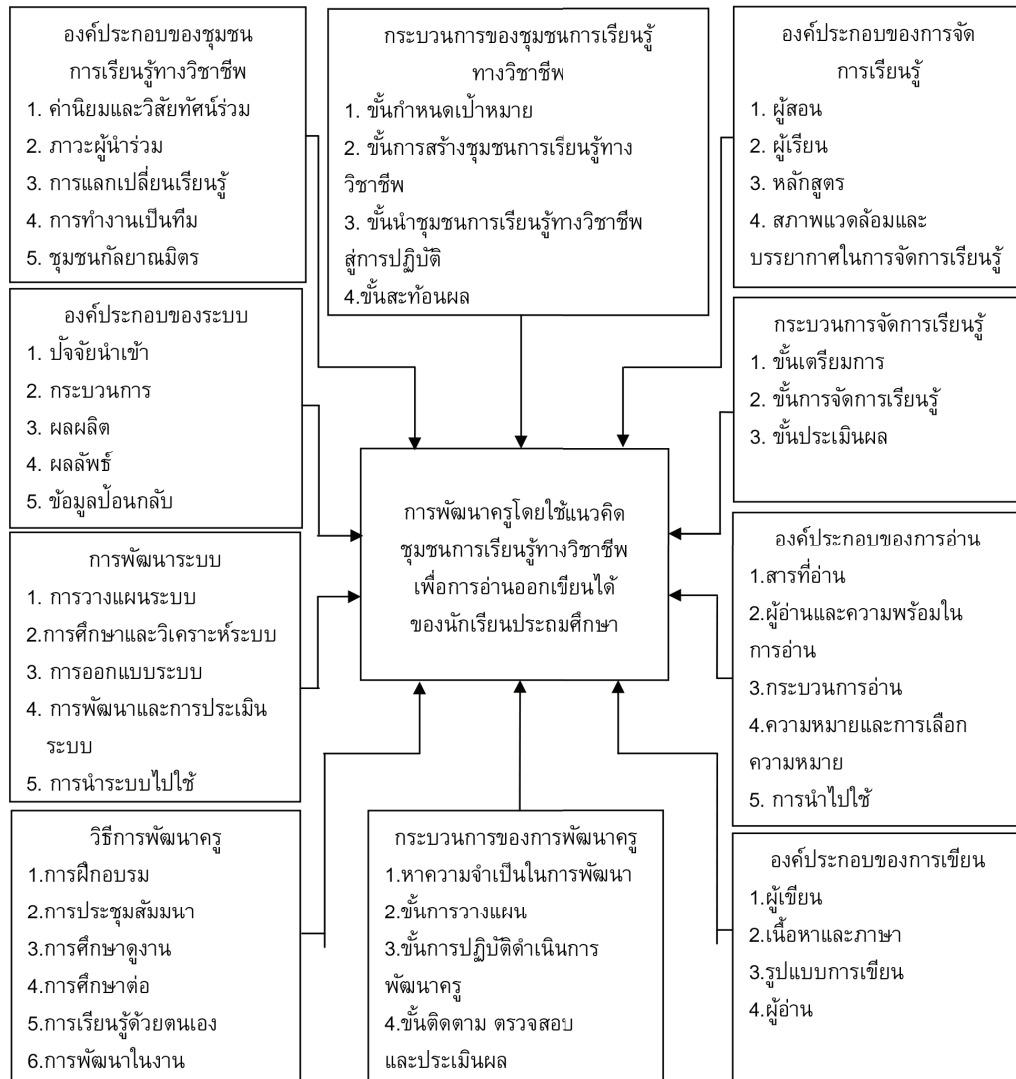
5. แนวคิดของจันทานี สงวนนาม (2545) อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2547) และสมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550) สามารถสังเคราะห์วิธีการพัฒนาครู ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม 2) การประชุมสัมมนา 3) การศึกษาดูงาน 4) การศึกษาต่อ 5) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) การพัฒนาในงาน

6. แนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2541) สุวิมล ว่องวานิช (2543) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) หลักสูตร 4) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ของนักวิชาการ เช่น อารัง บัวศรี (2542) อาทิตยา ปัญญา (2556) พบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการสอน 2) ขั้นตอนจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนประเมินผล

7. แนวคิดของวันนะ บุญจับ (2541) กระทรวงศึกษาธิการ (2548) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการอ่าน ประกอบด้วย 1) สารที่อ่าน 2) ผู้อ่าน และความพร้อมในการอ่าน 3) กระบวนการอ่าน 4) ความหมายและการเลือกความหมาย 5) การนำไปใช้

8. แนวคิดของสนธิ์ ฉิมเล็ก (2540) กองพล เคลือบพณิชกุล (2542) วรณีย์ โสภประยูร (2544) สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการเขียน ประกอบด้วย 1) ผู้เขียน 2) เนื้อหาและภาษา 3) รูปแบบการเขียน 4) ผู้อ่าน สรุปเป็นภาพที่ 1 ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research & Development: R & D) มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและสังเคราะห์องค์ประกอบ ยืนยันองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบประเมินองค์ประกอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert's scale แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 28,358 คน ครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 282,693 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 763 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling technique) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert's scale แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ได้ค่าความยากง่าย 0.80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23-0.97 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา โดยนำองค์ประกอบของระบบ ผลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์ระบบ มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการออกแบบระบบ ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบประเมินผลระบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert's scale แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 ประเมินผลการใช้ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่นำระบบไปใช้ จำนวน 1 โรง โดยใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนบ้านนาแบก จำนวน 11 คน นักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 75 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบทดสอบแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยดังนี้

1.1 องค์ประกอบของระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานองค์ประกอบหลักของระบบการพัฒนาคูโดยใช้แนวคิดชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

องค์ประกอบหลัก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับของความเหมาะสม
1. ปัจจัยนำเข้า (Input)	4.78	0.44	มากที่สุด
2. กระบวนการ (Process)	4.76	0.46	มากที่สุด
3. ผลผลิต (Output)	4.72	0.49	มากที่สุด
4. ผลลัพธ์ (Outcome)	4.94	0.11	มากที่สุด
5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)	4.74	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบหลักของระบบการพัฒนาคูโดยใช้แนวคิดชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า โดยรวมผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าองค์ประกอบหลักของระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อมูลป้อนกลับ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยองค์ประกอบหลักด้านผลลัพธ์ มีความเหมาะสมสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.94) และองค์ประกอบหลักด้านผลผลิต มีความเหมาะสมต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72)

1.2 สภาพปัจจุบันของระบบการพัฒนาคูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของ การพัฒนาคูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบหลัก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PIN Modified	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพปัจจุบัน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสภาพที่พึงประสงค์		
1. ปัจจัยนำเข้า	3.11	0.82	ปานกลาง	4.64	0.37	มากที่สุด	0.49	5
2. กระบวนการ	2.76	0.80	ปานกลาง	4.49	0.38	มาก	0.63	2
3. ผลผลิต	3.06	0.77	ปานกลาง	4.61	0.43	มากที่สุด	0.51	4
4. ผลลัพธ์	2.90	0.79	ปานกลาง	4.65	0.42	มากที่สุด	0.60	3
5. ข้อมูลป้อนกลับ	2.78	0.96	ปานกลาง	4.72	0.42	มากที่สุด	0.70	1

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาคูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาคูโดยใช้แนวคิดชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัจจุบันการพัฒนาคูสูงที่สุด คือ ปัจจัย

นำเข้า ($\bar{X} = 3.11$) ต่ำที่สุด คือ กระบวนการ ($\bar{X} = 2.76$) และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูสูงสุด คือ ข้อมูลป้อนกลับ ($\bar{X} = 4.72$) ต่ำที่สุด คือ กระบวนการ ($\bar{X} = 4.49$)

1.3 ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ระบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำแนกตามองค์ประกอบหลักของระบบ

ข้อที่	รายการประเมิน	N = 9							
		เหมาะสม		แปลผล	เป็นไปได้		แปลผล	เป็นประโยชน์	
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.
1	ด้านปัจจัยนำเข้า	4.69	0.16	มากที่สุด	4.94	0.56	มากที่สุด	4.89	0.06
2	ด้านกระบวนการ	4.63	0.08	มากที่สุด	4.74	0.52	มากที่สุด	4.93	0.04
3	ด้านผลผลิต	4.63	0.14	มากที่สุด	4.81	0.09	มากที่สุด	4.90	0.05
4	ด้านผลลัพธ์	4.58	0.22	มากที่สุด	4.83	0.17	มากที่สุด	4.97	0.06
5	ด้านข้อมูลป้อนกลับ	4.61	0.30	มากที่สุด	4.78	0.29	มากที่สุด	4.87	0.14

จากตารางที่ 3 พบว่า ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำแนกตามองค์ประกอบหลักของระบบ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมสูงสุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.69$) ความเหมาะสมต่ำที่สุด คือ ด้านผลลัพธ์ ($\bar{X} = 4.58$) ด้านความเป็นไปได้สูงสุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.94$) ความเป็นไปได้ต่ำที่สุด คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.74$) ส่วนด้านเป็นประโยชน์สูงสุด คือ ด้านผลลัพธ์ ($\bar{X} = 4.97$) เป็นประโยชน์ต่ำที่สุด คือ ด้านข้อมูลป้อนกลับ ($\bar{X} = 4.87$)

2. ประเมินระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา โดยนำระบบไปใช้กับครู พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้สูงขึ้น

2.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ก่อนและหลังการอบรม

การอบรมพัฒนาครู	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-Value
ก่อน	11	19.55	2.46	15.429 *	0.000
หลัง	11	25.82	1.40		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ก่อนและหลังการพัฒนา

ข้อที่	รายการประเมิน	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ครูมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการอ่านออกเขียนได้	3.25	0.35	ปานกลาง	4.50	0.35	มาก
2	ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน	3.17	0.47	ปานกลาง	4.75	1.12	มากที่สุด
3	ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน	3.19	0.09	ปานกลาง	4.75	0.00	มากที่สุด
4	ครูมีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน	3.33	0.24	ปานกลาง	4.67	0.24	มากที่สุด
5	ครูมีความสามารถในการวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน	3.25	0.12	ปานกลาง	4.75	0.35	มากที่สุด
เฉลี่ย		3.23	0.14	ปานกลาง	4.70	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาในทุกๆ ด้าน โดยก่อนการพัฒนาครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงสุด คือ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.33$) ต่ำที่สุด คือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.17$) ส่วนหลังการพัฒนา ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงสุด คือ

ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน ประถมศึกษา ($\bar{X}$ = 4.75) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ($\bar{X}$ = 4.75) ด้านการวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ($\bar{X}$ = 4.75) และต่ำที่สุด คือ ด้านพัฒนาหลักสูตรเพื่อการอ่านออกเขียนได้ ($\bar{X}$ = 4.50)

2.3 ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการใช้ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตามลักษณะการทำงานของระบบด้านองค์ประกอบหลัก

ที่	รายการ	ความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	4.75	0.23	มากที่สุด
2	ด้านกระบวนการ (Process)	4.88	0.27	มากที่สุด
3	ด้านผลผลิต (Output)	4.96	0.08	มากที่สุด
4	ด้านผลลัพธ์ (Outcome)	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)	4.82	0.40	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.81	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านผลลัพธ์ ($\bar{X}$ = 5.00) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}$ = 4.75)

2.4 นักเรียนประถมศึกษามีความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบคะแนนการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ก่อนและหลังเรียน

การพัฒนา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-Value
ก่อนเรียน	75	32.01	4.16	21.26 *	0.000
หลังเรียน	75	47.45	3.97		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลลัพธ์ และด้านข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับศรีฐาน สุขวงศ์ (2554) ได้วิจัยการพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว พบว่า ระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวที่เหมาะสมประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ด้านกระบวนการ (Process) 3) ด้านผลผลิต (Output) ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) สอดคล้องกับชูชาติ แก้วนอก (2557) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา โครงสร้างของระบบ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยส่งออก ด้านข้อมูลป้อนกลับ และด้านสภาพแวดล้อม องค์ประกอบดังกล่าวนี้จะนำไปสู่ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครู ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนให้อ่านออกเขียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะว่า ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา จะช่วยให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตั้งแต่ขั้นการเตรียมการ ขั้นการจัดการเรียนรู้และขั้นการวัดผลประเมินผล โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ในภาพรวมสภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์มีความพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูยังขาดการต่อเนื่องในการพัฒนา ครูประสบปัญหาในการออกแบบการเรียนรู้ ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ กระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ การสอนขาดการบูรณาการ ขาดการใช้สื่อการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเชิงลึกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ จำแนกสาร (2556, น. 224 - 229) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้การอ่านของนักเรียน พบว่า กลวิธีการสอนของครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาการรู้การอ่านของนักเรียนในประเทศไทย และปัญหาความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู ขาดการแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และปัญหาการปฏิบัติการสอนจริง ดังนั้น ครูควรได้รับการพัฒนาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูได้มีการแลกเปลี่ยน เพื่อสะท้อนการปฏิบัติงานสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรลักษณ์ ชูกำเนิดและเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) ที่กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลดีต่อผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนด้านการอ่าน และ Kenoyer (2012, p. 296) ได้ศึกษาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนเอกชน ประเทศอียิปต์ พบว่า ครูมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการปฏิบัติงานของตนเอง โดยเน้นที่การเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ นพรักและคณะ (2557) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ครูตั้งใจมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง การเสริมพลังการเรียนรู้ของครูและการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ความร่วมมือของชุมชนในการพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ช่วยให้ครูมีการทำวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 ระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาได้ผ่านการตรวจสอบระบบและคู่มือการใช้ระบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งด้านเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม สอดคล้องกับบริตนะ บัวสนธิ์ (2550, น. 240 - 244) ที่ได้

นำเสนอเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับประเมินระบบการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้ มาตรฐานด้านเป็นประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และมาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงศ์ ทับสุลี (2559, น. 387) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาระบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมงานเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมงานเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ผ่านการตรวจสอบระบบการนิเทศภายในและคู่มือการใช้ระบบจากผู้เชี่ยวชาญมีมาตรฐานด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องจากระบบที่ผ่านการตรวจสอบด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครู ครูสามารถนำระบบไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. จากการนำระบบการพัฒนาคู่มือโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ พบว่า คะแนนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการพัฒนาคู่มือโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษา สอดคล้องกับเด่นศักดิ์ หอมหวาน (2557, น. 200 – 203) ได้ทำการวิจัยการพัฒนากลยุทธ์เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนระดับอนุปริญาในวิทยาลัยชุมชน ที่พบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะการเรียนรู้และเจตคติต่อโครงการหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านพฤติกรรมจัดการการเรียนรู้หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) ได้ทำการวิจัยการพัฒนโปรแกรมพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำระบบการพัฒนาคู่มือโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาไปใช้กับสถานศึกษาพบว่า ระบบดังกล่าวส่งผลให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านครูและนักเรียนดังนี้ คือ 1) ครูมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 2) ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 3) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 4) ครูมีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน 5) ครูมีความสามารถในการวัดประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน สอดคล้องกับนันทกา วารินัน (2557) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น ด้านผลลัพธ์ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพึงพอใจต่อระบบการพัฒนาคู่มือโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านออกเขียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nadine Bryce (2011) ได้ศึกษาสิ่งที่กระตุ้นการอ่านหนังสือวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การจัดการเรียนรู้นั้นต้องไม่ยึดหนังสือเรียนในการจัดการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว ควรมีการสอนให้นักเรียนมีประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติจริงและคอยสังเกตว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่นักเรียนให้ความสนใจในบทเรียนนั้นๆ และสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557)

ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ครูประถมศึกษา มีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2557) ที่พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้

บทสรุป

การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาเป็นการพัฒนาครู เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน เป็นการยกระดับงานวิชาการและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพของครู ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาไปใช้ในการพัฒนาครู เพื่อให้ครูดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 สถานศึกษา สามารถนำระบบการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนประถมศึกษาไปใช้ และให้ครูผู้สอนรายงานความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดเวทีสะท้อนผลการปฏิบัติแก่ครูผู้สอน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนแลกเปลี่ยนความสำเร็จร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

2.1 ภายหลังการนิเทศภายใน ครูควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกิจกรรม After Action Review เพื่อสะท้อนจุดเด่น จุดด้อยในการจัดการเรียนรู้ของครู ให้ครูที่ได้รับการนิเทศนำไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ครูควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาบทเรียนด้วยกิจกรรม Lesson study เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและการวัดผลประเมินผล เพื่อนำไปแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาโปรแกรมการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสังกัดอื่น เช่น สังกัดโรงเรียนเอกชน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์,
- กองพล เคลือบพณิชกุล. (2542). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- ชูชาติ แก้วนอก. (2557). *การพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ กศ.ด.). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2545). *กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เพิร์ตเน็ท.
- ณัฐพงศ์ ทับสุลี. (2559). *การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมงานเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหาร และ พัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เด่นศักดิ์ หอมหวาน. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนระดับอนุบาลในวิทยาลัยชุมชน*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิศนา แคมมณี. (2545). *การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ธารพรพร ลัตยารักษ์. (2548). *หลักการและมุมมองจากมืออาชีพ (HUMAN RESOURCE MANAGEMENT)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- นันทกา วารินัน. (2557). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาแพงเพชร เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษาและเรียนรู้). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ปองทิพย์ เทพอารีย์. (2557). *การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- พาวินา วงศ์เลขา. (2558). *สพฐ. พลิกโฉมโรงเรียนมุ่งเป้า ป.1 อ่านเขียนได้*. เดลินิวส์. 16 มิถุนายน 2558. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2559, จาก <https://www.dailynews.co.th/education/328476>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2557). *ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์*. ข่าวประกันคุณภาพ การศึกษา, ฉบับที่ 307 มีนาคม 2557. สืบค้น 2 กันยายน 2559, จาก www.qa.kmutnb.ac.th
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). *การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ*. สืบค้น 9 สิงหาคม 2559, จาก <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/03/Final-Paper.pdf>
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2550). *ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ โสมประยูร. (2554). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และ เอกรินทร์ ลังษ์ทอง. (2557). องค์ประกอบด้านพื้นที่การเรียนรู้ของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพครู บริบทโรงเรียนในประเทศไทยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.
- วัฒนะ บุญจับ. (2541). ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ประชุมวิชาการตลาดนัดความดีสู่การ พัฒนาจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ภายใต้ันวัตกรรมระบบครอบครัวเสมือน เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี มหามงคล 86 พรรษา: ปาฐกถาพิเศษ: PLC สู่อานบริการและชุมชน. 2 ธันวาคม 2556 โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ศรีฐาน สุขะวงศ์. (2554). การพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่ง ชาติลาว. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริรัตน์ จำแนกสาร. (2556). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรู้ การอ่านของนักเรียนอายุ 15 ปีในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2548). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูและบุคลากร ทางการศึกษาปี 2549 – 2551. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สนิท จิมเล็ก. (2540). พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: ฝ่ายเอกสารตำราสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรี ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). เทคนิคการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคูลากรอย่าง มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สมบัติ นพรัก, สำราญ มีแจ้ง, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, อมรัตน์ วัฒนาธร และชานาญ ปาณวงษ์. (2557). รูปแบบการพัฒนาคูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานใน โรงเรียน ขนาดเล็ก: กรณีศึกษาของจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สืบค้น 1 กรกฎาคม 2559, จาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/21952
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). รายงานการวิจัยและพัฒนาระบบประเมินผลภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานกฤษฎีกา.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). เป็ด 6 อุปสรรคในการทำงานของ ครูไทย. สืบค้น 20 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/571>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา . (2559). คู่มือเครื่องมือวัดและประเมินผลความสามารถและทักษะ การอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6. สืบค้น 5 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.yst1.go.th/forum.php?mod=viewthread&tid=779>
- อาทิตยา ปัญญา. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก. (วิทยานิพนธ์ ปริญญา ศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อาภรณ์ ภูววิทยพันธ์. (2547). กลยุทธ์หมดเด็ดยุติใจลูกน้อง. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.
- Bishop, I. T. (1997). *Staff Development and Instructional Improvement: Plan and Procedure*. Boston: Allen and Bacon.
- Bittel, L. R. (1978). *Encyclopedia of Profession Management*. New York: McGraw-Hill.
- Bryce N. (2011). *Meeting the Reading Challenges of Science Textbooks in the Primary Grades*. Retrieved October 8, 2015, from <http://www.reading.org/publications/index.html>

- Bryk, A., Camburn, E., & Louise, K. S . (1999). Professional Learning in Chicago Elementary School: Facilitating Factors and Organizational Consequences. *Educational Administration Quarterly*, 35, 751-781.
- Darling-Hammond, L., & Rothman, R. (2011). *Teacher and Leader Effectiveness in High Performing Education Systems*. Washington, DC: Stanford Center for Opportunity Policy in Education.
- Edwards, P. (1985). *Systems Analysis, Design and Development: With Structured Concepts*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of inquiry and improvement*. Austin: Southwest Educational Development Laboratory.
- Kenoyer, F. E. (2012). *Case study of professional learning community characteristics in an Egyptian private school*. (Dotorate's Degree). USA: Columbia International University.
- Lewis, M., & Andrews, D. (2004). *Building sustainable futures: Emerging understandings of the significant contribution of the professional learning community*. Improving Schools.
- Smith, W. A. (1978). *System concept, total encyclopedia of professional management*. New York: McGraw-Hill.

**การพัฒนาตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร**

**THE DEVELOPED CRITICAL THINKING OF
SECONDARY STUDENTS UNDER THE
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION
INDICATORS**

อธิคุณ สินธนาปัญญา*

Atikhun Sintanapanya*

* ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบางเขน (ไผ่สาโลอนุสรณ์) สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

* Teacher of Senior Professional Bangkok (Wai Sali Anuson) School, Laksi District Office, Bangkok

* Email: max_2811@hotmail.com , gmax2811@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 421 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) โดยการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้และโปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

1) ตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมี 4 องค์ประกอบ 40 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการระบุประเด็น ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการตั้งสมมติฐานเพื่อการประเมิน ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้

2) มีความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อทดสอบด้วยค่าไค-สแควร์

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัวบ่งชี้กระบวนการคิด

Abstract

The objectives of the study were to: 1) develop critical thinking indicators of secondary students under the Bangkok Metropolitan Administration; 2) investigate the correspondence of the structural relationships of critical thinking of secondary students under the Bangkok Metropolitan Administration indicators and the empirical data. The samples of this study consisted of 421 teachers, acquired by two-stage random sampling, from the teachers in schools under the Bangkok Metropolitan Administration. The instrument used in this research were a questionnaire. Descriptive statistics, used include frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and Pearson Correlation Coefficient. Confirmatory Factor Analysis (CFA) was used to investigate the correspondence of the developed theoretical model and the empirical data. The results of the study were as follows.

1. The critical thinking of secondary students under the Bangkok Metropolitan Administration comprised 4 factors with 40 indicators. They were divided into: 1) Identification Subject factors which consisted of 9 indicators; 2) Data Analysis factors which consisted of 11 indicators; 3) Assumptions for Evaluation factors which consisted of 10 indicators and; 4) Rational Decision factors which consisted of 10 indicators

2. The investigation of the structural relationships of critical thinking of secondary students under the Bangkok Metropolitan Administration indicators with the empirical data found that they were in concordance by the not significant Chi-Square test.

Keywords: Critical Thinking, Thinking Process Indicator

บทนำ

กระบวนการทัศน์ในการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) จนถึงฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ได้ยึดหลักคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้ระบุถึงกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560, 2559, 29 ธันวาคม, น. 15) เพื่อเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) ที่เป็นทิศทางร่วมกันของโลกอนาคตระหว่างปี ค.ศ. 2015 - 2030 (พ.ศ. 2558 - 2573) ประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองให้มีคุณภาพที่จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทุกด้านในระยะยาว โดยใช้การศึกษาและการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ

การพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนนั้นเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาสามารถพัฒนาได้โดยการจัดการเรียนการสอน (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2542, น. 144) สอดคล้องกับสุพรรณสิริวัฒนานนท์ (2555) อธิบายถึงความสำคัญของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ประการหนึ่งของการศึกษาทุกระดับเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการใช้ชีวิตในสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารที่ไหลหลั่งมาจากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในปัจจุบันผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาต่างตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ความคิดเพื่อกำหนดกรองข้อมูลเหล่านี้ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นทักษะจำเป็นที่ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมกับการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและสามารถนำไปใช้ได้จริงโดยผ่านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เป็นตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (ฐากร ลิทธิโชค, 2558, น. 87) ดังนั้นการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพราะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลความคิด การกระทำและการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลในการดำเนินชีวิตในทุกๆ ด้านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้ผู้เรียนระบุถึงข้อมูลที่บิดเบือนได้อย่างถูกต้อง โดยใช้หลักเหตุผลสนับสนุนเพื่อประเมินสิ่งต่างๆ หรือการกระทำ การส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้อย่างสมเหตุสมผล สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิดเพราะการคิดเป็นทักษะไม่ใช่พรสวรรค์สามารถฝึกฝนกันได้ (ทีศนา แคมมณี, 2544, น. 36)

แต่ในสภาพความเป็นจริงพบว่า เด็กและเยาวชนไทยโดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบันยังคงมีปัญหาด้านการขาดวิจารณญาณในการตัดสินใจในแง่มุมต่างๆ ไม่ได้ตรองอย่างสมเหตุสมผล และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา สะท้อนจากข่าวเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมาย ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ การล่อลวงละเมิดทางเพศ ยาเสพติด อาชญากรรม และที่น่าเป็นห่วงยิ่งกว่านั้นคือผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชนที่ก่อเหตุที่รุนแรงและมีพฤติกรรมกระทำความผิดที่ไม่แตกต่างกับผู้ใหญ่ สถิติมีแนวโน้มสูงขึ้นแต่อายุของผู้กระทำความผิดกลับลดน้อยลงเรื่อยๆ (อริคุณ สินธนาปัญญา, 2559, น. 18) สอดคล้องกับข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกระทรวงยุติธรรมที่แสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนคดีของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา
ปีงบประมาณ 2557

ระดับการศึกษา	จำนวน(คดี)	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับการศึกษา	449	1.24
ประถมศึกษา	9234	25.32
มัธยมศึกษาตอนต้น	16,987	46.58
มัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า	8,928	24.48
รวม	36,467	100

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกระทรวงยุติธรรม, 2558, น. 75

จากตาราง 1 จำนวนร้อยละของคดีของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา ปีงบประมาณ 2557 พบว่า เด็กและเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอัตราการกระทำผิดที่ถูกลงดำเนินคดีสูงที่สุดมีจำนวนถึง 16,987 คิดเป็นร้อยละ 46.58 จากสถิติดังกล่าว ถือว่าเป็นสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงถึงวิกฤติด้านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และโดยเฉพาะนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีผลศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ทำรายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นนักเรียนที่ขาดความพร้อมทางการศึกษา และมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในชุมชนแออัด และยังคงมีปัญหาล้มเหลวทางการเรียน เพราะขาดดูแล และครอบครัวแตกแยก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, น. 109) จากสภาพปัญหาย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงและกระบวนการความคิด เพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ขาดความพร้อมทางการศึกษาดังกล่าวข้างต้นรวมถึงสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครให้เป็นตามหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติที่ให้ผู้เรียนมุ่งเน้นผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญ คือ ความสามารถในการคิด

การพัฒนาตัวบ่งชี้เป็นกระบวนการและเครื่องมือที่สำคัญ ในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาทั้งในระดับมหภาคและในระดับจุลภาคเพราะสามารถนำไปใช้ในระดับกระทรวง เขตการศึกษา ระดับโรงเรียน จนถึงในระดับชั้นเรียนดังนี้ 1) ใช้กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของแผนงานเพื่อให้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงชัดเจน 2) ใช้ในการติดตามระบบการจัดการศึกษาตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการศึกษาในสภาพการณ์ต่างๆ รวมถึงการติดตามหรือตรวจสอบ การเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการศึกษาด้วย 3) ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการศึกษา การนำตัวบ่งชี้การศึกษามาใช้ประโยชน์ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่ผ่านมามีจำนวนมาก เช่น การนำตัวบ่งชี้การศึกษาของระบบการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบันมาเปรียบเทียบกันเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาระบบการจัดการศึกษา 4) ใช้ในการจัดอันดับคุณภาพของสถาบันการศึกษาโดยการนำตัวบ่งชี้ทางการศึกษามาใช้เป็นสิ่งบ่งชี้ความมีคุณภาพของสถาบันการศึกษานั้น โดยอาศัยตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษา (Johnston, 1981, pp. 6-13)

จากแนวคิด ความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนที่จะเป็นพลเมืองของประเทศ และสภาพปัญหาของเยาวชนไทยด้านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งความสำคัญของการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในหลายมิติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆที่จะนำผลการพัฒนา ตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณนำไปใช้ต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ครูผู้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มเขตประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯใต้ กรุงเทพฯเหนือ กรุงเทพฯตะวันออก กรุงเทพมหานครใต้ 108 โรงเรียน รวมประชากร จำนวน 6,076 คน (สำนักการศึกษา, 2558)

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ จำนวน 108 โรงเรียนโรงเรียนละ 4 คน รวมทั้งหมด จำนวน 432 คน โดยแบ่งขั้นตอนการเลือกออกเป็น 2 ขั้นตอน และการเลือกในระดับโรงเรียน (Two-Stage Sampling) คือ ระดับกลุ่มเขตการศึกษา โดยสุ่มจากหน่วยที่มีขนาดใหญ่ไปสู่ขนาดเล็กลงมาโดยมีกระบวนการดังนี้ 1) การสุ่มโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) ตามเขตการบริหาร แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มเขต คือ กลุ่มกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพฯใต้ กลุ่มกรุงเทพฯเหนือ กลุ่มกรุงเทพฯตะวันออก กลุ่มกรุงเทพฯเหนือ และกลุ่มกรุงเทพฯใต้ ที่เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 108 โรงเรียน 2) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างระดับโรงเรียน ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน ที่ทำการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ขั้นตอนการวิจัยและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อวิเคราะห์และนำมาสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆที่ได้ค้นคว้า โดยกำหนดลักษณะแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการ

2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถาม ตรวจสอบข้อความ และผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พร้อมทั้งพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือ จากผลการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่คัดเลือกคำถามแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (Aiken, 2003, p. 87-89; as cited in Cronbach, 1951) จะต้องมีความตั้งแต่ .80 ขึ้นไป ซึ่งค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.883 - 0.943 และแบบสอบถามทั้งฉบับจำนวน 40 ข้อ มีค่า 0.971 โดยมีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถาม	จำนวน(ข้อ)	ค่า IOC	ค่าอำนาจ จำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล	3	-	-	-
ตอนที่ 2 การระบุประเด็น	9	.80 -1.00	.447 - .747	.883
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล	11	.80 -1.00	.585 - .906	.943
ตอนที่ 4 การตั้งสมมติฐานเพื่อการประเมิน	10	.80 -1.00	.630 - .873	.931
ตอนที่ 5 การตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญ	10	.60 -1.00	.613 - .802	.931
รวมทั้งฉบับ	40	.60 -1.00	.318 - .846	.971

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการติดต่อขอหนังสือโรงเรียนบางเขน (ไว้สาลิอนุสรณ์) ถึงผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและทำการติดต่อสำนักงานการศึกษาเพื่อขอความร่วมมือและนัดหมาย วัน เวลา เพื่อประสานเจ้าหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากสำนักงานการศึกษาได้อนุญาตให้เก็บข้อมูลจึงนำหนังสือที่ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาไปประสานงานกับสำนักงานเขตต่างๆเพื่อขอส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ รวมถึงขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและส่งคืนแบบสอบถามให้กับผู้วิจัย โดยแจกแบบสอบถามไปยังโรงเรียนจำนวน 108 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน รวมแจกแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 432 ชุด เก็บได้คืนได้ทั้งหมด จำนวน 421 คน คิดเป็นร้อยละ 97.45

4) ทำการทดสอบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปและอภิปรายผลวิจัย

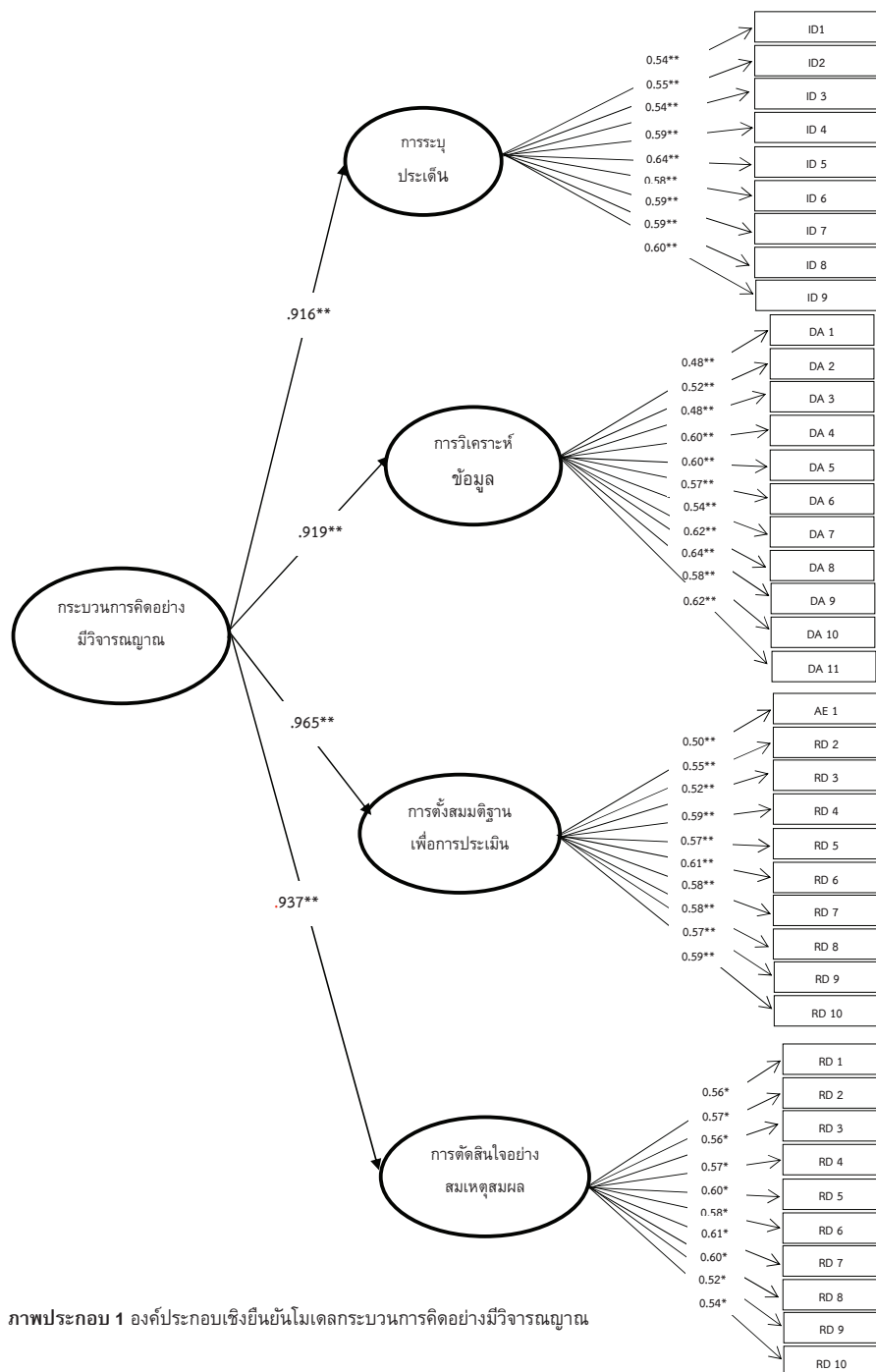
สรุปผลการวิเคราะห์

1) ผลจากการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 40 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการระบุประเด็นมีจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์ข้อมูลมีจำนวน 11 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบด้านการตั้งสมมติฐานเพื่อการประเมินมีจำนวน 10 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบด้านการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลมีจำนวน 10 ตัวบ่งชี้

2) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรสังเกต จำนวน 40 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันทั้งหมด โดยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .493 ถึง .851 และผลการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ก่อนนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 3717.348 มีระดับนัยสำคัญ .000 ($p < .01$) ส่วนค่า Kaiser - Mayer - Olkin Measures of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าเท่ากับ .927 โดยมีค่ามากกว่า .80

3) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า โมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2=2.937$, $p = 0.983$) ค่าดัชนีวัด

ความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดความระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.992 ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.000 และค่าเฉลี่ยรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.00512 ดังภาพประกอบ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

	องค์ประกอบ	ค่า สัมประสิทธิ์	SE (Standard Error)	t	SC (Completely standardized solution)	C.R. (Construct Reliability)
	การระบุประเด็น	0.916	0.056	16.287	0.916	0.839
	การวิเคราะห์ข้อมูล	0.919	0.059	15.683	0.919	0.844
	การตั้งสมมติฐาน เพื่อการประเมิน	0.965	0.057	16.822	0.965	0.930
	ด้านการตัดสินใจ อย่างสมเหตุสมผล	0.937	0.052	18.002	0.937	0.879
Chi-Square = 2.937 df = 10 p = 0.983 GFI = 0.999 AGFI = 0.992 RMSEA = 0.000 RMR = 0.00512						

4) จากตาราง 3 เป็นผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อพิจารณาน้ำหนักความสำคัญต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบมีน้ำหนักความสำคัญต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับสูงมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การตั้งสมมติฐานเพื่อการประเมินมีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุดมีค่าเท่ากับ 0.965 มีความแปรผันร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 93.00 รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 4 การตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล มีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานรองลงมามีค่าเท่ากับ 0.937 ความแปรผันร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณคิดเป็นร้อยละ 87.90 ลำดับที่ 3 คือ องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลมีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเป็นลำดับ 3 มีค่าเท่ากับ 0.919 ความแปรผันร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณคิดเป็นร้อยละ 84.40 และลำดับสุดท้าย คือ องค์ประกอบที่ 1 การระบุประเด็นมีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเป็นลำดับสุดท้าย มีค่าเท่ากับ 0.916 ความแปรผันร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณคิดเป็นร้อยละ 83.90 ความแปรผันร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณคิดเป็นร้อยละเป็นค่าความผันแปรของตัวแปรตอบสนองที่สามารถอธิบายได้มีอยู่ในตัวแบบเชิงเส้นคิดเป็นเปอร์เซ็นต์โดยจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0% ถึง 100% หากเป็นค่า 0% แสดงให้เห็นว่า ตัวแบบคณิตศาสตร์ที่ได้มานั้นไม่สามารถอธิบายความผันแปรของค่าตัวแปรตอบสนอง ต่างที่กระจายรอบค่าเฉลี่ยได้เลย แต่หากค่าเป็น 100% แสดงให้เห็นว่า ตัวแบบคณิตศาสตร์ที่ได้มานั้นสามารถอธิบายความผันแปรของค่าตัวแปรตอบสนอง ต่างที่กระจายรอบค่าเฉลี่ยได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ หากมีค่าเปอร์เซ็นต์ที่สูงตัวแบบจำลองยิ่งจะความเชื่อมั่นต่อโมเดลการวัดสูงเช่นกัน

อภิปรายผล

ในการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยอภิปรายตามผลวิจัยดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การระบุประเด็น ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ จากการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า องค์ประกอบที่ 1 การระบุประเด็นมีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.916 ส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นร้อยละ 83.90 เป็นการสะท้อนถึงองค์ประกอบที่ 1 การระบุประเด็นจะส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระดับสูงซึ่งในองค์ประกอบการระบุประเด็นถือเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างสอดคล้องกับทิตินา แซมณิ (2544, น. 153) ได้อธิบายถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะต้องมีการตั้งเป้าหมายในการคิด การระบุประเด็นในการคิดรวมถึงการประมวลข้อมูลทั้งด้านข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่คิดทั้งทางกว้าง ลึกและไกล ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียน สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายของประเด็น ปัญหา และทำความเข้าใจกับประเด็นที่ทำการศึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถจำแนก เปรียบเทียบประเด็น ระบุความสำคัญ และจัดลำดับความสำคัญได้อย่างชัดเจน ถูกต้องตรงประเด็น รวมทั้งนิยามความหมายของประเด็นที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถกำหนดประเด็น หรือคำถามซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องราว

องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้จากการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลมีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.919 ส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณคิดเป็นร้อยละ 84.40 จากผลของการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นการสะท้อนว่าเมื่อผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ ที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งข้อมูลที่ได้มาต้องเชื่อถือได้ มีความชัดเจน ถูกต้อง และเพียงพอในการใช้เป็นพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผลให้มากที่สุด ขณะเดียวกันต้องประเมินความถูกต้องและเพียงพอของข้อมูลที่รวบรวม ถ้าข้อมูลไม่เพียงพอจะต้องรวมข้อมูลเพิ่มเติมอีก ส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในปริมาณสูง ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงโดยใช้กระบวนการที่ให้นักเรียนได้สืบค้นวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศจากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเป็นการเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของธรากร ลิทธิโชค (2558) ที่อธิบายถึงผู้สอนต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ และสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด เช่น การใช้กระบวนการเรียนรู้ วิธีสืบเสาะหาความรู้ (5E) กระบวนการเรียนรู้วิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 3 การตั้งสมมติฐานเพื่อการประเมิน ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า องค์ประกอบที่ 3 การตั้งสมมติฐานเพื่อการประเมิน มีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุดในทุกองค์ประกอบมีค่าเท่ากับ 0.965 ส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 93.00 ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญต่อกระบวนการที่จะให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐานอันจะเป็นการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนเป็นลำดับที่หนึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมตตา คงสง (2553, น. 9 -13) ที่ได้อธิบายถึงกระบวนการคิดว่าจะต้องมีการเลือกทางเลือกซึ่งเป็นการพิจารณาและตัดสินใจในการระบุแนวทาง ทิศทางหรือวิธีการในการหาคำตอบหรือการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอ และสอดคล้องกับปัญหาหรือข้อโต้แย้ง รวมทั้งการระบุเกณฑ์เพื่อประเมินและทบทวนความเหมาะสมของทางเลือก

องค์ประกอบที่ 4 การตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า องค์ประกอบที่ 4 การตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล มีน้ำหนักความสำคัญในรูปน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเป็นค่าที่สูงอยู่ในลำดับที่ 2 จากองค์ประกอบทั้งหมดโดยมีค่าเท่ากับ 0.937 ส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นร้อยละ 87.90 ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญต่อกระบวนการที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถสรุป ตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลเป็นอันดับต้นๆอันจะเป็นการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมี วิจารณญาณของผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลิวัดย์ สมศักดิ์ (2540, น. 34-36) ได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในโครงการขยายโอกาส การศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยมีกระบวนการว่าการตัดสินใจ อย่างสมเหตุสมผลเป็นกระบวนการสำคัญที่เสริมสร้างความคิดอย่างมีวิจารณญาณเนื่องจากสรุปอ้างอิง โดยใช้หลักตรรกศาสตร์ เป็นการพิจารณาเลือกแนวทางที่สมเหตุสมผลที่สุดจากข้อมูลและหลักฐานที่มี อยู่หลังจากกำหนดแนวทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ก็พยายามเลือกวิธีการหรือแนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุด ที่นำไปสู่การสรุปที่สมเหตุสมผล การใช้เหตุผลเป็นทักษะการคิดที่จำเป็นต่อการตัดสินใจสรุปปัญหา เป็นทักษะการคิดที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถ นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปกำหนด เป็นนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียนในสถานศึกษา
2. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นให้สูงขึ้นด้วยกระบวนการนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มาประยุกต์ในการสร้างรูปแบบการสอนและ ชุดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณรวมถึงนำไปสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
3. จากผลงานวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้โดยกระบวนการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันและเก็บข้อมูลในเชิงประจักษ์ พบว่า วิธีดังกล่าวสามารถพัฒนาองค์ประกอบและ ตัวบ่งชี้ได้ดีและมีคุณภาพ ดังนั้น หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปจัด กระบวนการจัดการเรียนสอนเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีกระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณให้สูงขึ้น
4. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 40 ตัวบ่งชี้ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อีกทั้งยังมีความเที่ยงตรงเชิง โครงสร้างถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงถึงรายละเอียดต่างๆที่สามารถดำเนินการวัดกระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดีดังนั้นจึงสามารถนำผลงานวิจัยไปตรวจสอบในรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรพัฒนาในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นควร นำไปเก็บกับผู้เรียนในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับปริญญาตรี เพื่อศึกษาความแตกต่างของโมเดล การวัดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่ามีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 40 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

4. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นควรศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อจะได้ทราบถึงสาเหตุและเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้สูงขึ้น

5. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเท่านั้นจึงควรทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลกับโรงเรียนสังกัดอื่นได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนสังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

6. จากผลงานวิจัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเท่านั้นจึงควรศึกษาในท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นเพื่อศึกษาความแตกต่างของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่ให้ทุนสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2558). รายงานการดำเนินการของรัฐต่อสาธารณะรายปี ประจำปีงบประมาณ 2557. กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- ฐากร ลิทธิโชค. (2558). การคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการเรียนรู้สังคมศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 9(2), 87-101
- ทีศนา แคมมณี. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้น.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). (2559, 30 ธันวาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133. ตอนที่ 155 ก. หน้า 1-215
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *เอกสารประกอบการสอนวิชาบริหาร 300 การบริหารและการนิเทศ การศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลิวัลย์ สมศักดิ์. (2540). รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานการศึกษา (2558). รายงานสถิติการศึกษาปีการศึกษา 2558 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.bangkokeducation.in.th/stat.php>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาของ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุพรรณสิริ วัฒนกานนท์. (2555). *อย่างไร ... คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. สืบค้นวันที่ 27 ธันวาคม 2559, จาก <http://tjournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?ArticleID=51>
- สุเมตตา คงสง. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6*. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. การศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อริคุณ สินธนาปัญญา. (2559). จริยธรรมเด็กและเยาวชนเหยื่อของปัญหาสังคม. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต* 15(3), 17-24
- Aiken, R. L. (2003). *Psychological Testing and Assessment*. (11th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Johnstone, J.N. (1981). *Indicators to Education System*. London: The Anchor Press.

การศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกและปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและ เยาวชนออกนอกระบบการศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดตาก

THE STUDY OF IN-DEPTH CHARACTERISTICS AND FACTORS AFFECTING OUT-OF-SCHOOL CHILDREN: A CASE STUDY OF TAK PROVINCE

พัชรภา ตันติชูเวช*

Patcharapa Tantichuwet*

*อาจารย์ และปริญญาเอก วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

*Lecturer and Ph.D, College of Education Science, Dhurakij Pundit University

*Email: patcharapa.tat@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษากลางคันในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 38 คน และตัวแทนครอบครัว ตัวแทนชุมชนของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจังหวัดตากผลการศึกษาพบว่า

1) ด้านคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ติดตามดาอยู่ร่วมกัน แต่ขาดการสื่อสารในครอบครัว นอกจากนี้ระดับการศึกษาของสมาชิกภายในครอบครัววิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนในชุมชนยังส่งผลต่อการเลือกตัดสินใจศึกษาต่อและการเลือกประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายปัจจุบันกลุ่มเป้าหมายทุกคนแต่งงานมีครอบครัว และทำงานด้านการศึกษาต่อเนื่องในอนาคต กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะไม่กลับไปศึกษาต่อ แต่หากต้องการศึกษาต่อจะเลือกศึกษาที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา พบว่า แบ่งออกเป็นสองปัจจัยคือ ปัจจัยจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ทัศนคติที่มีต่อการศึกษา การปรับตัว การแต่งงาน เป็นต้น และปัจจัยจากครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อกลุ่มเป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ความยากลำบากในการเดินทาง เป็นต้น

คำสำคัญ: คุณลักษณะเชิงลึกเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

Abstract

This research aims to 1) study the in-depth characteristics of Out-of-School Children (OOSC) and 2) to analyze the factors that influence their dropouts. Purposive sampling technique was employed and the snowball technique was used to select the subjects. Data were collected by in-depth interviews of 38 secondary school dropouts, their family representatives, and community representatives at Tak Province. The results showed that;

1) The in-depth characteristics of the subjects were that most of them lived with their parents. However, lacks of communication were common among their families. In addition, the level of family members' education, their way of life, the beliefs and culture of the people in the community also influenced their choices of whether to remain in the schooling system or to drop out school. At the time of study, all of the subjects were married, had a family and work. As for their education in the future, most of them would not return to school. However, if they wanted to continue their study, they would resort to both the Office of Non-Formal and Informal Education.

1) As for the factors affecting their dropout decisions, it was found that there were divided into two factors: (1) their personal factors, for example, their attitudes toward education, adjustability, marriage, etc., and (2) their family, community, and environmental factors, for example, their parental attitudes towards the target group, family economic condition, and difficulties in traveling to school.

Keywords: In-depth Characteristics, Out-of-School Children (OOSC)

บทนำ

จากวาระร่วมกันคือการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งถือเป็นทิศทางการร่วมกันของโลกอนาคตโดยเริ่มต้นในปี ค.ศ. 2015 ถึง ค.ศ. 2030 หรือตรงกับปีพ.ศ. 2558 – 2573 ประกอบด้วยเป้าหมายหลัก (goals) 17 ประการ และเป้าประสงค์ (targets) อีกจำนวน 169 ข้อ โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป้าประสงค์นี้จะครอบคลุมไปด้วย 3 เสาหลักคือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื้อหาการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ครอบคลุมจะยึดถือหลักสำคัญว่า “No one left behind” หรือจะไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง และประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 193 ประเทศที่เข้าร่วมการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยเช่นกัน

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งถึง และเป็นธรรม เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก โดยเป้าหมายด้านการศึกษาคือเป้าหมายที่ 4 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป้าหมายที่ 4 มีสาระสำคัญคือ การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ทั้งนี้การวางเป้าหมายการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกในอีก 15 ปีข้างหน้า เด็กและเยาวชนหญิงชายในทุกคนทุกกลุ่มในสังคมต้องได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สร้างโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นในระดับอุดมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ครอบคลุมไปจนถึงการจัดการเรียนรู้กับประชากรนอกเหนือวัยเรียนให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning)

อย่างไรก็ตาม ในเป้าหมายด้านการศึกษาพบว่าไม่เป็นไปตามเป้าหมายข้างต้น โดยยังคงมีเด็ก และเยาวชนวัยเรียนมากกว่า 59 ล้านคนทั่วโลกที่ยังอยู่นอกระบบการศึกษา (Out-of-school children) และเด็ก 18 ล้านคนอยู่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งผลการสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับการประชุมที่จัดโดยองค์การยูเนสโกร่วมกับองค์การยูนิเซฟในเรื่อง “Asia summit on flexible learning strategies for Out-of-school children: นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาแห่งเอเชีย” ซึ่งข้อมูลขององค์การยูเนสโกปี พ.ศ. 2556 พบว่า เด็กวัยประถมศึกษาของไทยที่หลุดจากระบบการศึกษาเกือบ 300,000 คน ส่งผลต่อความเสียหายทางเศรษฐกิจของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม คิดเป็นมูลค่าร้อยละ 1-3 ของจีดีพีในทุกปี ส่งผลให้ประเทศไม่สามารถหลุดจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางไปอย่างน้อย 25-30 ปี

จังหวัดตาก เป็นหนึ่งในห้าจังหวัดที่ถูกจัดเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นที่ แยกการปกครองออกเป็นตำบล รวม 14 ตำบล มีประชากรหลากหลาย ได้แก่ ชาวไทยบนพื้นที่สูง (ม้ง) ประชากรพื้นราบ ผู้อพยพย้ายถิ่น และคนต่างด้าว ซึ่งอยู่อาศัยกระจุกกระจายและมีบริบทแตกต่างกัน สภาพชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นชุมชนเมือง สภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี มีสถานศึกษารวมจำนวน 110 แห่ง มีจำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2558 รวมจำนวนทั้งสิ้น 79,352 คน และมีจำนวนผู้เรียนที่ออกนอกระบบการศึกษารวมทั้งสิ้น 777 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2559)

จำนวนผู้เรียนที่ออกนอกระบบการศึกษารวม 777 คนดังกล่าว เมื่อจำแนกผู้เรียนที่ออกนอกระบบการศึกษาตามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าเป็นผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่ออกนอกระบบการศึกษารวม 179 คน ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 598 คน คิดเป็นร้อยละ 23.03 ขณะที่ระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 76.97 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2559)

จากสถิติจำนวนผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ออกนอกระบบการศึกษาส่งถึงร้อยละ 76.97 นั้นจะส่งผลในระยะยาวต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศรวมถึงส่งผลการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เพราะประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) ภายในปี พ.ศ. 2568 แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยมีสถิติเด็กเกิดน้อยลง

และเด็กที่เกิดน้อยลงเมื่อถึงวัยเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานกลับออกนอกระบบการศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งการที่เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาทั้งที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนถือเป็นความต้อโอกาสในรูปแบบหนึ่งที่จะส่งผลให้นาคตประเทศไทยขาดแคลนกำลังแรงงานที่สำคัญที่จะใช้ในการพัฒนาประเทศและจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

สภาพปัญหาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาออกนอกระบบการศึกษาข้างต้น ประกอบกับความหลากหลายทางคุณลักษณะของประชากร รวมถึงการเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาจังหวัดตากเป็นจังหวัดนำร่องในการศึกษาปัญหาเรื่องของเด็กตกหล่นหรือเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา ทั้งนี้เพื่อทราบถึงข้อมูลเชิงลึกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการป้องกันเด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ ยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) (1917-2005) นักจิตวิทยาพัฒนาการเพื่อใช้ในการอธิบายพฤติกรรมเด็ก โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการเติบโตและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งบรอนเฟนเบรนเนอร์ได้แบ่ง “ชั้น” (layers) ของสิ่งแวดล้อมเป็นระดับชั้น และเชื่อว่าแต่ละชั้นของสิ่งแวดล้อมจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Santrock, J, W., 2011; Bronfenbrenner, 2005; Bronfenbrenner, 1994) ระดับชั้นของสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

1. The microsystem

เป็นรูปแบบของกิจกรรม บทบาททางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับที่บุคคลสามารถเผชิญหน้าซึ่งกันและกันได้ (face-to-face) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่สุด ดังนั้นระดับ microsystem จึงมีความสำคัญมากที่สุดในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมระบบนี้ได้แก่ การเป็นสมาชิกในครอบครัวที่พ่อแม่และลูก มีปฏิสัมพันธ์กัน โรงเรียน เพื่อนบ้าน เป็นต้น ตัวอย่างระบบ microsystem ในงานวิจัย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา กับครอบครัว และชุมชน

2. The mesosystem

ระบบนี้เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงระบบ microsystems ต่างๆ ตั้งแต่สองระบบหรือมากกว่าให้สัมพันธ์กัน ซึ่งความเชื่อมโยง และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบ้านและโรงเรียนจะส่งผลต่อการรับรู้ และการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสภาพแวดล้อม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน เป็นต้น ตัวอย่างระบบ mesosystem ในงานวิจัย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา กับครูในโรงเรียน

3. The exosystem

เป็นระบบที่ห่างจากตัวบุคคลอีกชั้นหนึ่ง เป็นสภาพทางสังคมที่บุคคลไม่ได้รับประสบการณ์โดยตรง แต่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมหรือพัฒนาการของบุคคลได้ โดยเป็นการเชื่อมโยงและตอบสนองของบุคคลที่ไม่มีความใกล้ชิดสนิทสนมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตัวอย่างของความสัมพันธ์ในระบบนี้ เช่น ทักษะทางสังคม ความสำเร็จในหน้าที่การงานของพ่อแม่มีส่วนในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้ลูก เป็นต้น ตัวอย่างระบบ exosystem ในงานวิจัย เช่น ทักษะของพ่อแม่ และคนในชุมชนที่มีต่อการศึกษาลูกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียน และการตัดสินใจศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

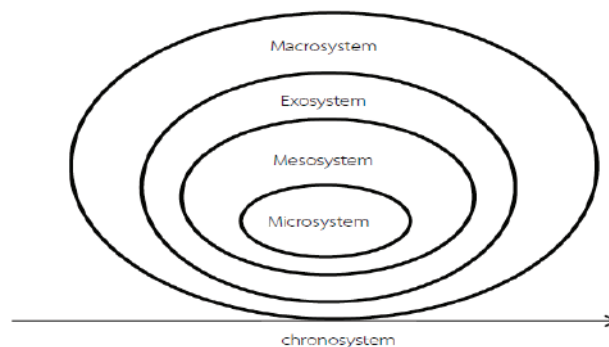
4. The macrosystem

ระบบใหญ่ที่สุดของระบบนิเวศน์ที่มีผลต่อการพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่รวมทุกระบบที่กล่าวมาให้เกี่ยวเนื่องกัน เป็นวัฒนธรรมใหญ่ นั่นคือ วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือ “พิมพ์เขียวทางสังคม” ที่กำหนดความเป็นอยู่ของสังคม เช่น นโยบายของรัฐบาล นโยบายสาธารณะ และ วัฒนธรรมย่อยของสังคม ตัวอย่างระบบ macrosystem ในงานวิจัย เช่น นโยบายของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และเยาวชนนอกระบบการศึกษา เช่น การช่วยเหลือด้านสวัสดิการและสังคม การช่วยเหลือด้านการศึกษา เป็นต้น

5. The chronosystem

เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่บรอนเฟนเบรนเนอร์ได้พัฒนาระบบขึ้นมาในภายหลัง เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนไปของสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงชีวิตของบุคคล ระบบนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไปไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพียงด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลเท่านั้นแต่ยังส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ด้วยเช่นกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว สถานภาพทางการเงิน เศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic status) การจ้างงาน สถานที่อยู่อาศัย

ระดับชั้นของสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์ แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงระดับชั้นของสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์

จากทฤษฎีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่แวดล้อมเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน การที่เด็กและเยาวชนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันทำให้เด็กมีพัฒนาการที่แตกต่างกันไปทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ดังเช่นการตัดสินใจศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อและออกนอกระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชน สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชนย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจในการศึกษาต่อเช่นกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะเชิงลึก และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา คือ เด็กและเยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษารวมจำนวน 38 คน (กลุ่มเป้าหมายที่ออกนอกระบบการศึกษา 1 คน ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มเป้าหมาย 1 คน และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับตัวแทนครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย 1 คน และตัวแทนชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย 1 คน)

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากข้อมูลของสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจังหวัดตากที่มีต้นสังกัดแตกต่างกัน เพื่อให้มีความหลากหลาย และเป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษามากที่สุด และการสุ่มตัวอย่างแบบโพลโนว์บอล (snowball sampling technique) จากกลุ่มเป้าหมายที่ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงในช่วงต้นเพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม ทั้งนี้ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ครู - อาจารย์ที่เป็นครูประจำชั้นของเด็กและเยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษาถึงคุณลักษณะพื้นฐาน และปัจจัยที่เป็นสาเหตุของเด็กและเยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษาเพื่อตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) อีกครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยนำมาจากกรอบแนวคิดในการวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกนอกระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนทั้งในไทยและต่างประเทศจากนั้นนำข้อมูลที่สำคัญ (key word) ดังกล่าวมาสร้างเป็นข้อคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อติดต่อข้อมูลสถานศึกษาที่มีผู้เรียนออกนอกระบบการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยติดต่อสถานศึกษาเพื่อขอเก็บข้อมูลพื้นฐานของเด็กและเยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาโดยการสัมภาษณ์จากครู-อาจารย์ที่เคยสอนหรือเป็นครูประจำชั้นเด็กที่ออกนอกระบบการศึกษา เช่น ข้อมูลที่อยู่อาศัยปัจจุบัน สาเหตุที่ผู้เรียน (เด็กและเยาวชน) ออกจากระบบการศึกษา
- 2) ผู้วิจัยติดต่อเด็กและเยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษาและครอบครัว จากข้อมูลที่ได้จากสถานศึกษาเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานของเด็กและเยาวชน และครอบครัว รวมถึงปัจจัยที่ทำให้ออกจากระบบการศึกษา และตรวจสอบข้อมูลซ้ำจากตัวแทนเพื่อนบ้านหรือชุมชนที่ใกล้เคียง จากนั้นใช้การสุ่มแบบโพลโนว์บอล (snowball sampling technique) กับกลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ เพื่อค้นหาเด็กและเยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษาเพิ่มเติม รวมจำนวนเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งสิ้น 38 คน ซึ่งอยู่อาศัยในอำเภอเมืองตาก อำเภอสามเงา และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- 3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาเอกสารมาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) จากนั้นจัดทำข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (data triangulation) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลคุณลักษณะเชิงลึก และปัจจัยที่เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชนที่ออกนอกระบบการศึกษา ตัวแทนครอบครัว ตัวแทนชุมชน และครูที่เคยสอนเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ทั้งในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ของการวิจัย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษาคณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชนของกลุ่มเป้าหมายและด้านวิถีชีวิตภายหลังออกจากระบบการศึกษา และแนวโน้มการศึกษาต่อในอนาคต

1.1 ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย

พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ติดตามดาอยู่ร่วมกัน ขณะที่กลุ่มเป้าหมายที่ติดตามดาหย่าร้างโดยบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายแต่งงานใหม่มีจำนวนที่ใกล้เคียงกับติดตามดาเสียชีวิตหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตทำให้กลุ่มเป้าหมายอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรืออาศัยอยู่ตามลำพังกับเพื่อน ขณะที่ในครอบครัวที่ติดตามดาอยู่ด้วยกันแต่กลับพบว่าไม่มีความผูกพันกับกลุ่มเป้าหมายดังสะท้อนได้จากบิดาหรือมารดาไม่ทราบถึงสาเหตุที่กลุ่มเป้าหมายออกจากโรงเรียน ไม่สามารถให้ข้อมูลได้หรือให้ข้อมูลไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย หรือการที่ติดตามดาไม่เคยรู้ถึงพฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ระดับการศึกษาของสมาชิกภายในครอบครัวยังส่งผลต่อการเลือกตัดสินใจศึกษาต่อหรือการตัดสินใจออกนอกระบบการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย เช่นเดียวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนในชุมชนมีอิทธิพลกับการตัดสินใจศึกษาต่อ รวมถึงการเลือกประกอบอาชีพภายหลังออกจากระบบการศึกษา กลุ่มเป้าหมายก็จะเลือกประกอบอาชีพเช่นเดียวกันกับคนในชุมชน คือ ประมง เลี้ยงวัว หาของป่าโดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างกันเช่น ม้ง กะเหรี่ยงขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน พบว่าภายหลังกลุ่มเป้าหมายออกจากการเรียน กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่มีการพูดคุยหรือติดต่อกับครูในโรงเรียนอีก

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในระดับ microsystem คือ ครอบครัว และชุมชน ที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของทัศนคติที่มีต่อการเรียน การเห็นความสำคัญของการศึกษา รวมถึงระดับการศึกษาและการออกนอกระบบการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจออกนอกระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนโดยตรงเช่นกัน หากสมาชิกในครอบครัวมีความผูกพัน (attachment) ซึ่งกันและกันจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนเติบโตมามีค่านิยม ทัศนคติ เจตคติ และมีคุณภาพชีวิตแตกต่างไปจากครอบครัวที่สมาชิกไม่มีความผูกพันกันต่างคนต่างอยู่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิราพร ชมพิกุล, ปราณี สุทธิสุนทร, เกรียงศักดิ์ ชือเลื่อม, และดุชนิ คำมี (2552) ที่พบว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกันจะส่งผลกระทบเชิงลบต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัวในหลายประการ อาทิ ขาดความสุขในครอบครัว ไม่มีความปรองดอง ขาดความเป็นมิตร ทำให้เกิดความท่างเหิน นำไปสู่ความแตกแยกในครอบครัว มีผลเสียต่อสุขภาพและบุคลิกภาพของคนในครอบครัวทั้งร่างกายและจิตใจ เกิดความรุนแรงในครอบครัว และการกระทำทารุณต่อผู้หญิงและเด็ก และสมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไป เช่น การเล่นพนัน การใช้สารเสพติด เป็นต้น

1.2 วิถีชีวิตภายหลังออกจากระบบการศึกษา และแนวโน้มการศึกษาต่อในอนาคต

ภายหลังกลุ่มเป้าหมายออกจากระบบการศึกษา พบว่ากลุ่มเป้าหมายทุกคนแต่งงาน (ทั้งแบบมีพิธีการและไม่มีพิธีการ) มีครอบครัว พร้อมทั้งทำงานหรือคิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับสถานที่ทำงานมีสองรูปแบบคือ ทำงานอยู่ในถิ่นฐานเดิม ชุมชนเดิมของตนเองในจังหวัดตาก และทำงานต่างถิ่นฐานโดยย้ายไปทำงานต่างจังหวัด ซึ่งหากกลุ่มเป้าหมายทำงานในถิ่นฐานเดิมก็จะประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น เลี้ยงวัว ทำประมง หาของป่า แต่หากกลุ่มเป้าหมายแต่งงานและย้ายไปอยู่ต่างถิ่นจะประกอบอาชีพที่หลากหลายเช่น ช่างก่อสร้าง พนักงานในโรงงาน สำหรับรายได้เฉลี่ยจากการทำงานของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่แน่นอน โดยได้รับเป็นรายวันเมื่อมีการทำงานหรือจ้างงาน กลุ่มเป้าหมายที่ทำงานในถิ่นฐานเดิมของตนเองพบว่ามีรายได้เฉลี่ยไม่แตกต่างจากการทำงานต่างถิ่นฐาน

ด้านแนวโน้มการศึกษาต่อในอนาคตพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 86.84 จะไม่กลับไปศึกษาต่อ ทั้งนี้เพราะไม่เห็นความสำคัญของการกลับไปศึกษาต่อ และส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน และอนาคต ขณะที่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะกลับไปศึกษาต่อคิดเป็นร้อยละ 13.16 สำหรับรูปแบบการศึกษาที่กลุ่มเป้าหมายต้องการศึกษาต่อในอนาคตคือ การศึกษาในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของคนในชุมชนมีอิทธิพลกับการตัดสินใจศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพภายหลังออกจากระบบการศึกษา ซึ่งข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลพบว่าหากชุมชนของกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน เช่น ม้ง กะเหรี่ยง ก็จะมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน อาทิ รูปแบบการสร้างบ้าน การทำงาน ลักษณะนิสัยของคนในชุมชน รวมถึงทัศนคติ และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานในชุมชน บางชาติพันธุ์ให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษาก็นิยมให้บุตรหลานเรียนจนจบการศึกษา ขณะที่บางชาติพันธุ์มีแนวคิดเมื่อถึงวัยที่ต้องแต่งงานมีคู่ครองก็ควรแต่งงานมีคู่ครอง หรือหากเจอคู่ครองก็ควรออกจากโรงเรียนเพื่อมาแต่งงานมีครอบครัว หากกลุ่มเป้าหมายที่มีแผนและมีเพศสัมพันธ์กันแล้วฝ่ายหญิงต้องออกจากโรงเรียนเพื่อแต่งงานด้วยการผูกข้อมือ และทำงานหรือเป็นแม่บ้านดูแลลูกต่อไป ดังนั้นความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอันเป็นผลจากระบบ macrosystem จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่ตัดสินใจกลับไปเข้าสู่ระบบการศึกษาอีก

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ การไม่ให้ความสำคัญและไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนของกลุ่มเป้าหมายการปรับตัว การมีทัศนคติ การแต่งงานมีครอบครัว การหนีตามแฟน รวมถึงการตั้งครุภักดิ์เรียนของฝ่ายหญิง และการทำให้ผู้หญิงตั้งครุภักดิ์ของฝ่ายชายสุขภาพร่างกายของกลุ่มเป้าหมาย
2. ปัจจัยจากครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยบิดามารดามีทัศนคติว่ากลุ่มเป้าหมายไม่มีความสามารถหรือศักยภาพมากพอที่จะเรียนหนังสือได้ รวมถึงการให้ความห่วงใยที่มากเกินไป (overprotection) กับกลุ่มเป้าหมายจนไม่สามารถไว้วางใจเมื่อกลุ่มเป้าหมายต้องไปโรงเรียนทัศนคติด้านการไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว และคนในชุมชน สิ่งแวดล้อมของกลุ่มเป้าหมาย เช่น เพื่อน ส่งผลต่อพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ความยากลำบากในการเดินทางเพื่อไปโรงเรียน

ผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า ประวัติทางการศึกษาของบิดามารดาหรือคนในครอบครัว และการให้ความสำคัญกับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจออกนอกระบบการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย สะท้อนถึงทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนเนอร์ ที่กล่าวถึงระบบ microsystem ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชน เพราะเป็นระบบที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนที่สุด จึงส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชนโดยตรงรวมถึงการตัดสินใจออกนอกระบบการศึกษา

ด้านปัจจัยจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น ทัศนคติที่มีต่อการเรียน พบว่าเป็นปัจจัยที่เกิดจากกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ให้ความสำคัญและเบี่ยงเบนจากการเรียน รวมถึงทัศนคติของพ่อแม่และชุมชนที่ไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนของบุตรหลานย่อมส่งผลกระทบต่อตัดสินใจออกกลางคันของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา (Bridgeland, Dilulio, & Morison, 2006) พบว่า การออกกลางคันของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกิดจากความเบื่อหน่ายและรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนในโรงเรียน และครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจกับการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เช่นเดียวกับการศึกษาในประเทศไทยของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (2548) ที่ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ปีการศึกษา 2544-2546 ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุแรกที่ส่งผลต่อ

การออกกลางคันของนักศึกษา คือ การไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาในสาขาวิชาที่เรียน รองลงมา คือ การไม่ได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ว่างตัวไม่เหมาะสม และปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว

สำหรับปัจจัยที่เกิดจากการปรับตัวในสถานศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ สุปราณี เทศาเรียง, สุภกร หายสูงเนิน, และเพชรวิทย์ จันทศิริสิริ (2557) ที่ศึกษารูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า นอกจากปัจจัยที่เกิดจากครูไม่มีจิตวิทยาในการทำความเข้าใจกับนักศึกษาแล้ว หนึ่งในปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษายังเกิดจากการปรับตัวไม่ได้ในสถานศึกษาของนักศึกษาอีกเช่นกัน

ขณะที่ปัจจัยจากครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม พบว่า มีงานวิจัยจำนวนมากที่พบว่า ครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุ อาทิ การศึกษาของ โกมล จันทวงษ์ (2558, น. 127-141) สรรค์ชัย กิตยานันท์ (2553) สิงห์จีนพงษ์ (2553) และภุมรินทร์ บุญทวี (2548) ที่ผลการศึกษาใกล้เคียงกันกล่าวคือ ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ครอบครัว และสถานศึกษา โดยปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ทศนคติที่ไม่ดีต่อสาขาที่เรียน เป้าหมายต่อการเรียนการสอน ปัจจัยจากครอบครัว เช่น ฐานะยากจน และปัจจัยจากสถานศึกษาที่มีผลมากที่สุดคือหลักสูตรและการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนไม่เหมาะสม อาจารย์ขาดความมุ่งมั่น ไม่มีจิตวิทยาการสอน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา ไม่น่าเรียน กิจกรรมการเรียนไม่ส่งผลต่อการเรียนรู้ และการเดินทางมาเรียนไม่สะดวก มีค่าใช้จ่ายสูง

ใกล้เคียงกับการศึกษาของ ธนาภา สุวรรณ์ (2555) ชีสาพัชร โกสิยรัตน์ภิบาล (2555) และสุภาภรณ์ ปินะกาโน (2553) ที่ผลการศึกษาต่างก็พบว่า สอดคล้องกับข้างต้นคือ สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมาจากปัจจัยที่เกิดจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น การไม่ตั้งใจเรียน ไม่อยากเรียน การทะเลาะวิวาทกับเพื่อน ปัจจัยจากโรงเรียนและครู เช่น การดูแลเอาใจใส่ของครู การขาดความเป็นกันเองกับผู้เรียน การขาดความรับผิดชอบของครู และปัจจัยด้านครอบครัว เช่น ฐานะครอบครัวยากจน มีความขัดแย้งระหว่างบุคคลภายในครอบครัว

สำหรับปัจจัยด้านชุมชน และสิ่งแวดล้อม ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพ์ วาสนา (2555) และ ธงชาติ สอนคำ (2554) ที่พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะเสี่ยงการออกกลางคันที่มีผลมากที่สุดคือ เจตคติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ที่อยู่ห่างไกลโรงเรียนและการไม่เห็นความสำคัญของการเรียน รองลงมาคือ ครอบครัว ผู้ปกครอง

จากการอธิบายผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการออกนอกระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนคือ ปัจจัยจากกลุ่มเป้าหมาย และปัจจัยจากครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบบสิ่งแวดล้อมในระดับ microsystem จนถึง macrosystem ตามแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์แล้ว แต่ส่งผลกระทบต่อบุคลิกลักษณะ ความคิด ทศนคติ และการตัดสินใจของเด็กและเยาวชนโดยตรง รวมถึงการออกนอกระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนเช่นกัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกและปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดตาก” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาและเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณลักษณะเชิงลึกของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาคือ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่พักอาศัยกับครอบครัว แต่ไม่มีความผูกพันในครอบครัว เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาปัจจุบันมีครอบครัวและทำงานแล้วทุกคน และไม่ต้องการกลับไปศึกษาต่ออีกในอนาคต สำหรับปัจจัย

ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษามี 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยจากเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เช่น การไม่เห็นความสำคัญของการเรียน และปัจจัยจากครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เช่น ความยากจน ความยากลำบากในการเดินทางไปโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีบทบาทในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ องค์การพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น สามารถนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกนอกระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนในจังหวัดตากเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในการจัดการศึกษาและปรับแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดตากและจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษากระทรวงแรงงาน สามารถจัดการอบรมหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนนั้นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกรณีศึกษาที่จังหวัดตากเพียงจังหวัดเดียว ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในจังหวัดอื่นๆ ทั้งที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันและต่างภูมิภาคเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่อยู่ต่างถิ่นฐานกับจังหวัดตาก และเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการออกนอกระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนในแต่ละจังหวัดหรือในแต่ละภูมิภาคนั้น

2.2 ความหมายของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในงานวิจัยเรื่องนี้หมายความว่าเฉพาะเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาที่ออกนอกระบบการศึกษาเพราะการออกกลางคันและไม่ศึกษาต่อเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาข้อมูลของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ออกนอกระบบการศึกษาด้วยสาเหตุต่างๆ แต่ยังคงเลือกศึกษาต่อในรูปแบบการศึกษาอื่นทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อทราบถึงสาเหตุและปัจจัยที่ไม่ศึกษาต่อในระบบการศึกษา

2.3 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เคยศึกษาในระบบการศึกษามาก่อนและออกจากระบบการศึกษากลางคัน ไม่นับรวมถึงเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยเข้าสู่ระบบการศึกษาตั้งแต่แรก ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษากับเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยเข้าศึกษาในระบบการศึกษามาก่อน อาทิ เด็กเร่ร่อน เด็กไร้สัญชาติ เพื่อศึกษาคุณลักษณะเชิงลึกและปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนออกนอกระบบการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- โกมล จันทวงษ์. (2558). ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ศูนย์สระแก้ว. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 5(1), 127-141.
- จิราพร ชมพิกุล, ปราณี สุทธิสุคนธ์, เกรียงศักดิ์ ชื้อเลื่อม, และดุชนิ ต่ามี. (2552). *สัมพันธภาพ ในครอบครัวไทย*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชีสาพัชร์ โกสิยรัตน์าภิบาล. (2555). *การศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนบ้าน จันทเฉลิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธงชาติ สอนคำ. (2554). *ศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนบ้านกล้วยสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ธนาภา สุวรรณ์. (2555). *สาเหตุที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3: กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านบุญยาสวรรค์ ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต)*. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พิมพ์ วาสนา. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะเสี่ยงการออกกลางคันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงรายเขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ภุมรินทร์ บุญทวี. (2548). *ปัจจัยทางครอบครัวและพฤติกรรมทางสังคมที่มีผลต่อการออกกลางคันของ นักศึกษาโรงเรียนอาชีวะเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (2548). *การศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของ นักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ปีการศึกษา 2544-2546 (รายงานผลการวิจัย)*. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- สรรค์ชัย กิตยานันท์. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมนคลกรุงเทพ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. (2559). *ข้อมูลนักเรียนออกกลางคันภาพ รวมจังหวัดตาก .สัปดาห์ 2 กันยายน 2559*, จาก <http://www.takesa1.tak1.org/main56/note/html/student/student.htm>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *ทิศทางและโจทย์วิจัยของการศึกษาไทยเพื่อบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิงห์ จินพงษ์. (2553). *การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนสามัคคีพัฒนา อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุปราณี เทศนาเรียง, สุกกร หาญสูงเนิน, และพชรวิทย์ จันทรศิริล. (2557). *รูปแบบการลดปัญหา การออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับพิเศษ)*, 41-53. สัปดาห์ 11 มิถุนายน 2560, จาก <https://edu.msu.ac.th/ncer/fullpaper/paper/N4.pdf>
- สุภาภรณ์ปิยะกาโน. (2553). *การออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเขียว สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Bridgeland, M. J., Dilulio, J. J., & Morison, B. K. (2006). *The Silent Epidemic: Perspective of High School Dropouts*. Retrieved July 2, 2017, from: <https://docs.gatesfoundation.org/documents/thesilentepidemic3-06final.pdf>.

Bronfenbrenner, U. (1994, March). Ecological Model of Human Development. *International Encyclopedia of Education*, 3(2), 37-43.

Bronfenbrenner, U. (2005). *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development*. Thousand Oaks : Sage Publication.

Santrock, J. W. (2011). *Life-span development* (13th ed). New York: McGraw-Hill

ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการทุจริตโดยผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

THE RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE MECHANISMS AND MANAGEMENT FRAUD OF THE COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ศศิประภา สัมครเขตการพล*

Sasiprapa Samakketkarnpol*

พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**

Pattanant Petchchedchoo**

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accountancy, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: sasiprapha13@gmail.com

** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสาขางานภาควิชาสัมพันธ์ และประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** Ph.D., Vice President for Strategic Alliance and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

** Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัญหาของการทุจริตทำให้องค์กรต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศต่างตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า กลไกการกำกับดูแลกิจการมีผลกระทบต่อการเกิดทุจริตในองค์กรงานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร ซึ่งได้ทำการศึกษาในด้านกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการบริษัท โดยคณะกรรมการตรวจสอบ โดยผู้ถือหุ้น และโดยต้นทุนตัวแทน บริษัทตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยแบ่งออกเป็นบริษัทที่มีการทุจริตโดยผู้บริหารจำนวน 64 บริษัท และบริษัทตัวอย่างที่ไม่มีการทุจริตเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบจำนวน 64 บริษัท วิธีที่ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่า หากขนาดของคณะกรรมการบริษัท การควบคุมตำแหน่งของประธานเจ้าหน้าที่บริหารและประธานกรรมการสัดส่วนกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การมีเลขาธิการหรือทนายความเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้โอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามผลการศึกษาพบว่า การมีเลขาธิการบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือกฎหมายและคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการเพิ่มขึ้นจะทำให้โอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารลดลง แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการตรวจสอบผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทนไม่มีความสัมพันธ์กับโอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหาร ดังนั้นนักวิชาการรวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงการกำกับดูแลกิจการที่เป็นจุดอ่อนซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริตโดยผู้บริหารโดยพิจารณาแนวทางจากการวิจัยในครั้งนี้

คำสำคัญ: การทุจริตโดยผู้บริหาร กลไกการกำกับดูแลกิจการ คณะกรรมการบริษัท ผู้ถือหุ้น คณะกรรมการตรวจสอบต้นทุนตัวแทน

Abstract

The problem of fraud has made national and international organizations aware of the damage. The recent studies have shown that corporate governance mechanisms have an impact on corporate fraud. This paper aims to investigate the relation between corporate governance mechanisms and management fraud. The research focused on corporate governance mechanisms executed by the board of directors, audit committee, shareholders and agency costs. This study classified the samples into 64 fraud firms and 64 non-fraud firms. Logistics regression was used to investigate the relation amongst corporate governance mechanisms and management fraud. This study indicates that board size, CEO duality and the proportion of directors who have political, governmental or military relations increase the likelihood of management fraud. Additionally, as secretaries with accounting or law expertise and corporate governance scores increase, the likelihood of management fraud decreases. However, audit committee, shareholders and agency costs do not significantly affect the likelihood of management fraud. Therefore, academics and the related organizations should be aware of the corporate governance weakness that could lead to management fraud based on the guidelines of this research.

Keywords: Management Fraud, Corporate Governance Mechanisms, Board of Directors, Shareholders, Audit Committee, Agency Costs

บทนำ

เหตุการณ์ที่วงการธุรกิจทั่วโลกได้รับบทเรียนอย่างยิ่งใหญ่จากการล่มสลายของบริษัทขนาดใหญ่ของโลกอย่าง Enron World Com และอีกหลายบริษัท ซึ่งเป็นผลพวงจากปัญหาการทุจริต ทำให้องค์กรต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศต่างตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการสำรวจของ Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) ในปี 2016 พบว่า มูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการทุจริตจากกลุ่มตัวอย่างที่มาจากภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกสูงถึง 6.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ สาเหตุดังกล่าวได้เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้วางนโยบาย นักลงทุน วงการวิชาการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญกับกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance Mechanisms) ซึ่งหลักของการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะเน้นการบริหารองค์กรในเรื่องของ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบในหน้าที่หน้าที่ที่รับผิดชอบ และความยุติธรรม (Ehikioya, 2009) การศึกษาที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่าการกำกับดูแลกิจการมีผลกระทบต่อ การเกิดทุจริตในองค์กร (Beasley, 1996; Beasley, Carcello, Hermanson, & Lapides, 2000; Chen, Firth, Gao, & Rui, 2006) แต่งานวิจัยที่ผ่านมาโดยส่วนมากจะทำการศึกษาลักษณะของการทุจริตในรูปแบบของการทุจริตในรายงานทางการเงิน หรือการตกแต่งตัวเลขทางบัญชี ซึ่งเป็นการทุจริตในความหมายที่แคบและไม่ครอบคลุมถึงการทุจริตในด้านอื่นๆ เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบ การบิดเบือนข้อมูลหรือการเผยแพร่ข่าวที่ไม่เป็นความจริง เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการทุจริตโดยผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งการทุจริตโดยผู้บริหารจะเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาของผู้บริหารระดับสูงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนในด้านการบิดเบือนหรือทำให้ข้อมูลทางการเงินไม่ตรงความเป็นจริง การใช้สินทรัพย์ในทางที่ผิด ตลอดจนการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของหน่วยงานกำกับดูแล ขอบเขตของการศึกษากลไกการกำกับดูแลกิจการในการศึกษานี้ จะพิจารณามุมมองกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการบริษัท โดยคณะกรรมการตรวจสอบ โดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทน และมีช่วงระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ปี 2556 ถึงปี 2559 เนื่องจากภายหลังในปี 2555 เป็นปีที่ตลาดหลักทรัพย์ได้มีการปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยลำดับของการนำเสนอในบทความครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 5 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย ส่วนที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล ส่วนที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีโดยคณะกรรมการบริษัท โดยคณะกรรมการตรวจสอบ โดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทนกับการทุจริตโดยผู้บริหาร

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

หากจะทำการศึกษเกี่ยวกับกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีทฤษฎีที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดจะได้แก่ ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Jensen and Meckling (1976) โดยทฤษฎีกล่าวถึง การที่เจ้าของกิจการจะต้องมีบุคคลอื่นเข้ามาช่วยในการบริหารแทน เนื่องจากไม่สามารถบริหารงานได้แต่เพียงผู้เดียว จึงเกิดเป็นความสัมพันธ์ของบุคคล 2 ฝ่าย ได้แก่ ตัวการ (Principal) หรือฝ่ายที่มอบอำนาจ และฝ่ายที่รับมอบอำนาจในการบริหารงานคือ ตัวแทน (Agent) ขึ้นมา โดยในบางครั้งความต้องการของตัวการและตัวแทนอาจไม่สอดคล้องกัน ผู้เป็นเจ้าของหรือตัวการมักอยากได้ผลตอบแทนสูงสุดหรือความมั่งคั่ง และส่วนผู้บริหารหรือตัวแทนที่ได้รับเลือกเข้ามาให้บริหารงานให้กับเจ้าของกิจการอาจคำนึงถึงผลตอบแทนส่วนตนมากกว่าสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับกิจการ จึงกลายมาเป็นปัญหาตัวแทน (Agency Problem) และอาจก่อให้เกิดการทุจริตโดยผู้บริหารขึ้นในที่สุด

การทุจริตโดยผู้บริหารเป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาของผู้มีอำนาจในองค์กรเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนทางด้านการบิดเบือนหรือทำให้ข้อมูลทางการเงินไม่ตรงตามความเป็นจริง ตลอดจนการใช้สินทรัพย์ในทางที่ผิด รวมถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานกำกับดูแล เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น (เจริญ เจษฎาวัลย์, 2553; Beasley, 1996; Shan, Graves, & Ali, 2013) ตามการศึกษาของ Fama and Jensen (1983) และ Jensen and Meckling (1976) ได้กล่าวถึงแนวคิดของกลไกการกำกับดูแลกิจการไว้ว่า เป็นสิ่งที่ช่วยปกป้องผลประโยชน์ทางการเงินของผู้ถือหุ้นโดยการควบคุมการบริหารงานของตัวแทนซึ่งได้แก่ผู้บริหาร จะเห็นว่ากลไกการกำกับดูแลกิจการอาจมีส่วนช่วยลดการเกิดทุจริตในองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตโดยผู้บริหาร ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาตัวแทน งานวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการและการทุจริตโดยผู้บริหาร โดยพิจารณาในด้านกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการบริษัท กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการตรวจสอบ กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทน โดยมีรายละเอียดของการพัฒนาสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการบริษัทและการทุจริตโดยผู้บริหาร

ตามที่ Fama and Jensen (1983) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การมีอยู่ของคณะกรรมการบริษัทเป็นกลไกของการกำกับดูแลกิจการที่มีความสำคัญในการติดตามการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ตลอดจนปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการ รวมถึง Mathew, Ibrahim, and Ibrahim (2016) และ Yermack (1996) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กร ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการติดตามกำกับดูแลและการตัดสินใจของคณะกรรมการบริษัท แต่หากขนาดของคณะกรรมการใหญ่ขึ้นก็อาจทำให้ผลการดำเนินงานแย่ลง เนื่องจากเมื่อมีจำนวนคนมากขึ้น อาจทำให้การสื่อสารหรือการทำงานร่วมกันยากขึ้นและกำกับดูแลการทำงานของผู้บริหารได้ไม่เต็มที่ควร ตลอดจนคณะกรรมการบริษัทควรมีขนาดเหมาะสมไม่เล็กเกินไปจนขาดความหลากหลายทางความคิด และขาดความคล่องตัวในการทำงาน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่มีจำนวนกรรมการที่กำหนดไว้แน่นอนสำหรับแต่ละบริษัท (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2547) นอกจากนี้การศึกษาที่ผ่านได้พบว่า หากบริษัทมีสัดส่วนของกรรมการอิสระมากขึ้นก็อาจส่งผลให้อโอกาสการเกิดทุจริตลดลงได้ (Agrawal & Chadha, 2005; Beasley, 1996; Uzun, Szewczyk, & Varma, 2004) งานวิจัยที่ผ่านมาจึงพบว่า กิจการที่มีการทุจริตโดยส่วนมากมักจะมีบุคลากรที่ดำรงประธานเจ้าหน้าที่บริหารควบคู่กับประธานกรรมการบริษัทรวมอยู่ด้วย (Efend, Srivastava, & Swanson, 2007; Farber, 2005) แต่หน้าที่ทั้งสองตำแหน่งมีความแตกต่างกัน โดยประธานกรรมการจะกำกับดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนประธานเจ้าหน้าที่บริหารจะรับนโยบายจากคณะกรรมการมาบริหาร หรือควบคุมการทำงานของบุคลากรระดับต่างๆ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการบริษัทกำหนด ซึ่งหากสองตำแหน่งนี้เป็นหน้าที่ของบุคคลคนเดียวก็อาจทำให้ขาดอิสระในการทำงานหรือการตัดสินใจได้ (นิพัทธ์ โพธิ์วิจิตร, 2554)

การศึกษาที่ผ่านมายังพบว่า หากคณะกรรมการมีสัดส่วนของกรรมการที่เป็นเพศหญิงมากขึ้นมีส่วนช่วยให้การประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น และช่วยในการทุจริตขององค์กรต่ำลงซึ่งอาจเนื่องมาจากกรรมการที่เป็นเพศหญิงมีกระบวนการติดตามดูแลการบริหารจัดการที่ดีกว่า (Capezio & Mavisakalyan, 2015) ในด้านกิจกรรมของคณะกรรมการ Xie, Davidson, and DaDalt (2003) ได้พบว่า การประชุมของคณะกรรมการบริษัทมีผลต่อการตกแต่งกำไร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากคณะกรรมการมีการประชุมเพื่อหารือร่วมกันเป็นปกติหรือสม่ำเสมอ จะมีส่วนช่วยในการติดตามดูแลการดำเนินงานที่ดีขึ้น สำหรับในประเทศไทย มีการศึกษาที่พบว่า ผู้บริหารหรือกรรมการบริษัทที่มีความใกล้ชิดหรือเคยดำรงตำแหน่งสำคัญด้านการเมือง ตลอดจนเคยรับตำแหน่งข้าราชการระดับสำคัญๆ มาก่อน จะใช้เครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่นั้นให้เกิดประโยชน์จึงอาจเป็นไปได้ว่าคณะกรรมการบริษัทอาจใช้ตำแหน่งหน้าที่ความสัมพันธ์ทางการเมืองเอื้อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ (กัญญาดาพัชย์ ชัยจรัสเจริญลาภ, 2558) โดยในประเทศไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทหารได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและกุมอำนาจทางการเมืองมาโดยตลอด

(วชิรวัชร งามละม่อม, 2559) นอกจากนี้ปัญหารัฐกิจการเมืองเป็นปัญหาสำคัญในระดับชาติไปจนถึงท้องถิ่น เนื่องจากพรรคการเมืองยังคงต้องการเงินทุนมาสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองจึงพยายามสร้างผลประโยชน์กับกลุ่มธุรกิจ ซึ่งในอนาคตกลุ่มธุรกิจการเมืองจะยังคงมีบทบาทในประเทศต่อไป (วิชุดา สาทิตพร, 2556) นอกจากนี้หลายงานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่ากิจการที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองจะทำให้ปัญหาการคอร์รัปชันมากขึ้นหรือทำให้การกำกับดูแลกิจการแย่ลง (Abdul Wahab, Gist, & Nik Abdul Majid, 2014; Domadenik, Prasnikar, & Svejnar, 2016)

ในอีกด้านหนึ่งงานวิจัยของ Agrawal and Chadha (2005) ได้ชี้ให้เห็นว่าหากลดส่วนกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือการเงินมีมากขึ้น จะส่งผลให้โอกาสของการเกิดทุจริตทางด้านการปรับแต่งกำไรลดลง นอกจากนี้ Morris, McKay, and Oates (2009) และ Kakabadse, Khan, and Kakabadse (2016) ได้กล่าวว่าเลขานุการบริษัทเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการบริษัท ส่งผลให้การทำงานของคณะกรรมการมีประสิทธิภาพ และมีส่วนสำคัญในการผลักดันกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทให้ดีขึ้น จึงอาจส่งผลให้การทุจริตโดยผู้บริหารลดลง และ ศรีนยา วิบูลย์ศิริพงษ์ (2549) ได้พบว่า ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และฮ่องกง มีการแต่งตั้งเลขานุการบริษัทให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับหน้าที่และโดยทั่วไปมักจะพบว่าผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางด้านบัญชีหรือกฎหมายอีกด้านหนึ่ง Calabro and Mussolino (2013) ยังพบว่าการทำงานของคณะกรรมการบริษัทในกิจการที่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวมาเกี่ยวข้องจะส่งผลให้ประสิทธิภาพของการควบคุมดูแลต่ำลงจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถพัฒนาสมมติฐานได้ดังนี้

- H1a: ขนาดของคณะกรรมการในบริษัทที่พบการทุจริตมีขนาดใหญ่มากกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1b: สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระในบริษัทที่พบการทุจริตมีน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1c: การควบคุมตำแหน่งของประธานเจ้าหน้าที่บริหารและประธานกรรมการบริษัทในบริษัทที่พบการทุจริตมี มากกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1d: สัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเพศหญิงในบริษัทที่พบการทุจริตมีน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1e: จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการในบริษัทที่พบการทุจริตมีน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1f: สัดส่วนของของคณะกรรมการที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง ข้าราชการ หรือทหารในบริษัทที่พบการทุจริตมีมากกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1g: สัดส่วนของคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงินในบริษัทที่พบการทุจริตมีน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1h: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะมีเลขานุการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือกฎหมายน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต
- H1i: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะพบสัดส่วนของคณะกรรมการที่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวกับผู้บริหารมากกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการตรวจสอบและการทุจริตโดยผู้บริหาร

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบและการดำเนินงานหรือการทุจริตในองค์กรมีมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ Beasley et al. (2000) ได้พบว่า บริษัทในกลุ่มสถาบันการเงินและกลุ่มเทคโนโลยีที่พบการทุจริต จะมีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริต เช่นเดียวกับ Uzun et al. (2004) ที่พบว่า บริษัทที่มีการทุจริตจะมีคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต รวมถึงผลการวิจัยของ Xie et al. (2003) และ Baxter and Cotter (2009) ได้แสดงให้เห็นว่า หากคณะกรรมการตรวจสอบ มีกรรมการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือการเงิน จะส่งผลให้กิจการมีการจัดการกำไรที่ลดลงหรือมีผลทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้น นอกจากนี้ McMullen and Raghunandan (1996) และ Xie et al. (2003) ได้ชี้ให้เห็นว่า หากความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการ

ตรวจสอบมีมากขึ้นจะส่งผลให้รายการคงค้างเกินปกติหรือปัญหาด้านรายงานทางการเงินนั้นลดลง จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะหรือการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทและอาจส่งผลต่อการเกิดทุจริตโดยผู้บริหาร ทำให้สามารถพัฒนาสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

H2a: ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบในบริษัทที่พบการทุจริตมีขนาดเล็กกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

H2b: สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีหรือการเงินในบริษัทที่พบการทุจริตมีน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

H2c: จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในบริษัทที่พบการทุจริตมีน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยผู้ถือหุ้นและการทุจริตโดยผู้บริหาร

โครงสร้างผู้ถือหุ้น (Ownership Structure) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลการดำเนินงานและการกำกับดูแลกิจการของบริษัทซึ่งหลายงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างของผู้ถือหุ้นส่งผลต่อการทุจริตและการกำกับดูแลกิจการในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การถือหุ้นโดยนักลงทุนสถาบันที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้โอกาสของการเกิดทุจริตในกิจการนั้นลดลง เนื่องจากนักลงทุนสถาบันมีบทบาทในการกำกับดูแลและมีกระบวนการควบคุมที่เข้มงวดซึ่งมีผลกระทบต้อโอกาสของการเกิดทุจริต (Sharma, 2004; Wu, Johan, & Rui, 2016) ในอีกด้านหนึ่งมีงานวิจัยพบว่า การถือหุ้นแบบครอบครัวจะส่งผลให้การกำกับดูแลกิจการที่ด้นั้นลดลง เนื่องจากการถือหุ้นแบบกระจุกตัวและอาจทำให้เกิดการปิดบังข้อมูลจากผู้ถือหุ้นใหญ่บริหารงาน รวมถึงคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมอย่างเช่นในธุรกิจครอบครัวอาจทำให้ความโปร่งใสในการทำงานลดลงได้ (Anderson & Reeb, 2003)

การศึกษาของ Ding, Ni, and Zhong (2016) และ Abdallah and Ismail (2017) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การกระจายการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นรายย่อย (Free Float) ส่งผลให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี การมีผู้ถือหุ้นหลายรายจะช่วยเพิ่มการตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทและผลักดันให้บริษัทมีนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี และมีส่วนช่วยในการป้องกันการซื้อหุ้นจำนวนมากจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (อิสริยา วิมลรัตน์, 2552) สำหรับการศึกษาของ Shan et al. (2013) ได้แสดงให้เห็นว่า การถือหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเกิดทุจริต และได้ให้ข้อเสนอแนะว่านักลงทุนต่างชาติ จะมีส่วนในการกำกับดูแลพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารได้อย่างเข้มงวดมากขึ้น

นอกจากนี้ Stratling (2003) และ Apostolides (2010) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การประชุมผู้ถือหุ้นสามัญประจำปี (Annual General Meeting: AGM) เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียน เนื่องจากเป็นการแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบถึงข้อมูลทางการเงินและเรื่องหลักๆ ที่บริษัทกำลังตัดสินใจ และเป็นการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้นในเรื่องผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมถึงเป้าหมายการดำเนินงานของบริษัทในอนาคต จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยยกระดับการดำเนินงานและการกำกับดูแลให้ดีขึ้น และนำไปสู่การลดโอกาสของการเกิดทุจริต จากการศึกษาที่ผ่านมาทำให้ผู้วิจัยสามารถพัฒนาสมมติฐานได้ดังนี้

H3a: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะพบสัดส่วนของผู้ลงทุนสถาบันน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

H3b: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะพบสัดส่วนของการถือหุ้นแบบครอบครัวมากกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

H3c: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะพบสัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายย่อยน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

H3d: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะพบสัดส่วนของผู้ถือหุ้นนักลงทุนต่างชาติน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

H3e: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะมีค่าเฉลี่ยคะแนน AGM น้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

ต้นทุนตัวแทนและการทุจริตโดยผู้บริหาร

การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า หากตัวการหรือผู้เป็นเจ้าของกิจการและตัวแทนซึ่งได้แก่ ฝ่ายบริหารได้รับผลตอบแทนจนเป็นที่พอใจแล้ว ตัวแทนก็จะไม่กระทำการที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับตัวการหรือ

ผู้เป็นเจ้าของกิจการ (Jensen & Meckling, 1976) อย่างไรก็ตามงานของ Jensen & Meckling (1976) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการวัดค่าต้นทุนตัวแทนโดยใช้ตัวแปรทดแทนเป็นเครื่องมือในการวัด โดยไม่ได้พิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับตัวแทนโดยตรงอาจไม่เหมาะสม ในการศึกษาประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ของต้นทุนตัวแทนและคุณภาพกำไร จึงได้ใช้ค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีและค่าตอบแทนผู้บริหาร ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายในการติดตามตรวจสอบเพื่อให้ตัวแทนดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดโดย Markelevich and Rosner (2013) ได้แสดงให้เห็นว่า ค่าสอบบัญชีที่สูงขึ้นจะมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกับการเกิดทุจริต เนื่องจากบริษัทจะมีความเสี่ยงมากขึ้น ทำให้การตรวจสอบต้องมีคุณภาพที่สูงขึ้น ส่งผลให้ค่าสอบบัญชีสูงขึ้นตามไปด้วยในอีกทางหนึ่ง Conyon and He (2016) ให้ข้อสังเกตว่า ค่าตอบแทนผู้บริหารที่ลดลงมักเป็นสัญญาณว่าบริษัทอาจมีการทุจริต ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่บริษัทมีจุดอ่อนของการควบคุมภายในหรือเป็นการลงโทษผู้บริหารที่กระทำความผิดโดยลดผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนลง เป็นต้น จากประเด็นดังกล่าวสามารถพัฒนาสมมติฐานได้ดังนี้

H4a: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะมีค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีต่อสินทรัพย์รวมสูงกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

H4b: ในบริษัทที่พบการทุจริตจะมีค่าตอบแทนของผู้บริหารต่อสินทรัพย์รวมน้อยกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต

นอกจากนี้การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการทุจริต ซึ่งได้ถูกเลือกให้เป็นตัวแปรควบคุมในงานวิจัยได้แก่ ความสามารถในการก่อหนี้และขนาดของสำนักงานตรวจสอบบัญชี (Chen et al., 2006) ขนาดและอายุของกิจการ (Beasley, 1996; Shan et al., 2013) รวมถึงมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการเป็นสิ่งที่ช่วยสะท้อนภาพรวมของการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของแต่ละองค์กร (Cheung, Connelly, & Limpaphayom, 2007)

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่มีการทุจริต

กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการทุจริตโดยผู้บริหารสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556- 2559 ทางด้านการเปิดเผยฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท การบอกกล่าวข้อความเท็จหรือการแพร่ข่าวการใช้ข้อมูลภายใน การครอบงำกิจการ การสร้างราคาหลักทรัพย์ และการไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์การประกอบธุรกิจ ซึ่งฐานความผิดดังกล่าวอยู่ในขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรมที่ได้ให้คำจำกัดความของการทุจริตโดยผู้บริหารสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ โดยบริษัทที่นับว่ามีการทุจริตแล้ว จะไม่นำมานับเป็นตัวอย่างซ้ำ หากพบว่ามีบริษัททุจริตในด้านอื่นๆ หรือปีอื่นๆ นอกจากนี้ในการวิจัยยังมีการหักกลุ่มตัวอย่างบริษัททุจริตที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ หักบริษัททุจริตที่ไม่สามารถหาข้อมูลเพื่อนำมาจับคู่เปรียบเทียบได้ รวมถึงหักบริษัทที่มีค่าผิดปกติของข้อมูล ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทที่มีการทุจริตโดยผู้บริหารทั้งสิ้นจำนวน 64 บริษัท จากตารางที่ 1 จะแสดงประเภทของการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทตัวอย่าง ซึ่งการกระทำความผิดที่พบมากที่สุดคือการเปิดเผยฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท รองลงมาคือการใช้ข้อมูลภายในและการไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์การประกอบธุรกิจ

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่พบการทุจริต

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่พบการทุจริตได้นำมาจับคู่เพื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีการทุจริตโดยผู้บริหาร คือบริษัทที่ไม่ได้ถูกราชการจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ด.) ว่ามีการกระทำความผิดหรือมีการทุจริต จำนวน 64 บริษัท โดยมีการควบคุมกลุ่มตัวอย่างที่ไม่พบการทุจริตให้มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างที่มีการทุจริต ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. บริษัทจะต้องอยู่ในตลาดหลักทรัพย์เดียวกัน (เช่น SET หรือ MAI)

2. บริษัทมีขนาดกิจการที่ใกล้เคียงกัน โดยวัดจาก มูลค่าตลาดปัจจุบันส่วนของผู้ถือหุ้นของปีก่อนที่มีการกระทำความผิดซึ่งจะคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน $\pm 30\%$ ของมูลค่าตลาดปัจจุบันส่วนของผู้ถือหุ้นบริษัทตัวอย่างที่ทุจริต

3. บริษัทอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน

4. ข้อมูลของบริษัทจะต้องอยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน เช่น ถ้าบริษัทที่ถูก ก.ล.ด. รายงานว่ามีฐานความผิดในปี 2557 บริษัทตัวอย่างเปรียบเทียบกับที่เลือกมาจะต้องใช้ข้อมูลทางการเงินและข้อมูลทางด้านการกำกับดูแลกิจการในช่วง 2557 เช่นกัน

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่พบการทุจริตที่นำมาใช้เปรียบเทียบ จะมีจำนวนทั้งหมด 64 บริษัทซึ่งมีแหล่งข้อมูลของแต่ละบริษัทมาจากฐานข้อมูล SETSMART รายงานประจำปี แบบรายงาน 56-1 รวมถึงเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เว็บไซต์สมาคมส่งเสริมผู้ลงทุนไทย เว็บไซต์สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย เป็นต้นโดยรายละเอียดของบริษัทตัวอย่างที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตจะแสดงได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ประเภทของการกระทำความผิดของบริษัทตัวอย่าง

ประเภทของการกระทำความผิด	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
การเปิดเผยฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท	42	65.63
การบอกกล่าวข้อความเท็จหรือการแพร่ข่าว	2	3.13
การใช้ข้อมูลภายใน	6	9.38
การครอบงำกิจการ	5	7.81
การสร้างราคาหลักทรัพย์	3	4.69
การไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์การประกอบธุรกิจ	6	9.38
รวมจำนวนบริษัทตัวอย่างที่มีการทุจริตทั้งหมด	64	100.00

ตารางที่ 2 รายละเอียดบริษัทตัวอย่างที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตโดยผู้บริหาร

รายละเอียด	บริษัทที่มีการทุจริต (N = 64)		บริษัทที่ไม่มีการทุจริต (N = 64)		รวมบริษัท ตัวอย่าง (N = 128)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนที่ 1 บริษัทตัวอย่างแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม						
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	4	6.25	4	6.25	8	6.25
ทรัพยากร	6	9.38	6	9.38	12	9.38
เทคโนโลยี	4	6.25	4	6.25	8	6.25
บริการ	10	15.63	10	15.63	20	15.63
สินค้าอุตสาหกรรม	11	17.19	11	17.19	22	17.19
สินค้าอุปโภคบริโภค	4	6.25	4	6.25	8	6.25
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	18	28.13	18	28.13	36	28.13
ธุรกิจการเงิน	7	10.94	7	10.94	14	10.94
ส่วนที่ 2 บริษัทตัวอย่างแยกตามตลาดหลักทรัพย์						
SET	48	75.00	48	75.00	96	75.00
MAI	16	25.00	16	25.00	32	25.00

ตารางที่ 2 รายละเอียดบริษัทตัวอย่างที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตโดยผู้บริหาร (ต่อ)

รายละเอียด	บริษัทที่มีการทุจริต (N = 64)		บริษัทที่ไม่มีการทุจริต (N = 64)		รวมบริษัท ตัวอย่าง (N = 128)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนที่ 3 บริษัทตัวแยกตามปีที่ใช้ศึกษา						
2556	30	46.88	30	46.88	60	46.88
2557	12	18.75	12	18.75	24	18.75
2558	12	18.75	12	18.75	24	18.75
2559	10	15.63	10	15.63	20	15.63

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา โดยจะพิจารณาจากค่าความถี่ของข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลบริษัทตัวอย่างได้ใช้ Wilcoxon (Signed-rank test) ซึ่งถือเป็นการทดสอบที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยตัวแปรทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จึงทำให้ข้อมูลไม่ได้มีการแจกแจงปกติทุกตัวแปร และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยจากสมการโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) โดยใช้วิธี Binary Logistic

ตัวแบบที่ใช้ในงานวิจัย

$$FRAUD_i = \beta_0 + \beta_1 BD_SIZE_i + \beta_2 BD_IND_i + \beta_3 BD_DUAL_i + \beta_4 BD_WOMEN_i + \beta_5 BD_MEETING_i + \beta_6 BD_POL_i + \beta_7 BD_EXP_i + \beta_8 SECRT_i + \beta_9 BD_FAM_i + \beta_{10} AC_SIZE_i + \beta_{11} AC_EXP_i + \beta_{12} AC_MEETING_i + \beta_{13} INT_OWN_i + \beta_{14} FAMI_OWN_i + \beta_{15} FREE_FLOAT_i + \beta_{16} FORE_OWN_i + \beta_{17} AGM_i + \beta_{18} AUDIT_FEE_i + \beta_{19} BD_COMP_i + \beta_{20} LEVERAGE_i + \beta_{21} LSIZE_i + \beta_{22} AGE_i + \beta_{23} CGR_i + \beta_{24} AUDITOR_i + \varepsilon_i$$

เมื่อ

ตัวแปรตาม

FRAUD = บริษัทที่มีการทุจริตโดยผู้บริหาร หากมีการทุจริตจะมีค่าเท่ากับ 1 และอื่นๆ เท่ากับ 0

ตัวแปรอิสระ

BD_SIZE = จำนวนกรรมการของคณะกรรมการบริษัท

BD_IND = ลัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ

BD_DUAL = ตัวแปรหุ่นของการควบตำแหน่งของประธานเจ้าหน้าที่บริหารและประธานกรรมการโดย ถ้ามีการควบรวมมีค่าเท่ากับ 1 อื่นๆ เท่ากับ 0

BD_WOMEN = ลัดส่วนคณะกรรมการบริษัทที่เป็นเพศหญิง

BD_MEETING = จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการบริษัทใน 1 ปี

BD_POL = ลัดส่วนคณะกรรมการที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง ข้าราชการ หรือทหาร

BD_EXP = ลัดส่วนของคณะกรรมการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือการเงิน

SECRT	=	ตัวแปรหุ่นของเลขานุการบริษัทที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านบัญชีหรือกฎหมายให้มีค่าเท่ากับ 1 และอื่น ๆ มีค่าเท่ากับ 0
BD_FAM	=	สัดส่วนกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวกับผู้บริหาร
AC_SIZE	=	จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ
AC_EXP	=	สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือการเงิน
AC_MEETING	=	จำนวนครั้งของการเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบใน 1 ปี
INT_OWEN	=	สัดส่วนของผู้ลงทุนสถาบัน
FAMI_OWEN	=	สัดส่วนการถือหุ้นแบบครอบครัว
FREE_FLOAT	=	สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายย่อยในบริษัท
FORE_OWEN	=	สัดส่วนการถือหุ้นโดยนักลงทุนต่างชาติ
AGM	=	ค่าคะแนนการประเมินการประชุมสามัญประจำปีผู้ถือหุ้น
AUDIT_FEE	=	ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีหารด้วยสินทรัพย์รวม
BD_COMP	=	ค่าตอบแทนผู้บริหาร หารด้วยสินทรัพย์รวม
ตัวแปรควบคุม		
LEVERAGE	=	ความสามารถในการก่อหนี้คำนวณจากหนี้สินหารด้วยสินทรัพย์รวม
LSIZE	=	ขนาดของกิจการวัดจากลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวมทั้งหมด
AGE	=	อายุของกิจการนับจากระยะเวลาที่กิจการเริ่มมีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์
CGR	=	คะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการ
AUDITOR	=	ตัวแปรหุ่น ขนาดสำนักงานตรวจสอบบัญชี ถ้าเป็น Big 4 มีค่าเท่ากับ 1 อื่นๆ คือ 0

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลจากบริษัทตัวอย่างที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตโดยผู้บริหารจะแสดงได้ในตารางที่ 3 และเมื่อทำการวิเคราะห์ค่า p-value จาก Wilcoxon (Signed-rank test) จะพบว่า บริษัทที่มีการทุจริตและไม่ทุจริตจะมีความแตกต่างกันทางด้านความถี่ในการเข้าประชุมของคณะกรรมการบริษัท เลขานุการบริษัทที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือกฎหมาย สัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายย่อย อายุของกิจการ และคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการ ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบข้อมูลของบริษัทตัวอย่างทุจริตและไม่ทุจริต

รายละเอียด/ ตัวแปร	บริษัทที่มีการทุจริต (N = 64)			บริษัทที่ไม่พบการทุจริต (N = 64)			Wilcoxon (Signed-rank test)	
	Mean	Median	S.D.	Mean	Median	S.D.	Z statistic	p-value
ส่วนที่ 1 กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการบริษัท								
BD_SIZE	9.84	10.00	2.577	9.31	9.00	1.531	-1.565	0.117
BD_IND	0.41	0.40	0.081	0.41	0.40	0.079	-0.213	0.831
BD_DUAL	0.14	0.00	0.350	0.05	0.00	0.213	-1.732	0.083
BD_WOMEN	0.15	0.11	0.148	0.19	0.18	0.151	-1.714	0.087
BD_MEETING	8.72	8.50	3.662	6.89	6.00	3.793	-3.360	0.001*
BD_POL	0.21	0.20	0.183	0.14	0.11	0.135	-1.931	0.053
BD_EXP	0.30	0.29	0.154	0.31	0.30	0.142	-0.873	0.383
SECRT	0.39	0.00	0.492	0.59	1.00	0.495	-2.335	0.020*
BD_FAM	0.16	0.15	0.180	0.20	0.18	0.200	-1.230	0.219
ส่วนที่ 2 กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการตรวจสอบ								
AC_SIZE	3.19	3.00	0.467	3.19	3.00	0.294	-1.355	0.175
AC_EXP	0.41	0.33	0.234	0.41	0.33	0.248	-0.232	0.817
AC_MEETING	5.58	4.50	2.493	5.58	4.50	3.207	-0.959	0.338
ส่วนที่ 3 กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยผู้ถือหุ้น								
INT_OWN	0.24	0.09	0.262	0.32	0.27	0.297	-1.708	0.088
FAMI_OWN	0.26	0.22	0.224	0.29	0.26	0.251	-0.716	0.474
FREE_FLOAT	49.77	47.63	22.900	39.34	37.34	16.100	-2.852	0.004*
FORE_OWN	0.10	0.02	0.192	0.09	0.02	0.130	-0.098	0.922
AGM	3.30	3.50	1.064	3.66	4.00	1.057	-1.772	0.076
ส่วนที่ 4 ต้นทุนตัวแทน								
AUDIT_FEE	0.12	0.07	0.133	0.10	0.06	0.132	-1.277	0.202
BD_COMP	1.49	0.85	.910	1.34	0.84	1.695	-0.120	0.905
ส่วนที่ 5 ตัวแปรควบคุม								
LEVERAGE	0.43	0.42	0.255	0.52	0.46	0.499	-1.017	0.309
LSIZE	21.67	21.41	1.256	21.66	21.39	1.238	-0.127	0.899
AGE	14.88	12.00	9.249	14.11	11.50	8.800	-6.529	0.000*
CGR	2.58	2.00	0.793	3.16	3.00	1.042	-3.487	0.000*
AUDITOR	0.33	0.00	0.473	0.48	0.00	0.504	-1.667	0.096

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการและการทุจริตโดยผู้บริหารจะแสดงได้ในตารางที่ 4 โดยตัวแปรที่มีค่า Wald statistics มากกว่า 1 และค่า p-value น้อยกว่า 0.05 จะมีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร ซึ่งผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการและการทุจริตโดยผู้บริหาร

Coefficients	Independent Variables	Predicted Sign	Estimated Coefficients	Wald statistics	p-value
β_0	Constant	none	-11.376	3.011	.083
β_1	BD_SIZE	+	.463	7.519	.006*
β_2	BD_IND	-	2.842	.770	.380
β_3	BD_DUAL	+	2.326	3.897	.048*
β_4	BD_WOMEN	-	-.757	.172	.678
β_5	BD_MEETING	-	.070	.729	.393
β_6	BD_POL	+	3.785	4.265	.039*
β_7	BD_EXP	-	1.088	.329	.566
β_8	SECR	-	-1.286	6.246	.012*
β_9	BD_FAM	+	-.729	.205	.651
β_{10}	AC_SIZE	-	.259	.142	.706
β_{11}	AC_EXP	-	-.280	.060	.806
β_{12}	AC_MEETING	-	-.072	.529	.467
β_{13}	INT_OWN	-	.973	.356	.551
β_{14}	FAMI_OWN	+	.627	.135	.714
β_{15}	FREE_FLOAT	-	.030	2.498	.114
β_{16}	FORE_OWN	-	2.654	2.320	.128
β_{17}	AGM	-	.082	.079	.778
β_{18}	AUDIT_FEE	+	342.456	1.457	.227
β_{19}	BD_COMP	-	6.043	.140	.708
β_{20}	LEVERAGE	none	-2.099	2.885	.089
β_{21}	LSIZE	none	.300	.959	.327
β_{22}	AGE	none	-.041	1.890	.169
β_{23}	CGR	none	-.882	6.839	.009*
β_{24}	AUDITOR	none	-.946	2.358	.125
Nagelkerke R Square		0.464	Hosmer and Lemeshow Test		13.522 (.095)
Model Chi-square		54.795(.000)	Percent correct prediction		76.60
-2 Log Likelihood		122.651	Degrees of freedom		24

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการทุจริตโดยผู้บริหารได้แก่ ขนาดคณะกรรมการบริษัท (BD_SIZE) ตัวแปรทางด้านการคว่ำตำแหน่งของประธานเจ้าหน้าที่บริหารและประธานกรรมการบริษัท (BD_DUAL) ตัวแปรทางด้านสัดส่วนของของกรรมการที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง ข้าราชการ หรือทหาร (BD_POL) จึงแสดงได้ว่า หากบริษัทมีจำนวนกรรมการบริษัท การคว่ำตำแหน่งของประธานเจ้าหน้าที่บริหารและประธานกรรมการบริษัท และสัดส่วนของของกรรมการที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง ข้าราชการ หรือทหารมากขึ้น จะส่งผลให้โอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐานที่ H1a H1c และ H1f ส่วนตัวแปรด้านกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการบริษัทอื่นๆ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร จึงปฏิเสธสมมติฐานของงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการทุจริตโดยผู้บริหารในทางตรงกันข้าม ได้แก่ ตัวแปรเลขานุการบริษัท (SECR) จึงยอมรับสมมติฐานที่ H1h นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าตัวแปรควบคุมด้านคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการทุจริตโดยผู้บริหาร จึงอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทตัวอย่างมีเลขานุการที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือกฎหมายและคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการเพิ่มขึ้น จะทำให้โอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารลดลง แต่ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทางด้านกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการตรวจสอบ กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทนไม่มีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร เนื่องจากมีค่า p-value มากกว่า 0.05 จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานของงานวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ว่า ขนาดของคณะกรรมการบริษัทที่ใหญ่ขึ้นอาจส่งผลให้โอกาสของการเกิดทุจริตเพิ่มขึ้น โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับต่างประเทศที่เริ่มสังเกตเห็นว่าค่าเฉลี่ยของจำนวนคณะกรรมการบริษัทเริ่มลดลง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการทำงาน (Mathew et al., 2016 ;Yermack, 1996) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2547) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าคณะกรรมการควรมีขนาดเหมาะสมไม่เล็กเกินไปจนขาดความหลากหลายทางความคิด และขาดความคล่องตัวในการทำงาน และขนาดที่เหมาะสมควรอยู่ที่ 9-15 คน แต่ก็ไม่มีจำนวนตายตัวและเหมาะสมที่สุด

ผลการศึกษาในด้านการคว่ำตำแหน่ง พบว่า หากบริษัทมีประธานกรรมการที่ดำรงตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่บริหารด้วยแล้วจะเป็นการเพิ่มโอกาสของการเกิดทุจริตซึ่งเป็นไปตามการวิจัยของ Farber (2005) และ Efendi et al. (2007) และสอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ระบุไว้ว่าทั้งสองตำแหน่งควรแยกออกจากกัน แต่เนื่องจากหลักปฏิบัติดังกล่าวไม่ได้เป็นข้อบังคับจึงทำให้พบว่าในบางบริษัทมีการดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหารโดยบุคคลคนเดียวกัน ซึ่ง นิพัฒน์ โพธิ์วิจิตร (2554) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าหากมีการดำรงตำแหน่งทั้งสองโดยบุคคลเดียวกันอาจทำให้ขาดอิสระในการทำงานหรือการตัดสินใจ จึงอาจเป็นการเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารอีกทางหนึ่ง

อีกด้านหนึ่ง ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง ข้าราชการ หรือทหารอาจส่งผลให้โอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ Domadenik et al. (2016) และ Abdul Wahab et al. (2014) ที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองอาจนำไปสู่ปัญหาการคอร์รัปชัน นอกจากนี้ ภิญญาตาพัชญ์ ชัยจรัสเจริญลาภ (2558) ได้ให้ข้อสังเกตว่า คณะกรรมการบริษัทอาจใช้ตำแหน่งหน้าที่ความสัมพันธ์ทางการเมือง เพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจและเอื้อประโยชน์ให้กับกิจการ และจากการศึกษาของ วชิรวัชร งามละม่อม (2559) ได้กล่าวว่า บทบาทของทหารในประเทศไทยมีอิทธิพลอย่างมากในทางการเมืองมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังนั้นจากที่ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่ากรรมการที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง ข้าราชการ หรือทหารอาจมีผลทำให้โอกาส

ของการทุจริตโดยผู้บริหารเพิ่มขึ้นจึงมีความเป็นไปได้ เนื่องจากการศึกษาของ วิชุดา สวัสดิพร (2556) พบว่า ในประเทศไทยธุรกิจการเมืองถือเป็นปัญหาลำดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่น และมีแนวโน้มว่าในอนาคตกลุ่มธุรกิจการเมืองจะยังคงมีบทบาททางการเมืองต่อไป เนื่องจากพรรคการเมืองต่างๆ ยังคงต้องการเงินทุนมาสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง และเมื่อพรรคการเมืองเหล่านี้เข้าสู่อำนาจก็จะพยายามสร้างโอกาสหาผลประโยชน์กับกลุ่มทุนธุรกิจ

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทางด้านเลขานุการบริษัทจะพบว่า การที่เลขานุการบริษัทมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านบัญชีหรือกฎหมายจะเป็นการช่วยลดโอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารจึงเป็นไปตามการวิจัยของ Morris et al. (2009) และ Kakabadse et al. (2016) ที่กล่าวว่า เลขานุการเป็นบุคคลสำคัญต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการบริษัท ตลอดจนส่งเสริมให้การกำกับดูแลกิจการที่ดีในองค์กร ซึ่งในประเทศไทยจะพบว่ายังไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของเลขานุการบริษัท และศรีนยา วิบูลย์ศิริพงษ์ (2549) ได้แสดงให้เห็นว่าเลขานุการบริษัทในประเทศไทย เพิ่งได้รับความสนใจและเป็นที่แพร่หลายเพิ่มมากขึ้น แต่ยังมีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบแคบกว่าในต่างประเทศ และยังไม่มีกฎหมายในการแต่งตั้งและกำหนดคุณสมบัติของเลขานุการบริษัทที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ในอนาคตตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอาจพิจารณาข้อกำหนดเกี่ยวกับการคัดเลือกเลขานุการบริษัท ของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพ และอาจเป็นการลดโอกาสการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารอีกทางหนึ่ง

หากพิจารณาในด้านคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการหรือ CGR กับการทุจริตโดยผู้บริหาร จะเห็นว่ามีคะแนนมากขึ้นเนื่องจากคะแนน CGR จะเป็นตัวสะท้อนการกำกับดูแลกิจการในภาพรวม คะแนนดังกล่าวมาจากการประเมินการกำกับดูแลกิจการทั้ง 5 หมวด ได้แก่ สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น อย่างเท่าเทียมกัน บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการทุจริตจะมีคะแนน CGR ต่ำกว่าบริษัทที่ไม่พบการทุจริต และงานวิจัยที่ผ่านมาได้พยายามชี้ให้เห็นว่าหากมีคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการสูงขึ้นอาจส่งผลให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น (Cheung et al., 2007) ดังนั้นหน่วยงานที่ทำการประเมินและกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนควรให้ความสำคัญ ตลอดจนพัฒนาหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นการลดโอกาสของการเกิดทุจริตโดยผู้บริหารลงได้

ในส่วนของกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการตรวจสอบ กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทนกับการทุจริตโดยผู้บริหาร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการตรวจสอบ โดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทนไม่มีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ โครงสร้างผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทนของบริษัทตัวอย่างที่มีการทุจริตและไม่ทุจริตไม่มีความแตกต่างกันมากนัก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาทางด้านต้นทุนตัวแทนจะพบว่า อัตราค่าตอบแทนผู้สอบบัญชีและค่าตอบแทนผู้บริหาร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบริษัทที่ลักษณะคล้ายคลึงกัน จะมีอัตราค่าตอบแทนที่ใกล้เคียงกัน

อีกด้านหนึ่ง จากเหตุผลที่ว่ารูปแบบของการกำกับดูแลกิจการของต่างประเทศและในประเทศไทย มีความแตกต่างกัน เช่น ในสหรัฐอเมริกาบริษัทส่วนมากจะมีโครงสร้างผู้ถือหุ้นแบบกระจายตัว และมีกฎหมายที่เข้มงวด อาจทำให้กิจการมีการเปิดเผยข้อมูลและมีการทำงานที่โปร่งใสมากขึ้น (Ding et al., 2016) แต่ประเทศในแถบเอเชียรวมถึงประเทศไทยหรือประเทศที่เป็นตลาดใหม่ซึ่งตลาดหลักทรัพย์ยังไม่มีความเข้มแข็ง มักจะมีโครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัวจึงทำให้การกำกับดูแลกิจการมีประสิทธิภาพที่น้อยกว่าประเทศที่มีการถือหุ้นแบบกระจายตัว (Abdallah & Ismail, 2017) และอาจไม่มีอิทธิพลต่อการทุจริตโดยผู้บริหาร ด้วยรูปแบบของการกำกับดูแลกิจการที่กล่าวมาจึงส่งผลให้การกำกับดูแลกิจการทางด้านกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการตรวจสอบ กลไกการกำกับดูแลกิจการโดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทนไม่มีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่า กลไกการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับการทุจริตในหลากหลายด้าน ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษากลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่มีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร ทางด้านกลไกการกำกับดูแลกิจการโดยคณะกรรมการบริษัท โดยคณะกรรมการตรวจสอบ โดยผู้ถือหุ้น และต้นทุนตัวแทน บริษัทตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยจะแบ่งเป็นบริษัทที่มีการทุจริตโดยผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ บริษัทที่กระทำผิดในฐานความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 จำนวน 64 บริษัท และบริษัทที่ไม่มีการทุจริตเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบจำนวน 64 บริษัท รวมทั้งสิ้น 128 บริษัท ซึ่งบริษัทตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะถูกควบคุมให้มีประเภทตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรม และระยะเวลาศึกษาในปีเดียวกัน รวมถึงมีขนาดของกิจการใกล้เคียงกัน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการทุจริตโดยผู้บริหาร ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการบริษัท การควบคุมตำแหน่งของประธานเจ้าหน้าที่บริหารและประธานกรรมการสัดส่วนกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง ข้าราชการ หรือทหาร เลขานุการบริษัทที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือและคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการ แต่งานวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตโดยผู้บริหารกับตัวแปรอื่นๆ

งานวิจัยเรื่องกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการทุจริตโดยผู้บริหารในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ในมุมมองของการทุจริตเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งส่วนมากจะมีขอบเขตของการศึกษาในเรื่องการทุจริตโดยการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีหรือในรายงานทางการเงิน เช่น Beasley (1996) Beasley et al. (2000) และ Chen et al. (2006) เป็นต้น เนื่องจากการทุจริตโดยผู้บริหารนั้นเป็นการกระทำโดยผู้มีอำนาจในการบิดเบือนข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน การเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารที่เป็นเท็จตลอดจนการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบ จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้กิจการและหน่วยงานกำกับดูแลสามารถนำผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อลดโอกาสของการเกิดทุจริตลงได้ เช่น การคัดเลือกเลขานุการบริษัท อาจพิจารณาในเรื่องของคุณสมบัติทางด้านความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านบัญชีหรือกฎหมาย การพิจารณาความเหมาะสมของโครงสร้างคณะกรรมการบริษัท การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อให้ทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังลงทุนอาจทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามแนวทางการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพิจารณาว่าบริษัทที่จะเข้าไปลงทุนนั้น มีความเสี่ยงหรือสัญญาณเตือนบางอย่างที่อาจเป็นการเพิ่มโอกาสของการเกิดทุจริตในองค์กรหรือไม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนในอนาคต ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยในเรื่องการกำกับดูแลกิจการและการทุจริตในด้านอื่นๆ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน รวมถึงทำการรวบรวมข้อมูลการกำกับดูแลกิจการเพิ่มเติมนอกเหนือจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นมุมมองและผลการวิจัยที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- เจริญ เจษฎาวัลย์. (2553). การทุจริตทางการบริหารชั้นคลาสสิก Classic Management Fraud. กรุงเทพฯ: บริษัท พอดี จำกัด.
- นิพนธ์ โพธิ์วิจิตร. (2554). ผลกระทบของโครงสร้างผู้ถือหุ้นคณะกรรมการและคณะกรรมการตรวจสอบที่มีต่อการบริหารกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ภาณุพงษ์ โมกโชติง. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการโครงสร้างของผู้ถือหุ้นต้นทุนตัวแทนกับคุณภาพกำไรของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภิญญาตพัญญ์ ชัยจรัสเจริญลาภ. (2558). คุณลักษณะของผู้บริหารสูงสุดและผลการดำเนินงานของบริษัท: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). รัฐประหาร บทบาททหารกับการเมืองในประเทศไทย, การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54 (หน้า 602-610). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชุดา สาริตพร. (2556). เครือข่ายธุรกิจของนักการเมืองไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 11(2), 24-41.
- ศรันยาวิบูลย์ศิริพงษ์. (2549). บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเลขานุการบริษัท(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2547). คู่มือกรรมการบริษัทจดทะเบียน เล่มที่ 1: บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ “กรรมการ” และ “คณะกรรมการ”. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <https://www.set.or.th>
- อิสริยา วัฒนรัตน์. (2552). การนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับขายหุ้นจากผู้ถือหุ้นรายย่อย (Squeeze Out) มาใช้ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abdallah, A. A., & Ismail, A. K. (2017). Corporate governance practices, ownership structure, and corporate performance in the GCC countries. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, 46(2017), 98–115.
- Abdul Wahab, E. A., Gist, W. E., & Nik Abdul Majid, W. Z. (2014). Characteristics of non-audit services and financial restatements in Malaysia. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 10 (2014), 225–247.
- Agrawal, A., & Chadha, S. (2005). Corporate governance and accounting scandals. *Journal of Law and Economics*. 48(2), 371-406.
- Anderson, R.C. & Reeb, D.M. (2003), Founding-family ownership and firm performance: Evidence from the S&P 500. *The Journal of Finance*, LVIII (3), 1301-28.
- Apostolides, N. (2010). Exercising corporate governance at the annual general meeting. *Corporate Governance*, 10(2), 140–149.
- Association of Certified Fraud Examiners (ACFE). (2016). *Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse 2016 Global Fraud Study*. Austin, Texas: ACFE.
- Baxter, P., & Cotter, J. (2009). Audit Committees and Earnings Quality. *Accounting and Finance*, 49, 267–290.
- Beasley, M.S. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *The Accounting Review*, 71(4), 443–465.

- Beasley, M. S., Carcello, J. V., Hermanson, D. R., & Lapides, P. D. (2000). Fraudulent financial reporting: consideration on industry traits and corporate governance mechanisms. *Accounting Horizons*, 14(4), 441–454.
- Calabrò, A., & Mussolino, D. (2013). How do boards of directors contribute to family SME export intensity? The role of formal and informal governance mechanisms. *Journal of Management and Governance*, 17, 363–403.
- Capezio, A. & Mavisakalyan, A. (2015). Women in the boardroom and fraud: Evidence from Australia. *Australian Journal of Management*. 41(4), 719 – 734.
- Chen, G., Firth, M., Gao, D. N., & Rui, O. M. (2006). Ownership Structure, Corporate Governance, and fraud: Evidence from China. *Journal of Corporate Finance*, 12(2006), 424-448.
- Cheung, Y. L., Connelly, J.T., Limpaphayom, P., & Zhou, L. (2007). Do investors really value corporate governance? Evidence from the Hong Kong market.. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 18, 86-122.
- Canyon, M. J., & He, L. (2016). Executive Compensation and Corporate Fraud in China. *Journal of Business Ethics*, 134, 669–691.
- Ding, X., Ni, Y., & Zhong, L. (2016). Free float and market liquidity around the world. *Journal of Empirical Finance*, 38 (2016), 236–257.
- Domadenik, P., Prasnikar, J., & Svejnar, J. (2016). Political Connectedness, Corporate Governance, and Firm Performance. *Journal of business ethics*, 2016 (139), 411–428.
- Efendi, J., Srivastava, A., & Swanson, E. P. (2007). Why do corporate managers misstate financial statements? The role of option compensation and other factors. *Journal of Financial Economics*, 85(3), 667-708.
- Ehikioya, B. I. (2009). Corporate governance structure and firm performance in developing economies: evidence from Nigeria. *Corporate Governance*, 3(9), 231-243.
- Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of Ownership and Control. *Journal of Law and Economics*, 26(2), 301-325.
- Farber, D. B. (2005). Restoring Trust after Fraud: Does Corporate Governance Matter?. *The Accounting Review*, 80(2), 539-561.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behaviour, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(1997), 305–360.
- Kakabadse, A., Khan, N., & Kakabadse, N. K. (2016). Company secretary: a role of breadth and Majesty. *Society and Business Review*, 11(3), 333 – 349.
- Markelevich, A., & Rosner, R. L. (2013). Auditor Fees and Fraud Firms. *Contemporary Accounting Research*, 30(4), 1590–1625.
- Mathew, S., Ibrahim, S., & Archbold, S. (2016).Boards attributes that increase firm risk – evidence from the UK. *Corporate Governance*, 16(2), 233 – 258
- McMullen, D. A., & Raghunandan, K. (1996). Enhancing audit committee effectiveness. *Journal of Accountancy*, 182, 79–81.
- Morris, G. D., McKay, S., & Oates, A. (2009), *Finance Director's Handbook*, (5th ed.), CIMA Publishing is an imprint of Elsevier, Burlington.
- Shan, Y. G., Graves, C., & Ali, H.H . (2013). Effect of Board Composition and Ownership Characteristics on Fraud: Evidence from Malaysian Listed Companies. *South East Asia Research*, 21(2), 323-342.

- Sharma, V. D. (2004). Board of director characteristics, institutional ownership and fraud: Evidence from Australia. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23(2), 105–117.
- Stratling, R. (2003). General meetings: A dispensable tool for corporate governance of listed companies? *Corporate Governance: An International Review*, 11, 74–82.
- Uzun, H., Szewczyk, S. H., & Varma, R. (2004). Board composition and corporate fraud. *Financial Analysts Journal*, 60(3), 33–43.
- Wu, W., Johan, S. A., & Rui, O. M. (2016). Institutional Investors, Political Connections, and the Incidence of Regulatory Enforcement Against Corporate Fraud. *Journal of Business Ethics*. Apr2016, 134(4), 709-726.
- Xie, B., Davidson III, W. N., & Da Dalt, P. J. (2003). Earnings management and corporate governance: the role of the board and the audit committee. *Journal of corporate finance*, 9, 295-316.
- Yermack, D. (1996). Higher market valuation of companies with a small board of directors. *Journal of Financial Economics*, 40(2), 185-211.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร

THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED ORGANIZATIONAL CLIMATE AND THE PERSONAL DEVELOPMENT OF CUSTOMER SERVICE LINE OF COMMERCIAL BANK IN BANGKOK

จิราวรรณ ปัญญาคำ*

Jirawan Panyakam*

ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์**

Sivanun Sivapitak**

โสภณ แยมกลิ่น***

SophonYamklin***

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Master's Student of Business Administration, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: katay1992happy@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Assistant Professor and PhD., College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

*** ปริญญาเอก คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** PhD. ,Faculty of Economics Administration, Kasetsart University

บทคัดย่อ

การรับรู้บรรยากาศองค์การเป็นความรู้สึกนึกคิดของพนักงานที่มีต่อหน่วยงานที่พวกเขาสังกัดอยู่ โดยความรู้สึกนึกคิดดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมของพนักงานภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงาน ดังนั้นหากบรรยากาศองค์การดีการปฏิบัติหรือการพัฒนาตนเองของพนักงานก็ย่อมจะดีตามไปด้วย งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้บรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือพนักงานสายงานบริการลูกค้า ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโครบรานซ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 25 สาขา สาขาละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโครบรานซ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การรับรู้บรรยากาศองค์การ การพัฒนาตนเอง พนักงานสายงานบริการลูกค้า

Abstract

Perceived organizational climate is the employee's will to the agency they belong to. Such feelings reflect the values, attitudes and behavior of employees under the working environment. So if the atmosphere is good. The practice or self-development of the employees will be good as well. This research focuses on the relationship between perceived organizational climate and self-development. The sample used in the research is customer service of the Bangkok Bank Public Company, Micro branch in the Bangkok area. there are 25 branches of 8 branches, totaling 200 people. The data were collected by questionnaire. The statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation and the Pearson Product Moment Correlation test. The research found that revealed that the organization climate has a relationship in the positive direction with personal development of customer service, Bangkok Bank Public Company, Micro branch in the Bangkok Area in medium level.

Keywords: Perceived Organizational Climate, Personal Development, Customer Service Line

บทนำ

โลกปัจจุบันถูกห้อมล้อมด้วยองค์การขนาดใหญ่ไม่น้อยจำนวนมาก ชีวิตมนุษย์ต้องผูกพันกับองค์การ และทำงานร่วมกับองค์การจนถึงกับมีการกล่าวว่า บุคคลไม่สามารถหลีกเลี่ยงองค์การได้ กล่าวคือ เราต้อง ล้มพันธุกับองค์การตั้งแต่เกิดจนตายและตั้งแต่เข้าจรดเย็น องค์การจะมีอิทธิพลกับมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้ง องค์การในภาครัฐและองค์การของเอกชน ดังนั้นมนุษย์จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากการมีสัมพันธ์กับองค์การ ไปได้ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม (วันชัย มีชาติ, 2549, น. 1-2)

การเสริมสร้างบรรยากาศองค์การให้อื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของพนักงานจึงเป็นกิจกรรม หนึ่งที่สำคัญอันนำไปสู่การพัฒนาพนักงาน เนื่องจากบรรยากาศองค์การเป็นความรู้สึกนึกคิดของพนักงาน ที่มีต่อหน่วยงานที่พวกเขาสังกัดอยู่ โดยความรู้สึกนึกคิดดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ทัศนคติ และ พฤติกรรมของข้าราชการภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงาน ดังนั้น หากบรรยากาศองค์การดีการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมของพนักงานก็ย่อมจะดีตามไปด้วย (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2555, น. 4)

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) เป็นสาขาที่ให้บริการใน ห้างสรรพสินค้าใกล้แหล่งชุมชน เน้นความสะดวกสบายแก่ลูกค้าผู้มาใช้บริการ โดยเปิดบริการทุกวันไม่มี วันหยุด ทำให้ลูกค้านิยมใช้บริการกันมาก ด้วยเหตุนี้ธนาคารกรุงเทพจึงต้องรับผิดชอบบริการต่อลูกค้าอย่าง ดีที่สุด ซึ่งปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ธนาคารประสบความสำเร็จก็คือการที่พนักงานทุกคนมีการพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยบรรยากาศองค์การต้องให้อื้ออำนวยให้พนักงานได้พัฒนาตนเอง กล่าวคือการพัฒนา ตนเองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ เป็นรากฐานของ การพัฒนาทั้งมวล ไม่เพียงแต่ทำให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ดีขึ้น แต่ยังมีเป้าหมายที่จะปรับปรุง พฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การทั้งในปัจจุบันและในอนาคต อันจะส่งผลถึงการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น และส่งผลถึงความสำเร็จในชีวิตและในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้บรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเองของพนักงาน สายงานบริการลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch)

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บรรยากาศองค์การ

บรรยากาศองค์การ หมายถึง การรับรู้ ความรู้สึก หรือความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อลักษณะ ขององค์การในแง่ต่างๆ ที่แวดล้อมอยู่รอบๆ ตัวของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างกันออกไปใน แต่ละองค์การ และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ (กล้าหาญ ณ น่าน, 2555, น. 12-13) โดยบรรยากาศองค์การเป็นเครื่องมือที่ช่วยกำหนดรูปแบบความหวังของสมาชิกใน องค์การ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติและความพอใจของพนักงานต่อองค์การ รูปแบบขององค์การ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถจัดวางรูปแบบของบรรยากาศขององค์การต่อพนักงานได้ เหมาะสม (ยุพร ศุภรัตน์, 2556, น.2) จะเห็นได้ว่า บรรยากาศองค์การเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ต่อองค์การ เป็นเครื่องมือที่ทำให้สามารถเข้าใจรูปแบบของแต่ละองค์การได้โดยบรรยากาศองค์การมี ความสำคัญต่อพฤติกรรมในการทำงาน การที่จะเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ จำเป็นจะต้องทราบถึง การรับรู้ของพนักงานที่มีต่อบรรยากาศองค์การและหากต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์การจะ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศองค์การด้วย (อุทุมพร จามรมาน, 2558, น.4)

องค์ประกอบของบรรยากาศองค์การตามทฤษฎีของ Litwin and Stringer (1968) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2550) และสุธี สุทธิสมบุรณ์ (2557) ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างการทำงาน 2) ด้าน ความอบอุ่นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) ด้านรางวัลและผลตอบแทน 4) ด้านการสนับสนุนให้ มีโอกาสการอบรมและพัฒนา และ 5) ด้านความมั่นคงและความเสี่ยง โดยความสำคัญของบรรยากาศ

ขององค์การจะเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาองค์การ เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานของบุคคล ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์การ โดยเห็นว่า บรรยาการองค์การมีส่วนกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานของคน (Gregg, 1957, p. 364)

การพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเอง เป็นการพัฒนาคูณสมบัติที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นการจัดการตนเอง ให้มีเป้าหมายชีวิตที่ดี ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาตนเองจะทำให้บุคคลมีคุณค่าความเป็นคนได้มากยิ่งขึ้น เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและหน่วยงาน (บรรยงค์ โตจินดา, 2556, น.8) โดยต้องทำเป็นกระบวนการระยะยาวติดต่อกันเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและพัฒนาสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาตนเองของบุคลากรเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการบริหารงานบุคคล เพราะการพัฒนาตนเองนั้นจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการผูกพันการยอมรับ และการปรับปรุงสมาชิกในองค์การหรือหน่วยงาน เพื่อให้บุคคลมีคุณภาพขึ้นและส่งผลสะท้อนทำให้องค์การหรือหน่วยงานมีผลผลิตและมีประสิทธิภาพสูงสุดเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (2560, น. 23-24) ได้มีการปรับเปลี่ยนแผนพัฒนาฯ จากที่เน้นทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว มาเป็นการให้ความสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนมากขึ้น ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยการเน้นที่ “คน” ให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้ทันและทัดเทียมกับต่างประเทศ สามารถที่จะแข่งขันกับตลาดโลกได้ เพื่อพัฒนากำลังคนให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้องค์การอยู่รอดได้ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้องค์การหรือประเทศเจริญก้าวหน้าอีกด้วย

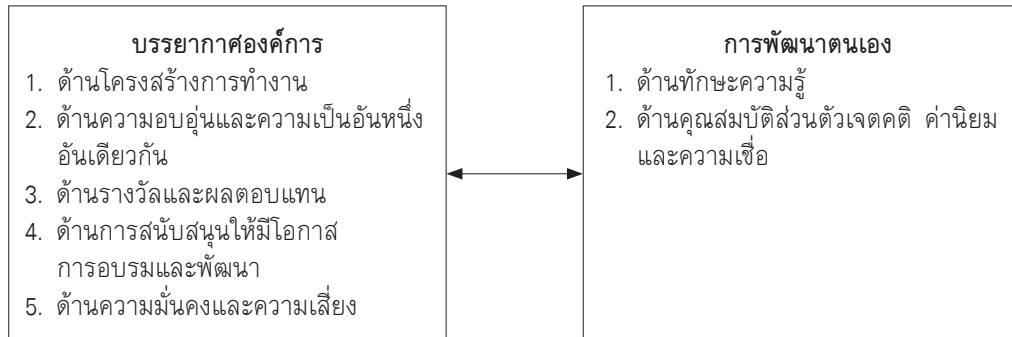
การพัฒนาตนเองตามทฤษฎีของนักวิชาการทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ เด่นพงษ์ พลละคร (2555) สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2550) และพจน์ เพชรบุรณิน (2548) ประกอบด้วย ด้านทักษะความรู้ และด้านคุณสมบัติส่วนตัว เจตคติ ค่านิยมและความเชื่อ โดยการพัฒนาตนเองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ เป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งหมด ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ดีขึ้น แต่ยังมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การทั้งในปัจจุบันและในอนาคต อันจะส่งผลถึงการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น และส่งผลถึงความสำเร็จในชีวิตและในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยาการองค์การกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การรับรู้บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานสายงานบริการลูกค้า ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 50 สาขา มีพนักงานสายงานบริการลูกค้า สาขาละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 400 คนสำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sampling Size) ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 194) โดยมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% และสัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้เท่ากับ 5% โดยสามารถคำนวณได้ 200 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการจับฉลากเลือกธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 25 สาขา สาขาละ 8 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 200 คน

2. เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และระดับพนักงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ของพนักงานสายงานบริการลูกค้าที่มีต่อบรรยากาศองค์การของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 22 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนามาจากองค์ประกอบของบรรยากาศองค์การของ Litwin and Stringer (1968) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2550) และสุธิ สุทธิสมบุรณ์ (2557) โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ (5 = มากที่สุด, 1 = น้อยที่สุด) และมีค่าความเชื่อมั่นรายด้าน ดังนี้ (1) ด้านโครงสร้างการทำงาน เท่ากับ 0.88 (2) ด้านความอบอุ่นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เท่ากับ 0.84 (3) ด้านรางวัลและผลตอบแทน เท่ากับ 0.72 (4) ด้านการสนับสนุนให้มีโอกาสการอบรมและพัฒนา เท่ากับ 0.87 และ (5) ด้านความมั่นคงและความเสี่ยง เท่ากับ 0.79

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้าที่มีต่อบรรยากาศองค์การ ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 18 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองตามทรรศนะของนักวิชาการทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ เด่นพงษ์ พลละคร (2555) สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2550) และพจน์ เพชรบุรณิน (2548) โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ (5 = มากที่สุด, 1 = น้อยที่สุด) และมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านดังนี้ ด้านทักษะความรู้เท่ากับ 0.93 และ (2) ด้านคุณสมบัติส่วนตัว เจตคติ ค่านิยม และความเชื่อเท่ากับ 0.86

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือจากโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ส่งไปยังผู้บริหารของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 25 สาขา จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยส่งแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วด้วยตนเองในบางส่วน และบางส่วนจะขอความอนุเคราะห์จากฝ่ายบุคคลของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานครในแต่ละแห่ง นำส่งไปยังพนักงานสายงานบริการลูกค้า ในกรณีที่ยังไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามครั้งที่ 2 และ 3 โดยวิธีการต่างๆ เช่น ส่งแบบสอบถามไปให้ใหม่ ให้ผู้ช่วยผู้วิจัยติดตาม โทรศัพท์สอบถามและติดตามด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด จากนั้นผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ ไปตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาดำเนินการวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 95.0) มีอายุต่ำกว่า 25 ปี (ร้อยละ 46.0) ส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 75.0) โดยมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 85.0) ซึ่งส่วนใหญ่มีระยะเวลา ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี (ร้อยละ 58.0) โดยเป็นพนักงานในระดับ 7-8 มากที่สุด (ร้อยละ 58.5)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ คือ การรับรู้บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ผู้วิจัยทดสอบโดยใช้วิธีการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สำหรับการแปลความหมายค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน มีเกณฑ์วัดระดับความสัมพันธ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2538, น. 100)

ค่าสหสัมพันธ์ 0.00-0.20	มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยที่สุด
ค่าสหสัมพันธ์ 0.21-0.40	มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย
ค่าสหสัมพันธ์ 0.41-0.60	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
ค่าสหสัมพันธ์ 0.61-0.80	มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก
ค่าสหสัมพันธ์ 0.81-1.00	มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การในภาพรวมกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง ($r = 0.52$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์การรับรู้บรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร

บรรยากาศองค์การ	การพัฒนาตนเอง		
	ด้านทักษะความรู้	ด้านคุณสมบัติส่วนตัว เจตคติ ค่านิยม และความเชื่อ	รวม
ด้านโครงสร้างการทำงาน	มีความสัมพันธ์กัน ระดับน้อย $r = 0.39$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กันระดับ ปานกลาง $r = 0.48$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กัน ระดับปานกลาง $r = 0.50$ Sig= 0.00
ด้านความอบอุ่นและความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	มีความสัมพันธ์กัน ระดับปานกลาง $r = 0.43$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กันระดับ ปานกลาง $r = 0.58$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กัน ระดับปานกลาง $r = 0.56$ Sig= 0.00
ด้านรางวัล และผลตอบแทน	ไม่มีความสัมพันธ์กัน	ไม่มีความสัมพันธ์กัน	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
ด้านการสนับสนุนให้มี โอกาสการอบรมและ พัฒนา	มีความสัมพันธ์กัน ระดับปานกลาง $r = 0.50$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กัน ระดับมาก $r = 0.68$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กัน ระดับมาก $r = 0.67$ Sig= 0.00
ด้านความมั่นคงและ ความเสี่ยง	มีความสัมพันธ์กัน ระดับปานกลาง $r = 0.41$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กัน ระดับมาก $r = 0.65$ Sig= 0.00	มีความสัมพันธ์กัน ระดับมาก $r = 0.60$ Sig= 0.00
รวม			มีความสัมพันธ์กัน ระดับปานกลาง $r = 0.52$ Sig= 0.00

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบรรยากาศบางแบบอาจทำให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างใดอย่างหนึ่งลดลง เช่น สภาพการวางแผนภายในองค์การของแต่ละสาขา

การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน หรือเกิดจากความมากมายขององค์การในการสนับสนุนให้พนักงานมีการฝึกอบรมและพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งบรรยากาศองค์การมีผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของสมาชิกในองค์การ ดังที่ Kingsbury (1963, p. 420) กล่าวว่า บรรยากาศองค์การนอกจากจะช่วยวางรูปแบบความคาดหวังของสมาชิกต่อองค์ประกอบต่างๆ ขององค์การแล้วยังเป็นตัวกำหนดทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจที่จะอยู่กับองค์การ ดังนั้นหากต้องการปรับปรุงหรือพัฒนาองค์การแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาเปลี่ยนแปลงก่อนอื่น คือ บรรยากาศองค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของ Gregg (1957, p. 364) ที่กล่าวถึงความสำคัญของบรรยากาศขององค์การว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาองค์การ วิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานของบุคคล ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งจะไม่ถูกต้องสมบูรณ์หากไม่พิจารณาถึงสภาพแวดล้อมในองค์การ (Internal Environment) บรรยากาศองค์การจึงมีส่วนกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของภัคกัลป์ คณเศวรานันท์ (2551, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายบริการขายสายนครหลวงที่ 4.2 บริษัท ทศทคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเอง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจรงกรณ์ บุญกรุด (2549, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องบรรยากาศขององค์การที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของพนักงานสายการผลิตของบริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพนักงานสายการผลิตบริษัทไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน) ต่อบรรยากาศขององค์การที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับต่ำ

ทั้งนี้จากผลการวิจัยเป็นที่น่าสังเกตว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การด้านรางวัลและผลตอบแทนทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของพนักงานสายงานบริการลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ค่า r กลับอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อบรรยากาศองค์การเป็นรายด้าน พบว่าด้านรางวัลและผลตอบแทน มีค่าเฉลี่ยที่อยู่สูงที่สุดลำดับแรก ซึ่งหมายความว่า ปัจจุบันพนักงานเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าในหน่วยงานมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักความสามารถและผลสำเร็จของการทำงานเป็นเกณฑ์ในการประเมินสูง ขณะเดียวกันการพัฒนาตนเองก็อยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งเป็นทุนเดิมจากการพร้อมเรียนรู้และรับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ตัวแปรทั้งสองด้านจึงไม่มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Woodward & Walker (1994, p. 12) ที่ระบุว่า การบริหารงานตามทฤษฎีนี้ยึดความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในองค์การ เทคโนโลยี โครงสร้างขององค์การและการปฏิบัติงาน ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ จึงเกิดจากอิทธิพลของเทคโนโลยี และโครงสร้างขององค์การ และยังสอดคล้องกับดิตรินท์ จงวิศาล (2554, น. 160-168) ที่ได้แบ่งมิติบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองว่าเกิดจาก 1) เงื่อนไขการปฏิบัติ ได้แก่ การให้พนักงานได้ฝึกปฏิบัติจริง การฝึกปฏิบัติจนขึ้นใจการปฏิบัติเป็นช่วงๆ และการแบ่งขนาดของเนื้อหาจะเรียนรู้ 2) การรู้ถึงผลลัพธ์ (Knowledge of Results) หรือผลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งจะช่วยให้ฝึกอบรม ทำในสิ่งที่ถูกต้องและควรให้ทันทีหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น 3) ความหมายของเนื้อหา (Meaningfulness of Material) เนื้อหาที่เป็นจริงจะเรียนรู้ได้ง่ายและจดจำได้นานกว่า และผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะสามารถเข้าใจได้ดีกว่า 4) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ในระดับการบริหารจะมีความต้องการในการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญกับหลักสูตร ด้านความคิดผู้บริหารระดับกลางให้ความสำคัญกับมนุษยสัมพันธ์ และผู้บริหารระดับต้นให้ความสำคัญกับการอบรมด้านเทคนิค เป็นต้น 5) การจำลองพฤติกรรม (Behavior Modeling) พฤติกรรมมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นที่เห็นว่าปฏิบัติแล้วได้ผลตามที่ตนต้องการ ถ้าผลการปฏิบัติออกมาในทางบวก และ 6) การรักษารักการจูงใจ (Maintaining Motivation) เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อโครงการฝึกอบรม หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งที่สอน ความก้าวหน้าในความสามารถก็จะเกิดขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถนำทฤษฎีแรงจูงใจมาใช้ประกอบ เช่น ทฤษฎีการเสริมแรง ทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย และทฤษฎีการคาดหวังเป็นต้น จึงสรุปได้ว่า มิติบรรยากาศองค์การที่มีผลต่อการฝึกอบรม

และพัฒนาตนเองจึงประกอบด้วย เงื่อนไขการปฏิบัติ การรู้ผลลัพธ์ ความหมายของเนื้อหา ความแตกต่างระหว่างบุคคล การจำลองพฤติกรรมและการจรรักษ์การจูงใจ ซึ่งมีอิทธิพลนี้ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรมีพฤติกรรมที่พัฒนาตนเองที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาพนักงานสายงานบริการลูกค้าของธนาคารให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการลูกค้าดังนี้

1. ด้านโครงสร้างการทำงาน

ผู้บริหารองค์กรควรกำหนดโครงสร้างขององค์การ โดยการจัดแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยเหล่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านความอบอุ่นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ผู้บริหารองค์กรควรสร้างบรรยากาศองค์การโดยยึดหลักของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative Leadership) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการนิเทศหรือติดตามดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาควรกระทำโดยใช้กลุ่มนิเทศงานจะดีกว่าจะนิเทศคนเดียว เพราะการนิเทศงานโดยกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจ นอกจากนั้นยังช่วยเพิ่มการสื่อสาร เพิ่มความร่วมมือและลดความขัดแย้ง หน้าที่ของผู้นำในกลุ่มนิเทศงาน ควรจะเป็นผู้นำในการอภิปรายผลให้การสนับสนุนให้มีการอภิปรายกำหนดขอบเขตและทิศทางในการแก้ปัญหาต่างๆ

3. ด้านการสนับสนุนให้มีโอกาสการอบรมและพัฒนา

ผู้บริหารองค์กรควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงขึ้นโดยการไปเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน ปฏิบัติงานวิจัย การไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ การไปปฏิบัติงานบริการวิชาการ การไปปฏิบัติงานอื่นใดที่จำเป็นและเหมาะสมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านความมั่นคงและความเสี่ยง

ผู้บริหารองค์กรควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็น เพราะการเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วม พนักงานจะมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร อีกทั้งยังจะช่วยเหลือแก้ไขเมื่อองค์กรมีปัญหา เช่น เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมมือและร่วมในการตัดสินใจ เพราะหากพนักงานเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ พนักงานก็จะมีส่วนรับผิดชอบในงานมากกว่า การที่พนักงานไม่มีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ หรือการเปิดโอกาสให้พนักงานร่วมประชุมจะทำให้พนักงานได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร สถานการณ์ขององค์กร หากเป็นองค์กรขนาดใหญ่พนักงานก็จะรู้จักกันมากขึ้น เป็นต้น

5. การพัฒนาตนเอง ด้านทักษะความรู้

ผู้บริหารองค์กรควรมีแผนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่มากมายให้เป็นระบบ เพื่อปรับปรุงระบบงานบริการให้มีประสิทธิภาพมีความถูกต้อง รวดเร็ว

6. การพัฒนาตนเอง ด้านคุณสมบัติส่วนตัว เจตคติ ค่านิยม และความเชื่อ

พนักงานควรทำการพัฒนาตนเอง โดยหัดเป็นผู้ที่เปิดใจรับฟังปัญหาของเพื่อนร่วมงาน ให้คำแนะนำและชี้แนะ เพื่อให้เพื่อนร่วมงานรู้สึกอุ่นใจ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานสายงานบริการลูกค้าของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาไมโคร (Micro Branch) ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะทำการศึกษากับพนักงานที่ปฏิบัติงานในสายอื่นด้วย เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบกับสาขาคือหรือแตกต่างกันอย่างไร และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาบรรยากาศองค์การในด้านอื่นๆ ด้วยต่อไป
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการรับรู้บรรยากาศองค์การ เช่น ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมองค์การ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กล้าหาญ ณ น่าน. (2555). หลักการจัดการและองค์การ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- จรงกรณ์ บุญกรุด. (2549). *บรรยากาศขององค์การที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงาน สายการผลิตของบริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2555). *การบริหารงานบุคคลในภาครัฐกิจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เด่นพงษ์ พลละคร. (2555). การพัฒนาบุคคล. *วารสารเพิ่มผลผลิต*, 28 (21 ธันวาคม 2555), 21.
- บรรยงค์ ไตจินดา. (2558). *การบริหารงานบุคคล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2550). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พจน์ เพชรบุรณิน. (2548). *การพัฒนาตนเอง*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภาคกล้า คณศรณานนท์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับการพัฒนาตนเองของพนักงาน ส่วนบริการขายยานครหลวงที่ 4.2 บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ยุรพร ศุทธิรัตน์. (2556). *องค์การเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์.
- รติกรณ์ จงวิศาล. (2554). *มนุษย์สัมพันธ์: พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วันชัย มีชาติ. (2549). *การบริหารองค์การ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2550). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- สุธี สุทธิสมบุรณ์ (2557). *หลักการบริหารเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ ช่วงแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: เม็ตทรายพริ้นติง.
- อุทุมพร จามรมาน. (2558). *การจัดการองค์การ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gregg , Russell T. (1957). *The Administrative Process: Administrative Behavior in Education*. New York: Harper Brothers Publishers.
- Kingsbury, Joseph B. (1963). *Personnel Administration for Thai Student*. Bangkok: Institute of Public Administration.
- Litwin, G. H. and Stringer, J. A. (1968). *Motivation and Organization Climate*. Boston: Harvard University.
- Woodward, M., & Walker, A.R.P. (1994). Sugar consumption and dental caries: Evidence from 90 countries. *Br Dent J*, 176, 12.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. Third editio*. Newyork: Harper and. Row Publication.

ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา ปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

ANTECEDENTS OF PRO-ENVIRONMENTAL BEHAVIOR OF UNDERGRADUATE STUDENTS AT PUBLIC UNIVERSITIES IN BANGKOK

ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร*

Pinkanok Wongpinpech*

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

* Assistant Professor and Ph.D., Faculty of Applied Arts, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

* Email: pinkanok2519@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรี และเพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 446 คน โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ผลการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิจัยพบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมแต่ไม่พบว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม แต่ไม่พบว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามผลวิจัยพบว่าค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมสำหรับความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมพบว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: พฤติกรรมสิ่งแวดล้อม เจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ค่านิยมส่วนบุคคล ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม

Abstract

The purpose of this study were 1) to study pro-environmental behavior of undergraduate students 2) to examine a causal relation model of pro-environmental behavior of undergraduate students at Public Universities in Bangkok. The sample consisted of 446 undergraduate students. The data were collected using questionnaires. Data were analyzed by utilizing descriptive statistics and Structural Equation Models. The results showed that the total of undergraduate students' pro-environmental behavior was at a high level. The proposed model was modified to fit the empirical data. There was direct effect of attitude toward pro-environmental behavior on pro-environment behavioral intention, however, there was no direct effect of attitude toward pro-environmental behavior on pro-environment behavior. Self-efficacy for pro-environmental behavior had direct effect on pro-environment behavioral intention and pro-environment behavior. For personal value, it had direct effect on pro-environment behavioral intention but it had no direct effect on pro-environmental behavior. Moreover, personal value had indirect effect on pro-environmental behavior through self-efficacy for pro-environmental behavior and pro-environment behavioral intention. In addition, pro-environment behavioral intention had direct effect on pro-environment behavior.

Keywords: Pro-environmental Behavior, Attitude Toward Pro-environmental Behavior, Self-efficacy for Pro-environmental Behavior, Personal Value, Pro-environment Behavioral Intention

บทนำ

พฤติกรรมสิ่งแวดล้อม (Pro-Environmental Behavior) เป็นการแสดงออกของบุคคลที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด แต่ในทางตรงข้ามเป็นการแสดงออกที่ก่อให้เกิดผลที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม (Steg & Vlek, 2006 as cited in Manolas, 2015) ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมการประหยัดไฟฟ้า การบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้นทั้งนี้การส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมในตัวบุคคลนั้นควรต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยเชิงเหตุที่สำคญนักวิชาการได้มีการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีเพื่ออธิบายพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม อาทิ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior: TPB) แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมของบุคคล (Human value) ที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคญอันมีผลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมเช่น เจตคติของบุคคล ความสามารถในการควบคุมตนเองที่ปรากฏในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ค่านิยมบุคคลเช่น ค่านิยมสิ่งแวดล้อม ค่านิยมมุ่งเน้นผู้อื่น เป็นปัจจัยที่ถูกกล่าวถึงในแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมของบุคคล หรือปัจจัยเกี่ยวกับความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมซึ่งพบว่าเป็นตัวแปรสำคญในทั้งสองแนวคิด การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมย่อมมีประโยชน์ต่อการขยายผลต่อไปในเชิงปฏิบัติในการเสริมสร้างพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นโดยเน้นไปยังปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลอย่างชัดเจน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้มีการระบุถึงยุทธศาสตร์สำคญในการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้นั้นคือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ว่าด้วยการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความมุ่งหวังได้แก่ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนเร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิต และการบริโภค พัฒนาระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสเป็นธรรม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น การเร่งเตรียมความพร้อมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น.107) ทั้งนี้การจะไปสู่สิ่งที่มุ่งหวังได้นั้นประชาชนในชาติต้องให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาและมีพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมอันเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเยาวชนไทยให้มีพฤติกรรมและการกระทำเพื่อสิ่งแวดล้อม จัดเป็นนโยบายสำคญและหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนต่างพยายามร่วมมือกันในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการสนับสนุนแหล่งทุน ระดมทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ การจัดโครงการกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับพัฒนาเยาวชนมุ่งให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจมีค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกลุ่มเยาวชนจึงจัดว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคญที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญในการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และขีดความสามารถของเยาวชนไทยเพื่อมุ่งให้เยาวชนได้เติบโตเป็นพลเมืองสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าของประเทศในอนาคต (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2558, น. 107-108)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมรวมทั้งปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งถือเป็นกลุ่มเยาวชนที่เป็นเป้าหมายสำคญในการพัฒนาให้มีพฤติกรรมและการกระทำเพื่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนต่างๆในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนกลุ่มนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

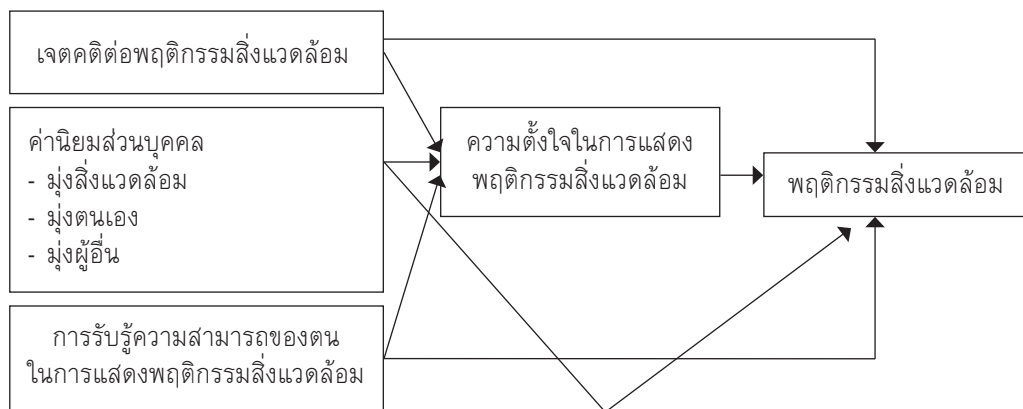
พฤติกรรมสิ่งแวดล้อมเป็นการแสดงออกของบุคคลที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ในทางตรงข้ามเป็นการแสดงออกที่ก่อให้เกิดผลดีต่อสิ่งแวดล้อม (Steg & Vlek, 2009 as cited in Manolas, 2015) ทั้งนี้ Juraite (2002) และ Stewart (2007 อ้างถึงใน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2558, น. 22) เห็นสอดคล้องกันว่าพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมถือเป็นพฤติกรรมที่อยู่ในระดับจิตสำนึกที่บุคคลแสดงออกโดยมีจุดประสงค์เพื่อลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมนั้น สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญดังนี้

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior :TPB) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่ได้รับอิทธิพลจากความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention) และ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วยปัจจัยสำคัญได้แก่ เจตคติที่มีต่อพฤติกรรม (Attitude toward the behavior) บรรทัดฐานของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรม (Subjective norm about the behavior) และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรม (Perceived behavioral control of the behavior) โดยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมนี้ยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมด้วย (สุรเมศวร์, พิริยวฒัน, สรวีศ นฤปิต และธัญญ์ พงษ์พิงษ์, ม.ป.ป., น.2) สำหรับการอธิบายถึงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมนั้นได้มีนักวิชาการนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนนี้เป็นแนวทางในการวิจัย อาทิ De Leeuw, Valois, Ajzen & Schmidt (2015) ที่ศึกษาพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และ Hassen, Farhan, Almsafir & Alias (2015) ศึกษาพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของพนักงานในสำนักงานสีเขียว ซึ่งผลการวิจัยทั้งสองฉบับชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่มีผลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับแนวคิดต่อไปคือ แนวคิดค่านิยมของบุคคล (Human Value) ทั้งนี้ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล หรือสังคมซึ่งมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั่นเอง และค่านิยมเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อความคิด พฤติกรรม และการกระทำต่างๆ ของบุคคลหรือสังคมนั้นๆ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2558, น.39) อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลจะมีค่านิยมหลายอย่างที่สำคัญแต่บุคคลจะมีการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมไว้ (Schwartz, 1992 as cited in DeGroot & Steg, 2009, p. 62) มีนักวิชาการได้ให้ความสนใจในการนำค่านิยมของบุคคลมาอธิบายพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมโดยระบุถึงค่านิยมที่เกี่ยวข้อง 3 รูปแบบได้แก่ ค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อม (Biospheric value) ค่านิยมมุ่งตนเอง (Egoistic value) และค่านิยมมุ่งผู้อื่น (Altruistic value) ซึ่งเมื่อบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงในการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมเหล่านี้ก็จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อที่ตนเองจะมีต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม และการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม เมื่อบุคคลมีค่านิยมที่มุ่งตนเองพวกเขาก็จะมีการพิจารณาถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับเป็นสำคัญ ในขณะที่หากบุคคลเน้นค่านิยมมุ่งผู้อื่นก็จะพิจารณาประโยชน์ที่ผู้อื่นจะได้รับเป็นหลัก และหากยึดค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อมบุคคลจะให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ทั้งนี้พฤติกรรมสิ่งแวดล้อมเป็นพฤติกรรมที่ถูกมองว่าเป็นการกระทำที่บุคคลยึดมั่นและให้ความสำคัญต่อค่านิยมที่มุ่งเน้นผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก (DeGroot & Steg, 2009, p.62) จากแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมของบุคคลนี้มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของค่านิยมของบุคคลกับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม เช่นงานวิจัยของ Sahin, Ertepinar และ Teksoz (2012) ศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความยั่งยืนแก่สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาซึ่งผลวิจัยพบว่าค่านิยมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมของนักศึกษา

นอกจากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น Stern (2000 as cited in Bronfman, Cisternas, Vazquez, De la Maza & Oyanedel, 2015, p. 14136) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลักที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่างๆ (Attitudinal factors) เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ปัจจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลของบริบท (Contextual forces) ปัจจัยเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล (Personal

capacities) และปัจจัยสุดท้ายเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยของบุคคล (Habit and routine factors) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีวางแผนทางการศึกษาพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและปัจจัยเชิงเหตุโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวกำหนดตัวแปรที่ศึกษาและกรอบแนวคิดในการศึกษาได้แก่ 1) พฤติกรรมสิ่งแวดล้อมซึ่งหมายถึง การแสดงออกของนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้า การใช้น้ำ การบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเดินทาง การจัดการขยะมูลฝอยที่มีผลกระทบทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด 2) เจตคติต่อพฤติกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความคิดเห็นความรู้สึกเชิงประเมินค่าทั้งทางบวกและทางลบของนักศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม 3) การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความมั่นใจของนักศึกษาที่มีต่อตนเองว่าสามารถแสดงพฤติกรรมที่จะมีผลกระทบทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดได้ 4) ค่านิยมส่วนบุคคล หมายถึง สิ่งที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแล้วยอมรับไว้เป็นความรู้สึกนึกคิดของตน ซึ่งมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาโดยการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมกับผลประโยชน์ที่ได้รับตามสิ่งที่นักศึกษาให้คุณค่า ค่านิยมส่วนบุคคลนี้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่นักศึกษาให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศน์เป็นสำคัญค่านิยมมุ่งตนเอง หมายถึง การที่นักศึกษาให้คุณค่ากับผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับเป็นหลัก และค่านิยมมุ่งผู้อื่น หมายถึง การที่นักศึกษาให้คุณค่ากับผลประโยชน์ของผู้อื่นหรือส่วนรวมเป็นสำคัญ และ 5) ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความมุ่งมั่นของนักศึกษาในการแสดงการกระทำที่มีผลกระทบทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. เจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม
2. การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม
3. ค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม
4. ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2559 จากมหาวิทยาลัยของรัฐที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 128,415 คน ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ที่ระบุว่าเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพัทธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ Comrey และ Lee (1992) ได้นำเสนอแนวทางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไว้คือกลุ่มตัวอย่างขนาด 50 หน่วยอยู่ในเกณฑ์ไม่ดีเลย (Very poor) ขนาด 100 หน่วยอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี (Poor) ขนาด 200 หน่วยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (Fair) ขนาด 300 หน่วยอยู่ในเกณฑ์ดี (Good) ขนาด 500 หน่วยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Very good) และขนาด 1,000 หน่วย อยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม (Excellent) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จัดเก็บทั้งสิ้น 500 คน เมื่อเทียบตามเกณฑ์ที่กล่าวมานับว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก สำหรับการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) จับลามมหาวิทยาลัยจำนวน 4 แห่ง จากจำนวน 8 แห่ง จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) คิดสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแต่ละมหาวิทยาลัยได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีจำนวน 208 คน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำนวน 145 คน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 34 คนและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 113 คน ทั้งนี้มีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจำนวน 500 ชุดคิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100 ต่อมาผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งพบว่ามีจำนวน 446 ชุดที่มีความสมบูรณ์ในการนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งหมด 6 ตอน ได้แก่ข้อมูลทั่วไป แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ค่านิยมส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม โดยมี การหาคุณภาพเครื่องมือวัดด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ไว้ (อรพินทร์ ชูชม, 2545, น. 340) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บจริง จำนวน 40คนและหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามนั้นๆ (Item-total correlation) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคะแนนรวมเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไปนำไปใช้ในการศึกษา (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, สุภามาส อังค์โชติ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2550, น. 235) รวมทั้งหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จากการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในแต่ละตัวแปรพบว่า แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้ออยู่ระหว่าง .358-.871 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .971 ค่านิยมส่วนบุคคลมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้ออยู่ระหว่าง .415-.680 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .817 การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้ออยู่ระหว่าง .359-.691 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .786 ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้ออยู่ระหว่าง .390-.686 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .781 และพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้ออยู่ระหว่าง .267-.792 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .898

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Structural Equation Models for Latent Variable)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการศึกษาพบว่าระดับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77, SD = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมในด้านการใช้ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = .62) รองลงมาคือด้านการใช้น้ำ ($\bar{X}$ = 4.03, SD = .54) ด้านการเดินทาง ($\bar{X}$ = 3.85, SD = .68) ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ($\bar{X}$ = 3.54, SD = .57) และอันดับสุดท้ายคือด้านการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.45, SD = .62)

2. ผลการศึกษาการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่าเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องพบว่า ดัชนีต่าง ๆ ส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่าโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือกรุงเทพมหานครตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 1

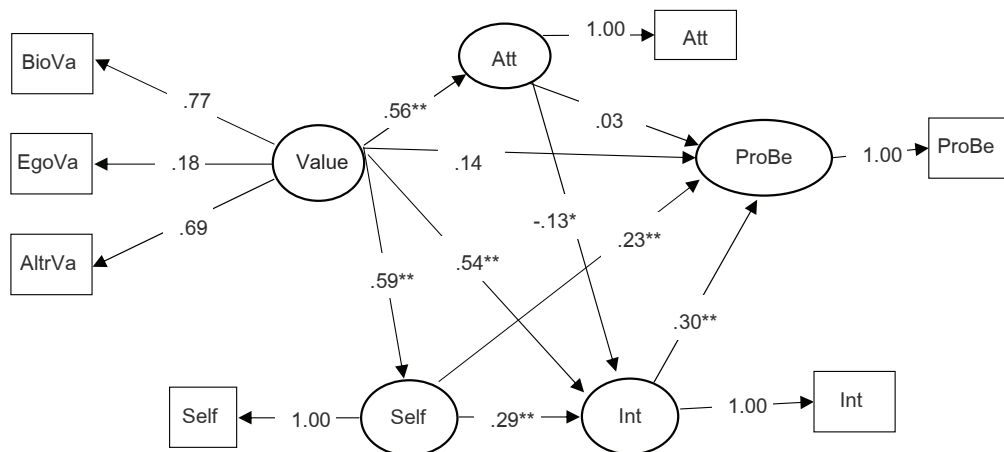
ตารางที่ 1 ค่าสถิติทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม

โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ	χ^2	df	p-value	χ^2/df	CFI	TLI	SRMR	RMSEA
เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ		>.05	$2 < \chi^2/df \leq 3$	>.90	>.90	<.10	.05 < RMSEA $\leq$.08
ผลวิเคราะห์	23.71	9	.00	2.63	.98	.96	.03	.06

นอกจากนี้ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -.13 แต่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้บางส่วน

สมมติฐานที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .29 และพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .23 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยภาคีรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ: ProBe = พฤติกรรมสิ่งแวดล้อม Att = เจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม Value = ค่านิยมส่วนบุคคล BioVa = ค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อม EgoVa = ค่านิยมมุ่งตนเอง AltrVa = ค่านิยมมุ่งผู้อื่น Self = การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม Int = ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 3 ค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่าค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .54 แต่ไม่พบอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามผลวิจัยพบว่าค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมผ่านการรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .29 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้บางส่วน

สมมติฐานที่ 4 ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่าความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .30 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้

นอกจากผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่น่าเสนอข้างต้น การศึกษาครั้งนี้ยังพบผลวิจัยอื่นเพิ่มเติม คือค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .57 และมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (R^2) พบผลการวิจัยดังนี้ 1) การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 35 2) ค่านิยมส่วนบุคคลสามารถอธิบายความแปรปรวนของเจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 32 3) ค่านิยมส่วนบุคคล สามารถอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 35 4) เจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ค่านิยมส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมได้ร้อยละ 47

อภิปรายผล

จากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า เจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยนี้ไม่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ De Leeuw, Valois, Ajzen & Schmidt (2015) ที่พบว่า เจตคติมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และงานวิจัยของ Manika, Wells, Gregory-Smith และ Gentry (2015) ที่พบว่า การมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมทั้งในเรื่องของการประหยัดพลังงาน การจัดการขยะ และการลดปริมาณการใช้กระดาษของกลุ่มตัวอย่าง การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า แม้ว่าบุคคลจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมแต่เขาอาจจะไม่แสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมเลยเนื่องจากยังมีปัจจัยทั้งทางบวกและลบต่อการแสดงพฤติกรรม และโดยทั่วไป เจตคติต่อสิ่งแวดล้อมมีผลเพียงเล็กน้อยต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2558, น. 57-58) ดังนั้นในบริบทของนักศึกษาแม้จะมีเจตคติที่ดีต่อการแสดงการกระทำที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแต่พวกเขาอาจจะไม่มีความมุ่งมั่นหรือเลือกที่จะไม่เสียสละตนเองมากนักก็เป็นไปได้ เช่น การลงทุนในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่มีราคาแพงกว่าสินค้าทั่วไป แต่ในบางกิจกรรมที่ต้องทำอาจด้วยเงื่อนไขอื่นเช่น การทำตามกลุ่มเพื่อน การถูกบังคับโดยกฎระเบียบ เป็นต้น และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจะเห็นว่าความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างจะได้รับอิทธิพลจากตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองและค่านิยมของบุคคลโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่สูงกว่าเจตคติโดยเฉพาะค่านิยมของบุคคลซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเน้นไปที่ค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อมมีค่าเท่ากับ .77 และมุ่งผู้อื่นเป็นสำคัญมีค่าเท่ากับ .69

จากการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ผลวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tabernero และ Hernández (2011) ที่ศึกษาเรื่อง การรับรู้ความสามารถของตนเองและแรงจูงใจภายในนำไปสู่พฤติกรรมสิ่งแวดล้อม โดยผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมในเรื่องของการจัดการขยะรีไซเคิล รวมทั้งงานวิจัยของ Lee และ Tanusia (2016) ที่ศึกษาความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมประหยัดพลังงานซึ่งผลวิจัยค้นพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการประหยัดพลังงานของกลุ่มตัวอย่าง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1977, 1982, p. 122 as cited in Ajzen, 1991, p. 184) ได้อธิบายว่าเมื่อบุคคลรับรู้ในความสามารถที่ตนจะกระทำพฤติกรรมใดสิ่งแล้วย่อมจะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นสูงขึ้นด้วย แต่หากมีการรับรู้ต่ำก็จะมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมนั้นต่ำหรืออาจไม่แสดงพฤติกรรมนั้นได้ ดังนั้นในบริบทของนักศึกษาเมื่อเขารับรู้ถึงความสามารถในการที่จะกระทำพฤติกรรมอาทิมี่ความมั่นใจว่าการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก ไม่ใช่เป็นเรื่องยากสำหรับเขา เขาก็จะมีความมุ่งมั่นและไม่ลังเลที่จะกระทำ เป็นต้น

ในส่วนของผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า ค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม โดยไม่พบอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม แต่พบว่า มีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดค่านิยมของบุคคล (Personal value) ที่กล่าวถึงค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมได้แก่ค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อม (Biospheric value) ค่านิยมมุ่งตนเอง (Egoistic value) และค่านิยมมุ่งผู้อื่น (Altruistic value) ซึ่งเมื่อบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงในการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมเหล่านี้ก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในความเชื่อที่ตนเองมีต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม จากนั้นจะส่งต่อมายังความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม และจึงเกิดการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม (DeGroot & Steg, 2009, p. 62) และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของค่านิยมทั้งสามรูปแบบเห็นได้ว่านักศึกษามีค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อมสูงเป็นอันดับแรกเท่ากับ .77 รองลงมาคือมุ่งผู้อื่นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .69 ส่วนค่านิยม

มุ่งตนเองนั้นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ไม่สูงนักอยู่ที่ .18 ซึ่งจากแนวคิดของ DeGroot และ Steg ได้กล่าวว่า ผู้ที่แสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมนั้นย่อมเป็นผู้ที่มีค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อมและมุ่งผู้อื่นสูงผลวิจัยจึงแสดงให้เห็นว่านักศึกษาเป็นผู้ที่เล็งเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน อาทิ เมื่อนักศึกษามีค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสีสิ่งแวดล้อมว่าเป็นหน้าที่ของทุกคน นักศึกษาก็จะตั้งใจที่จะดูแลรักษาสีสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่อาจไม่เพียงแต่เฉพาะในบ้านของตนเองเมื่อมีความตั้งใจเกิดขึ้นแล้วจากนั้นจึงแสดงการกระทำตามมาเช่น เมื่อพบว่ามิเตอร์ไฟทิ้งไว้ก็จะไปปิดทันที

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ที่พบว่าความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม เป็นผลวิจัยที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ที่อธิบายถึงการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่ได้รับอิทธิพลจากความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention) และผลการวิจัยของ Mas'odl, Sulaiman, Hashim, & Khalifah (2016) ที่ศึกษาอิทธิพลของการใช้ข้อความเพื่อโน้มน้าวใจที่มีต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งการศึกษาได้ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นแนวทางในการศึกษาและผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมผลวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักศึกษามีความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมเช่น มีความตั้งใจที่จะเลือกซื้อสินค้าโดยพิจารณาสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าที่ประหยัดไฟ พวกเขาจะยอมตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแม้ราคาจะสูงกว่าสินค้าทั่วไปนั่นเอง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าระดับพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษابริญญาตริมหาวิทยาลัยภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก และผลวิจัยในส่วนของการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญคือ ค่านิยมส่วนบุคคลได้แก่ ค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อม และค่านิยมมุ่งผู้อื่น และอีกปัจจัยหนึ่งคือ การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมจะส่งผลโดยตรงไปยังความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมจากนั้นจึงส่งผลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ส่วนเจตคติต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมนั้นพบว่าไม่มีอิทธิพลทางลบต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการนำผลวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่า ค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมผ่านการรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบพบว่าค่านิยมมุ่งสิ่งแวดล้อมและมุ่งผู้อื่นเป็นค่านิยมที่สำคัญ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมค่านิยมทั้งสองด้านให้แก่ นักศึกษาโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานภาครัฐมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารข้อมูลไปยังนักศึกษาให้ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสีสิ่งแวดล้อม ผลกระทบของพฤติกรรมของคนต่อสิ่งแวดล้อม ข้อดีของการแสดงพฤติกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้นักศึกษาเล็งเห็นว่าเหตุใดจึงควรต้องแสดงการกระทำที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น หากต้องการให้นักศึกษาร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะในกรุงเทพมหานคร ควรต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของขยะและผลกระทบที่เกิดขึ้น และควรให้มีรายละเอียดและมีความชัดเจนมากพอเนื่องจากค่านิยมทั้งสองมีความเป็นนามธรรมสูง และหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลที่เน้นค่านิยมของตนเองเช่น การนำเสนอข้อมูลที่ระบุถึงประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับมากกว่าที่ส่วนรวมจะได้รับ อาทิ การนำกระดาษที่ใช้แล้ว (reuse) มาใช้อีกครั้งจะทำให้ นักศึกษาประหยัดเงินในการซื้อกระดาษใหม่ แต่ควรให้ข้อมูลที่เน้นค่านิยมส่วนรวมเช่น การนำกระดาษที่ใช้แล้วมาใช้งานจะทำให้ลดการตัดไม้ทำลายป่าได้

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมให้นักศึกษาทั้งนี้สามารถกระทำได้โดยการสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาผ่านกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาหรืออาจมีการบูรณาการเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าไปในรายวิชาต่างๆ เพื่อให้ นักศึกษา มีการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมร่วมกัน กิจกรรมเหล่านี้จะทำให้ นักศึกษา ได้รับรู้ถึงความสามารถของตนเองในสิ่งที่นักศึกษาอาจไม่เคยรับรู้ว่าคุณจะสามารถทำได้มาก่อน ประสบการณ์จากการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้จากตัวแบบหรือข้อมูลจากการแลกเปลี่ยน เช่น การจัดกิจกรรมการคัดแยกขยะในสถานศึกษา ซึ่งนักศึกษาอาจเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่จะทำ แต่เมื่อได้เรียนรู้เทคนิคหรือความรู้จากผู้อื่นแล้วได้ลองปฏิบัติ ก็จะได้รับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ตนสามารถทำได้

3. แม้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นปัจจัยเชิงเหตุไปทีปัจจัยภายในตัวบุคคลเป็นสำคัญ แต่ก็ยังมีปัจจัยภายในอื่นที่ยังไม่ได้ศึกษา อาทิ แรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม ความตระหนัก เป็นต้น รวมทั้งปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม อาทิ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การถ่ายทอดทางสังคมในเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น หากมีการศึกษาตัวแปรเหล่านี้ในครั้งต่อไปอาจทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2558). *คนเรารู้สึกสนใจเพื่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: ส.โพลูการพิมพ์.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, สุภมาส อังคุโชติ และอัจฉรา ชานีประศาสน์. (2550). *สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS*. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสชั่น มีเดีย จำกัด.
- สุรเมศวร์ ปิริยะวัฒน์, สรวีศ นฤปิต และธัชชัย พงษ์พิงษ์. (ม.ป.ป.). *ทฤษฎีทัศนคติและพฤติกรรม: ทางเลือกสำหรับการวิเคราะห์พฤติกรรมการเดินทาง*. สืบค้น 24 กุมภาพันธ์ 2560, จาก www.surames.com/images/.../TRP-001_surames%20piriyawat.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือทางพฤติกรรมศาสตร์*. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50,179-211.
- Bronfman, N. C., Cisternas, P. C., Vazquez, E. L., De la Maza, C. & Oyanedel, J. C. (2015). Understanding Attitudes and Pro-Environmental Behaviors in a Chilean Community, *Sustainability*, 7, 14133-14152.
- Comrey, A. L & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed.). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- De Groot, J. I. M. & Steg, L. (2009). Mean or green: which values can promote stable pro-environmental behavior?. *A Journal of the Society for Conservation Biology*, 2(2), 61-66.
- De Leeuw, A., Valois, P., Ajzen, I. & Schmidt, P. (2015). Using the theory of planned behavior to identify key beliefs underlying pro-environmental behavior in high-school students: Implications for educational interventions, *Journal of Environmental Psychology*, 42, 128-138
- Hassen, M. N. A., Farhan, M. P., Almsafir, M. K. & Alias, R. (2015). Exploring Environmental Behavior at Green Office Building Using Theory of Planned Behavior (TPB), *In Proceeding of the 3rd National Graduate Conference (Nat Grad 2015)* (p. 360-365). Universiti Tenaga Nasional, Putrajaya Campus.
- Juraite, K. (2002). *Environmental Consciousness and Mass Communication: Construction of Public Opinion on the Environment in the Mass Media*. Department of Sociology, Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania.
- Lee, J. W. C. & Tanusia, A. (2016). Energy conservation behavioral intention: attitudes, subjective norm and self efficacy. In *Proceeding of 2016 International Conference on New Energy and Future Energy System* (p.1-12). IOP Publishing Ltd.
- Manika, D., Wells, V. K., Gregory-Smith, D. & Gentry, M. (2015). The Impact of Individual Attitudinal and Organisational Variables on Workplace Environmentally Friendly Behaviours, *Journal of Business Ethics*, 126(4), 663-684.
- Manolas, E. (2015). Promoting Pro-environmental Behavior: Overcoming Barriers, *Aegean Journal of Environmental Sciences*, 1, 13-21.

- Mas'odl, A., Sulaiman, Z., Hashim, N. H. & Khalifah, Z. (2016). The Moderating Role of Integrated Persuasive Communication Message Towards Pro-Environmental Behaviour, *The Social Sciences*, 11(20), 4924-4931.
- Sahin, E., Ertepinar, H. and Teksoz, G. (2012). University students' behaviors pertaining to sustainability: A structural equation model with sustainability-related attributes, *International Journal of Environmental & Science Education*, 7(3), 459-478.
- Tabernero, C. & Hernández, B. (2011). Self-Efficacy and Intrinsic Motivation Guiding Environmental Behavior. *Environment and Behavior*, 43(5), 658-675.

ปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจมาท่องเที่ยว โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอน อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

FACTORS AFFECTING TOURISTS' DECISION TO VISIT THE ROYAL-INITIATED MAE NGON RIVER BASIN DEVELOPMENT PROJECT IN FANG DISTRICT, CHIANG MAI

ศิริรัตน์ กุศล*

Siwarat Kuson*

ธรรณชนก เพชรานนท์**

Thanchanok Bejrananda**

* อาจารย์ประจำ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

* Lecturer, Faculty of Economics, Maejo University.

* Email: ksiwarat@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

** Assistant Professor Dr., Faculty of Economics, Maejo University.

** Email: thanchacha@gmail.com

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในบริเวณโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีงบประมาณ 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจมาท่องเที่ยว โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอนฯ บริเวณพื้นที่ชุมชนบ้านยางและพิพิธภัณฑ์โรงงานหลวงที่ 1 ทั้งกลุ่มที่เดินทางไปกลับ และกลุ่มที่พักค้างแรม จำนวน 191 ตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอนฯ นั้น พบว่า การที่แหล่งท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ใกล้เคียง มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวมากยิ่งขึ้น ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์กับตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยผลักดันในการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยใช้สถิติการทดสอบไคสแควร์นั้น พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และระยะเวลาในการท่องเที่ยว และเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์และตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ด้วยการด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การมีประสบการณ์เคยเดินทางมาท่องเที่ยวแล้วและความต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่งอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด

Abstract

This study had an objective to study factors affecting tourists' decision to visit the royal initiated Mae Ngon river basin development project in Fang district, Chiang Mai. The samples were 191 tourists and excursionists, visiting agricultural tourist attractions, Ban Yang Community and The First Royal Factory at Fang museum, at Mae Ngon river basin. The samples were chosen by convenience sampling.

The results showed that connections with tourist attractions in the same area strongly affected the tourists' decision, as the connections drew more tourists. Further, through the Chi-square test of relationships between demographic profile and tourism behaviors, such as the amount of money and time they spent during their trips. A one-way ANOVA was conducted to compare the effect of demographic profile and tourism behaviors variables of the tourists' opinions. The findings showed that, on average, tourists with different gender, age group, and educational background showed no difference in their opinions. Also for those who had visited the site and had different desires for revisiting, showed no difference in their opinions.

Keywords: The Royal-initiated Mae Ngon River Basin Development Project, Tourist's Decision, Push and Pull Factors

บทนำ

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่่งอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามราชกุมารี มีวัตถุประสงค์ของโครงการ ในการฟื้นฟูและรักษาระบบนิเวศป่าไม้ ป้องกันการพังทลายของดินในบริเวณลุ่มน้ำแม่่งอน และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมในรูปขององค์กร ชุมชน และเครือข่ายโดย กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ลุ่มน้ำแม่่งอน เป็นพื้นที่ราบเชิงเขาอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ปัจจุบันพื้นที่นี้ถือว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความโดดเด่นในเรื่องวัฒนธรรมที่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นชาวจีนยูนนานได้อย่างเหนียวแน่น ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของทั้ง 3 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ที่อยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ อาทิเช่น บ้านยาง โรงงานหลวงสำเร็จรูปที่ 1 ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ชุมชนในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต (Living Site Museum) น้ำตกบ้านยาง โรงหม้อหรือแปลงสมุนไพรซึ่งเป็นสถานีอนามัยพระราชทานแห่งแรกของตำบลแม่่งอน โรงไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งเป็นโรงไฟฟ้าพลังน้ำแห่งแรกในภาคเหนือ แปลงสาธิตเกษตรซึ่งเป็นสถานีรวบรวมพันธุ์พืชบางชนิด ศาลเจ้าแม่กวนอิม และบ้านดินของชาวจีนยูนนาน มัสยิดอัลเอียะห์ซาน เป็นต้น นอกจากนี้พื้นที่ลุ่มน้ำแม่่งอนยังเป็นจุดเชื่อมโยงไปสู่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอฝาง และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่น่าสนใจในตำบลและอำเภอใกล้เคียงอีกมากมาย อาทิ น้ำตกโป่งน้ำดัง ต.แม่สุ่น โป่งน้ำร้อนนครฝาง ต.โป่งน้ำร้อน วัดเจติยงาม ต.เวียงฝาง อุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปก อ.แม่เมาะ เป็นต้น (สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่), 2557)

จากเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ในวันที่ 7-9 ตุลาคม พ.ศ. 2549 กระแสน้ำได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินและบ้านเรือน ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคของราษฎรในพื้นที่ตำบลแม่่งอนและโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ 1 ฝางเป็นอย่างมาก ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่่งอนขึ้น เพื่อช่วยเหลือดูแลราษฎรและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณลุ่มน้ำแม่่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่่งอนสามารถพึ่งพาตนเองได้ กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้มีการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิประเทศและลักษณะทรัพยากร หากมีการพัฒนาในทิศทางที่ไม่เหมาะสมกับทรัพยากรท้องถิ่นแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ที่น่าดึงดูดใจได้ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศทรัพยากรน้ำ, 2557)

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ ในการที่จะสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในชุมชนระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่่งอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถตอบสนองกับความต้องการกับนักท่องเที่ยวได้และมีความเหมาะสมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ลักษณะวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

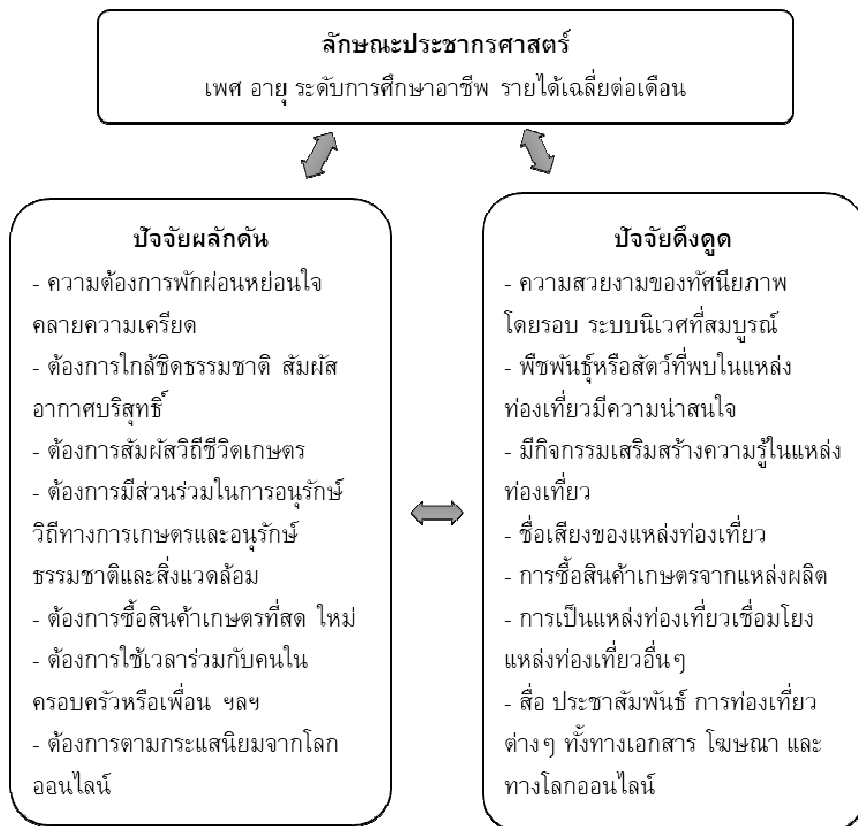
1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์และลักษณะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว รวมทั้งความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบรรยากาศในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่่งอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีต่อบรรยากาศในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่่งอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของลักษณะประชากรศาสตร์กับลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการจูงใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ทฤษฎีปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (Push and Pull Factors) ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการท่องเที่ยวและการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เพื่อประกอบการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Tourism Motivation) เป็นทฤษฎีอธิบายถึงอิทธิพลของปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวและการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งๆ แบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยพื้นฐาน คือ ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) และปัจจัยดึงดูดหรือปัจจัยจูงใจ (Pull Factors) (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2550 อ้างใน แสงเดือน รัตธ, 2555, น. 88)

ภาพที่ 1 กรอบความคิดปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปัจจัยผลักดัน คือปัจจัยเชิงจิตทางด้านจิตวิทยาสังคมหรือความต้องการภายในตัวบุคคลที่ทำให้บุคคลอยากเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว โดยทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจในการเดินทางของ Pearce และ Caltabianoc (1983, อ้างในนิรันดร์ ทพิไชย, 2550) ได้จัดลำดับขั้นแรงจูงใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยวไว้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นผ่อนคลายอารมณ์ เป็นความต้องการทางด้านกายภาพที่กำหนดจากตัวนักท่องเที่ยวเอง เช่น ความต้องการพักผ่อนทางร่างกาย การผ่อนคลายอารมณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นถูกกระตุ้น เมื่อบุคคลกังวลเรื่องสุขภาพหรือความไม่ปลอดภัย จึงต้องการท่องเที่ยวเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน การกระตุ้นนี้อยู่ในขั้นความต้องการความปลอดภัย ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เป็นการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือสังคมที่อาศัยอยู่ จะเป็นขั้นความต้องการได้รับการยอมรับจากสังคม ขั้นที่ 4 ขั้นความภาคภูมิใจและการพัฒนาตนเอง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการเดินทางมากขึ้นก็จะมีคามภูมิใจที่ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่นและต้องการพัฒนาตนเองต่อไป ขั้นที่ 5 ขั้นบรรลุความปรารถนา เป็นขั้นที่บุคคลรู้สึกว่าได้บรรลุความใฝ่ฝันที่ตั้งไว้ ถือเป็นลำดับขั้นสูงสุดที่บุคคลต้องการ นอกจากนี้ การตัดสินใจที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งใด บุคคลจะได้รับอิทธิพลของปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งนั้น ซึ่งปัจจัยดึงดูดนี้เป็นปัจจัยเชิงจิตที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยววัน ๆ ได้เป็นการเฉพาะ เช่น ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ชื่อเสียง ความสวยงาม ความหลากหลายของกิจกรรม ภาวลักษณ์ และอื่น ๆ เป็นต้น

ในการพัฒนาและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อรอนงค์ ฤชาฤทธิ์ (2545) พบว่า ปัจจัยด้านระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่สำคัญที่เป็นองค์ประกอบในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว คือ 1) ด้านระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) พื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ความพร้อมของชุมชน 4) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 5) ลักษณะทางกายภาพ นอกจากนี้ นันทพร ศรีวิไล, ปิยภิญญ์ โชติวนิช และจางตุรงค์ ศรีวงษ์วรรณ (2556) จุฑาภรณ์ ฮาร์ล และศศิธร จันทพันธ์ (2557) ยังพบว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวยังเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการรับข้อมูลข่าวสารในการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน อีกทั้งแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว การเกษตรอย่างยั่งยืนนั้น ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานทรัพยากรและอาชีพการเกษตรของชุมชน การสร้างกลไกการบริหารจัดการของชุมชน การสร้างเครือข่ายตลาดนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น ๆ และการได้รับการสนับสนุนจากนโยบาย/โครงการด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาการเกษตร (เทพกร ณ สงขลา และและบัญชา สมบูรณ์สุข, 2554) เช่นเดียวกับ รุณผกรจ คงอินทร์ (2545) และศิริรัตน์ หอมนาน (2547) ที่เห็นว่า บทบาทผู้นำของชุมชนในการให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจนประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ดอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 6 ข้อดังนี้

1. เพศของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยว
2. อายุของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ สื่อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ระยะเวลาท่องเที่ยว
4. ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ สื่อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว การจัดเส้นทางท่องเที่ยว

5. ลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน จะมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยดึงดูดด้านต่าง ๆ ในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวแตกต่างกัน

6. ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ รูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยว วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ระยะเวลาท่องเที่ยว สื่อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยว ความต้องการกลับมาท่องเที่ยว ที่แตกต่างกัน จะมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยดึงดูดด้านต่าง ๆ ในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือ พื้นที่ชุมชนบ้านยางและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 1 บริเวณโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำ แม่ฮ่องสอน กลุ่มนักท่องเที่ยว (ผู้มาเยือนที่ใช้เวลาอยู่ที่อย่างน้อย 24 ชั่วโมง) และนักท่องเที่ยว (ผู้มาเยือนที่ใช้เวลาอยู่ที่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง) จำนวน 191 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Random sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย 1) ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2) ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ รูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยววัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ระยะเวลาท่องเที่ยว สื่อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และความต้องการกลับมาท่องเที่ยวซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 3) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในด้าน (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ความสวยงาม ภูมิอากาศ กิจกรรมการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่/พนักงาน (2) การให้บริการสนับสนุนการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เช่น เว็บไซต์การท่องเที่ยว ศูนย์ช่วยเหลือและบริการนักท่องเที่ยว (3) การคมนาคมขนส่งและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ระบบขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค เทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร (4) ที่พักและการให้บริการด้านอาหาร เช่น ราคาค่าสถานที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ความสะอาดสุขอนามัย (5) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น และ (6) ความมั่นคงทางการเมืองและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐกิจท้องถิ่น ความปลอดภัยในการเดินทาง การเมืองท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นที่มีต่อตัวแปรอิสระในศึกษาปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ การกระจาย ค่าร้อยละ และการหาค่าเฉลี่ย 2) หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยผลักดันในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้สถิติการทดสอบไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 3) วิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า "ที" สำหรับวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายคู่และค่า "เอฟ" สำหรับวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม ด้วยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบริเวณโครงการพัฒนาน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจบ (62.63%) และเป็นนักท่องเที่ยว (36.64%) เป็นเพศหญิง (61.25%) มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี (37.70%) สถานภาพโสด (51.83%) ระดับการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี (52.36%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท (26.70%) และมีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลาง (37.69%)

2. ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยผลักดันในการเดินทาง มาท่องเที่ยวบริเวณโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเดินทางไปท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด (38.74%) นิยมเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว (54.97%) และเดินทางท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับหรือเพียงแวะเยี่ยมเยือนในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งเป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เท่านั้น (62.30%) ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวของโครงการฯ จากกลุ่มเพื่อน/ญาติ (46.60%) มีค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการท่องเที่ยวต่ำกว่า 1,000 บาท (37.17%) ชอบเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตท้องถิ่นมากที่สุด (50.79%) ไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในโครงการฯ มาก่อน (52.87%) แต่มีความตั้งใจที่จะกลับมาท่องเที่ยวโครงการฯ อีกครั้ง (90.58%) สอดคล้องกับอาร์ม นาครทรรพและสุรัชย์ จันทร์จรัส (2556) และ นันทพร ศรีวิไล และคณะ (2556) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวจะมีการตัดสินใจท่องเที่ยวด้วยตนเองร่วมเพื่อนหรือญาติโดยใช้ยานพาหนะรถยนต์ส่วนตัว และนิยมมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่น

3. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบัญชีดึงดูดในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน พบว่า การที่โครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียง หรืออยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกัน อาทิเช่น ดอยอ่างขาง สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ไปน้ำร้อนฝาง สวนลัษณารธร ฯลฯ เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจมาท่องเที่ยวมากที่สุด โดยรองลงมาคือ ความสวยงามของทัศนียภาพโดยรอบ ระบบนิเวศที่สมบูรณ์ ชื่อเสียงของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนที่ได้รับการนิยมนักท่องเที่ยว และการมีสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวต่าง ๆ ทางโลกออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 4.82, 4.64, 4.36 และ 4.33 ตามลำดับสอดคล้องกับจุฑาภรณ์ ฮาร์ล และศศิธร จันทพันธ์ (2557) ที่พบว่า การตัดสินใจเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด โดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ ความสวยงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4. การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์กับตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยผลักดันในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการพัฒนาน้ำพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน โดยใช้สถิติการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะการท่องเที่ยวและวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว พบว่า เพศของนักท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวทั้งในด้านวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว (Sig. = 3.070, $P > 0.05$) และลักษณะของผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว (Sig. = 5.371, $P > 0.05$)

4.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ สื่อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว พบว่า อายุของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านสื่อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว (Sig. = 46.734, $P < 0.05$)

4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และระยะเวลาในการท่องเที่ยว พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งด้านค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว (Sig. = 40.322, $P < 0.05$) และระยะเวลาในการท่องเที่ยว (Sig. = 38.928, $P < 0.05$)

4.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ลี้อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว และการจัดเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวด้านลี้อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว (Sig. = 37.987, $P < 0.05$)

5. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย คะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการพัฒนานาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องงระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์และตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ด้วยสถิติการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

5.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการพัฒนานาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องงระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ดังตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวเพศชายกับนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าคะแนนความคิดเห็น $t = -1.306$ ($p = 0.198$) นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีค่าคะแนนความคิดเห็น $F = 0.973$ ($p = 0.423$) นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีค่าคะแนนความคิดเห็น $t = 2.065$ ($p = 0.40$) และนักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าคะแนนความคิดเห็น $F = 0.606$ ($p = 0.659$)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์จะเป็นตัวกำหนดว่า ความต้องการของบุคคลจะได้รับการตอบสนองหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็นส่วนหนึ่งของการเกิดความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น จากผลวิจัยจะเห็นว่านักท่องเที่ยวทั้งเพศหญิงและเพศชายทุกกลุ่มอายุ ทุกกลุ่มระดับการศึกษาต่างให้ความสำคัญกับสิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวเหมือนกัน เพราะส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวที่เหมือนกัน เนื่องจากลักษณะประชากรศาสตร์ต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็น ส่วนหนึ่งของการเกิดความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น สอดคล้องกับนันทพร ศรีวิไล และคณะ (2556) ที่พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับชฎาภรณ์ แซ่ตั้ง (2559) ที่พบว่า เพศและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการท่องเที่ยว ณ อุทยานวิทยาศาสตร์ พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจ เลือกมาท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องง ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์

ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์		N	$\bar{X}$	SD	ค่า T / ค่า F	P
เพศ	ชาย	75	3.10	.58	-1.293	.198
	หญิง	116	3.22	.65		
	รวม	191	3.16	.61		
อายุ	18 – 14 ปี	55	3.27	.65	.973	.423
	25–34 ปี	75	3.08	.55		
	35–44 ปี	36	3.07	.74		
	45–54 ปี	22	3.20	.63		
	55 ปีขึ้นไป	3	3.34	.64		
	รวม	191	3.15	.63		

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจ เลือกมาท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ (ต่อ)

ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์		N	$\bar{X}$	SD	ค่า T / ค่า F	P
สถานภาพ	โสด	99	3.26	.62	2.065	.040*
	สมรส	88	3.07	.62		
	รวม	187	3.16	.62		
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	6	2.92	.73	.606	.659
	มัธยมศึกษา/ปวช.	48	3.18	.66		
	อนุปริญญาตรี/ปวส.	18	3.03	.65		
	ปริญญาตรี	98	3.21	.64		
	สูงกว่าปริญญาตรี	21	3.10	.44		
	รวม	191	3.17	.63		
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	34	3.44	.65	3.083	.011*
	5,001 – 10,000 บาท	17	3.12	.76		
	10,001 – 15,000 บาท	18	3.26	.68		
	15,001 – 20,000 บาท	52	3.19	.63		
	20,001 – 25,000 บาท	49	3.05	.54		
	มากกว่า 25,000 บาท	21	2.79	.40		
	รวม	191	3.16	.63		

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขณะที่ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีค่าคะแนนความคิดเห็น $F = 3.083$ ($p = 0.011^*$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับ น้ำฝน จันทน์นวล (2556) ที่พบว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันนั้น มีส่วนทำให้การตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวแตกต่างกัน ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงจะสามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย

5.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการพัฒนานาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน ระหว่างตัวแปรด้านพฤติกรรมมาท่องเที่ยว ตารางที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะพฤติกรรมมาท่องเที่ยว ได้แก่ ประสบการณ์เคยเดินทางมาท่องเที่ยวและความต้องการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการพัฒนานาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน ที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $t = 0.637$ ($p = 0.525$) และความต้องการกลับมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการอีกครั้งที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $t = 1.545$ ($p = 0.160$)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่จอนระหว่างตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวระหว่างตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว		N	$\bar{X}$	SD	ค่า T / ค่า F	P
รูปแบบการเดินทาง	คนเดียว	13	3.42	.82	5.501	.000*
	ครอบครัว	65	3.26	.74		
	กลุ่มเพื่อน	76	3.16	.53		
	บริษัททัวร์	33	2.78	.29		
	อื่นๆ	4	3.84	.40		
	รวม	191	3.16	.63		
ยานพาหนะในการเดินทาง	รถยนต์ส่วนตัว	104	3.28	.68	8.185	.000*
	รถเช่า/รถตู้	41	3.09	.50		
	รถโดยสารประจำทาง	10	3.64	.57		
	รถยนต์บริษัทนำเที่ยว	36	2.79	.39		
	รวม	191	3.17	.63		
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว	ท่องเที่ยว/พักผ่อน	109	3.21	.55	11.330	.000*
	เยี่ยมญาติ/เพื่อน	14	3.24	.86		
	ติดต่อธุรกิจ/ทำงาน	4	3.41	.67		
	ประชุม/สัมมนา	4	4.12	.42		
	การศึกษา/กีฬา	9	3.55	.59		
	เป็นทางผ่านการเดินทาง	45	2.71	.34		
	อื่นๆ	6	4.18	.68		
	รวม	191	3.17	.63		
เคยเดินทางมาท่องเที่ยว	เคย	90	3.20	.62	.637	.525
	ไม่เคย	101	3.14	.63		
	รวม	191	3.17	.62		
ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	ไปเช้า-เย็นกลับ	119	3.23	.63	2.444	.048*
	1 วัน	36	2.95	.57		
	2-3 วัน	29	3.19	.64		
	4-5 วัน	5	2.76	.38		
	ไม่แน่ใจ	2	3.82	.96		
	รวม	191	3.17	.63		

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำแฉ่งอนระหว่างตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว (ต่อ)

ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวระหว่างตัวแปรด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว		N	$\bar{X}$	SD	ค่า T / ค่า F	P
สื่อ/แหล่งข้อมูลในการท่องเที่ยว	โทรทัศน์/วิทยุ	10	3.73	.65	6.793	.000*
	หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	13	3.28	.80		
	อินเทอร์เน็ต	32	3.51	.62		
	แผ่นพับ	5	3.08	.50		
	เพื่อน/ญาติ	89	3.09	.54		
	ไม่เคยทราบ	36	2.80	.41		
	อื่น ๆ	6	3.70	1.02		
รวม		191	3.16	.63		
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	ต่ำกว่า 1,000 บาท	73	3.26	.61	2.874	.016*
	1,001 – 1,500 บาท	48	2.99	.52		
	1,501 – 2,000 บาท	12	3.41	.64		
	2,001 – 2,500 บาท	17	3.02	.75		
	2,501 – 3,000 บาท	25	2.95	.62		
	มากกว่า 3,001 บาทขึ้นไป	16	3.47	.71		
รวม		191	3.15	.63		
การจัดเส้นทางท่องเที่ยว	แหล่งประวัติศาสตร์	14	3.68	.68	7.732	.000*
	แหล่งธรรมชาติ	62	3.31	.66		
	แหล่งวัฒนธรรม ประเพณี	17	3.45	.61		
	แหล่งด้านวิถีชีวิตท้องถิ่น	97	2.95	.52		
	อื่นๆ	1	3.38	0		
รวม		191	3.17	.63		
การกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง	กลับมา	182	3.19	.64	1.545	.160
	ไม่กลับมา	9	2.93	.46		
รวม		191	3.06	.55		

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขณะที่ นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะการเดินทาง ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว สื่อ/แหล่งข้อมูลในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวและการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวมายังสถานที่ท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $F = 5.501$ ($p = 0.000^*$) ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $F = 8.185$ ($p = 0.000^*$) วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $F = 11.330$ ($p = 0.000^*$) สื่อ/แหล่งข้อมูลในการค้นหาหรือประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $F = 6.793$ ($p = 0.000^*$) การจัดลักษณะเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $F = 7.732$ ($p = 0.000^*$) ระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $F = 2.444$ ($p = 0.048^*$) และการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น $F = 2.874$ ($p = 0.016^*$)

จากลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน นอกจากจะส่งผลต่อแรงจูงใจภายในที่ก่อให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแล้ว ยังได้ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกันออกไปอีกด้วย สอดคล้องกับ จุฑาภรณ์ ฮาร์ล และศศิธร จัวนพันธ์ (2557) ที่พบว่า ลักษณะพฤติกรรมท่องเที่ยวที่ต่างกัน ได้แก่ ช่วงเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยว เหตุผลหลักในการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว และ แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวในต่างประเทศ จะมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยและของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแตกต่างกัน เช่นเดียวกับ สุกุล จริยาแจ่มสิทธิ์และประสพชัย พสุนนท์ (2559) ที่พบว่า ปัจจัยทางด้านข้อมูลข่าวสารในการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถนำปัจจัยนี้มาทำนายการตัดสินใจการเลือกท่องเที่ยวในประเทศไทยได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจมาท่องเที่ยว โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบริเวณโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนฯ ส่วนใหญ่เป็นนักทัศนาจร เพศหญิง อายุระหว่าง 25 - 34 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท และเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง

2. จากการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเดินทางแบบเข้าไปเย็นกลับและแวะเยี่ยมเยือนเพราะเป็นทางผ่านในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น มีการใช้จ่ายที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำกว่า 1,000 บาท ทราบข่าวสารการท่องเที่ยวจากการบอกเล่า/ชักชวนของกลุ่มเพื่อน/ญาติ นิยมเดินทางไปเที่ยวชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น และส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในโครงการฯ มาก่อน แต่มีความตั้งใจที่จะกลับมาท่องเที่ยวในโครงการฯ อีกครั้ง

3. จากการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการพัฒนามหาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอนฯ พบว่า การที่แหล่งท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงหรืออยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวเดียวกันนั้น มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก อีกทั้งความสวยงาม ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายทางโลกออนไลน์ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์กับตัวแปรด้านพฤติกรรม การท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยผลักดันในการเดินทางมาท่องเที่ยว ด้วยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) มี ผลการวิจัยตามข้อสมมติฐานดังนี้

4.1 สมมติฐานข้อที่ 1 เพศของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ รูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว พบว่า ผลการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 เพศของนักท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวทั้งในด้านวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว และรูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยว

4.2 สมมติฐานข้อที่ 2 อายุของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ ลี้อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว พบว่า ผลการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 เนื่องจากมีเพียงพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านลือ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับอายุ ของนักท่องเที่ยว

4.3 สมมติฐานข้อที่ 3 ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ ลี้อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว และการจัดเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า ผลการวิจัยปฏิเสธ สมมติฐานข้อที่ 3 เนื่องจากมีเพียงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวด้านลือ/แหล่งข้อมูล การท่องเที่ยวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับ ระดับการศึกษา

4.4 สมมติฐานข้อที่ 4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว และระยะเวลาท่องเที่ยว พบว่า ผลการวิจัยยอมรับ สมมติฐานข้อที่ 4 รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งด้านค่าใช้จ่ายใน การท่องเที่ยว และระยะเวลาใน การท่องเที่ยว

5. การวิจัยนี้ ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัย ดึงดูดใน การตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยว ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์และตัวแปรด้านพฤติกรรม การท่องเที่ยว ด้วยสถิติการทดสอบค่าที ค่าเอฟและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) มีผลวิจัยตาม ข้อสมมติฐานดังนี้

5.1 สมมติฐานข้อที่ 5 ลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยดึงดูดในการตัดสินใจเลือกมา ท่องเที่ยวแตกต่างกัน พบว่า ผลการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 5 นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ และระดับ การศึกษาที่แตกต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นแตกต่างกัน

5.2 สมมติฐานข้อที่ 6 ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ รูปแบบ การเดินทางมาท่องเที่ยว วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ระยะเวลาท่องเที่ยว ลี้อ/แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว การจัดเส้นทางท่องเที่ยว ความต้องการกลับมาท่องเที่ยว ที่แตกต่างกัน จะมี ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยดึงดูดใน การตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวแตกต่างกัน พบว่า ผลการวิจัยปฏิเสธ สมมติฐานข้อที่ 6 นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การมีประสบการณ์เคยเดินทางมา ท่องเที่ยวแล้วและความต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งที่ต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

ขณะที่ นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะการเดินทาง ยานพาหนะที่ ใช้ในการเดินทาง วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ลี้อ/แหล่งข้อมูลในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวและการจัดเส้นทางมาท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็น แตกต่างกัน

สำหรับข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ได้แก่

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้เป็นปัจจัยผลักดันที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดนำเสนอการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเพื่อน เช่น การจัดการแสดงที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น งานเทศกาลอาหารจีนยูนนาน งานเทศกาลผลไม้ที่เพาะปลูกในพื้นที่ การศึกษาเส้นทางธรรมชาติการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม(จีนยูนนาน) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆได้

2. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวคือ เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อน นิยมเดินทางกับกลุ่มเพื่อนแบบไป – กลับ ด้วยรถยนต์ส่วนตัว และกิจกรรมที่ต้องการทำคือการเยี่ยมชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเตรียมความพร้อมในสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้โดยไม่กระทบกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น จุดจอดรถ ที่พักโฮมสเตย์ การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติเชิงอนุรักษ์/เชิงเกษตร/เชิงวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพักค้างแรมในพื้นที่ ตลอดจนการจัดบริการนำเที่ยวภายในชุมชนซึ่งจะช่วยกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชนอีกทางหนึ่ง

3. การสื่อสารข้อมูลการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยว ดังนั้น การพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาการโฆษณา เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสื่อออนไลน์อินเทอร์เน็ต ซึ่งจะช่วยสื่อสารข้อมูลต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเป็นสร้างภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้

บรรณานุกรม

- จุฑาภรณ์ ฮาร์ล และศศิธร จัวนพันธ์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ. *วารสารการเงิน การลงทุน การตลาดและการบริหารธุรกิจ*, 4(3), 415-426.
- ชฎาภรณ์ แซ่ตั้ง. (2559). ปัจจัยต่อการตัดสินใจใช้บริการท่องเที่ยว ณ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 45-52.
- ฐณผการจ คงอินทร์. (2545). การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาย่านนาดิน ตำบลอ่าวนาง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทพกร ณ สงขลาและปัญญา สมบูรณ์สุข. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการจัดการทรัพยากรเกษตรของท้องถิ่น กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วงกลาง จังหวัดนครราชสีมา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เอกสารการประชุมโครงการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12 วันที่ 28 มกราคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นันทพร ศรีวิไล, ปิยภิญญา โชติวนิช และจาตุรงค์ ศรีวงษ์วรรณ. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยว จังหวัดนครพนม. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาววิทยาลัยขอนแก่น*, 6(2), 91-106.
- น้ำฝน จันทน์นวล. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 6(2), 53-60.
- นิรันดร์ ทัพไชย. (2550). กลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ศิริรัตน์ หอมนาน. (2547). ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศทรัพยากรน้ำ. (2557). โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สืบค้น 16 กันยายน 2558, จาก <http://www.dwr.go.th/news/2/news-2-0-24124.html>
- สกุล จริยาแจ่มสิทธิ์และประสพชัย พลุนนท์. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 10(1), 105-114.
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่). (2557). โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สืบค้น 16 กันยายน 2558, จาก <http://www.fca16.com/newblog/blog.php?id=royalproject187>.
- แสงเดือน รติธรรม. (2555). ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 18(2), 84-104.
- อรอนงค์ ฤาชาฤทธิ. (2545). ศักยภาพของตำบลลัมปทวนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาร์ม นาครทรรพและสุรัช จันทน์จรัส. (2556). ระยะเวลาการพำนักและการกลับมาท่องเที่ยวในเชียงใหม่. *วารสารเศรษฐศาสตร์ประยุกต์*, 20(2), 23-36.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุข: กรณีศึกษาประเทศกลุ่มรายได้ปานกลางและต่ำ

FACTORS AFFECTING HEALTH OUTCOMES : A CASE STUDY OF MIDDLE AND LOW INCOME LEVEL COUNTRIES

โกสินทร์ เตชะนิยม*

Kosin Techaniyom*

ประพนธ์ สหพัฒน์**

Prapon Sahapattana**

อัษฎฤกษ์ เทพมงคล***

Athkrit Thepmongkol***

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขานโยบายสาธารณะ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

* DPA Candidate, Doctor of Public Administration Program, Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration

* Email: kosincoke@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** Associate Professor, Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration

** Email: prapon.s@nida.ac.th

*** อาจารย์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

*** Lecturer, Graduate School of Development Economics, National Institute of Development Administration

*** Email: tong_econ@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุข (อัตราการตายของเด็กก่อน 5 ขวบต่อจำนวนประชากร 1,000 คน) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจาก 139 ประเทศที่มีรายได้ปานกลางและต่ำในระหว่างปี 1996 – 2015 เป็นแหล่งข้อมูลดิบ ซึ่งใช้วิธีการ Panel Data Analysis ในการวิเคราะห์ ผลปรากฏเป็นที่น่าพอใจเมื่อพบว่า ตัวแปรที่ใช้ทำการศึกษามีลักษณะเป็น Panel Cointegration ซึ่งหมายถึงการมีความสัมพันธ์ระยะยาวของตัวแปรที่ใช้ศึกษาและเมื่อทดสอบแบบจำลองด้วยวิธี Random Effect พบผลที่เป็นไปตามทฤษฎีกล่าวคือ การสาธารณสุขเชิงป้องกัน (อัตราการปรับปรุงสาธารณสุขขั้นมูลฐานในชนบท และอัตราการได้รับวัคซีนสำคัญของเด็กอายุ 12-23 เดือน) การควบคุมการทุจริต อัตราการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมถึงรายได้ต่อหัวประชากรมีผลทำให้จำนวนเด็กก่อน 5 ขวบที่เสียชีวิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: อัตราการตายของเด็กก่อน 5 ขวบ Panel Data Analysis Random Effect การสาธารณสุขเชิงป้องกัน

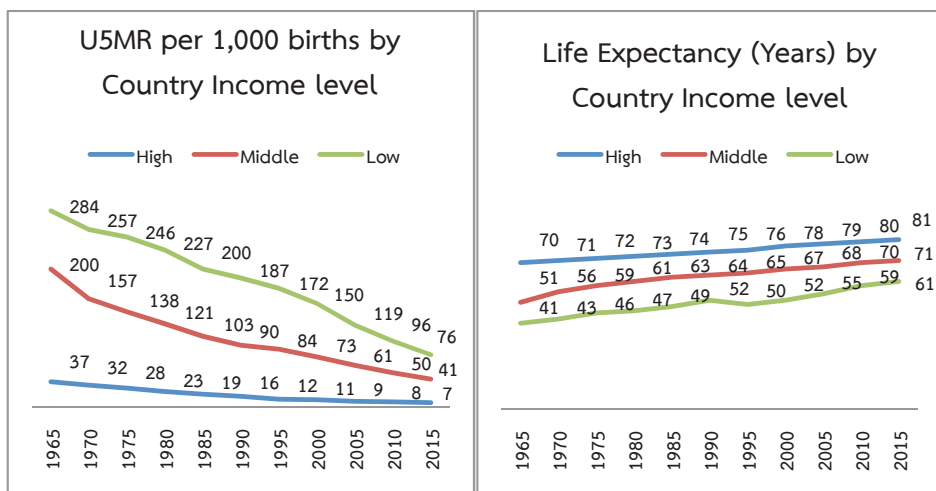
Abstract

This paper aimed to analyze the factor affecting health outcomes (under 5 years mortality rate per 1,000 people) using secondary data of country with middle and low income in 1996 – 2015 from 139 countries. Panel data analysis was employed to analyze data. The finding suggested that prevention healthcare(The rate of improved rural sanitation facilities and the percentage of children aged 12-23 months with DPT immunization), control of corruption, effective transition rate from primary to lower secondary general education and gross national income per capita significantly decreased under 5 years mortality rate. Additionally, this study also found panel cointegration effect that refer to the long-term relationship of variables in use.

Keywords: Under-5-years Mortality Rate, Panel Data Analysis, Random Effect, Prevention Healthcare

บทนำ

ความผาสุกในชีวิต (Well – Being) นับเป็นหลักการสำคัญในการดำเนินภารกิจแห่งรัฐสมัยใหม่ที่มีค่านิยมหลากหลายและค่อนข้างเป็นนามธรรม อย่างไรก็ตามแนวโน้มที่สอดคล้องกันของความหมายคือ สถานภาพในคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยครอบคลุมความหมายของความสุขในการใช้ชีวิตหรือสถานภาพในเชิงจิตใจที่มีความสุขของบุคคลตลอดจนการยกระดับหรือการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ ทั้งนี้องค์การระดับนานาชาติที่ให้ความสำคัญกับประเด็น well – being และตั้งเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน เช่น United Nations Development Programme – UNPD (1990) ได้ให้ค่านิยมไว้ว่า คุณภาพชีวิตที่ดีต้องเริ่มจากการสาธารณสุขที่เข้าถึงได้ทุกคน สะท้อนให้เห็นความสำคัญของระบบสาธารณสุขว่าเป็นกลไกสำคัญให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของประชาชนตามหลักสากลในโลกปัจจุบันดังนั้นหากพิจารณาอย่างลึกซึ้งจะพบว่าความสำเร็จทางสาธารณสุข มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นทั้งเป้าหมายและดัชนีชี้วัดของการบริหารงานภาครัฐที่ดี ซึ่งการจะวัดความสำเร็จทางสาธารณสุขนั้น จำเป็นที่จะต้องหาตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากระบบสาธารณสุข หรือที่เรียกว่า “ผลลัพธ์ทางสาธารณสุข” นั้นเอง ทำให้การศึกษาชิ้นนี้พยายามแสวงหาคำตอบถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุขด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับบริบทในโลกปัจจุบัน ทั้งนี้จากการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยการแบ่งกลุ่มประเทศตามระดับรายได้ จะพบได้ว่า ระดับดัชนีผลลัพธ์ทางสาธารณสุขสำคัญที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์เนื่องจากความแม่นยำตรงในการวัดเป็นจำนวนเต็ม และรายงานที่มีมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ดังเช่น อัตราการตายของเด็กก่อน 5 ขวบของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางมีความเหลื่อมล้ำไปจากกลุ่มประเทศรายได้สูงอย่างเห็นได้ชัด

รูปภาพที่ 1 อัตราการตายของเด็กก่อนอายุ 5 ขวบและความยืนยาวของชีวิตทั่วโลกตั้งแต่ปี 1965 – 2015 แบ่งตามระดับรายได้ของประเทศ

จากข้อมูลพบว่า ความเหลื่อมล้ำของดัชนีอัตราการตายในเด็กก่อน 5 ขวบเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 1965 กลุ่มรายได้สูงกับรายได้ต่ำต่างกันอยู่ที่ราว 7.7 เท่า แต่ในปี 2015 กลับต่างกันถึง 10.7 เท่า ซึ่งในแง่ปริมาณนั้นเป็นเรื่องน่ายินดีที่แนวโน้มการลดลงของการตายในเด็กก่อน 5 ขวบลดลงอย่างต่อเนื่องทั่วโลกอันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ ระบบสาธารณสุขที่สมบูรณ์ รวมถึงปัจจัยเชิงสถาบัน เช่น รายจ่ายของรัฐด้านสาธารณสุขที่เพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาในแง่มุมมองของความเหลื่อมล้ำสามารถกล่าวได้ว่า “ลูกคนรวยตายน้อยกว่าลูกคนจน” ในขณะเดียวกันในประเด็นดัชนีความยืนยาวในชีวิตที่เหลื่อมล้ำกันระหว่าง

กลุ่มรายได้ราว 10 ปีเสมอ ก็อาจกล่าวได้ว่า “คนจนตายเร็วกว่าคนรวย” เช่นกัน จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของผลลัพธ์ทางสาธารณสุขของประชากรโลกจากปี 1965 – 2015 ที่ดีขึ้นอย่างมากทั้งในแง่อายุที่ยืนยาวขึ้น และ อัตราการตายของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบที่ลดลง อย่างไรก็ตามภายใต้ความมีสุขภาพดีของประชากรโลกนั้น เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดด้วยการแบ่งกลุ่มรายได้ของประเทศออกเป็นกลุ่มที่มีรายได้ สูง ปานกลาง และต่ำ จะพบช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำของดัชนีชี้วัดด้านสุขภาพ กล่าวคือประเทศที่ร่ำรวยกว่ามีประชากรที่สุขภาพดีกว่านั่นเอง จากข้อสรุปดังกล่าวทำให้ประเด็นในการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ทางสาธารณสุขจึงเน้นไปที่ประเทศที่ยังล้าหลังด้านสุขภาพ นั่นคือประเทศที่อยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำเพื่อหาหนทางที่ดีที่สุดในการพัฒนาสุขภาพด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศที่ยังมีความล้าหลังด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากกลุ่มประเทศเหล่านั้นนั่นเอง

ความยากจนและสุขภาพ

คำถามสำคัญที่ว่า “ทำไมประเทศที่ร่ำรวยกว่าจึงมีสุขภาพของประชากรที่ดีกว่า และ ความยากจนนำไปสู่สุขภาพที่แย่จริงหรือไม่” นักวิชาการจำนวนมากได้ให้คำอธิบายไว้ว่าเป็น “กับดักของความยากจนและสุขภาพ (Poverty-Health Trap)” ด้วยหลักการที่ว่า เมื่อเกิดความยากจนทำให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างแร้นแค้นส่งผลต่อสุขภาพที่แย่ลงซึ่งทำให้การจะพัฒนาตนเองทางด้านเศรษฐกิจเป็นไปได้ยาก หมุนเวียนสลับไปมาทำให้ทั้งสุขภาพที่แย่และความยากจนที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์กับสภาพในปัจจุบันจะพบความสอดคล้องว่า ภูมิภาคที่มีความยากจนกระจุกตัวอยู่อย่างทวีปแอฟริกาจะมีดัชนีชี้วัดทางสุขภาพที่ต่ำ หรือเมื่อแบ่งกลุ่มประเทศตามระดับรายได้จะพบว่ากลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำจะมีระดับของสุขภาพของประชากรที่ต่ำกว่า และกลุ่มประเทศเหล่านั้นก็ไม่สามารถพัฒนาหรือขยับตัวให้ออกจากสภาพความยากจนได้ ในระยะเวลาที่ผ่านมา นักวิชาการจำนวนมากได้สร้างงานวิจัยที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์จำนวนมาก โดยผลวิจัยส่วนใหญ่มักเชื่อมโยงประเด็นความมีสุขภาพดีเข้ากับประเด็นทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว กระบวนการสำคัญคือสุขภาพที่ดีก่อให้เกิดผลิตภาพในการทำงานที่มากกว่า ตรงข้ามกับบุคคลผู้ไม่สุขภาพดีซึ่งมีร่างกายที่ไม่แข็งแรง อายุสั้น ทำงานได้ไม่เต็มที่ หรือเด็กที่สุขภาพไม่ดีมีน้ำหนักที่น้อย เรียนรู้ได้ไม่เต็มที่เพราะเจ็บป่วยบ่อย (Ainsworth, Beegle, and Koda 2002; Alderman, Behrman, Levy, and Menon, 2001) รวมถึงในบางประเทศที่มีภาวะการขาดอาหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่ผลิตภาพที่น้อยในอนาคต ปรากฏการณ์เหล่านี้ก็นำไปสู่รายได้ที่น้อย ค่าใช้จ่ายในการรักษาตัวที่สูง นำไปสู่ความยากจนเป็นวัฏจักรไม่สิ้นสุด นี่คือนิยามของกับดักที่เกิดจากความยากจนและสุขภาพที่ไม่ดีนั่นเอง โดยสาเหตุหลักของการติดกับดักทางสุขภาพเมื่อมองปัญหาผ่านมุมมองแบบทรัพยากรจะพบว่าความยากจนหรือการขาดแคลนทรัพยากรนั้นกระทบต่อสุขภาพของประชากรได้ในหลากหลายวิธี เช่น คนจนรวมถึงประเทศที่ยากจน ไม่มีทรัพยากร ไม่มีอาหาร ไม่มียารักษาโรคที่เพียงพอ ที่จะดูแลสุขภาพตั้งแต่ก่อนเกิดโรคระหว่างรักษาตัวให้หาย และภายหลังจากหายหรือการเฝ้าระวังป้องกัน ทำให้สถานะทางสาธารณสุขของผู้ที่มีทรัพยากรจำกัดแย่กว่าผู้ที่มีทรัพยากรเพียงพอนำไปสู่โอกาสการเกิดโรคและการเสียชีวิตที่มากกว่าในท้ายที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุข

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มักใช้ดัชนีชี้วัดเพื่อตัวแทนของผลลัพธ์ทางสาธารณสุขซึ่งสามารถแบ่งแนวทางได้เป็น 3 แนวทาง คือ 1) ดัชนีที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางประชากรในแง่กายภาพนั้นหมายถึงการตายและดัชนีที่เกี่ยวข้อง (Physical) 2) ดัชนีที่มุ่งสะท้อนความอยู่ดีมีสุขของสังคม (Well-being) เช่น ความเสมอภาคในการรับบริการ และ 3) ดัชนีที่มุ่งสะท้อนความสุขหรือสภาพจิตใจของประชากรทั้งในภาพรวมและในระดับย่อย (Mental) และพบต่อไปว่างานวิจัยในระดับ

มหภาคส่วนใหญ่นิยมใช้ดัชนีชี้วัดสองชนิดแรกในการศึกษา ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุขมีความซับซ้อนและหลากหลายอย่างมาก อาทิปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม หรือปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ลักษณะเฉพาะของบุคคลและพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมสามารถแบ่งกลุ่มปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุขได้อย่างง่าย คือ 1) ปัจจัยระบบสาธารณสุข ซึ่งเป็นระบบที่มีวัตถุประสงค์พื้นฐาน คือ มุ่งให้ประชากรมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (WHO, 2015) ปกป้องผู้คนจากโรคภัยไข้เจ็บและรักษาผู้ป่วยจากโรคภัยไข้เจ็บ (Mooney, 2003) รวมถึงการรักษาผลประโยชน์จากค่าใช้จ่ายในการรักษาและเสียโอกาสที่เกิดจากความเจ็บป่วย (McIntyre and Mooney, 2007) 2) ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ เช่น รายได้ต่อหัวประชาชาติ รายจ่ายด้านสาธารณสุขของประเทศ 3) ลักษณะเฉพาะทางประชากรศาสตร์ เช่น ระดับการศึกษาของคนในประเทศ อัตราส่วนของเพศชายและหญิง อัตราส่วนของอายุคนในประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ในงานสมัยใหม่ยังได้นำเอาประเด็น เช่น ปัจจัยเชิงสถาบันเข้าร่วมในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดผลลัพธ์ทางสาธารณสุขด้วยเช่นกัน

ความเชื่อมโยงระหว่างธรรมาภิบาลกับผลลัพธ์ทางสาธารณสุข

ในอดีตที่ผ่านมาการวิเคราะห์กิจกรรมหรือผลจากนโยบายภาครัฐมักสนใจแค่เพียงทรัพยากรที่ใช้เป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการเชิงนโยบายและผลลัพธ์เชิงนโยบาย ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ด้วยภาพมองดังกล่าวมักห่างไกลไปจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ในภายหลังนักวิชาการจำนวนมากได้ริเริ่มแสวงหาแนวทางเพิ่มเติมเพื่อการวิเคราะห์ที่ตรงกับสภาพเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้หนึ่งในกลุ่มปัจจัยที่ถูกเสนอและเรียกร้องให้นำเข้าสู่การวิเคราะห์ คือ Governance ซึ่งก็คือ การเพิ่มการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงสถาบันของระบบหนึ่งเพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยแนวคิดความสำคัญที่ว่า สภาพแวดล้อมเชิงสถาบันเป็นกลไกกลางที่มีลักษณะเป็นนามธรรมที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของรัฐ ทั้งนี้ปัจจัยเชิงสถาบันเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ดังนั้นการวิเคราะห์ในระดับนโยบายจะต้องรวมเอาประเด็นเชิงสถาบันเข้าสู่การวิเคราะห์จึงจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

เป็นที่เข้าใจอย่างกว้างขวางว่าผลลัพธ์ทางสาธารณสุขเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยตรงจากระบบสาธารณสุข อย่างไรก็ตามการดำเนินการทางสาธารณสุขนั้นมักได้รับผลกระทบจากปัจจัยเชิงสถาบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำเอาดัชนี Good Governance ของ World Bank มาเป็นตัวแทนของปัจจัยเชิงสถาบันเข้าร่วมในการวิเคราะห์ผลอีกด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนระบบที่ปราศจากการทุจริตทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นรวมถึงหน่วยบริการสาธารณสุขมีความเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ทางสาธารณสุขที่ดี (Gupta, Davoodi, and Tiongson, 2000; Hilaire, 2014; Olafsdottir, Reidpath, Subhash, and Allotey, 2012) ในขณะที่ประสิทธิภาพในการใช้จ่ายของรัฐบาลทั้งในแง่ของปริมาณการใช้จ่าย (Rajkumar and Swaroop, 2008; Sheaff, 2005) หรือความมีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่าย (Wagstaff and Cleason, 2004) ต่างก็มีผลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุข

ตัวแปรในงานวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้สามารถร่างสรุปแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุขได้ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ดังนี้

ผลลัพธ์ทางสาธารณสุข = ตัวแปรกลุ่มระบบสาธารณสุข + ตัวแปรกลุ่มการเงินและฐานะทางเศรษฐกิจ + ตัวแปรกลุ่ม Good Governance + ตัวแปรกลุ่มระดับการศึกษา

ตารางที่ 1 คำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและแหล่งที่มาของข้อมูล

ตัวแปร	ข้อมูล	ปี
ผลลัพธ์ทางสาธารณสุข อัตราการตายของเด็กก่อน 5 ขวบต่อประชากร 1,000 คน	World Bank WHOSIS UN DESA	1996 - 2015
ระบบสาธารณสุข - อัตราการปรับปรุงสาธารณสุขมูลฐานในเขตชนบท (นับจากร้อยละการเข้าถึงของจำนวนประชากรในเขตชนบท) - อัตราการรับวัคซีนโรคสำคัญ (นับจากร้อยละของเด็กอายุ 12-23 เดือนที่ได้รับวัคซีน)	WHO/UNICEF (joint program) WHO World Bank	
การเงินและเศรษฐกิจ - รายจ่ายสาธารณะด้านสาธารณสุขต่อหัวประชากร - รายได้มวลรวมต่อหัวประชากร	World Bank	
ธรรมาภิบาล - ดัชนีการป้องกันการทุจริต - ดัชนีประสิทธิผลภาครัฐบาล	World Bank WGI	
การศึกษา ประสิทธิภาพการเข้าสู่วิทยาลัยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเด็กทั้งสองเพศ (ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ได้เลื่อนชั้นขึ้นสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ของปีก่อนหน้า)	UNESCOIS	

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษา จากความสำคัญของการเลือกกลุ่มประเทศที่ใช้ศึกษาที่ได้กล่าวมาในส่วนก่อนหน้า ผู้วิจัยจึงเลือกประเทศที่มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำจากการจัดกลุ่มของ World Bank ทั่วโลกทั้งสิ้น 139 ประเทศ โดยกลุ่มประชากรแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มประเทศรายได้ต่ำหรือมีรายได้ไม่เกิน 1,025 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี จำนวน 31 ประเทศ กลุ่มประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำหรือมีรายได้ระหว่าง 1,026 – 4,035 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี จำนวน 52 ประเทศ และกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงหรือมีรายได้ระหว่าง 4,036 – 12,475 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี จำนวน 56 ประเทศ และนำข้อมูลทุติยภูมิตามรายตัวแปรจากทุกประเทศมาใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลอง ทั้งนี้ลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีความพิเศษ กล่าวคือมีสภาพเป็นทั้งอนุกรมเวลาและภาคตัดขวางพร้อมกันจึงจำเป็นต้องใช้วิธีวิเคราะห์ที่เป็นเทคนิคเฉพาะที่เรียกว่า Panel Data Analysis

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล แบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสถานะของผลลัพธ์ทางสาธารณสุขเนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีลักษณะที่เป็นข้อมูลแบบทั้งภาคตัดขวาง (139 ประเทศตามกลุ่มรายได้) และอนุกรมเวลา (ข้อมูลระหว่างปี 1996 - 2015) พร้อมกัน ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Panel Data Analysis ซึ่งผู้วิจัยเลือกวิธีการแบบ Balanced Panel Data Analysis ที่ถือว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพยากรณ์แบบจำลอง (Breitung, 2001) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำเป็นต้องทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูลเสียก่อน (Panel Data Unit Root Test) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการบิดเบือนในการตีความผลทางด้านสถิติ ซึ่งถ้าหากพบว่าข้อมูลมีลักษณะไม่นิ่ง (Non-Stationary) สามารถทำการทดสอบการปรับตัวสู่ดุลยภาพระยะยาว (Panel Cointegration test) โดยถ้าหากไม่พบความสัมพันธ์ระยะยาวจากการทดสอบดังกล่าว (Long-run relationships) จะต้องนำข้อมูลไปแก้ปัญหาให้เกิดความนิ่งของข้อมูล (Stationary)

จึงจะสามารถประมาณการแบบจำลองด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งระหว่าง Random Effect Model หรือ Fixed Effect Model ตามสภาพความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้ในการประมาณค่าแบบจำลอง (Hausman, 1978)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปในเบื้องต้นนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาประเทศรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำทั่วโลกทำให้มีประเทศที่ใช้ในการศึกษาถึง 139 ประเทศ โดยศึกษาทุกตัวแปรในช่วงตั้งแต่ปี 1996 – 2015 นั่นคือการมีกลุ่มตัวอย่างที่ 3,562 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Panel Data นั้นจะให้ผลที่ดีและชัดเจนแม่นยำที่สุดลักษณะของข้อมูลควรจะเป็น Balanced Panel Data กล่าวคือทุกตัวแปรจะต้องมีความต่อเนื่องและมีจำนวนเท่ากันในทุกประเทศที่ศึกษา ซึ่งในท้ายที่สุดได้ข้อมูลทั้งสิ้น 38 ประเทศระหว่างปี 2006 – 2011 นั่นคือจำนวนตัวอย่าง 228 ตัวอย่าง ซึ่งเพียงพอต่อการทดสอบแบบจำลอง โดยกลุ่มประเทศที่เหลือสามารถนำเสนอโดยจำแนกตามการแบ่งกลุ่มรายได้ที่ World Bank เป็นผู้จัดอันดับไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 กลุ่มประเทศที่ทำการศึกษารายได้ของประเทศ

กลุ่มประเทศรายได้ต่ำ (Low Income)	กลุ่มประเทศรายได้ ปานกลางค่อนข้างต่ำ (Lower - Middle Income)	กลุ่มประเทศรายได้ ปานกลางค่อนข้างสูง (Upper - Middle Income)
Ethiopia Madagascar Malawi Mozambique Niger Senegal	Bhutan Bolivia Cabo Verde, Colombia El Salvador, Guatemala Indonesia Kyrgyz Republic Lao PDR Lesotho Moldova Morocco Pakistan Tajikistan Ukraine	Albania, Azerbaijan Belarus, Belize, Bulgaria, Costa Rica, Cuba, Iran, Islamic Rep Kazakhstan Lebanon Malaysia Mauritius Mexico Panama Peru Serbia Venezuela, RB
6 ประเทศจาก 31 ประเทศ	15 ประเทศ จาก 52 ประเทศ	17 ประเทศ จาก 56 ประเทศ

จากตารางแสดงให้เห็นสัดส่วนของประเทศที่ใช้ในการศึกษาซึ่งจำนวนประเทศสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มประเทศรายได้ต่ำและปานกลางอยู่ที่ 139 ประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ 31 : 52 : 56 หรือเมื่อคิดเป็นสัดส่วนร้อยละคือ 22 : 37 : 40 ในขณะที่สัดส่วนประเทศที่ใช้ในงานวิจัยอยู่ที่ 6 : 15 : 17 หรือเมื่อคิดเป็นสัดส่วนร้อยละอยู่ที่ราว 16 : 39 : 44 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนักกับกลุ่มประเทศรายได้ต่ำและปานกลางทั่วโลก

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูลหรือ Panel Unit Root test จากการทดสอบด้วยวิธี LLC Test, Breitung Test, Hadri Test, IPS Test, Fisher-ADF และ Fisher-PP บ่งชี้ในทิศทางสอดคล้องกันว่า ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานั้นมีอันดับความล้มพันธ์ของข้อมูล (Order of Integration) ที่ระดับ First Difference หรือ I (1) หรือเป็นชุดข้อมูลที่เป็น Non-Stationary

ผลการทดสอบความสัมพันธ์กันของข้อมูลในระยะยาวหรือ Panel Cointegration Test จากผลการทดสอบ Unit Root ในขั้นตอนก่อนหน้าพบผลสำคัญว่า ตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มีลักษณะไม่นิ่งที่ระดับ I (0) แต่เมื่อ First Difference หรือที่ระดับ I (1) ทุกตัวแปรจะมีความนิ่งของข้อมูล ผลสำคัญดังกล่าวนำไปสู่การทดสอบ Panel Cointegration Test เพื่อหาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างตัวแปรทุกตัว จากชุดข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ไม่สามารถใช้วิธีการของ Pedroni (2004) ในการหาความสัมพันธ์ระยะยาวได้ เหลือเพียงวิธีการของ Kao (1999) โดยใช้ค่าสถิติในการทดสอบ Augmented Dickey-Fuller (ADF) ซึ่งปรากฏผลว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์ระยะยาวต่อกัน ($t = -3.705987$, $p = 0.0001$) หรือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามี Cointegration ต่อกัน ผลดังกล่าวทำให้ในการประมาณการแบบจำลองในขั้นตอนต่อไปไม่จำเป็นต้องกังวลปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่จริง (Spurious Regression) ที่มักเกิดกับข้อมูลที่มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลาที่มีปัญหา Autocorrelation

ผลการทดสอบแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุข ในการทดสอบแบบจำลองที่มีข้อมูลในลักษณะ Panel Data จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทดสอบเพื่อหาวิธีการในการประมาณค่าที่เหมาะสม ซึ่งนิยมใช้วิธี Hausman Test (1978) จากการทดสอบพบว่าแบบจำลองที่ใช้วิธีการแบบ Random Effect มีความเหมาะสม (Chi-square = 2.7961, $p = 0.903$) ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบแบบจำลองด้วยวิธีการประมาณค่าแบบ Random Effect และค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	Std. Error	t-Statistic	p - Value
Constant	164.2306	19.01711	8.635938	0.0000
CC	-6.137777	2.650142	-2.316018	0.0215
Ed	-0.743608	0.193404	-3.844842	0.0002
GNI	-0.001016	0.000395	-2.569795	0.0108
GE	-3.240138	3.183722	-1.017720	0.3099
HE	-0.001209	0.002603	-0.464486	0.6428
DPT	-0.129434	0.064030	-2.021449	0.0444
RIMP	-0.724643	0.111807	-6.481174	0.0000
R-squared	0.523564		S.E. of regression	4.555131
Adjusted R-squared	0.508404		Durbin-Watson stat	1.285887

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบแบบจำลองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสาธารณสุขซึ่งใช้อัตราการตายของเด็กก่อน 5 ขวบต่อประชากร 1,000 คน (U5MR) เป็นตัวแทนพบว่า อัตราการปรับปรุงสาธารณสุขขั้นมูลฐานในชนบท (RIMP) อัตราการได้รับวัคซีนสำคัญของเด็กอายุ 12-23 เดือน (DPT) ดัชนีการควบคุมการทุจริต (CC) รายได้มวลรวมประชาชาติต่อหัว (GNI) อัตราการการผลักดันเด็กเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสองเพศ (Ed) มีอิทธิพลต่อการลดอัตราการตายของเด็กก่อน 5 ขวบได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล (GE) รายจ่ายสาธารณะด้านสาธารณสุขต่อหัว (HE) มีอิทธิพลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสามารถในการพยากรณ์ด้วยแบบจำลองที่ 0.523 และถึงแม้ว่าค่า Durbin-Watson จะมีค่าที่ 1.285887 ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหา autocorrelation ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่จริง (Spurious Regression) แต่จากการมี Panel Cointegration ของชุดข้อมูลทำให้ปัญหาดังกล่าวไม่จำเป็นต้องพิจารณา (Breitung, 2001)

เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตายของเด็กก่อน 5 ขวบที่ลดลงพบว่า อัตราการปรับปรุงสาธารณสุขขั้นมูลฐานในชนบท (RIMP) ที่มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.724 ($t = -6.481174$, $p = 0.0000$) กล่าวคือการปรับปรุงสาธารณสุขในชนบทที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลให้เด็กก่อน 5 ขวบตายน้อยลงราว 0.724 คนต่อประชากร 1,000 คน ในขณะที่ อัตราการได้รับวัคซีนสำคัญของเด็กอายุ 12-23 เดือน (DPT) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.129 ($t = -2.021449$, $p = 0.0444$) นั่นคือการที่เด็กอายุ 1-2 ขวบในประเทศได้รับวัคซีนโรคสำคัญเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้มีเด็กก่อน 5 ขวบตายน้อยลงราว 0.129 คนต่อประชากร 1,000 คน สำหรับรายได้มวลรวมประชาชาติต่อหัว (GNI) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.001016 ($t = -2.569795$, $p = 0.0108$) แปลว่า การที่ประเทศมีรายได้มวลรวมประชาชาติเฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้น 1 เหรียญสหรัฐอเมริกาจะทำให้เด็กก่อน 5 ขวบตายน้อยลง 0.001 คนต่อประชากร 1,000 คน ในขณะที่อัตราการผลักดันเด็กเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสองเพศ (Ed) ส่งผลอิทธิพลขนาด -0.743608 ($t = -3.844842$, $p = 0.0002$) นั่นหมายถึง การที่เด็กเลื่อนชั้นเข้าสู่ระดับมัธยมต้นในระบบการศึกษาของประเทศไม่ว่าเพศใดก็ตามหากเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบตายน้อยลง 0.743 คนต่อประชากร 1,000 คน และสำหรับดัชนีการควบคุมการทุจริต (CC) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -6.137777 ($t = -2.316018$, $p = 0.0215$) นั่นหมายความว่า การที่ประเทศสามารถควบคุมการทุจริตได้มากขึ้น 1 หน่วยดัชนีจะพบว่าเด็กอายุก่อน 5 ขวบตายน้อยลงถึง 6.137 คนต่อประชากร 1,000 คน และสำหรับตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายจ่ายสาธารณะด้านสาธารณสุขต่อหัว (HE) ที่มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.001209 ($t = -0.464486$, $p = 0.6428$) และดัชนีประสิทธิผลของรัฐบาล (GE) ที่มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -3.240138 ($t = -1.017720$, $p = 0.3099$) ถึงแม้ว่าปัจจัยทั้งสองจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามทิศทางของอิทธิพลมีความสอดคล้องกับทฤษฎี กล่าวคือปัจจัยทั้งสองมีผลให้การตายของเด็กก่อนอายุ 5 ขวบลดลงหรือมีทิศทางเป็นลบนั่นเอง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการเสียชีวิตของเด็กก่อน 5 ขวบต่อประชากร 1,000 คน หรือ ตัวแทนสถานะของผลลัพธ์ทางสาธารณสุข คือกลุ่มปัจจัยระบบสาธารณสุขและปัจจัยทางด้านการศึกษา สำหรับกลุ่มปัจจัยการรายจ่ายสาธารณะพบเพียงรายได้มวลรวมประชาชาติต่อหัวเท่านั้นที่มีผลต่ออัตราการตายของเด็กก่อน 5 ขวบที่น้อยลง และปัจจัยดัชนี Good Governance พบเพียงดัชนีการควบคุมการทุจริตเท่านั้นที่มีอิทธิพล โดยสามารถนำเสนอแยกประเด็นได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์สาธารณสุขเชิงป้องกัน

หน้าที่หลักของการสาธารณสุข คือ การสร้างระบบที่ทำให้ประชากรมีความเป็นอยู่ด้านสุขภาพที่ดีขึ้นด้วยภาระงานหลักคือ ป้องกันการเกิดโรค รักษาผู้ที่มีอาการป่วยและฟื้นฟูผลจากการป่วยให้ปกติมากที่สุด ทั้งนี้การป้องกันโรคถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักของการสาธารณสุขที่สามารถการป้องกันออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) การป้องกันก่อนการเกิดโรค (Primary Prevention) เป็นกิจกรรมการป้องกันในระยะ

ที่ยังไม่มีโรคเกิดขึ้นด้วยการพยายามจำกัดและกำจัดปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรค การสุขาภิบาล 2) การป้องกันระดับที่สอง (Secondary Prevention) เป็นการป้องกันหลังจากมีโรคเกิดขึ้นแล้วด้วยความพยายามลดการแพร่ระบาดและความรุนแรงของโรคที่เกิดขึ้น และ 3) การป้องกันระดับที่สาม (Tertiary Prevention) เป็นการป้องกันโรคหลังจากมีการแสดงอาการของโรคออกมาอย่างเด่นชัดแล้ว เพื่อลดความเสียหายหรือพิการซึ่งเป็นกิจกรรมที่รวมไปถึงการป้องกันโรคแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นอีกด้วย

จากผลการทดสอบแบบจำลองชี้ผลว่าตัวแปรในกลุ่มระบบสาธารณสุขที่ใช้อัตราการปรับปรุงสาธารณสุขขั้นมูลฐานในชนบท (RIMP) และอัตราการได้รับวัคซีนสำคัญของเด็กอายุ 12-23 เดือน (DPT) เป็นตัวแทนพบว่าเมื่อพิจารณาต่อการลดอัตราการตายของเด็กอายุก่อน 5 ขวบ ลักษณะดังกล่าวสะท้อนประเด็นสำคัญในการปรับปรุงผลลัพธ์ทางสาธารณสุขว่าควรมีทิศทางที่เน้นเพิ่มการป้องกันระดับปฐมภูมิที่เน้นการป้องกันก่อนการเกิดโรคด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดโรค ทั้งนี้ตัวแปรอัตราการปรับปรุงสาธารณสุขขั้นมูลฐานในชนบทนั้นเป็นตัวแปรที่ใช้วัดการเข้าถึงการบริการของประชาชนในชนบทในสองประเด็นสำคัญ คือ สุขาภิบาลที่ถูกสุขลักษณะและน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่สะอาด ซึ่งการเข้าถึงสุขาภิบาลและน้ำที่ถูกสุขลักษณะเป็นส่วนสำคัญในการลดความเสี่ยงในการเกิดโรคระบาดดังที่ได้กล่าวในส่วนก่อนหน้า และสำหรับประเด็นอัตราการได้รับวัคซีนสำคัญของเด็กอายุ 12-23 เดือนสามารถอธิบายได้อย่างตรงไปตรงมาว่าเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันการเกิดโรคสำคัญซึ่งเป็นภาระงานหลักของการป้องกันระดับปฐมภูมินั่นเอง ดังนั้น แนวนโยบายที่สำคัญเพื่อการลดอัตราการตายสำหรับเด็กก่อน 5 ขวบที่ได้จากการวิจัยชิ้นนี้คือ การเพิ่มหรือยกระดับการสาธารณสุขเชิงป้องกัน อาทิ การเพิ่มงบประมาณสนับสนุนน้ำดื่มที่สะอาด ระบบส่งน้ำที่สะอาดและ การสุขาภิบาลที่ถูกสุขลักษณะ โดยอาจมีที่มาของแหล่งทุนทั้งจากภายในและภายนอกประเทศตามความเหมาะสม รวมไปถึงการสร้างรัฐสวัสดิการในเรื่องวัคซีนโรคสำคัญที่อาจก่อให้เกิดการเสียชีวิตในเด็กได้

การควบคุมการทุจริตตัวทำนายนที่สำคัญ

ในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า การควบคุมการทุจริต (Control of Corruption) ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวบ่งชี้ลักษณะ Good Governance ที่ถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่องผลต่อการทำให้อัตราการตายของเด็กอายุก่อน 5 ขวบ ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การวิเคราะห์จำเป็นต้องนำประเด็นการควบคุมการทุจริตในระดับภาพรวมประเทศเพื่อพิจารณาผลลัพธ์ทางสาธารณสุข เช่น การใช้จ่ายทางสาธารณสุขมีผลต่อการลดลงของการตายก่อน 5 ขวบเฉพาะประเทศที่มีสภาพแวดล้อมเชิงสถาบันที่ดีเท่านั้นซึ่งการควบคุมการทุจริตเป็นหนึ่งในตัวแปรดังกล่าว (Rajkumar and Swaroop, 2002) หรือในกรณีการตายของเด็กในทารกที่พบว่าตัวแปรดัชนีวัด Good Governance ที่รวมเอาดัชนีการควบคุมการทุจริตไว้ด้วยนั้นส่งผลโดยตรงต่อการตายของทารกที่ลดลง (Kaufmann, Kraay, Zoido-Lobaton, 1999; Kaufman, Kraay, Mastruzzi, 2004) และกรณีที่พบผลอย่างตรงไปตรงมาว่าประเทศที่มีระดับการทุจริตสูงกว่าจะมีเด็กทารกตายมากกว่าเสมอ (Gupta et al., 1999) สำหรับคำอธิบายถึงความสำคัญของการควบคุมการทุจริตว่าสามารถทำให้ผลลัพธ์ทางสาธารณสุขดีขึ้นหรือแย่ลงได้อย่างไรนั้น สามารถกล่าวได้ว่าการดำเนินกิจกรรมทางสาธารณสุขเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายนั้นการควบคุมการทุจริตในภาพรวมของประเทศเป็นสภาพแวดล้อมเชิงสถาบันที่ครอบคลุมระบบสาธารณสุขทั้งหมดไว้ เปรียบเสมือนการปลูกต้นไม้ไว้ในสภาพแวดล้อมหนึ่งโดยมีเป้าหมายให้ต้นไม้เจริญงอกงามขึ้น การที่ระบบสาธารณสุขมีสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการเป็นระบบที่ปกติหรือเกิดการทุจริตเกิดขึ้นก็เปรียบเสมือนการที่บรรยากาศหรืออุณหภูมิของสภาพแวดล้อมมีสภาพเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโต ซึ่งผลจากการทุจริตที่เกิดขึ้นทำให้ทุกภาคส่วนของระบบสาธารณสุขเกิดความชะงักและอุปสรรคต่อการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เปรียบเสมือนการที่ต้นไม้หยุดการเจริญเติบโตและในที่สุดหากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตหรือการทุจริตมีมากถึงขนาดขัดขวางทุกกระบวนการย่อมทำให้เป้าหมายทางสาธารณสุขไม่สามารถเกิดผลได้ขึ้นได้เลยหรือต้นไม้ที่ได้เปรียบเปรยไว้ก็ย่อมตายลง ทั้งนี้ผลทั้งหมดสามารถเป็นไปในทางตรงกันข้ามได้กล่าวคือหากสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต้นไม้ย่อมเจริญเติบโตและผลทางสาธารณสุขก็ย่อมได้ผลดีเช่นกัน

บรรณานุกรม

- Ainsworth, M., Beegle, K. & Koda, G. (2002). The impact of adult mortality and parental deaths on primary school enrollment in Northwestern Tanzania. *Journal of Development Studies*, 41(3), 412-439.
- Alderman, H., Behrman, J. R., Levy, V. & Menon, R. (2001). Child health and school enrollment: A longitudinal analysis. *The Journal of Human Resources*, 36(1), 185-205.
- Breitung, J. (2001). The local power of some unit root tests for panel data. In T. B. F. Badi H. Baltagi, R. Carter Hill (Eds.), *Nonstationary panels, panel cointegration, and dynamic panels (Advances in Econometrics)* (pp. 161-117). Bingley, UK: Emerald Group Publishing.
- Gupta, S., Davoodi, H. & Tiongson, E. (2000). *Corruption and the provision of health care and education services*. Washington, DC: International Monetary Fund.
- Gupta, S., Verhoeven, M. & Tiongson, T. (1999). *Does higher government spending buy better results in education and health care?*. Washington, DC: International Monetary Fund.
- Hausman, J. A. (1978). Specification tests in econometrics. *Econometrica*, 46(6), 1251-1271.
- Houeninv G. Hilaire (2014) Does good governance improve public health expenditure-health outcomes nexus? New empirical evidence from Africa. *Revue d'Economie Thorique et Applique*, 4(1), 1-24.
- Kao, C. & Chiang, M.-H. (1999). On the estimation and inference of a cointegrated regression in panel data. In Badi H. Baltagi, Thomas B. Fomby, R. Carter Hill (Eds.), *Nonstationary panels, panel cointegration, and dynamic panels (Advances in Econometrics, Volume 15)* (pp.179-222). Bingley, UK: Emerald Group Publishing.
- Kaufman, D., Kraay, A. & Mastruzzi, M. (2004). Governance matters III: Governance indicators for 1996, 1998, 2000, and 2002. *World Bank Economic Review*, 18(2), 253-287.
- Kaufman, D., Kraay, A. & Zoido-Lobaton, P. (1999). *Governance matters*. Washington, DC: Development Economics Research Group, World Bank.
- McIntyre, D. & Mooney, G. (2007). *The economics of health equity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mooney, G. (2003). *Economics, medicine and health care* (3rd ed.). Harlow: Financial Times Prentice Hall.
- Olafsdottir, A. E., Reidpath, D. D., Subhash, P., Allotey, P. (2011). Health systems performance in sub-Saharan Africa: Governance, outcome and equity. *BMC Public Health*, 11(April), 237-244.
- Pedroni, P. (2004). Panel cointegration: Asymptotic and finite sample properties of pooled time series tests with an application to the PPP hypothesis. *Econometric Theory*, 20(3), 597-625.
- Rajkumar, A. S. & Swaroop, V. (2008). Public spending and outcomes: Does governance matter?. *Journal of Development Economics*, 86(1), 961-111.
- Sheaff, R. 2005. Governance in gridlock in the Russian health system; the case of Sverdlovsk oblast. *Social Science & Medicine*, 60(10), 2359-2369.
- UNDP (United Nations Development Program). 1990. *Human Development Report 1990*. New York, Oxford University Press.
- Wagstaff, A. & Claeson, M. (2004). *Rising to the challenge: The millennium development goals for health*. Washington, DC: World Bank.
- WHO. (2015). *Water sanitation and hygiene in health care facilities: status in low and middle income countries and way forward*. Retrieved from http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/154588/1/9789241508476_eng.pdf?ua.

มูลค่าองค์กรกับการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงาน เชิงบูรณาการ

VALUE RELEVANCE OF THE DISCLOSURE IN THE FORM OF AN INTEGRATED REPORTING

นพพร แพทย์รัตน์*

Nopporn Paetrat*

พัทธนันท์ เพชรเชิดชู**

Pattanant Petchchedchoo**

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accounting, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: np_peatrat@yahoo.com

** ปริญญาเอก รองอธิการบดีสายงานภาคีสัมพันธ์ และประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Ph.D., Vice President for Strategic Alliance and CEO, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

** Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

รายงานเชิงบูรณาการเป็นการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและความสัมพันธ์ในการใช้ทรัพยากรที่ส่งผลต่อการสร้างมูลค่าให้กับองค์กรซึ่งในรายงานเชิงบูรณาการประกอบด้วย ข้อมูลทุนองค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระและตัวชี้วัด การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของการเปิดเผยข้อมูลของรายงานเชิงบูรณาการและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากรายงานประจำปี ผลจากการศึกษาพบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลย่อยในส่วนของทุนและตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย ข้อมูลย่อยในส่วนขององค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระพบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลทั่วไปขององค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกในรูปแบบธุรกิจและผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นการเปิดเผยข้อมูลตัวชี้วัดทางสังคมและตัวชี้วัดทางธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95%

คำสำคัญ: รายงานเชิงบูรณาการ ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าองค์กร การเปิดเผยข้อมูล

Abstract

Integrated reporting is to provide insight accounting information about the resources and the relationship of resources used that affect creating value of an organization. Integrated reporting includes capitals, content elements and indicators. This study aimed to investigate the level of integrated reporting disclosure and to examine the relationship between the disclosure in the integrated reporting forms and firm values of the commercial banks listed in the Stock Exchange of Thailand. The data from the annual report was analysed by using content analysis. The research findings indicated that capitals and indicators were disclosed in lowest level. In contrast, this research found that the content elements specified in organizational overview and external environment, business model and performance were disclosed in high level. Besides, the disclosure of social and governance indicators has significantly correlation with the market value at a95% confidence interval.

Keywords: Integrated Reporting, Value Relevance, Disclosure

บทนำ

ในปัจจุบันธุรกิจเริ่มตระหนักถึงความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจมีสาเหตุจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการอยู่ร่วมกันเป็นพลเมืองในโลก ส่งผลทำให้เกิดแรงผลักดันต่อธุรกิจให้ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุขภาพของประชากร ความยากจน มีความซับซ้อนทางด้านเศรษฐกิจและการเงินเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากการดำเนินงานของธุรกิจด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว ธุรกิจต้องนำเสนอข้อมูลให้กับผู้มีส่วนได้เสียได้สามารถเข้าถึง ศึกษาและทำความเข้าใจ ตลอดจนตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวจากรายงานที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ (Public Reporting) และเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง

รายงานเชิงบูรณาการ (Integrated Reporting) เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อการรวบรวมข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการเงิน (Financial Information) และข้อมูลที่ไม่ใช่ทางการเงิน (Non-Financial Information) ให้อยู่ในรายงานประจำปี (Annual Report) ที่นำเสนอข้อมูลการเคลื่อนย้ายของทุนต่างๆ ผ่านกิจกรรมของธุรกิจที่มีความกระชับเพื่อสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับกลยุทธ์ขององค์กร ธรรมชาติของผลการดำเนินงานและการคาดการณ์ บริบทของสภาพแวดล้อมภายนอก การสร้างมูลค่าให้กับองค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยครอบคลุมข้อมูลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งธุรกิจต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อที่มีต่อลูกค้า คู่ค้า พนักงานและผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ในปัจจุบันมีคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจจัดทำรายงานเชิงบูรณาการเผยแพร่ต่อสาธารณะและมีแนวโน้มที่ธุรกิจจะมีการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยที่รายงานเชิงบูรณาการมีผลกระทบโดยตรงกับการสร้างเสริมความสามารถและมูลค่าให้กับธุรกิจอย่างต่อเนื่องรวมถึงเป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevancy) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบรายงานเชิงบูรณาการในรายงานประจำปีและความสัมพันธ์กับมูลค่าองค์กร (Value Relevance) ของข้อมูลตามรูปแบบรายงานเชิงบูรณาการโดยอาจแสดงออกมาในตัวเลขราคาตลาด ซึ่งสะท้อนถึงประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบรายงานเชิงบูรณาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการกับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาด

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

รายงานเชิงบูรณาการเป็นรายงานที่มีความกระชับเพื่อสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับกลยุทธ์ขององค์กร ธรรมชาติของผลการดำเนินงานและการคาดการณ์ บริบทของสภาพแวดล้อมภายนอก นอกจากนั้นยังอธิบายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมภายนอกและทุนต่างๆ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับองค์กรทั้งในระยะสั้น และระยะยาว (The International Integrated Reporting Council, 2013) โดยการปฏิสัมพันธ์ของทุนดังกล่าวแสดงออกมาจากการเพิ่มขึ้นและลดลงของมูลค่าของธุรกิจที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร พร้อมทั้งการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทั้งความเข้าใจ ความเอาใจใส่และการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ข้อมูลในรายงานเชิงบูรณาการ ประกอบด้วยทุน (Capitals) องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ (Content elements) และตัวชี้วัด (Indicators)

ทุน (Capitals) การดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับรูปแบบของทุนที่มีความหลากหลายที่แสดงออกมาจากการเพิ่มขึ้นและลดลงของมูลค่าของธุรกิจซึ่งเกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ตามกรอบแนวคิดในการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการ จำแนกออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย ทุนทางการเงิน (Financial Capital) หมายถึง ทุนที่องค์กรใช้สำหรับการผลิตสินค้าและบริการทุนทางการผลิต (Manufactured Capital) หมายถึง ทุนทางกายภาพที่องค์กรนำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ทุนทาง

ปัญญา (Intellectual Capital) หมายถึง องค์ทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนั้น ทูทางปัญญายังรวมถึง องค์ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit knowledge) ระบบต่างๆ ขององค์กร วิธีและกระบวนการปฏิบัติงานและ ระเบียบขององค์กร ทูทางมนุษย์ (Human Capital) หมายถึง สมรรถนะของบุคลากร ความสามารถและ ประสิทธิภาพ รวมถึงแรงจูงใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทูทางสังคมและความสัมพันธ์ (Social and Relationship Capital) หมายถึง สถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ผู้มีส่วนได้เสียและเครือข่ายอื่นๆ และรวมถึงความสามารถในการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันทำให้สวัสดิภาพส่วนบุคคลและของกลุ่มดีขึ้น และ ทูทางธรรมชาติ (Natural Capital) หมายถึง กระบวนการและทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไปและ สามารถสร้างขึ้นใหม่ ที่ทำสินค้าและบริการขององค์กรประสบความสำเร็จตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบันและ ในอนาคต

องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ (Content Elements) ในรายงานเชิงบูรณาการจะประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปขององค์กรและสภาพแวดล้อม ภายนอก (Organizational overview and External environment) ธรรมาภิบาล (Governance) รูปแบบธุรกิจ (Business Model) ความเสี่ยงและโอกาส (Risks and Opportunities) กลยุทธ์และการจัดสรรทรัพยากร (Strategy and Resource allocation) ผลการดำเนินงาน (Performance) ภาพอนาคต (Outlook) และพื้นฐาน ของการจัดเตรียมและนำเสนอ (Basis of preparation and presentation) นอกจากนั้นข้อมูลตัวชี้วัด (Indicators) ประกอบด้วย ตัวชี้วัดทางด้านสังคม (Social) สิ่งแวดล้อม (Environment) และธรรมาภิบาล (Governance)

ทั้งนี้ในหลายประเทศได้นำแนวคิดรายงานเชิงบูรณาการมาใช้ทั้งบังคับหรือสมัครใจเพื่อให้องค์กร และบริษัท ได้พัฒนาและปรับปรุงรายงานประจำปีให้เป็นรายงานเชิงบูรณาการโดยกรอบในการจัดทำ รายงานเชิงบูรณาการ ปี 2013 (The International Integrated Reporting Council, 2013) ในขณะที่ยังจัดทำ รายงานธรรมาภิบาลของประเทศแอฟริกาใต้ (King III) ปี 2009 ได้แสดงให้เห็นว่า รายงานเชิงบูรณาการ เป็นการบูรณาการผลการดำเนินงานด้านการเงินและรายงานเพื่อความยั่งยืนขององค์กร โดยแสดงข้อมูลที่มี สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการเงินและไม่ใช่ทางการเงินประสิทธิภาพของเป้าหมาย กลยุทธ์ ผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ (Economy) สังคม (Social) และสิ่งแวดล้อม (Environment) เพื่อ สื่อสารให้กับผู้มีส่วนได้เสีย โดยนำเสนอเป็นภาพรวมในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียให้ ความสนใจและตอบสนองของผู้สนับสนุนทุนทางการเงิน

การเปิดเผยข้อมูลในรายงานเชิงบูรณาการเป็นวิธีการที่ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล ระหว่างเจ้าของและผู้บริหาร (Asymmetric Information) ลดลง นอกจากนั้นเจ้าของยังสามารถรับรู้ถึง ความพยายามในการทำงานของผู้บริหารให้ทราบถึงการใช้ทุนต่างๆ ผ่านกิจกรรมในการสร้างมูลค่าให้ กับองค์กร และยังเป็นการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียให้ทราบถึงการใช้ทุนต่างๆ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ใน การสร้างมูลค่าให้กับองค์กร แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้บริหารในการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งสอดคล้อง กับทฤษฎีการส่งสัญญาณ ที่ได้อธิบายถึงการมีข้อมูล (Information) ที่แตกต่างกันโดยที่ผู้ที่มีข้อมูลมากกว่า จะพยายามส่งสัญญาณข้อมูลที่ตนเองมีอยู่ให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบ เพื่อหลีกเลี่ยงความแตกต่างของข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายตามมา (Spence, 1973)

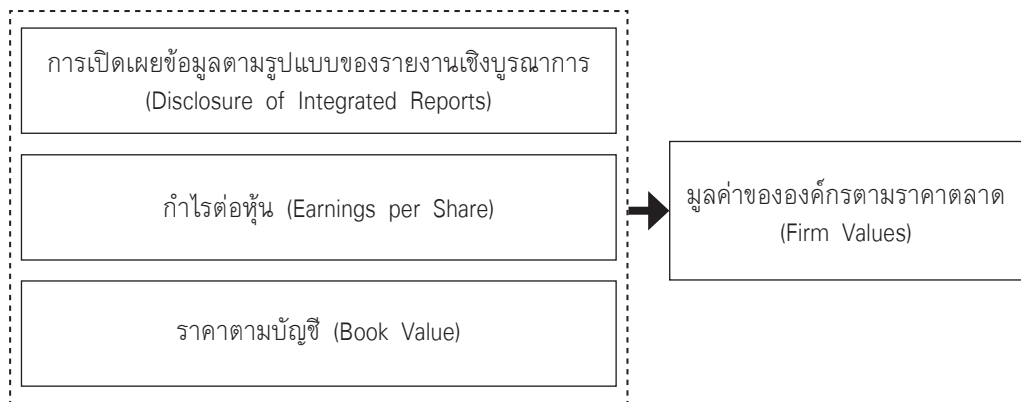
นอกจากนั้นรายงานเชิงบูรณาการเป็นวิธีการที่แสดงข้อมูลความชอบธรรมในการดำเนินธุรกิจ การทำกิจกรรมขององค์กรภายใต้ความชอบด้วยกฎหมาย การเป็นพลเมืองที่ดีขององค์กร ความรับผิดชอบต่อ สังคมจากกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งองค์กรต้องพิจารณาถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียและสังคม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ที่ผู้มีส่วนได้เสียเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร โดยที่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งผู้ที่อยู่ในองค์กรและผู้ที่อยู่ภายนอกองค์กร ที่อาจเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร (Freeman, 1984) ซึ่งองค์กรต้องพิจารณาถึง การตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียและมีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น รวมทั้งให้ ความสนใจกับผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่ได้แสดงออกหรือหนึ่งเงียบด้วย

อีกหนึ่งเนื้อหาของรายงานเชิงบูรณาการได้ให้เน้นข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าขององค์กรเพื่อตอบโจทย์สำหรับผู้ลงทุน มีเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าของสังคมและการรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานภายนอก เช่น ความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม (Flower, 2015) ข้อมูลที่มีใช้ข้อมูลทางการเงินและการบูรณาการข้อมูลสิ่งแวดล้อม สังคมและธรรมาภิบาลเข้าไปในข้อมูลทางการเงิน เพื่อสร้างความยั่งยืนขององค์กรและเพิ่มความเชื่อมั่นในข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงิน นำเสนอข้อมูลสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ทูทางมนุษย์ ความมีชื่อเสียง ทำให้นักลงทุนสามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ และส่งผลต่อกำไรของบริษัท (Baboukardos and Rimmel, 2016) นอกจากนั้นรายงานเชิงบูรณาการทำให้ มีการเปิดเผยข้อมูลที่มีความชัดเจนเพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียและเกิดการปรับปรุงคุณภาพของรายงานทางการเงินที่สอดคล้องกับมุมมองของรายงานเชิงบูรณาการ (Clayton, Rogerson and Rampedi, 2015) และ (Baboukardos and Rimmel, 2016) ทั้งนี้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายนอกและภายในยังสามารถได้รับประโยชน์จากรายงานเชิงบูรณาการ เช่น ช่วยลดความไม่สมดุลในการรับรู้ข้อมูลของผู้บริหารและบุคคลภายนอกที่เป็นเจ้าของทุน (Lee and Yeo, 2016) ทำให้ได้รับข้อมูลสารสนเทศ (Information) และการนำข้อมูลไปเป็นประโยชน์ในการวางแผน ตัดสินใจและควบคุม (Transformation) ในขณะที่รายงานทางการเงินแบบเดิมจะทำหน้าที่เพียงการให้ข้อมูลสารสนเทศ ส่วนรายงานเพื่อความยั่งยืนจะทำหน้าที่เพียงการแปลงข้อมูลเท่านั้น ดังนั้นรายงานเชิงบูรณาการจึงสามารถทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งสองอย่างพร้อมกัน (Eccles and Serafeim, 2014) นอกจากนั้นรายงานเชิงบูรณาการยังเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีกับผู้มีส่วนได้เสียในการสร้างมูลค่าให้ขององค์กรส่งผลทำให้ทราบถึงข้อมูลเพิ่มเติมที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจ (Burke and Clark, 2016)

สำหรับรูปแบบการรายงานเชิงบูรณาการสามารถจัดทำเพียงฉบับเดียวหรือควบคู่กับรายงานประจำปีแบบเดิมแต่ต้องสามารถทำให้ผู้มีส่วนได้เสียสังเกตเห็นได้ มีความโดดเด่นและเป็นส่วนหนึ่งของรายงานประจำปีจากการศึกษาของ Wild and Staden (2013) จากบริษัทที่ได้นำรายงานเชิงบูรณาการไปใช้พบว่า บริษัทที่เริ่มนำแนวทางการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการไปปรับใช้ส่วนใหญ่ไม่ใช่บริษัทในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่เป็นบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางการเงิน ซึ่งในช่วงแรกยังมีความยาวของเนื้อหาเหมือนกับรายงานแบบเดิม ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการที่ต้องการให้มีเนื้อหาที่กระชับ เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานและภาพในอนาคต ส่วนข้อมูลกลยุทธ์ การดำเนินงาน ข้อมูลทั่วไปมีเนื้อหาที่ไม่มีความเข้มข้นมากเมื่อเทียบกับข้อมูลผลการดำเนินงานและภาพในอนาคต นอกจากนั้นยังมีการนำเสนอข้อมูลทุนทางการเงิน ทุนทางมนุษย์ ทุนทางธรรมชาติและทุนทางสังคม ส่วนทุนทางการผลิตและทุนทางปัญญา ยังนำเสนอได้ไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการ พบว่า ระบบกฎหมาย ผู้บริหารขององค์กร โอกาสของการเจริญเติบโตของธุรกิจ ขนาดของธุรกิจ องค์กรประกอบของการจัดการ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการ ทั้งนี้ในประเทศที่มีระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) มีแนวโน้มทำให้เกิดการสร้างและเผยแพร่รายงานเชิงบูรณาการในขณะที่ผู้บริหารขององค์กรซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในรายงานเชิงบูรณาการและจัดทำรายงานเชิงบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของกฎหมาย (Frias-Aceituno, Rodriguez-Ariza, and Garcia-Sanchez, 2013)

ความสัมพันธ์กับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดเป็นมิติหนึ่งของการวัดคุณภาพของข้อมูลทางการเงินบัญชีซึ่งเป็นการให้ข้อมูลที่ทันเวลา มีประโยชน์ สามารถพยากรณ์และสร้างความแตกต่างในการตัดสินใจให้กับผู้ใช้ข้อมูลดังกล่าว (Ohlson, 1995) โดยความสัมพันธ์ระหว่างรายงานทางการเงินกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเงินบัญชีในรายงานทางการเงินของผู้ลงทุนในการตัดสินใจและการวัดความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กร โดยการใช้แบบจำลองวัดมูลค่า (Valuation models) ซึ่งประกอบด้วย การวัดความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรโดยใช้แบบจำลองการวัดด้วยราคา (Price model) และการวัดความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรโดยใช้แบบจำลองการวัดด้วยผลตอบแทน (Return model) เพื่อทดสอบและเป็นแบบสำหรับการประเมินข้อมูลทางการเงินบัญชีที่ผู้ลงทุนใช้ในการตัดสินใจ

การนำรายงานเชิงบูรณาการมาใช้ทำให้ข้อมูลที่เปิดเผยในรายงานเชิงบูรณาการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดและยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลายในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวเพื่อการตัดสินใจ นอกจากนี้รายงานเชิงบูรณาการยังช่วยลดปัญหาของความไม่สมดุลในการรับรู้ข้อมูลระหว่างบุคคลภายในและภายนอกบริษัทซึ่งผลการศึกษาของ Lee and Yeo (2016) พบว่า มูลค่าของธุรกิจตามราคาตลาดและผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ Johannesburg ที่จัดทำรายงานเชิงบูรณาการในระหว่างปี ค.ศ. 2010 – 2013 มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลในรายงานเชิงบูรณาการ ทั้งนี้การนำรายงานเชิงบูรณาการปรับใช้ส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์สุทธิกับมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์ที่ลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญเกี่ยวกับ “ทุน” ที่ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะทุนทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายความรวมถึง ทุนทางมนุษย์ ทุนทางสังคมและทุนทางสิ่งแวดล้อม (Baboukardos and Rimmel, 2016)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษามูลค่าองค์กรกับการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการประชากร คือ รายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) กลุ่มธุรกิจการเงิน (FINANCIAL) ธนาคารพาณิชย์ (BANK) ในระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2559 จำนวน 11 ธนาคาร รวม จำนวน ข้อมูล 33 ข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เก็บรวบรวมจากรายงานประจำปี (Annual Report) ของธนาคารพาณิชย์และฐานข้อมูล SET SMART เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลทุน องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระและตัวชี้วัดซึ่งเป็นการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสาร สิ่งพิมพ์ เนื้อหาที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ รวมถึงงานเขียนในรูปแบบต่าง ๆ โดยที่การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นเทคนิควิธีการวิจัยที่ใช้วิเคราะห์เนื้อหาจากการเขียน สัญลักษณ์ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาตาม ที่ปรากฏ (Manifest Content) และเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) ของเนื้อหาในการสื่อสารผ่านการ จัดแบ่งประเภท (Classification) การจัดทำเป็นตาราง (Tabulation) และการประเมินผล (Evaluation) ใน สัญลักษณ์และหัวข้อ นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาให้เข้าใจในความหมายและผลกระทบที่นำไปได้ (Krippendorff, 2004) รูปแบบของการศึกษา มีดังนี้

1. รูปแบบของการเปิดเผยข้อมูล (Form of Disclosure: FD) ประกอบด้วย การเปิดเผยเนื้อหา (Texts) ได้แก่ คำ (Words) บรรทัด (Sentences) และภาพ (Visuals) ซึ่งประกอบด้วยแผนภูมิ (Charts) และรูปภาพ (Pictures)
2. ลักษณะของการเปิดเผยข้อมูล (Nature of Disclosure: ND) ประกอบด้วย ข้อมูลการบอกเล่า (Declarative) ข้อมูลเชิงตัวเลข (Numerical) และข้อมูลแสดงมูลค่า (Fiscal Value)

3. ตำแหน่งของการเปิดเผยข้อมูล (Location of Disclosure: LD) ประกอบด้วย ปก (Cover Page) ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ (Financial Highlight) ข้อมูลทั่วไป (General Information) ปัจจัยความเสี่ยง (Risk Factors) ลักษณะการประกอบธุรกิจ โครงสร้างเงินทุนและการจัดการ รายการระหว่างกัน (Related Transactions) คำอธิบาย การวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน (Management Discussion and Analysis: MD&A) การประกอบธุรกิจของแต่ละสายผลิตภัณฑ์ ทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ ข้อพิพาททางกฎหมาย และการควบคุมภายใน (Internal Control)

ในการรวบรวมข้อมูลการเปิดเผยตามรูปแบบรายงานเชิงบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทุน องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ และตัวชี้วัด โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบบันทึกข้อมูลจัดทำกระตาดำการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของการเปิดเผย ลักษณะและตำแหน่งของการเปิดเผยเพื่อวิเคราะห์ระดับการเปิดเผยข้อมูล และจัดทำแบบบันทึกข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลราคาตลาดของหลักทรัพย์เฉลี่ย 5 วัน 1 เดือนและ 3 เดือนภายหลังจากการเปิดเผยรายงานประจำปีเพื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการกับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาด

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) ผลการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานแบบบูรณาการและ 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการกับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาด

ผลการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานแบบบูรณาการประกอบด้วย การนำเสนอ การเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการ ประกอบด้วย ทุน องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระและตัวชี้วัด ในภาพรวมและจำแนกตามรูปแบบการศึกษา คือ รูปแบบลักษณะและตำแหน่งของการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการ

รายงานเชิงบูรณาการ	ผลการวิเคราะห์					
	รูปแบบของการเปิดเผยข้อมูล		ลักษณะของการเปิดเผยข้อมูล		ตำแหน่งของการเปิดเผยข้อมูล	
	ระดับ	ร้อยละ	ระดับ	ร้อยละ	ระดับ	ร้อยละ
1. ทุน (Capitals)	ระดับ 1 น้อย	13.11	ระดับ 1 น้อย	15.52	ระดับ 1 น้อย	21.50
2. องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ(Content Elements)	ระดับ 1 น้อย	41.35	ระดับ 4 มาก	71.60	ระดับ 4 มาก	65.43
3. ตัวชี้วัด (Indicators)	ระดับ 1 น้อย	45.54	ระดับ 1 น้อย	12.88	ระดับ 1 น้อย	13.07
รวม		100.00		100.00		100.00

จากตารางที่ 1 การเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการพบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลย่อยของข้อมูลตัวชี้วัดมากที่สุด คือ ร้อยละ 45.54 รองลงมาคือ ข้อมูลย่อยขององค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระร้อยละ 41.35 และข้อมูลย่อยของทุนร้อยละ 13.11 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลย่อยของทุน องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระและตัวชี้วัดมีการเปิดเผยอยู่ในระดับน้อย

หากวิเคราะห์ตามลักษณะของการเปิดเผยข้อมูลพบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลย่อยขององค์ประกอบเนื้อหาสาระมากที่สุด คือ ร้อยละ 71.60 รองลงมาคือ ข้อมูลย่อยของทุน ร้อยละ 15.52 และข้อมูลย่อยตัวชี้วัด ร้อยละ 12.88 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า การเปิดเผยตามตำแหน่งของการเปิดเผยข้อมูลย่อยขององค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระมากที่สุด คือ ร้อยละ 65.43 รองลงมาคือ ข้อมูลย่อยของทุน ร้อยละ 21.50 และข้อมูลย่อยของตัวชี้วัด ร้อยละ 13.07 ตามลำดับ ทั้งนี้การเปิดเผยตามลักษณะและตำแหน่งของ

การเปิดเผยข้อมูลย่อยของทุนและตัวชี้วัดมีการเปิดเผยในระดับน้อย ส่วนการเปิดเผยข้อมูลองค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบรายงานเชิงบูรณาการเป็นการสื่อสารขององค์กรกับผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อลดความไม่สมดุลของข้อมูล (Asymmetric Information) โดยแสดงข้อมูลความพยายามของผู้บริหารในการจัดสรรทุนต่างๆ ผ่านกิจกรรมในการดำเนินงานเพื่อสร้างมูลค่าให้กับองค์กร โดยการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวเป็นไปตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signalling Theory) ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรใช้ข้อมูลต่างๆ ที่เปิดเผยเพื่อสรุปผลเกี่ยวกับการกระทำขององค์กรผ่านกิจกรรมทางธุรกิจ

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลทุน (Capital) พบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลทางทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและความสัมพันธ์และทุนทางการเงินมากที่สุด โดยเป็นการเปิดเผยภาพ (Visual) พร้อมกับการบอกเล่าข้อมูลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Guthrie, Petty, Ferrier and Wells (1999) และ Bozzolan, Favotto and Ricceri (2003) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์มีการเปิดเผยข้อมูลทุนโดยการบรรยายหรืออธิบายข้อมูลต่างๆ พร้อมกับการเปิดเผยภาพที่สื่อความหมายเช่นเดียวกับการบรรยายนั้น โดยการเปิดเผยข้อมูลทางทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและความสัมพันธ์และทุนทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ ตามแนวทางของรายงานเชิงบูรณาการซึ่งข้อมูลทุนมนุษย์เป็นข้อมูลที่แสดงสมรรถนะของบุคลากร ความสามารถ ประสบการณ์ แรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรขององค์กรสามารถสร้างนวัตกรรม การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการ การให้บริการ การประสานความร่วมมือและการนำกลยุทธ์ขององค์กรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปยังทุนทางสังคมและความสัมพันธ์ ที่ต้องอาศัยทักษะความสามารถของบุคลากรเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ผู้มีส่วนได้เสียและเครือข่ายอื่นๆ นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลทุนทางการเงิน ยังถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญกับระบบธนาคารพาณิชย์ที่แสดงถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของทุนทางการเงินที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลทุนอาจมีความแตกต่างกันและไม่จำเป็นต้องให้ทุกองค์กรต้องใช้ทุนทั้ง 6 ส่วนอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าทุนส่วนไหนมีปฏิกิริยาต่อองค์กรทั้งที่มีผลกระทบทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งองค์กรสามารถจะเลือกทุนที่มีความสำคัญเพียงพอมารายงานในรายงานเชิงบูรณาการเพื่อการสร้างมูลค่าให้กับองค์กร (The International Integrated Reporting Council, 2013)

สำหรับผลการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลองค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ (Content Elements) พบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลทั่วไปขององค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก รูปแบบธุรกิจและผลการดำเนินงานมากที่สุด หากพิจารณาลักษณะการเปิดเผยพบว่า มีการเปิดเผยทั้งภาพและบรรทัดข้อความ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buhr (1998) และ Hackston and Milne (1996) และเป็นการเปิดเผยโดยบอกเล่าข้อมูลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Bozzolan, Favotto and Ricceri (2003) และ Schneider (2006) นอกจากนี้ข้อมูลยังถูกเปิดเผยในตำแหน่งของการประกอบธุรกิจ คำอธิบาย การวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน (MD&A) และปกของรายงานประจำปีมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Rogers and Grant (1997) Clarkson et al. (1994) และ Barron et al. (1999) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลในคำอธิบายการวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน

ในการเปิดเผยข้อมูลทั่วไปขององค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก รูปแบบธุรกิจและผลการดำเนินงาน ตามแนวทางของรายงานเชิงบูรณาการข้อมูลทั่วไปขององค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นข้อมูลที่น่าเสนอพันธกิจ วิสัยทัศน์ วัฒนธรรมองค์กร ค่านิยม กิจกรรมหลัก สภาพการแข่งขันทางการตลาด จำนวนพนักงาน รายได้ ห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อ การสร้างมูลค่าขององค์กร ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่ปัจจัยนำเข้า กิจกรรมทางธุรกิจ ผลผลิตและผลลัพธ์ จนนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่เป็นผลกระทบมาจากความสำเร็จของกิจกรรมทางธุรกิจของปัจจัยนำเข้า ทั้งผลการดำเนินงานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดพื้นฐาน (Fundamental Concepts) ของรายงานเชิงบูรณาการที่ต้องการให้อธิบายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อสร้างมูลค่าให้กับองค์กรจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร (The International Integrated Reporting Council, 2013)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการ กับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดพบว่า การเปิดเผยข้อมูลตัวชี้วัดทางสังคมและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% รายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Market price average 5 days							
(constant)	-9.420	92.156		-.102	.919		
S	-55.783	18.431	-.473	-3.027	.005**	.885	1.130
E	3.341	65.458	.008	.051	.960	.886	1.128
G	171.998	61.754	.411	2.785	.009**	.996	1.004
R ² = 0.373, Adj.R ² = 0.308, Sig = 0.003							
Market price average 1 month							
(constant)	-12.663	91.150		-.139	.890		
S	-55.672	18.230	-.475	-3.054	.005**	.885	1.130
E	3.770	64.744	.009	.058	.954	.886	1.128
G	174.058	61.080	.418	2.850	.008**	.996	1.004
R ² = 0.616, Adj.R ² = 0.379, Sig = 0.003							

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการกับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาด(ต่อ)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized coefficients	t	Sig.	Collinearity statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Market price average 3 months							
(constant)	-3.568	88.942		-.040	.968		
S	-54.435	17.788	-.479	-3.060	.005**	.885	1.130
E	3.549	63.175	.009	.056	.956	.886	1.128
G	161.634	59.600	.401	2.712	.011*	.996	1.004
R ² = 0.608, Adj.R ² = 0.370, Sig = 0.003							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยที่ S หมายถึง สังคม (Social)
E หมายถึง สิ่งแวดล้อม (Environmental)
G หมายถึง การกำกับดูแลกิจการ (Governance)

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการกับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดภายหลังจากการเปิดเผยรายงานประจำปีเฉลี่ย 5 วัน 1 เดือนและ 3 เดือน พบว่าการเปิดเผยข้อมูลตัวชี้วัดทางสังคมและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตัวชี้วัดทางสังคมและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% แสดงให้เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลตัวชี้วัดทางสังคมและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการมีความสอดคล้องกับแนวคิดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการจัดทำรายงานที่สะท้อนถึงความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและการให้ความสนใจในความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ Dufays (2012) ที่พบว่า ธนาคารต้องรับผิดชอบต่อการลงทุนซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อม สังคมและธรรมาภิบาล (ESG) สร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นกับชุมชน ยุติธรรมและโปร่งใสในการกำกับดูแลกิจการ และแสดงความรับผิดชอบต่อลูกค้าซึ่งรวมถึงการให้ความยุติธรรมและความเสมอภาคต่อพนักงานทุกคน

จากการผลการศึกษาดังกล่าวเป็นสิ่งที่สร้างความตระหนักให้กับองค์กรที่ต้องพิจารณาถึงการจัดทำรายงานขององค์กรเพื่อให้สอดคล้องตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาลของธุรกิจ และจากความเห็นของ (Lewis & Unerman, 1999) การดำเนินงานให้สอดคล้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีจริยธรรมขององค์กรจะส่งผลทำให้องค์กรเปิดเผยข้อมูลเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้องค์กรต้องพิจารณาถึงความสนใจของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับกิจกรรม ผลการดำเนินงานที่จะส่งผลทำให้สร้างมูลค่าขององค์กรในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) ที่องค์กรต้องให้ความสำคัญและตอบสนองความต้องการ (Needs) ความสนใจ (Interests) และผลกระทบ (Effects) ที่เกิดขึ้นจากนโยบาย กิจกรรม การดำเนินงานขององค์กรเนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ (Freeman, Wicks and Parmar, 2004) พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพของรายงานทั้งการนำเสนอข้อมูล

ทางการเงินและไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม สังคมและธรรมาภิบาล ข้อมูลสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นในการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร (Atkins and Maroun, 2012) และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Burke and Clark, 2016) ตามมุมมองของรายงานเชิงบูรณาการ

นอกจากนั้นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง กำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share: EPS) และมูลค่าตามบัญชี (Book Value: BV) พบว่า กำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดภายหลังจากการเปิดเผยรายงานประจำปีเฉลี่ย 5 วัน 1 เดือน และ 3 เดือน อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของOhlson (1995) Feltham and Ohlson (1995) และ Baboukardos and Rimmel (2016) ทั้งนี้ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชีกับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเปิดเผยตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการ พบว่า การเปิดเผยข้อมูลทุนและข้อมูลตัวชี้วัดมีการเปิดเผยในระดับน้อย ส่วนการเปิดเผยข้อมูลองค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับมาก การเปิดเผยข้อมูลตัวชี้วัดทางสังคมและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดทางสังคมและธรรมาภิบาลกับมูลค่าขององค์กรตามราคาตลาด อาจเป็นเพราะความรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาลของธุรกิจ การให้ความสนใจของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับกิจกรรมของธุรกิจ ผลการดำเนินงานการสร้างมูลค่าขององค์กรในระยะยาวการพัฒนาคุณภาพของรายงานและการนำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินที่ส่งผลทำให้องค์กรเปิดเผยข้อมูลเพิ่มมากขึ้นจากการศึกษาพบข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สำหรับประเทศไทยพบว่า รายงานเชิงบูรณาการยังไม่ได้นำมาใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย ดังนั้นองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริมหรือสนับสนุน สร้างความรู้และความเข้าใจ เพื่อให้เห็นบริษัทหรือองค์กรได้ให้ความสำคัญและประโยชน์ของรายงานเชิงบูรณาการที่มีต่อการสร้างมูลค่าขององค์กรในอนาคต

2. สำหรับธนาคารพาณิชย์หรือกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น สามารถนำแนวทางการจัดทำรายงานตามรูปแบบของรายงานเชิงบูรณาการไปปรับและประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของรายงานให้มีประโยชน์ต่อการวางแผนและการตัดสินใจแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคตอาจขยายขอบการศึกษาให้ครอบคลุมกับกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- Abrahamson, E., & Amir, E. (1996). The information content of the president's letter to shareholders. *Journal of Business Finance & Accounting*, 23(8), 1157-1182.
- Atkins, J., & Maroun, W. (2015). Integrated reporting in South Africa in 2012: Perspectives from South African institutional investors. *Meditari Accountancy Research*, 23(2), 197-221.
- Baboukardos, D., & Rimmel, G. (2016). Value relevance of accounting information under an integrated reporting approach: A research note. *Journal of Accounting and Public Policy*, 35(4), 437-452.
- Barron, A., Birgé, L., & Massart, P. (1999). Risk bounds for model selection via penalization. *Probability theory and related fields*, 113(3), 301-413.
- Bozzolan, S., Favotto, F., & Ricceri, F. (2003). Italian annual intellectual capital disclosure: An empirical analysis. *Journal of Intellectual capital*, 4(4), 543-558.
- Breton, G., & Taffler, R. J. (2001). Accounting information and analyst stock recommendation decisions: a content analysis approach. *Accounting and business research*, 31(2), 91-101.
- Buhr, N. (1998). Environmental performance, legislation and annual report disclosure: the case of acid rain and Falconbridge. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 11(2), 163-190.
- Burke, J. J., & Clark, C. E. (2016). The business case for integrated reporting: Insights from leading practitioners, regulators, and academics. *Business Horizons*, 59(3), 273-283.
- Clarkson, P. M., Kao, J. L., & Richardson, G. D. (1994). The voluntary inclusion of forecasts in the MD&A section of annual reports. *Contemporary accounting research*, 11(1), 423-450.
- Clayton, A. F., Rogerson, J. M., & Rampedi, I. (2015). Integrated reporting vs. sustainability reporting for corporate responsibility in South Africa. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, 29(29), 7-17.
- Dufays, L. (2012). Responsible Banking, the 10 Principles. *Aestimatio*, (5), 238.
- Eccles, R. G., & Serafeim, G. (2014). Corporate and integrated reporting: A functional perspective.
- Flower, J. (2015). The international integrated reporting council: a story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*, 27, 1-17.
- Freeman, R. E., Wicks, A. C., & Parmar, B. (2004). Stakeholder theory and "the corporate objective revisited". *Organization science*, 15(3), 364-369.
- Frias-Aceituno, J. V., Rodriguez-Ariza, L., & Garcia-Sanchez, I. M. (2013). The role of the board in the dissemination of integrated corporate social reporting. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 20(4), 219-233.
- Guthrie, J., Petty, R., Ferrier, F., & Wells, R. (1999, June). There is no accounting for intellectual capital in Australia: a review of annual reporting practices and the internal measurement of intangibles. In *OECD Symposium on Measuring and Reporting of Intellectual Capital* (pp. 9-11).
- Hackston, D., & Milne, M. J. (1996). Some determinants of social and environmental disclosures in New Zealand companies. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 9(1), 77-108.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2nd ed.). California: Sage Publications.
- Lee, K. W., & Yeo, G. H. H. (2016). The association between integrated reporting and firm valuation. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 47(4), 1221-1250.

- Feltham, G. A., & Ohlson, J. A. (1995). Valuation and clean surplus accounting for operating and financial activities. *Contemporary accounting research*, 11(2), 689-731.
- Ohlson, J. A. (1995). Earnings, book values, and dividends in equity valuation. *Contemporary accounting research*, 11(2), 661-687.
- Rogers, P. J., Brockington, D., Kiwasila, H., & Homewood, K. (1997). Search in. *Journal of Financial Statement Analysis*, 3(1), 17-30.
- Schneider, F. (2006). Shadow Economies and Corruption all over the World: What do we really know?.
- Schleicher, T., & Walker, M. (1999). Share price anticipation of earnings and management's discussion of operations and financing. *Accounting and Business Research*, 29(4), 321-335.
- Schleicher, T., & Walker, M. (1999). Share price anticipation of earnings and management's discussion of operations and financing. *Accounting and Business Research*, 29(4), 321-335.
- Steele, F. (1982). *The role of the internal consultant: Effective role-shaping for staff positions*. CBI Pub. Co..
- The International Integrated Reporting Council. (2013). The International (IR) Framework. Retrieved August 9, 2016, from <http://www.theiirc.org>.
- Lewis, L., & Unerman, J. (1999). Ethical relativism: a reason for differences in corporate social reporting?. *Critical Perspectives on Accounting*, 10(4), 521-547.
- Wild, S., & van Staden, C. (2013). Integrated reporting: Initial analysis of early reporters—an institutional theory approach. In *7th Asia Pacific Interdisciplinary Accounting Research Conference* (pp. 26-28).

รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มดะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรม การเยี่ยมเยียนชุมชน

COMMUNICATION PATTERN OF DAWAH THROUGH COMMUNITY VISIT ACTIVITY

ณัฐพงศ์ สุวนดี*

Nattpong Suandee*

พรพรหม ชมงาม*

Pornprom Chomngam*

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 * Graduate students, Master of Communication Arts Program in Strategic Communications, Bangkok University
 * Email: nattapong.s@bu.ac.th
 ** รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 ** Associate Professor and Ph.D., Public Relations Department, School of Communication Arts,
 Bangkok University
 ** Email: pornprom.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชน” นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์ โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตะวะฮ์ใช้วิธีการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication) ที่มีทิศทางการสื่อสาร 3 รูปแบบ คือ การสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารจากล่างขึ้นบน และการสื่อสารแนวนอน โดยตลอดกิจกรรมกลุ่มตะวะฮ์ใช้การสื่อสารเชิงวัจนะคือภาษาพูดเป็นหลัก ส่วนปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์คือ ปัญหาด้านภาษา ปัญหาด้านอารมณ์และความรู้สึก และปัญหาด้านพฤติกรรมซึ่งผลจากการวิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์และประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่นต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร ทิศทางการสื่อสาร กลุ่มตะวะฮ์

Abstract

This research of “Communication Pattern of Dawah through Community Visit Activity” is a qualitative research aiming to study the patterns and communicative problems of Dawah through communication visit activity. An In-depth interview was used to collect data in this activity. The results showed that Dawah used a Face to Face communication pattern through the direction of communication was divided into 3 patterns as follow: upward, downward and horizontal communication patterns. By Dawah used a verbal communication all activities. The communicative problems of this activity were language, emotional and behavioral problems. For the results of this research were used as the guidelines for this activity development and applying for other activity in the next time.

Keywords: Communication Pattern, Direction of Communication, Dawah

ที่มาและความสำคัญ

ช่วงปี ค.ศ. 1855-1944 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อินเดียตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ในช่วงเวลานั้นอังกฤษได้นำเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่อย่างกว้างขวาง สิ่งที่มาส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ปั่นป่วนและเกิดการลุกฮือทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ มิได้ส่งผลกระทบแต่เพียงภาพรวมต่อวัฒนธรรมอินเดีย เท่านั้น แต่มุสลิมในประเทศอินเดีย ณ ขณะนั้น ก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา ส่งผลให้สภาพสังคมอิสลามในช่วงเวลานั้น เริ่มมีความเสื่อมถอยและเหินห่างจากหลักคำสอนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดขบวนการเรียกร้องและต้องการฟื้นฟูอัตลักษณ์อิสลามในประเทศอินเดียเกิดขึ้นตามมา ในช่วงเวลานั้น “กลุ่มตะวะฮีย์” ภายใต้การนำของ “เมอลานา อิลียาส” ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการฟื้นฟูอิสลามเป็นอย่างมาก ขณะนั้นกลุ่มตะวะฮีย์มีศูนย์กลางการบริหารงานอยู่ที่มัสยิดนิซามุดดิน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลเมวัต บริเวณชานเมืองของกรุงนิวเดลี โดยกลุ่มตะวะฮีย์เริ่มต้นฟื้นฟูอิสลามจากเมืองนี้และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง กระทั่ง ปัจจุบันกลุ่มตะวะฮีย์ได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยรูปแบบกิจกรรมสำคัญๆ ของกลุ่มตะวะฮีย์นั้น จะเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังประชาชนให้รวมตัวกันแล้วแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ ออกเดินทางเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชนบทตามเมืองต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อทำการเรียกร้องเชิญชวนชาวบ้านในชุมชน ให้พยายามยึดหลักคำสอนและหลักปฏิบัติอิสลามไว้อย่างเคร่งครัด กระทั่งในปี ค.ศ. 1934 กลุ่มตะวะฮีย์ได้แพร่ขยายแนวคิดและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมจากอินเดียและกระจายไปยังประเทศสำคัญต่างๆ ทั่วโลกอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม แคนาดา สวีเดน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (อับดุลลาตีฟ การ์รี, 2554)

ประเทศไทย กลุ่มตะวะฮีย์ได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมและเผยแพร่แนวคิดโดยเอนอาหมุลหะซัน หนึ่งในผู้นำของกลุ่มตะวะฮีย์เมื่อปี พ.ศ. 2508 ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในสมัยท่านจุฬาราชมนตรี ส่วนสุวรรณศาสน์ ซึ่งขณะนั้นตรงกับช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชโดยมีหะยีฮุซุฟ ช่าน เป็นผู้นำในประเทศไทยในขณะนั้น จากนั้นกลุ่มตะวะฮีย์ได้ขยายแนวคิดและกิจกรรมไปยังจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือก่อนที่จะขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอย่างไรก็ดีกลุ่มตะวะฮีย์ได้มีการรายงานให้ท่านจุฬาราชมนตรีได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นอกจากนั้นกลุ่มตะวะฮีย์ยังได้มีการจัดชุมนุมใหญ่ขึ้นหลายครั้งในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยการจัดชุมนุมแต่ละครั้งจะมีมุสลิมมาร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก กลุ่มตะวะฮีย์ยังมีศูนย์บริหารกิจกรรมส่วนกลางในประเทศไทยอยู่ 2 แห่งคือ มัสยิดอัลนุร ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และมัสยิดอัลมาดานี ตั้งอยู่บนถนนราชภัฏภูเก็ต เขตเมืองภูเก็ต กรุงเทพมหานคร นอกจากนั้น กลุ่มตะวะฮีย์ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริหารกิจกรรมส่วนย่อยด้วยการกำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมไปยังมัสยิดและชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยมีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตะวะฮีย์มาแล้วหลายหมื่นคน (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2531)

โมห์หมัด อับดุลกาเดร์ (2520) ได้อธิบายไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮีย์ นั้นได้นำเอาส่วนหนึ่งจากจริยวัตรของท่านศาสดามุฮัมมัด (ขอความสันติจงมีแก่ท่าน) มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมอาจทำในช่วงเวลาเช้า กลางวันหรือช่วงเย็นก็ได้ นอกจากนั้นยังได้อธิบายถึงแนวปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรม ที่ต้องประกอบไปด้วย ผู้นำทาง ผู้พูดและหัวหน้าคณะ โดยผู้นำทางซึ่งควรเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน จะเป็นผู้ทำหน้าที่นำทางกลุ่มตะวะฮีย์ไปยังบ้านเรือนต่างๆ ในชุมชนทีละหลังและเป็นผู้ที่เริ่มต้นทักทายผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้าน จากนั้นผู้ที่รับหน้าที่ในการพูดของกลุ่มตะวะฮีย์จะเริ่มต้นด้วยการพูดทักทายชาวบ้านแนะนำคณะที่มาเยี่ยมเยียนและบรรยายเรื่องความสำคัญของศาสนาแบบกระชับให้ผู้ฟังโดยใช้เวลาเพียงสั้นๆ จากนั้นจะพูดทักทายด้วยการแจ้งกำหนดการที่กลุ่มจัดขึ้นและเชิญไปละหมาดร่วมกันที่มัสยิด โดยกลุ่มตะวะฮีย์มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติขณะดำเนินกิจกรรมไว้เป็นหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ระหว่างที่มีการพูดกับชาวบ้าน ผู้ร่วมกลุ่มคนอื่นจะต้องนั่งและร่วมเป็นผู้ฟัง
2. ผู้ร่วมกลุ่มทั้งหมดห้ามยื่นหน้าประตูบ้าน ของผู้ฟัง
3. ห้ามสอดส่องสายตาเข้าไปในบ้าน

4. ห้ามเข้าไปพูดคุยในบ้าน (เวลามีจำกัด)
5. ระหว่างเดินควรลดสายตาต่ำ (เพื่อความสำรวม)
6. ขณะดำเนินกิจกรรมต้องมีการรำลึกถึงอัลลอฮ์ มีการคิดใคร่ครวญและขอทานนำที่ติดจากพระองค์ ต้องมีความอดทนและไม่แสดงกิริยาอันเป็นที่น่ารังเกียจ
7. ขณะเดินให้เดินเรียงแถวและชิดด้านขวา
8. หัวหน้าคณะจะต้องทำหน้าที่ในการดูแลและรักษาวินัย กฎ ข้อปฏิบัติและควบคุมเรื่องการใช้เวลา

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย เรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชน” โดยผลจากการวิจัยที่ได้นั้นอาจนำไปสู่แนวทางในการพัฒนากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์และประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมด้านศาสนา อีกทั้งยังเป็นผลดีในด้านการเรียนรู้กิจกรรมต่างศาสนา ภายใต้งค์คณาพัฒนาธรรมที่เป็นอยู่ในเมืองไทยอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2540) ได้อธิบายแนวคิดรูปแบบการสื่อสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารที่ใช้ถ้อยคำหรือการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) ซึ่งหมายถึง ภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นถ้อยคำของมนุษย์ในแต่ละกลุ่มสังคมที่สร้างขึ้นโดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อแสดงว่าภาษาเหล่านั้นแทนภาพของสิ่งต่างๆ ส่วนการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษาถ้อยคำหรือการสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication) ได้แก่ การใช้ท่ากิริยาท่าทางที่เรียกว่า “ภาษากาย” ที่เป็นการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาให้เห็น ส่วนวัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ นั้นจะเรียกว่า “ภาษาวัตถุ” ซึ่งเป็นการสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันโดยแบ่งได้ดังนี้

1.1 ภาษากายหรือภาษาท่าทาง (Physical Language) ประกอบไปด้วย 1.1.1) สายตา (Eye Contact) ได้แก่ การมอง การสบตา การจ้องหรือตาขวาง เป็นการสะท้อนถึงความรู้สึกของผู้พูดได้ 1.1.2) การแสดงสีหน้า (Facial Expression) ได้แก่ การแสดงออกทางสีหน้าอันแสดงถึงลักษณะอารมณ์ 1.1.3) การแสดงท่ากิริยาท่าทาง (Gestures) ได้แก่ การใช้ส่วนของอวัยวะของร่างกายเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ 1.1.4) ระยะห่างของบุคคล (Personal Space) ได้แก่ การรักษาระยะห่างของร่างกายระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงถึงระดับความสัมพันธ์ของบุคคล

1.2 ภาษาวัตถุ (Object Language) คือ การตีความหมายของวัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น บุคคลที่มีโครงสร้างสูงใหญ่จะสื่อความหมายถึง ความแข็งแรง ความน่าเกรงขาม 1.2.1) วัตถุประเภทที่ประกอบเป็นบุคลิกภาพ (Personality) ตัวอย่างบุคคลจะเลือกใช้วัตถุลักษณะต่างๆ มาประกอบเป็นบุคลิกภาพของตนเอง เช่น เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า ซึ่งสื่อถึงความหมายของนิสัย ค่านิยม รสนิยม และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งประกอบเป็นบุคลิกภาพของบุคคล 1.2.2) วัตถุประเภทที่มีความหมายเฉพาะ (Specific) และความหมายไม่เฉพาะเจาะจง (Non Specific) วัตถุที่มีความหมายเฉพาะ เช่น ดอกมะลิ หมายถึง พระคุณของแม่ สำหรับวัตถุประเภทความหมายไม่เฉพาะเจาะจง (Non Specific) มักเป็นวัตถุทั่วไป ได้แก่ กระแฉก ผ้าเช็ดหน้า กรรไกร ผู้รับอาจสื่อความหมายว่า

1.3 ภาษาธรรมเนียมและมารยาท (Etiquette and Manners) เป็นการแสดงพฤติกรรมตามธรรมเนียมและมารยาทของสังคมนั้น เช่น ธรรมเนียมไทย “ใครไปถึงเรือนชานต้องต้อนรับ” เป็นต้น

นอกจากนั้น ชิตาภา สุขพลา (2548) ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การสื่อสารของบุคคลอย่างน้อย 2 คน โดยปรากฏตัวต่อกันเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทั้งในรูปวจนภาษาและอวัจนภาษา มีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทำให้เกิดการเกิดสื่อสารแบบสองทาง โดยทั่วไปการสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือ

1. การสื่อสารแบบสองต่อสองหรือเผชิญหน้า (Face to Face or Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน การสื่อสารแบบนี้ ทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันกระทำการสื่อสารตอบโต้กัน ผลัดเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งและผู้รับกันไปเรื่อยๆ จนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร

2. การสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคล (Group Communication) สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะโดยลักษณะแรก คือการสื่อสารกลุ่มย่อยเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งร่วมกันกระทำการกิจกรรมอย่างเดียวกันและสามารถติดต่อกันได้ทั่วถึงทันที การสื่อสารลักษณะนี้มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบสองต่อสอง ส่วนลักษณะที่สอง คือ การสื่อสารกลุ่มใหญ่ เป็นการสื่อสารที่เพิ่มความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น เช่น การสื่อสารภายในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ และวิธีการสื่อสารจะต้องใช้สื่อต่างๆ เข้ามาช่วย จึงมีลักษณะเป็นทางการมากขึ้น และอาจกลายเป็นการสื่อสารทางเดียวได้ในที่สุดเนื่องจากสมาชิกของกลุ่มอาจไม่สามารถมีปฏิกริยาย้อนกลับและตอบสนองได้ทันทั่วทั้ง

นอกจากนั้น ยังสามารถจำแนกทิศทางการสื่อสารตามการไหลเวียนของสารได้ดังนี้

1. ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง (Upward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังว่ามีสถานะที่เหนือกว่าไม่ว่าจะด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม

2. ทิศทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Downward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งที่น้อยกว่าผู้พูด

3. ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวระนาบ (Horizontal Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลระหว่างบุคคลที่อยู่ในสถานะหรือระดับใกล้เคียงกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการดะวะฮ์

ดะวะฮ์ตามความหมายตรงตัวในภาษาอาหรับ แปลว่าชักชวน ในที่นี้ใช้เป็นความหมายถึงการเชิญชวนผู้คนให้ฟื้นฟูศาสนา ปรับปรุงการปฏิบัติศาสนกิจของตนเอง ผู้คนในครอบครัว สังคมตลอดจนกว้างไกลขนาดเชิญชวนทุกคนในโลกที่เป็นมุสลิม ให้สนใจปรับปรุงตนเองในเรื่องของหน้าที่ต่อพระเจ้า เช่น การปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนการฟื้นฟูแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด (ข้อความสันติจงมีแด่ท่าน) รวมทั้งการดำเนินชีวิตในทุกด้านให้มาอยู่ในการดำเนินชีวิตของผู้คน การดะวะฮ์เป็นงานที่ท่านศาสดาเคยปฏิบัติและสาวกทั้งหลายก็สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันอย่างไรก็ตามนักปราชญ์ของอิสลามบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับหลักการปฏิบัติของกลุ่มดะวะฮ์ ซึ่งก็เป็นความคิดเห็นที่แตกต่างในบางแง่มุมเท่านั้น (สุรียา อร่ามวงศ์, 2554) สอดคล้องกับ มะสาการี อาแด (2543) ที่อธิบายไว้ว่า “ดะวะฮ์” เป็นคำที่เริ่มใช้โดย เมาลานาอิลยาส ผู้ก่อตั้งกลุ่ม โดยกลุ่มดะวะฮ์นั้น หมายถึง กลุ่มผู้ที่ทำงานเชิญชวนมวลมนุษยชาติสู่ลัทธิอิสลามและเผยแพร่สารของพระองค์

นอกจากนั้น คำว่า ดะวะฮ์ ยังมีผู้นิยามความหมายไว้ทางด้านภาษาและทางด้านวิชาการกล่าว คือ คำว่าดะวะฮ์ทางด้านภาษาให้ความหมายไว้ว่า การเชิญชวน การเผยแพร่หรือการขอพรต่อพระเจ้าเป็นเจ้า ในขณะที่มีนักวิชาการอิสลามบางส่วนได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคำว่าดะวะฮ์คือ การแสวงหาและการเรียกร้องสิ่งหนึ่งกล่าวคือการส่งเสริมบุคคลหรือกลุ่มชนให้อยู่กับเป้าหมายของตนเช่นเรียกร้องสู่การทำความดีหรือเรียกร้องสู่การปฏิบัติศาสนกิจ (นุรุดดีนอัब्ดุลเลาะฮฺ ดากอฮา, 2548) สอดคล้องกับ

(อำนาจ มะหะหมัด, 2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การแสวงหา ความต้องการและการเรียกร้อง สิ่งหนึ่ง ส่วนคำว่า ตะวะฮ์ ที่มีความหมายทางด้านวิชาการ คือ การเผยแพร่ศาสนาของอัลลอฮ์ แก่มวลมนุษยชาติ การเชิญชวนไปสู่สัจธรรม การสั่งใช้ในเรื่องความดี การห้ามปรามและยับยั้ง ในการทำสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงห้ามซึ่งลักษณะในการตะวะฮ์อัลลอฮ์นั้นยังสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ร็อบบานียะฮ์ ในที่นี้หมายถึง ระบบ วิธีและอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบในการเชิญชวนสู่อัลลอฮ์ ซึ่งเป็นรากฐานที่มาจากพระผู้เป็นเจ้า

2. มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ มิใช่เป็นเพียงแค่ว่าคนที่ ครบถ้วนสมบูรณ์ทางด้านสมองเท่านั้น แต่ต้องมีความเฉลียวฉลาด มีความคิดที่สามารถนำเสนออิสลาม ให้ประจักษ์แก่มนุษยทั้งหลายด้วย

3. มีความจริงไม่เปลี่ยนแปลง หมายถึง เนื้อหาของการตะวะฮ์นั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงได้ คือ วิธีการและหนทาง ซึ่งการแปรเปลี่ยนจะขึ้นอยู่กับสถานที่

4. มีความเป็นสากล โดยการตะวะฮ์อิสลามนั้น มิได้เฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือ เจาะจงเฉพาะชนเผ่าอาหรับเท่านั้น แต่การเชิญชวนสู่อัลลอฮ์นั้น ต้องมีความครอบคลุมทุกพื้นที่ๆ เป็นที่ อยู่อาศัยของมนุษย์ (นุรุดดีน อับดุลเลาะฮ์ ดากอฮา, 2548)

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพในการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้วย วิธีการจัดบันทึกและการบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติไว้ว่าต้องเป็นเพศชาย ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามหรือเป็นมุสลิมใหม่ที่นับถือศาสนาอิสลามมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี และเป็นผู้ที่เคยได้รับการเชิญชวนผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ครั้งเท่านั้น เกี่ยวกับรูปแบบและปัญหาด้านการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้าน ในชุมชนนั้นใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปแต่ละประเด็นที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบ ความเหมือนและความต่างของข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลในแต่ละราย จากนั้นจะนำข้อมูลที่สรุปได้ในแต่ละ ประเด็นย่อยมาเชื่อมโยงเพื่อหาข้อสรุป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 25 คน โดยสถานที่ในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเฉพาะชุมชนที่มีโรงเรียนสอนศาสนาอยู่ในชุมชน เท่านั้นเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอน พื้นฐานของศาสนาอิสลาม ส่วนสถานที่ในการเก็บข้อมูลนั้นประกอบไปด้วย ชุมชนมุสลิมคลองเตย ชุมชน มุสลิมทับช้าง ชุมชนมุสลิมสุเหร่าแดง (ท่าอิฐ) และชุมชนมุสลิมคลองหนึ่ง นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการ จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาศาสนาอิสลามและข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็น องค์ประกอบในการศึกษา โดยจำแนกไว้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาศาสนาอิสลาม

- สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ	จำนวน 18 คน
- ศึกษาผ่านสื่อชนิดต่างๆ	จำนวน 7 คน

ข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพ

- รับราชการ	จำนวน 1 คน
- พนักงานบริษัทเอกชน	จำนวน 7 คน
- พนักงานธนาคาร	จำนวน 2 คน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน 1 คน
- ทำธุรกิจส่วนตัว	จำนวน 7 คน
- รับจ้างทั่วไป/ว่างงาน	จำนวน 6 คน
- ข้าราชการเกษียณอายุ	จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนามาจากแนวคิดและทฤษฎี ซึ่งคำถามจะแบ่งออกเป็น ประเด็นที่ 1 รูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนประกอบไปด้วย การสื่อสารแบบเผชิญหน้า การสื่อสารแบบกลุ่มย่อย ทิศทางการสื่อสาร การสื่อสารเชิงวัจนะ และการสื่อสารเชิงอวัจนะ ส่วนประเด็นที่ 2 ปัญหาด้านการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน ประกอบด้วย ปัญหาด้านภาษา ปัญหาความพร้อมด้านอารมณ์และความรู้สึก และปัญหาความพร้อมด้านพฤติกรรม

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชน

1.1 การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication)

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนรูปแบบนี้ เป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สอดคล้องกับที่ ชิตาภา สุขพล่า (2548) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การสื่อสารของบุคคลอย่างน้อย 2 คน โดยปรากฏตัวต่อหน้ากันเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทั้งในรูปวัจนภาษาและอวัจนภาษา มีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งสารและรับสาร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่นำทางจะนำกลุ่มตะวะฮ์เดินเยี่ยมชาวบ้านในชุมชนตามบ้านที่ละหลังคาเรือนในชุมชนและเมื่อถึงบ้านของผู้ฟังแล้ว ผู้นำทางของกลุ่มตะวะฮ์จะกล่าวทักทายผู้ที่อยู่ในบ้านด้วยน้ำเสียงที่ดังพอควรเพื่อให้ผู้ที่อยู่ในบ้านได้ยิน จากนั้นเมื่อชาวบ้านออกมาทักทาย กลุ่มตะวะฮ์จะเริ่มสนทนาด้วยการแนะนำตัวและชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเยี่ยมเยียน โดยกิจกรรมนี้กลุ่มตะวะฮ์จะยืนพูดกับผู้ฟังแบบเผชิญหน้า โดยผู้พูดจะทำหน้าที่ในการอธิบายถึงเรื่องราวและความสำคัญของศาสนาโดยใช้เวลาไม่นาน จากนั้นผู้พูดทิ้งท้ายด้วยการพูดเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มจัดขึ้นในมัสยิด โดยตลอดกิจกรรมนั้นจะมีทั้งการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังอยู่ตลอดเวลา

1.2 การสื่อสารแบบกลุ่มย่อย (Small Group Communication)

ในการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น เมื่อจำแนกรูปแบบของการดำเนินกิจกรรมโดยการพิจารณาจากจำนวนสมาชิกแล้ว พบว่า มีรูปแบบของกิจกรรมด้านการสื่อสารแบบกลุ่มย่อย สอดคล้องกับถินันท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2533) ที่กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารและเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง โดยปกติแล้วจะเป็นการสื่อสารที่ผู้พูดและผู้ฟังปรากฏตัวต่อหน้ากัน ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ อาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะของการสื่อสารกลุ่มย่อยที่มีบุคคลมากกว่า 2 คนขึ้นไป สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้โดยตรง โดยถือว่าเป็นการสื่อสารที่สมบูรณ์และมีโอกาสบรรลุจุดประสงค์ได้ดีที่สุด ซึ่งกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนแต่ละครั้งจะมีสมาชิกที่เป็นกลุ่มตะวะฮ์จำนวนต่างกันไม่กำหนดจำนวนที่แน่นอน โดยผลการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีจำนวนตะวะฮ์ที่ร่วมกิจกรรมราว 4-10 คน โดยขณะดำเนินกิจกรรมนั้น ทั้งชาวบ้านและกลุ่มตะวะฮ์จะมีการสื่อสารโต้ตอบกันไปมาอย่างทั่วถึงตลอดการดำเนินกิจกรรม

1.3 ทิศทางการสื่อสาร

ทิศทางการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า ขณะดำเนินกิจกรรมจะมีทิศทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มตะวะฮ์กับชาวบ้านแบ่งได้ 3 ทิศทางซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชิตาภา สุขพล่า (2548) ประกอบด้วย

1.3.1 ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังว่ามีสถานะที่เหนือกว่าไม่ว่าจะด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม ผลการศึกษา พบว่า ในบางกรณีขณะดำเนินกิจกรรมนั้นจะมีทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่างผ่านคุณลักษณะบางประการของผู้พูดที่ส่งสารไปยังผู้ฟัง กล่าวคือผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์บางคนจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งและอายุที่สูงกว่าชาวบ้านหรือ

บางกรณีผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเรื่องศาสนาที่ดีและได้รับการยอมรับจากผู้ฟังหรือบางกรณีผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์จะเป็นผู้ที่มีการประสบการณ์การใช้ชีวิตมากกว่าผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ช่วงเวลาในการพูดนั้นเป็นช่วงที่มีทิศทางสื่อสารที่มีลักษณะ ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่างเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ทิศทางการสื่อสารดังกล่าวจะพบได้ในบางครั้งของการทำกิจกรรมเท่านั้น

1.3.2 ทิศทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Upward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งที่น้อยกว่าผู้พูด ในกรณีของการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนรูปแบบนี้พบว่า ในบางกรณีจะมีทิศทางการสื่อสารจากผู้ฟังไปยังผู้พูดกล่าวคือ เมื่อผู้ฟังเกิดข้อสงสัยหรือมีข้อซักถามเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในเรื่องศาสนานั้น ผู้ฟังจะถามกลับไปยังผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์โดยตรงซึ่งทิศทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบนรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นในช่วงของการบรรยายศาสนาซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

1.3.3 ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวนาบ (Horizontal Communication) จากการศึกษ พบว่า ระหว่างที่มีการดำเนินกิจกรรมจะมีทิศทางการสื่อสารแนวนอนหรือแนวนาบเกิดขึ้นในช่วงแรกของกิจกรรมที่มีการทักทายพูดคุยกันระหว่างกลุ่มตะวะฮ์กับชาวบ้านก่อนจะถึงช่วงที่มีการบรรยายเรื่องศาสนา นอกจากนั้น ทิศทางดังกล่าวยังพบได้อีกในช่วงท้ายของกิจกรรมซึ่งทั้งสองช่วงเวลาดังกล่าวนั้นพบว่าบ่อยครั้งจะเป็นการพูดคุยในเรื่องราวทั่วไปที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนาแต่อย่างใด

1.2 การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) คือ การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นถ้อยคำของมนุษย์ในแต่ละกลุ่ม สังคมหรือชาติ สร้างขึ้นโดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อภาษาเหล่านั้นใช้แทนในภาพของสิ่งต่างๆ ภาษาพูดจะใช้เสียงพูดเป็นถ้อยคำ ส่วนภาษาเขียนจะใช้ตัวอักษรประสมเป็นถ้อยคำซึ่งในสังคมนั้นๆ จะต้องเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจร่วมกันสอดคล้องกับที่ ประมุข สตะเวทิน (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการสื่อสารที่มีการส่งข่าวสารตอบกลับไปมาระหว่างผู้สื่อสารโดยผู้สื่อสารแต่ละฝ่ายจะเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในขณะเดียวกันผู้สื่อสารมีโอกาสทราบปฏิกิริยาตอบสนองของระหว่างกันซึ่งสามารถจำแนกตามภาษาสัญลักษณ์ที่แสดงออกแบ่งเป็นได้ทั้งการสื่อสารเชิงวัจนะที่หมายถึง การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดหรือเขียนเป็นคำพูดในการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารในเชิงอวัจนะ หมายถึง การสื่อสารโดยใช้รหัสสัญญาณอย่างอื่น ซึ่งผลการศึกษากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้นพบว่ามีรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะด้วยวิธีการพูดเป็นหลักโดยกลุ่มตะวะฮ์จะใช้วิธีการพูดในการสื่อสารกับผู้ฟังในการดำเนินกิจกรรมเป็นหลักนับตั้งแต่เริ่มต้นด้วยการทักทายชาวบ้านที่เป็นผู้ฟังตามบ้านทุกหลังคาเรือน จากนั้นกลุ่มตะวะฮ์จะใช้วิธีการพูดแนะนำตนเองการอธิบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการมาเยี่ยมเยียน การอธิบายเรื่องราวทางศาสนา การพูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กระทั่งการพูดคุยทั้งท้ายกับชาวบ้านจบจนเสร็จสิ้นกิจกรรมการพูดจึงเป็นวิธีหลักในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนั้นระหว่างการทำกิจกรรมผู้ฟังก็จะใช้วิธีการพูดในการพูดคุยโต้ตอบกับกลุ่มตะวะฮ์ในขณะที่มีการดำเนินกิจกรรมเช่นกัน

1.3 การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication) คือการใช้ท่ากิริยาท่าทางที่เรียกว่าภาษากายซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ผลการศึกษพบว่า มีรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะภาษาที่แบ่งออกได้ดังนี้

1.3.1 ภาษากาย (Physical Language) หมายถึงภาษาที่อยู่ในรูปของการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดที่เป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้รับสาร โดยกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านของกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า มีการสื่อสารด้วยการใช้ภาษากายทั้งจากกลุ่มตะวะฮ์และผู้ฟังอยู่ตลอดเวลาของการทำกิจกรรมกล่าวคือเริ่มต้นตั้งแต่การแนะนำตัวกับผู้ฟังซึ่งทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีการแสดงภาษากายด้วยการจับมือทักทายกันตามธรรมเนียมอิสลามเพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังก่อนที่จะมีการบรรยายเรื่องศาสนา ถัดมาในช่วงที่มีการบรรยายเรื่องศาสนาผู้พูดส่วนใหญ่จะใช้มือแสดงท่าทางประกอบการบรรยายรวมทั้งมีการแสดงลีลาที่เคร่งขรึมและน้ำเสียงที่นุ่มนวลขณะพูด ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งผู้พูดจะต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เกิดความรู้สึกเชิงลบกับผู้ฟังซึ่งไม่เคยรู้จักกันมาก่อน อีกทั้งผู้พูดต้องการชี้ให้ผู้ฟังเห็น

ถึงความสำคัญและความจำเป็นของศาสนา ดังนั้น การแสดงภาษากายจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตาม

1.3.2 ภาษาธรรมเนียมและมารยาท (Etiquette and Manners) เป็นการแสดงพฤติกรรมตามธรรมเนียมและมารยาทของสังคมนั้น เช่น เมื่อมีบุคคลมาที่บ้านเจ้าของบ้านก็จะพูดคุยด้วยรอยยิ้มและไมตรีจิตเพื่อแสดงถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นต้น ในกรณีของกิจกรรมเยี่ยมชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะฮันนัฟว่า ทุกครั้งที่กลุ่มคณะฮันนัฟมาเยี่ยมชาวบ้านในชุมชน จะมีการใช้ภาษาธรรมเนียมและมารยาทในขณะดำเนินกิจกรรมทุกครั้งโดยกลุ่มคณะฮันนัฟจะมาเยี่ยมจะทำการทักทายชาวบ้านด้วยการกล่าวคำทักทายแบบอิสลามด้วยการให้สลามด้วยคำว่า “อัสสลามูอะลัยกุม” ซึ่งหมายถึง ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่าน ในขณะที่ชาวบ้านจะกล่าวตอบด้วยคำว่า “วาลลัยกุมมุสลาม” ที่หมายถึง ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่านเช่นกัน พร้อมกับการจับมือทักทายกันแบบอิสลาม นอกจากนั้น ภาษาธรรมเนียมและมารยาทรูปแบบนี้ยังพบได้อีกครั้งในช่วงท้ายก่อนจบกิจกรรมทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการกล่าวคำทักทายแบบอิสลามระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามดังกล่าว นอกจากจะเป็นการแสดงถึงความเป็นมิตรระหว่างกันแล้ว การทักทายรูปแบบนี้ยังเป็นแนวปฏิบัติที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่าน) ได้ทำไว้เป็นแบบอย่างซึ่งผู้ใดที่ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวจะได้รับผลบุญที่มากมายตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอีกด้วย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะฮันนัฟ

ในการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มคณะฮันนัฟผู้วิจัยได้สรุปปัญหาด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านภาษา

2.1.1 ภาษาต่างประเทศ ผู้วิจัยพบปัญหาเรื่องการใช้ภาษาในกรณีที่กลุ่มคณะฮันนัฟที่มีผู้ทำหน้าที่พูดกับชาวบ้านเป็นชาวต่างชาติและผู้พูดใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารขณะพูดกับชาวบ้านในชุมชน โดยปัญหาภาษาต่างประเทศที่พบมากที่สุดคือผู้ที่มีความรู้ลักษณะความต่อเนื่องในการฟังเรื่องศาสนา เนื่องจากช่วงเวลาที่ยานกิจกรรมจะมีผู้ทำหน้าที่ในการแปลความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสารที่ละเอียดประนีประนอมกันไปมาระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ นอกจากนั้น ปัญหาด้านภาษาต่างประเทศที่ผู้ฟังประสบคือปัญหาด้านความสามารถในการแปลภาษาซึ่งพบว่าบางกรณีผู้แปลไม่สามารถอธิบายความหมายได้ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้ ปัญหาด้านการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้พูดและปัญหาที่เกิดจากผู้แปลภาษานั้น ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าเป็นปัญหาที่พบได้มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น อีกทั้งกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นกิจกรรมที่มีช่วงระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพียงสั้นๆ ดังนั้น ผู้ฟังส่วนใหญ่จึงเห็นว่าการฟังเรื่องราวศาสนาที่ผู้ฟังส่วนใหญ่ต่างมีความรู้ความเข้าใจอยู่แล้วนั้น จึงไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญแต่อย่างใด

2.1.2 สำเนียง ผู้วิจัยพบปัญหาด้านสำเนียงในการใช้ภาษา ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกรณีที่ผู้พูดจากกลุ่มคณะฮันนัฟ เป็นผู้ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ภาคใต้มากที่สุด โดยปัญหาด้านสำเนียงนั้นยังพบได้อีกในบางกรณีคือผู้พูดเป็นชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างดำเนินกิจกรรมซึ่งส่วนมากที่พบนั่นจะเป็นชาวเมียนมาและชาวกัมพูชาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งสิ้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความความยากลำบากในการเข้าใจความหมายจากสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวพบได้เพียงส่วนน้อยเท่านั้น อีกทั้งผู้ฟังส่วนใหญ่ต่างมีความเข้าใจในตัวผู้พูดว่าเป็นผู้ที่มาจากต่างถิ่นซึ่งอาจมีปัญหาด้านการใช้สำเนียงระหว่างการสื่อสารอยู่บ้างซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้ฟังส่วนใหญ่ก็พร้อมที่จะปรับตัวในการรับฟัง

2.1.3 คำศัพท์ ผู้วิจัยพบปัญหาด้านการใช้คำศัพท์ ขณะระหว่างที่มีการทำกิจกรรม โดยปัญหาที่พบนั้น จะพบได้ในขณะที่ผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์อธิบายเรื่องราวคำสอนหรือการตักเตือนกันเรื่องศาสนา ซึ่งบางกรณีผู้พูดใช้คำทับศัพท์เป็นภาษาอาหรับ โดยไม่ได้ให้ความหมายภาษาไทยกับผู้ฟังซึ่งปัญหาดังกล่าวจะพบได้ในบางกรณีเท่านั้นปัญหาการใช้คำทับศัพท์ส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นภาษาอาหรับที่มาจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งผู้พูดอาจเข้าใจได้ว่าผู้ฟังสามารถเข้าใจในสิ่งที่ต้องการสื่อสารจึงไม่มีการอธิบายความหมายเนื่องจากความเป็นมุสลิมเช่นกัน

2.2 ปัญหาความพร้อมด้านอารมณ์และความรู้สึก

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านความพร้อมและความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม เยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น บ่อยครั้งที่ผู้ฟังจะต้องประสบกับปัญหาด้านการปรับเปลี่ยนด้านอารมณ์และความรู้สึกร่วมในการฟังเรื่องราวเนื่องจากรูปแบบการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้ทำการนัดหมายเวลาหรือมีการกำหนดวาระไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยพบว่าบ่อยครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกไม่พร้อมในการรับฟังเรื่องราวซึ่งมีความละเอียดอ่อนและเนื้อหาที่ค่อนข้างจริงจังขณะที่กำลังทำภารกิจด้านอื่นอยู่ นอกจากนั้น ยังพบว่าบางกรณีชาวบ้านฟังการพูดเรื่องราวคำสอนด้วยความรู้สึกเกรงใจเนื่องจากกลุ่มตะวะฮ์เป็นผู้ที่เดินทางมาถึงหน้าบ้าน

2.3 ปัญหาความพร้อมด้านพฤติกรรม

ผู้วิจัยพบว่าปัญหาด้านความพร้อมเชิงพฤติกรรมของผู้ฟังนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้งซึ่งผลการศึกษาพบว่า บางกรณีที่ผู้ฟังกำลังติดภารกิจที่ต้องทำในขณะที่กลุ่มตะวะฮ์เดินทางมาพบที่บ้านทำให้บางครั้งกิจกรรมต้องดำเนินไปด้วยความรวดเร็วมากขึ้นส่งผลให้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมขาดความเหมาะสมเนื่องจากเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมีความสั้นมาก ในขณะที่รูปแบบการดำเนินกิจกรรมต้องเริ่มต้นตั้งแต่การทักทาย แนะนำวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม การพูดคุยแนะนำกันในเรื่องศาสนา อีกทั้งการพูดเพื่อโน้มน้าวเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมสิ่งเหล่านี้ จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมและบางครั้งชาวบ้านต้องปฏิเสธที่จะเข้าร่วมฟังเนื่องจากมีภารกิจที่จำเป็นต้องทำในช่วงเวลานั้น

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากกิจกรรมของกลุ่มตะวะฮ์เป็นการสนับสนุนคำสอนตามหลักคัมภีร์อัลกุรอานที่กล่าวไว้ว่า ให้มีคณกลุ่มหนึ่งทำหน้าที่ในการอุทิศตนเพื่อเชิญชวนผู้คนในการรักษาคุณธรรมความดีและตักเตือนซึ่งกันและกันเพื่อเป็นการปกป้องจากการกระทำความผิดที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนา โดยกิจกรรมดังกล่าวนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการการดำรงความเป็นมุสลิม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษา เรื่อง การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชนนั้นมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเลือกผู้ทำหน้าที่ในการร่วมสนทนากับชาวบ้านกลุ่มตะวะฮ์ควรมีการคัดเลือกผู้พูดที่มีสถานภาพด้านต่างๆใกล้เคียงกับผู้ฟัง เช่น การศึกษา อายุ อาชีพ เป็นต้น นอกจากนั้น ผู้พูดควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ และสามารถโน้มน้าวผู้ฟังภายในระยะเวลาสั้นๆ ได้ดี
2. การใช้ภาษาต่างประเทศของผู้พูดในกรณีที่เป็นชาวต่างชาติ กลุ่มตะวะฮ์ควรมีการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ในการแปลความหมายที่มีความสามารถในการอธิบายให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพียงสั้นๆ อีกทั้งเรื่องราวที่พูดควรมีเนื้อหาที่กระชับและเป็นเรื่องราวที่ไม่ซับซ้อนมากเกินไป ส่วนปัญหาด้านสำเนียงในการพูดนั้นมิใช่ข้อเสนอแนะว่าควรมีการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ในการพูด โดยพิจารณาจากบริบทของแต่ละชุมชนว่ามีพื้นฐานการใช้ภาษาแบบใด เช่น ชุมชนที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในภาคกลาง ควรเลือกผู้ที่มีสำเนียงในการใช้ภาษากลางมาทำหน้าที่ในการพูด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ง่าย นอกจากนั้น ผู้พูดควรดัดใช้คำทับศัพท์กับชาวบ้านหรือหากมีความจำเป็นต้องใช้ ผู้พูดควรมีการอธิบายคำศัพท์นั้นๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้มากที่สุด

3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายล่วงหน้า กลุ่มตะวะฮ์ควรมีการหาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ฟังจากผู้ที่ทำหน้าที่นำทางซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ฟัง เช่น อายุ อาชีพ พื้นฐานความรู้ด้านศาสนาบริบทต่างๆ ของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาด้านการสื่อสารและปัญหาอื่นๆ ที่อาจตามมาอย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเพียงผลการศึกษาที่ได้ผ่านบางแง่มุมของผู้รับสารซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชนแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากมีการศึกษาถึงกลยุทธ์ด้านการสื่อสารผ่านแง่มุมของผู้ส่งสารจากกลุ่มตะวะฮ์ ซึ่งผลที่ได้ก็นั้น อาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนฯ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมอื่นๆ ได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

- ชิดาภา สุขพหล้า. (2548). *การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธีรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. (2533). *การสื่อสารระหว่างบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ณ ฌาน.
- นุรุดดีนอับดุลเลาะฮ์ ดากอฮา. (2548). *หลักกการตะวะฮ์ในอิสลาม*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <https://muallimnote.wordpress.com/2014/04/22/dakwah/>
- ปรมะ สตะเวทิน. (2540). *หลักนิติศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- มะสาการี อาแด. (2543). *แนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มตะวะฮ์ดัลบลิสม์ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โมห์หมัด อับดุลกาเดร์. (2520). *มาตะวะฮ์กันเกิด*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุริยา อร่ามวงศ์. (2554). *ประวัติความเป็นมาของตะวะฮ์*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <https://sites.google.com/site/hassanlinun/dax-wah-tab-likh>
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2531). *กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวไทยมุสลิม*. กรุงเทพฯ: กองทุนสง่ารัฐจิระอำพร.
- อับดุลลาตีฟ การ์รี. (2554). *กลุ่มพื้นฟูอิสลาม ญามาอะฮ์ตะวะฮ์ดัลบลิสม์*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://khozki-shahaan.blogspot.com/2001/02/moghul.html>
- อานาจ มะหะหมัด. (2551). *การเชิญชวนผู้คนสู่หลักอิสลาม*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.yalannanbaru.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539242360&Ntype=21>

อิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความพึงพอใจและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ในกลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

THE INFLUENCE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON CALL CENTER AGENTS' PSYCHOLOGICAL WELL-BEING AND JOB PERFORMANCE IN THE INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY BUSINESS GROUP

ศยามล เอกะกุลนันต์*

Sayamon Akakulanant

ถวัลย์ เนียมทรัพย์**

Thawan Nieamsup

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, วท.ด. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* Assistant Professor and Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Email: fsocsm@ku.ac.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ป.ด. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** Assistant Professor and Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Email: fsocwn@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความพึงพอใจและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 425 คน วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยโปรแกรม SPSS for Windows และวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ด้วยโปรแกรม LISREL ผลการวิจัยพบว่า (1) แบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความพึงพอใจและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหลังจากการปรับมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสถิติ $\chi^2 = 73.51$ p-value = .95 GFI = .98 AGFI = .96 SRMR = .025 RMSEA = 0.00 และมีค่า CN = 757.19 โดยความฉลาดทางอารมณ์และความพึงพอใจสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานได้ 45% (2) ความฉลาดทางอารมณ์และความพึงพอใจมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงาน และ (3) ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจ

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ ความพึงพอใจ การปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์

Abstract

The purpose of this study was to examine the goodness of fit between the developed causal model emotional intelligence affecting call center agents' psychological well-being and job performance in the information and communication business group and empirical data. Data were collected from 425 call center agents of the information and communication technology business group by questionnaires. SPSS for windows was used for rudimentary data analysis. LISREL was used for analyzing the goodness of fit of model. The results revealed that: (1) the proposed model of emotional intelligence affecting call center agents' psychological well-being and job performance in the information and communication business group was modified to fit the data and chi-square value and goodness of fit indices of model was acceptable: $\chi^2 = 73.51$, p-value = .95, GFI = .98 AGFI = .96, SRMR = .025, RMSEA = 0.00, and CN = 757. Emotional intelligence and psychological well-being accounted for 45 percent of variance in job performance, (2) emotional intelligence and psychological well-being had direct effect on job performance, and (3) emotional intelligence had indirect effect on job performance through psychological well-being.

Keywords: Emotional Intelligence, Psychological Well-being, Job Performance, Call Center Agent

บทนำ

มนุษย์เกือบแทบทุกคนที่ต้องการความผาสุก (Dupuy, 1977 cited in McDowell & Newell, 1996) เพราะความผาสุกนั้นก่อให้เกิดผลดีตามมาหลายประการ ความผาสุกทำให้เรามีสุขภาพกายที่ดี มีความรู้สึกเชิงบวกต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง (Brown, 1992) ทำให้มีความคิดที่ยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่างๆ สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Huppert, 2009) ทำให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีขวัญและกำลังใจที่ดี แม้จะพบอุปสรรค มีแรงจูงใจและตั้งใจที่จะผลิตผลงานออกมาให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีพฤติกรรมการทำงานอื่นๆ ที่สนับสนุนต่อเป้าหมายขององค์การ (Robertson and Cooper, 2011) จากการศึกษาของ Harter, Schmidt & Hayes (2002 cited in Robertson & Tinline, 2008: 43) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความผาสุกในองค์การธุรกิจกว่า 36 บริษัท พบว่า ความผาสุกมีความสัมพันธ์กับการทำงานขององค์การในทำนองเดียวกันงานวิจัยของ Wright and Cropanzano (2000) พบเช่นกันว่า ความผาสุกสามารถทำนายการปฏิบัติงานของบุคลากร ความพึงพอใจของลูกค้า ผลผลิต ผลกำไร (Profitability) อัตราการลาออก การขาดงาน และการเจ็บป่วยของพนักงาน รวมถึงผลลัพธ์ทางธุรกิจอื่นๆ ขององค์การ

นอกจากความผาสุกแล้ว อีกปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการทำงานของบุคคล คือ ความฉลาดทางอารมณ์ การส่งเสริมให้บุคลากรขององค์การมีความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนไปในทิศทางที่ดีขึ้น (Cherniss & Goldman, 2001) และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การสื่อสารภายในองค์การดำเนินเป็นไปอย่างราบรื่นทำให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (Ganji, 2011 cited in Shahhosseini, Silong, Ismail & Uli, 2012) ทั้งนี้ เนื่องจากคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์นั้นจะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในอารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ของตนให้แสดงออกต่อผู้อื่นในทิศทางที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ดังนั้นเมื่อต้องทำงานกับบุคคลอื่น ย่อมที่จะสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีทั้งกับบุคคลในทีมงาน ในครอบครัว และในสังคม งานวิจัยที่ยืนยันว่าความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เช่น งานวิจัยของ Shamsuddin & Rahman (2013) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และผลการปฏิบัติงานของตัวแทนเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ในกัวลาลัมเปอร์ ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์และผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า หน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการสรรหาบุคคลเข้าทำงานในองค์การหลายแห่งได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานในงานด้านการบริการ เช่น งานให้บริการลูกค้าทางโทรศัพท์ที่มีการระบุเกณฑ์การพิจารณาตัดสินบุคคลที่เหมาะสมกับงานในตำแหน่งงานนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนี้ควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง (สถาบันพัฒนาทักษะการบริการลูกค้าทางโทรศัพท์, 2560)

ความฉลาดทางอารมณ์นอกจากจะส่งต่อการปฏิบัติงานของบุคคลโดยตรงแล้วยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความผาสุกได้เช่นกัน จากการศึกษาของ Raina & Bakhshi (2013) ได้ตรวจสอบว่าความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความผาสุกของอาจารย์มหาวิทยาลัย แพทย์และผู้บริหารที่ทำงานในโรงพยาบาลและหน่วยงานของรัฐบาลในประเทศอินเดียได้หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความผาสุกของอาจารย์มหาวิทยาลัย แพทย์และผู้บริหารที่ทำงานในโรงพยาบาลและหน่วยงานของรัฐบาลในประเทศอินเดียได้

จากการทบทวนวรรณกรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยเห็นถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ความผาสุก และการปฏิบัติงาน จึงสนใจที่จะศึกษาว่าความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลหรือไม่ อย่างไรต่อความผาสุกและการปฏิบัติงาน โดยสนใจที่จะศึกษากับเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ (call center agent) ในกลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นองค์การธุรกิจ องค์การการศึกษา และโรงงานอุตสาหกรรม องค์การต่างๆ เหล่านี้ จะดำเนินการไปถึงเป้าหมายได้นั้นล้วนต้องมีการระดมการจัดการข้อมูลสารสนเทศที่ดีผ่านระบบคอมพิวเตอร์ นับตั้งแต่การผลิต การจัดเก็บ การประมวลผล การเรียกใช้ และแลกเปลี่ยน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกทั้งงานในตำแหน่ง

เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์นั้น เป็นงานที่มีบทบาทสำคัญต่อภาพลักษณ์ขององค์กรเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าหรือรับบริการในเรื่องต่างๆ เป็นต้นแรก หากให้บริการแล้วสร้างความพึงพอใจและความประทับใจย่อมนำมาซึ่งชื่อเสียง ความไว้วางใจ การตัดสินใจใช้ซื้อ และความภักดีของลูกค้า สร้างการเติบโตก้าวหน้าขององค์กรธุรกิจต่อไป นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงสภาพการทำงานพบว่ามีความเสี่ยงต่อภาวะเครียดและเกิดปัญหาด้านสุขภาพตามมา เพราะต้องทำงานอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์โดยใส่อุปกรณ์หูฟังเกือบตลอดเวลาที่รับและพูดคุยโทรศัพท์เป็นระยะเวลายาวนานและต่อเนื่องในการหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการเพื่อตอบคำถามผู้ที่มาขอรับบริการซึ่งมีจำนวนมาก ดังนั้นโอกาสที่จะได้พักและเคลื่อนไหวร่างกายจึงมีไม่มากนัก และยังต้องทำงานในช่วงกะกลางคืน ทำให้ร่างกายพักผ่อนไม่เป็นเวลาและไม่เต็มที่ การทำงานท่ามกลางสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์และต่อองค์กรในอนาคตอย่างแน่นอน

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยจะเกิดประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้นในการพัฒนาส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์มีผลการปฏิบัติงานที่ดีและมีความสุข นำองค์การให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความผูกพันและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยคือ เพื่อศึกษาขนาดและเส้นทางอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความผูกพันและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ บริษัทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงาน (job performance) หมายถึง พฤติกรรมต่างๆ ของพนักงานที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน เป็นพฤติกรรมที่สนับสนุนให้องค์การบรรลุเป้าหมาย (Cambell, 1990 อ้างใน Jex & Britt, 2008) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประเมินการปฏิบัติงาน 9 ด้าน ของงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ (call center agent) ตามแนวคิดของ Butler (2004) ได้แก่ 1) ความอดทน (patience) 2) การสร้างความมั่นใจ (assertiveness) 3) ความละเอียดถี่ถ้วน (thoroughness) 4) ความกระตือรือร้น (enthusiasm) 5) ความรับผิดชอบ (responsibility) 6) ความรู้ด้านเทคนิค (technical knowledge) 7) ความเข้าอกเข้าใจ (empathy) 8) การติดต่อสื่อสาร (communication) และ 9) การทำงานภายใต้แรงกดดัน (ability to work well under pressure)

ความผูกพัน

ความผูกพัน (psychological well-being) หมายถึง การมองชีวิตและตัวตนของบุคคลในเชิงบวก เห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (Lent, 2004) เป็นความรู้สึกที่ตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (Dupuy, 1977 cited in McDowell & Newell, 1996) โดยบุคคลที่มีความผูกพันพวามีลักษณะที่สำคัญ 6 ด้าน (Ryff, 1989 cited in Ryff & Singer, 2008) ได้แก่ 1) ยอมรับตนเอง (self-acceptance) 2) มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (positive relations with others) 3) มีความเติบโตก้าวหน้า (personal growth) 4) มีจุดหมายในชีวิต (purpose in life) 5) สามารถจัดการสิ่งแวดล้อม (environmental mastery) และ 6) มีอิสระแห่งตน (autonomy)

ความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence) เป็นความสามารถในการให้เหตุผลทางอารมณ์ เพื่อเสริมสร้างความคิด เข้าใจอารมณ์และกระบวนการของอารมณ์ คิดใคร่ครวญและควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดี เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทางอารมณ์และทางปัญญา (Mayer, Salovey, & Caruso, 2004) ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้อารมณ์ในทางบวกและในแนวทางที่เสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Kravitz & Schubert, 2010, p. 9) รู้จักปรับเปลี่ยนตนไปในทิศทางที่ดีขึ้น เปลี่ยนจากความไม่ไว้วางใจในตนไปสู่ความไว้วางใจในตน จากความสงสัยในตนเปลี่ยนไปสู่ความมีพลังอำนาจในตน จากความไม่สมบูรณ์ไปสู่ความสมบูรณ์ จากความโดดเดี่ยวแยกตัวปรับไปสู่การทำงานร่วมกันได้ และจากความสิ้นหวังไปสู่ความหวัง (Jitendra, 2003 cited in Singh, 2006) Singh (2004) ได้สรุปแนวคิดของ Goleman (1995, 1998) ซึ่งแบ่งความฉลาดทางอารมณ์เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักในตนเอง (self-awareness) 2) การควบคุมตนเอง (self-regulation) 3) แรงจูงใจในตนเอง (self-motivation) 4) การเอาใจใส่ (empathy) และ 5) ทักษะทางสังคม (social skills)

ความฉลาดทางอารมณ์กับการปฏิบัติงาน

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนช่วยในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคคล (Cherniss and Goldman, 2001) และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ ทำให้การสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น งานบรรลุตามเป้าหมาย (Ganji, 2011 cited in Shahhosseini, et al, 2012) ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งมีการยืนยันว่ามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน เช่น งานวิจัยของ Shamsuddin & Rahman (2013) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และผลการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ (Call Center) ในกัวลาลัมเปอร์ ผลพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และผลการปฏิบัติงานมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Nel & Villiers (2004) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ บริษัทประกันชีวิต พบผลสอดคล้องกันว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน ในทำนองเดียวกัน งานวิจัย Vratskikh, Masa'deh, Al-Lozi & Maqableh. (2016) ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อการปฏิบัติงานและความพึงพอใจในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานจากมหาวิทยาลัยจอร์แดน ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานและยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานโดยผ่านความพึงพอใจในงาน

ความผูกพันกับการปฏิบัติงาน

ความผูกพันเป็นสิ่งที่สำคัญต่อบุคคล เนื่องจากเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ (Diener & Suh, 1998 cited in Wright & Cropanzano, 2000) มีหลักฐานที่ศึกษาในองค์กรพบว่า ความผูกพันมีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของพนักงาน เช่น Wright, Bonett & Sweeney (1993) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความผูกพันกับการทำงานของหัวหน้างานพบว่าความผูกพันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำงานของหัวหน้างาน ในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของ Wright & Cropanzano (2000) ศึกษาความผูกพันและความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริการ พบว่า ความผูกพันสามารถทำนายการทำงานได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันใน 3 ทศวรรษพบผลเช่นเดียวกันว่า ความผูกพันมีความสัมพันธ์กับการทำงาน (Diener et al, 1999; Judge & Locke, 1993)

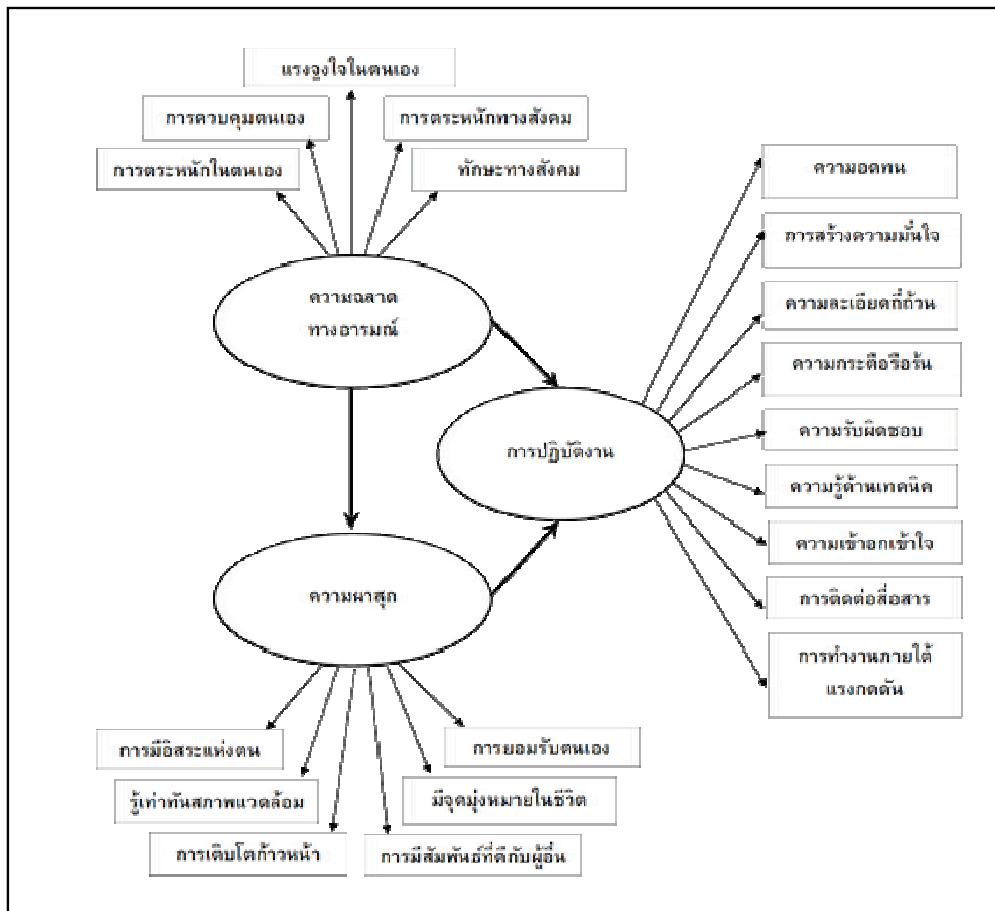
ความฉลาดทางอารมณ์กับความผูกพัน

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถรับมือกับความเครียดและความยุ่งยากในชีวิตประจำวัน ได้อย่างง่ายดาย (Zeidner, Matthews, & Roberts, 2012) ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวบ่งชี้การปรับตัวทางด้านจิตใจและเป็นกุญแจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความผูกพัน (Mayer & Salovey, 1995) โดย Dar, Alam, & Lone (2011) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพัน กลุ่มตัวอย่างคือ ตำรวจชายในรัฐซัมมูและกัศมีร์ ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของประเทศอินเดีย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันทางจิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง นอกจากนี้ งานของ Raina and Bakhshi

(2013) เช่นกัน ศึกษาว่าความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความพึงพอใจภายในของอาจารย์มหาวิทยาลัยแพทย์และผู้บริหารจากโรงพยาบาลและหน่วยงานของรัฐบาลในประเทศอินเดีย ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความพึงพอใจภายในได้เช่นกัน นอกจากนี้จากการศึกษาบุคลากรของสถาบันบริหาร 54 แห่งที่พาริดาบัต ประเทศอินเดีย พบผลที่สอดคล้องกันคือ ความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยที่ทำนายความพึงพอใจของบุคลากร (Ahuja, 2014)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความพึงพอใจและการปฏิบัติงานตามสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานหลักของการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความพึงพอใจและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีสมมติฐานย่อยตามเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สมมติฐานที่ 2 ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สมมติฐานที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผ่านความผูกพัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (correlation research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ ในกลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณตามความเหมาะสมของการวิเคราะห์แบบลิสรอส ใช้กฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปร 20 ต่อ 1 (Weiss, 1972 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรวัดได้ที่ใช้ในการวิจัยรวมจำนวน 21 ตัวแปร ใช้อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรที่ 20 ต่อ 1 จึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามข้อกำหนดขั้นต่ำได้ 420 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เริ่มต้นด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) บริษัทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์จำนวนตั้งแต่ 150 คนขึ้นไป 4 แห่ง จากนั้นสุ่มเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์จากบริษัทแต่ละแห่ง โดยกำหนดโควตาแห่งละ 130 คน และสุ่มเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์จากแต่ละบริษัทด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ในแต่ละบริษัทและแจกแบบสอบถามให้กับตัวอย่างจำนวน 520 คน ได้ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครบสมบูรณ์ทั้งสิ้น 425 คน คิดเป็นร้อยละ 82 ของแบบสอบถามที่แจกไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบวัดการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินการปฏิบัติงาน 9 ด้าน คือ ความอดทน การสร้างความมั่นใจ ความละเอียดถี่ถ้วน ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบ ความรู้ด้านเทคนิค ความเข้าใจ การติดต่อสื่อสาร และการทำงานภายใต้แรงกดดัน จำนวน 47 ข้อ คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากนิยามปฏิบัติการซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ (Call Center Agent) ของ Butler (2004) ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เป็นตัวฉันทน้อยที่สุด ไปจนถึง เป็นตัวฉันทมากที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .972 2) แบบวัดความผูกพัน เป็นการประเมินความผูกพัน 6 ด้าน คือ การยอมรับตนเอง การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความมีอิสระแห่งตน การรู้เท่าทันสภาพแวดล้อม การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต และการเติบโตก้าวหน้า จำนวน 39 ข้อ ซึ่งคณะผู้วิจัยนำแบบวัดความผูกพันของ Springer and Hauser (2006) ที่ได้สร้างจากแนวคิดของ Ryff (1989) มาปรับใช้ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ จริยน้อยที่สุด ไปจนถึง จริยมากที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .870 และ 3) แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน คือ การตระหนักในตนเอง การควบคุมตนเอง แรงจูงใจในตนเอง การตระหนักทางสังคม และทักษะทางสังคม จำนวน 52 ข้อ คณะผู้วิจัยแปลมาจาก Singh (2004) ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ เป็นตัวฉันทน้อยที่สุด ไปจนถึง เป็นตัวฉันทมากที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .939 นอกจากนี้แบบวัดที่สร้างขึ้นและที่นำมาปรับใช้ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิเคราะห์พบว่า องค์ประกอบของตัวแปรสามารถรวมกันเป็นตัวแปรได้ในทุกตัวแปร

3. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows และโปรแกรม LISREL สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 425 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.8 เป็นพนักงานหญิง มีอายุเฉลี่ย 30.78 ปี โดยมีอายุอยู่ระหว่าง 31 – 35 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาอายุอยู่ระหว่าง 26 - 30 ปี น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี ระหว่าง 36 - 40 ปี และ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.6, 18.1, 13.2 และ 3.8 ตามลำดับ เกือบทั้งหมดเรียนจบปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 97.2 จบปริญญาโทและจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.6 และ 1.2 ตามลำดับ ยังโสด คิดเป็นร้อยละ 69.1 สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 30.9 และส่วนใหญ่ยังไม่มียุติบัตร คิดเป็นร้อยละ 76.4 มีรายได้ร้อยละ 67.3 อยู่ในช่วง 15,000 - 24,999 บาท/เดือน มากที่สุด รองลงมาไม่มีรายได้อยู่ระหว่าง 25,000 บาทขึ้นไป และต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27 และ 5.7 ตามลำดับ มีอายุงานเฉลี่ย 6.17 ปี และอายุงานมากที่สุดอยู่ระหว่าง 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมา อายุงานอยู่ระหว่าง 7-9 ปี ระหว่าง 4-6 ปี ระหว่าง 10-12 ปี น้อยกว่า 1 ปี 16 ปีขึ้นไป และระหว่าง 13-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5, 18.4, 18.1, 10.1, 8.0 และ 2.1

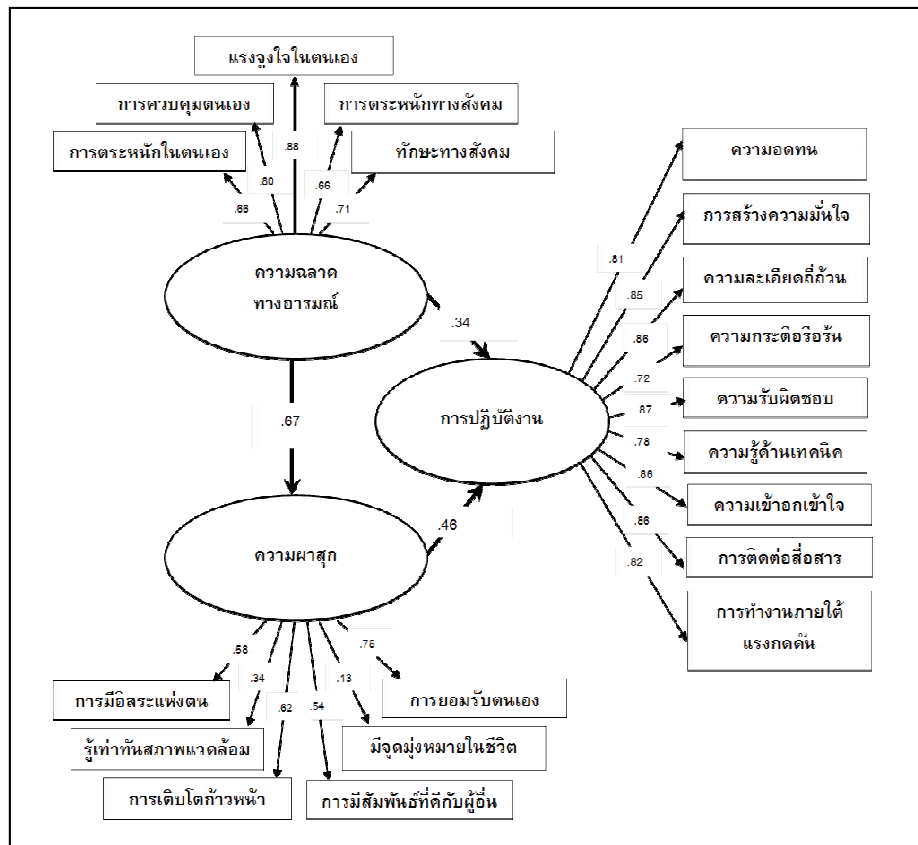
ผลจากการตรวจสอบแบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความผูกพันและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพบว่าแบบจำลองความสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งหมายความว่า แบบจำลองความสัมพันธ์ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นยังไม่สามารถนำมาอธิบายการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ได้อย่างเหมาะสม คณะผู้วิจัยจึงได้ปรับแบบจำลองความสัมพันธ์ใหม่โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนระหว่างตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผลโดยพิจารณาจากค่าดัชนีการปรับ (modification Indices) ตามคำแนะนำของโปรแกรมและความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีมาเป็นเกณฑ์ในการปรับ หลังจากการปรับแบบจำลองความสัมพันธ์แล้ว พบว่า แบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความผูกพันและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ปรับแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสถิติ ที่ $\chi^2 = 73.51$ p-value = .95 GFI = .98 AGFI = .96 SRMR = .025 RMSEA = 0.00 และมีค่า CN = 757.19 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้โดยแสดงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รวมถึงค่าอิทธิพลมาตรฐานดังตารางที่ 1 และภาพที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานแสดงอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรสาเหตุกับตัวแปรผล

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล		
	อิทธิพล	ความผูกพัน	การปฏิบัติงาน
ความฉลาดทางอารมณ์	ทางตรง	.67*	.34*
	ทางอ้อม	-	.31*
	รวม	.67*	.65*
ความผูกพัน	ทางตรง	-	.46*
	ทางอ้อม	-	-
	รวม	-	.46*
	R ²	.53	.45

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจ และการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .67 และ .34 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .31 และ 2) ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .46 และเมื่อพิจารณาค่า R² อธิบายได้ว่าร้อยละ 53 ของความแปรปรวนของความพึงพอใจสามารถอธิบายได้ด้วยฉลาดทางอารมณ์ และร้อยละ 45 ของความแปรปรวนของการปฏิบัติงานสามารถอธิบายได้ด้วยฉลาดทางอารมณ์และความพึงพอใจ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐานย่อยทั้ง 3 ข้อ

ภาพที่ 2 แบบจำลองความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความพึงพอใจและการปฏิบัติงานที่ปรับแล้ว

อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานย่อย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 1 นั้นหมายความว่า หากเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์เป็นบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงมากเท่าใดย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคคลนั้นได้ผลดีมากขึ้นไปด้วย ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าเนื่องจากบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นคนที่มีความเข้าใจในอารมณ์และ

ความรู้สึกของตนเองเป็นอย่างดี รู้ในจุดเด่นจุดด้อยของตน มองอุปสรรคในทางบวกมีสติและใช้สติในการจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนในการแสดงออกต่อผู้อื่น อีกทั้งยังมีความใส่ใจและเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับคนรอบข้างได้ดี จูงใจและให้กำลังใจตนเองได้ ทั้งนี้ลักษณะต่างๆ ดังที่กล่าวมานี้ เป็นสิ่งที่ผลักดันให้บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่ในงานด้วยความกระตือรือร้น ใส่ใจ รับผิดชอบต่อหน้าที่ สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหากพบสถานการณ์ที่มีความกดดันจะสามารถอดทนและฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ได้ในที่สุด ดังที่ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2551) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น มีความอดทนเข้าใจต่อกัน เกื้อหนุนให้มีการใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ และเมื่อนำไปประกอบกับภูมิปัญญาก็จะก่อให้เกิดการตัดสินใจที่เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีผลช่วยปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของบุคคล (Cherniss & Goldman, 2001) ช่วยให้ผู้บุคคลมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Ganji, 2011 cited in Shahhosseini, et al, 2012) โดยความคิดดังที่กล่าวมานั้นมีงานวิจัยที่สนับสนุน เช่น งานวิจัยของ Nel & Villiers (2004) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลการปฏิบัติงานของพนักงานดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ บริษัทประกันชีวิต ผลสอดคล้องกัน คือ ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังพบว่าหลายหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการสรรหาบุคคลเข้าทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ให้บริการลูกค้าทางโทรศัพท์โดยตรง จะให้ความสำคัญกับการสรรหาและการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาทำงานในตำแหน่งนี้เป็นอย่างมาก โดยเสนอเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินบุคคลที่เหมาะสมกับงานในตำแหน่งผู้ให้บริการลูกค้าทางโทรศัพท์ควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงเป็นสำคัญ (สถาบันพัฒนาทักษะการบริการลูกค้าทางโทรศัพท์, 2560) จากแบบจำลองยังพบอีกว่า แรงจูงใจในตนเองเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ซึ่งหมายความว่าความฉลาดทางอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าโทรศัพท์นั้นขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในตนเองเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะงานในตำแหน่งงานนี้ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างกดดันจากการให้บริการลูกค้าที่มีความหลากหลายต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลานานๆ และยังต้องทำงานเป็นกะ ซึ่งภาวะเช่นนี้เสี่ยงต่อปัญหาด้านสุขภาพ ดังนั้น ความตั้งใจ มุ่งมั่น และอดทน เพื่อความสำเร็จจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ที่มีความฉลาดทางอารมณ์

สมมติฐานที่ 2 ความฉลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางตรงต่อการปฏิบัติงานและมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด ดังนั้น จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ซึ่งอธิบายได้ว่า หากเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์เป็นบุคคลที่มีความฉลาดในตนเองสูงแล้ว บุคคลนั้นย่อมจะปฏิบัติงานได้ดีตามไปด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีความฉลาดมีลักษณะสำคัญที่ทำให้ปฏิบัติงานได้ผลดีหลายประการ เช่น เป็นคนที่เปิดรับประสบการณ์ สามารถแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ได้ มีความเป็นอิสระแต่สามารถกำกับและควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ สามารถเรียนรู้และเลือกที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้ตนเองมีสุขภาพจิตที่ดี มีความรักและเป็นมิตรต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความไว้วางใจผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะบรรลุในเป้าหมายของตน รับผิดชอบและยอมรับในจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองในหลายแง่มุม และมีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่องานที่ทำนั้นเป็นงานให้บริการที่ต้องทำติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน งานที่ต้องใช้ความใส่ใจและความละเอียดถี่ถ้วนสูง ก็จะสามารถนำพาตนและติดตามให้ภาระหน้าที่และวัตถุประสงค์ของงานสำเร็จผลได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เป็นไปตามที่ Diener & Suh (1998 cited in Wright & Cropanzano, 2000) กล่าวว่า การเป็นบุคคลที่มีความฉลาด ความฉลาดในบุคคลนั้นจะสะท้อนถึงการเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน มีหลักฐานทางทฤษฎีที่สนับสนุนผลการวิจัยนี้และเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดของพนักงานในองค์การที่

พบว่าความพึงพอใจมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงานของพนักงาน เช่น งานวิจัยของ Wright et al. (1993) ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจกับการทำงานของหัวหน้างาน ผลพบว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำงานของหัวหน้างาน ในทำนองเดียวกันงานวิจัยของ Wright & Cropanzano (2000) ที่ศึกษาความพึงพอใจและความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริการ พบผลเช่นเดียวกันว่า ความพึงพอใจสามารถทำนายการทำงานได้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจอัตรวิสัย ใน 3 ทศวรรษพบผลสอดคล้องกันว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับการทำงาน (Diener et al, 1999; Judge & Locke, 1993) และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของความพึงพอใจจากแบบจำลอง พบว่า การยอมรับตนเองเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด ส่วนการมีจุดหมายในชีวิตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญน้อยสุด นั่นหมายถึง ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ขึ้นอยู่กับหน้าที่เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ที่มีการยอมรับในตนเอง (รู้ในจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง มีทัศนคติทางบวกต่อตนเอง) เป็นสำคัญ ส่วนการมีจุดหมายในชีวิตเป็นสิ่งที่บ่งชี้ความพึงพอใจได้น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานที่รับผิดชอบในตำแหน่งงานนี้ ต้องพบกับอุปสรรคและปัญหาต่างๆ มากมายในแต่ละวัน อันเนื่องมาจากลูกค้าที่มาขอรับบริการมีจำนวนมาก แต่ละคนมีความต้องการและอารมณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ความพึงพอใจ (ความภาคภูมิใจในการกระทำของตนเอง การมีความเป็นตัวของตัวเอง) ของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ จึงน่าจะได้มาจากการที่พวกเขายอมรับในสิ่งที่ตนมีอยู่และเผชิญอยู่มากกว่าที่จะใส่ใจและคำนึงถึงเป้าหมายของชีวิต ณ ช่วงเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งงานนี้

สมมติฐานที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจ

จากผลการวิจัย นอกจากจะพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแล้ว ยังพบว่าความฉลาดทางอารมณ์นั้นส่งผลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานโดยผ่านความพึงพอใจ จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 3 นั้นหมายความว่า หากเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์เป็นบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์แล้วจะส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นคนที่มีความพึงพอใจในตนเองสูงขึ้น และยังส่งผลต่อเนื่องไปยังการปฏิบัติงานของบุคคลทำให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย หรือกล่าวอีกนัยคือความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจนั่นเอง ทั้งนี้ในส่วนของความพึงพอใจที่ส่งผลทางตรงต่อการปฏิบัติงานนั้นได้อธิบายไว้ในการอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ก่อนหน้านี้แล้ว ส่วนของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจก่อนที่จะส่งผลต่อไปยังการปฏิบัติงานที่ดีนั้น อธิบายได้ว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่รู้ เข้าใจ และประเมินอารมณ์ของตนเองอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา สามารถควบคุมตนเอง และปรับตนเองได้ดี มีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ และยังเข้าใจผู้อื่น สามารถพัฒนาผู้อื่น สามารถจัดการกับความขัดแย้ง สร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลในทีมได้ ซึ่งบุคคลมีลักษณะตามที่กล่าวมานี้มักจะมีพฤติกรรมที่ตรงกับลักษณะของคนที่มีความพึงพอใจในตนเอง คือตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองอย่างมีอิสระ สามารถกำกับพฤติกรรมของตนเองได้ เลือกหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ตนเองมีสุขภาพจิตที่ดี รับรู้ตนเองอย่างชัดเจนในเรื่องการพัฒนาศักยภาพตนเอง เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ และสามารถแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ได้ดี มีความรักและเป็นมิตรต่อผู้อื่น มีความไว้วางใจผู้อื่น และมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายของตน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายของ Zeidner, Matthews, & Roberts (2012) ที่เสนอว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่สามารถรับมือกับความเครียดและความยุ่งยากในชีวิตประจำวันได้ง่าย ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นตัวบ่งชี้การปรับตัวทางด้านจิตใจและเป็นกุญแจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจโดยตรง (Mayer & Salovey, 1995) นอกจากนี้ผลงานวิจัยที่ยืนยันว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ เช่น งานวิจัยของ Carmeli, Yitzhak-Halevy, & Weisberg (2007) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานในองค์กร 5 แห่ง พบผลในทำนองเดียวกันคือ ความฉลาดทางอารมณ์กับความพึงพอใจทางมีความสัมพันธ์กันในทางบวก นอกจากนี้ผลจากการวิจัย ของ Raina & Bakhshi (2013) ซึ่งศึกษาว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความ

ผาสู่ภายในของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย แพทย์และผู้บริหารจากโรงพยาบาลและหน่วยงานของรัฐบาลในประเทศอินเดีย ผลการศึกษาให้ผลสอดคล้องกัน คือ ความฉลาดทางอารมณ์สามารถทำนายความผาสู่ภายในได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ กลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้รับอิทธิพลทางตรงจากความฉลาดทางอารมณ์และความผาสู่ภายใน และยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความฉลาดทางอารมณ์ผ่านความผาสู่ภายใน ดังนั้น หากต้องการให้เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์มีผลการปฏิบัติงานที่ดี สามารถทำได้โดย

การพัฒนาการปฏิบัติงาน

องค์การควรส่งเสริมให้มีการโครงการฝึกอบรมและกิจกรรมที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์พัฒนาทักษะความสามารถด้านการปฏิบัติงาน โดยเน้นที่ความทักษะความสามารถ 9 ด้าน ตามองค์ประกอบของการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบ การติดต่อสื่อสาร ความเข้าใจ การสร้างความมั่นใจ ความละเอียดถี่ถ้วน การทำงานภายใต้แรงกดดัน ความอดทน ความรู้ด้านเทคนิค และความกระตือรือร้น

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

1. องค์การควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการฝึกอบรมที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถด้านการปฏิบัติงาน โดยการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เน้นที่ความสามารถ 5 ด้าน ตามองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ เช่น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ได้มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่หรือสร้างผลงานร่วมกันเป็นทีม การเสริมสร้างให้เข้าใจและรับรู้ตนเองอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงจากการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกสมาธิ ฝึกสติ การให้อยู่กับตนเอง ได้ทบทวนตนเอง และรับรู้ตนเองอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นต้น

2. องค์การควรกำหนดนโยบายด้านการสรรหาคัดเลือกบุคลากรที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์ โดยนำความฉลาดทางอารมณ์มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกที่สำคัญร่วมกับการพิจารณาความสามารถด้านอื่นๆ ด้วย เนื่องจากลักษณะของงานในตำแหน่งนี้เป็นงานที่ต้องให้บริการลูกค้าที่มีความหลากหลาย ลูกค้าแต่ละคนล้วนมีความต้องการ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประกอบกับการที่ต้องทำงานอยู่กับหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นระยะเวลานานๆ ต่อเนื่องกัน และมีเวลาพักจำกัด การควบคุมอารมณ์ของตนได้และการปรับตัวที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

การพัฒนาความผาสู่ภายใน

1. องค์การควรส่งเสริมสร้างคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่มีความผาสู่ภายใน 6 ด้าน เช่น จัดให้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกทักษะเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการกับชีวิต การเผชิญและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น แนวทางที่จะทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีความผาสู่ภายในได้ เป็นต้น

2. องค์การควรจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างเสริมความสุขทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เช่น การจัดสภาพแวดล้อมในที่ทำงานให้น่าอยู่ รมรื่น สะอาด ปลอดภัย มีสถานที่พักผ่อนและอุปกรณ์เครื่องมือออกกำลังกาย เล่นกีฬา เป็นต้น และกำหนดนโยบายดูแลด้านสวัสดิการต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องและเป็นการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์เป็นบุคคลที่มีความผาสู่ภายใน เช่น เวลาการทำงานที่ยืดหยุ่น รายได้ที่ยึดธรรม เป็นต้น

3. เจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์เองควรที่จะฝึกปรับตนปรับใจ และปรับพฤติกรรมเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคที่ก่อให้เกิดความเครียด เช่น การฝึกสมาธิ การควบคุมตนเอง การพักผ่อน และการออกกำลังกาย อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. นำปัจจัยอื่นมาเข้ามาร่วมวิเคราะห์ด้วย เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต สมดุลระหว่างงานและชีวิต ความสามารถทางความคิด ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ปัจจัยเกี่ยวกับงาน (ลักษณะงาน บรรยากาศในการทำงาน ลักษณะทางกายภาพของสถานที่ทำงาน) และปัจจัยเกี่ยวกับองค์กร (วัฒนธรรม องค์กร การบังคับบัญชา การสนับสนุนจากองค์กร ภาวะผู้นำ การฝึกอบรมและการจูงใจ)
2. อาจศึกษาเปรียบเทียบกลุ่ม (comparing group) เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของแบบจำลอง โดยเลือกปัจจัยส่วนบุคคลมาเป็นตัวแปรปรับ (moderator) เช่น อายุ ประสบการณ์การทำงาน บุคลิกภาพ ลักษณะทางร่างกาย และสุขภาพ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นอย่างสูงที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2551). *เชาวน์อารมณ์ (EQ): ดัชนีเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาทักษะการบริการลูกค้าทางโทรศัพท์. (2560). *เกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าทางโทรศัพท์*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2560. www.callcenterthailand.net/home/call-center/tips/846--call-center-agent.html 2560.
- Ahuja, A. (2014). Role of Emotional Intelligence in Psychological Well Being of Faculty Members Zenith. *International Journal of Multidisciplinary Research*, 4(10), 1-7.
- Brown, D. R. (1992). Physical Activity, Ageing, and Psychological Well-Being: An Overview of The Research. *Canadian Journal of Sport Sciences*, 17, 185-193.
- Butler, D. L. (2004). *Bottom-Line Call Center Management Creating a Culture of Accountability and Excellent Customer Service*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Carmeli, A., Yitzhak-Halevy, M., & Weisberg, J. (2007). The Relationship between Emotional Intelligence and Psychological Well-Being. *Journal of Managerial Psychology*, 24(1), 66-78.
- Cherniss, C., & Goldman, D. (2001). *The Emotionally Intelligent Workplace: How to Select for, Measure, and Improve Emotional Intelligence in Individuals, Groups, and Organization*. CA: John Wiley & Sons.
- Dar, O. H., Alam, S., & Lone, Z. A. (2011). Relationship between Emotional Intelligence and Psychological Well-Being of Male Police Personnel. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 37(1), 47-52.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.
- Hupert, F. (2009). Psychological Well-Being: Evidence Regarding Its Causes and Consequences. *Applies Psychology: Health and Well-Being*, 1(2), 137-164.
- Jex, S. M., & Britt, T. W. (2008). *Organizational Psychology* (2nd ed). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Judge, T. A., & Locke, E. A. (1993). Effects of Dysfunctional Thought Processes on Subjective Well-Being and Job Satisfaction. *Journal of Applied Psychology*, 78, 475-490.
- Kravitz, S. M., & Schubert, S. D. (2010). *Emotional Intelligence Works: Think, Be and Work Smarter* (3rd ed). USA: Axzo Press.
- Lent, R. W. (2004). Toward a Unifying Theoretical and Practical Perspective on Well-Being and Psychosocial Adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 51(4), 482-509.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1995). Emotional Intelligence and the Construction and Regulation of Feelings. *Applied & Preventive Psychology*, 4, 197-208.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Emotional Intelligence: Theory, Findings, and Implications. *Psychological Inquiry*, 15(3), 197-215.
- McDowell, I., & Newell, C. (1996). *Measuring Health: A Guide to Rating Scales and Questionnaires*. New York: Oxford University Press.
- Nel, H., & Villiers, W. S. D. (2004). The Relationship between Emotional Intelligence and Job Performance in a Call Centre Environment. *Journal of Industrial Psychology*, 30(3), 75-81.

- Raina M., & Bakhshi A. (2013). Emotional Intelligence Predicts Eudemonic Well-Being. *IOSR Journal of Humanity Social Science*, 11(3), 42–47.
- Robertson, I., & Cooper, C. (2011). *Well-Being: Productivity and Happiness at Work*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Robertson, I., & Tinline, G. (2008). Understanding and Improving Psychological Well-Being for Individual and Organizational Effectiveness. In Kinder, A., and Hughes. R., and Cooper. C. L. (eds.). *Employee Well-Being Support A Workplace Resource*. England: John Wiley & Sons, 39-50.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069–1081.
- Ryff, C. D. & Singer, B. H. (2008). Know Thyself and Become What You Are: An Eudemonics approach to Psychological Well-Being. *Journal of Happiness Studies*, 9, 13-39.
- Shahhosseini, M., Silong, A. D., Ismail, I. A., & Uli, J. N. (2012). The Role of Emotional Intelligence on Job Performance. *International Journal of Business and Social Science*, 3(21), 241-246.
- Shamsuddin, N., & Rahman, R. A. (2013). The relationship between emotional intelligence and job performance of call center agents. *Procedia-social and behavioral sciences*, 129, 75-81.
- Singh, D. (2006). *Emotional Intelligence at Work: A Professional Guide* (3rd ed). New Delhi: Response Books.
- Singh, S. (2004). Development of a Measure of Emotional Intelligence. *National Academy of Psychology, India*, 49(2-3), 136-141.
- Springer, K. W., & Hauser, R. M. (2006). An Assessment of The Construct Validity of Ryff’s Scales of Psychological Well-Being: Method, Mode, and Measurement Effects. *Social Science Research*, 35, 1080-1102.
- Wright, T. A., & Cropanzano, R. (2000). Psychological Well-Being and Job Satisfaction as Predictors of Job Performance. *Journal of Occupational Health Psychology*, 5, 84-94.
- Wright, T. A., Bonett, D. G., & Sweeney, D. A. (1993). Mental Health and Work Performance: Results of a Longitudinal Field Study. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 66, 277–284.
- Vratskikh, I., Masa’deh, R., Al-Lozi, M., & Maqableh, M. (2016). The Impact of Emotional Intelligence on Job Performance via the Mediating Role of Job Satisfaction. *International Journal of Business and Management*, 11, 69-91.
- Zeidner, M., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2012). The Emotional Intelligence, Health, and Well-Being Nexus: What Have We Learned and What Have We Missed?. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 4(1), 1-30. Retrieved November 15, 2015, from <https://www.helpguide.org/articles/emotional-health/emotional-intelligence-eq.htm>

จาก “กาลีภาพ” สู่ “ไลน์ภาพ” ส่วน (ไม่) ผสมของสังคมไทย

FROM CHAOS TO LINE, A (NOT) BLEND OF THAI SOCIETY

วีรณัฐ โรจนประภา*

Veeranut Rojanaprapa*

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก, รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

*Assistant Professor and Ph.D., Vice - Rector for Research Affair, Phitsanulok University

*Email: r_veeranut@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง จาก “กลีภพ” สู่ “ไลน์ภพ” ส่วน (ไม่) ผสมของสังคมไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในระบบคิดของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันโดยทำคู่ขนานไปกับปรัชญากระบวนการทัศน์ตะวันตก เพื่อวิเคราะห์หาจุดเด่น และจุดด้อยเพื่อนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งปัญญา

ระเบียบวิธีการศึกษาระเบียบวิธีการศึกษา ใช้การศึกษาเอกสาร โดยแยกศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ 1) ในส่วนของสังคมไทยจะทำการศึกษาระบบคิดผ่านตาม 4 ยุค คือ สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์โดยเทียบเคียงกับ 5 ปรัชญากระบวนการทัศน์ ได้แก่ สมัยตีกด้าบรรพ์ สมัยโบราณ สมัยกลาง นวยุค และหลังนวยุคซึ่งจะทำให้เห็นถึงสาเหตุแห่งปัญหาได้ และ 2) ศึกษาหาจุดเด่น และจุดด้อยของระบบคิดในสังคมไทย เพื่อนำมาสร้างขึ้นเป็นแนวทางในการสร้างสังคมไทยให้ไปสู่สังคมแห่งปัญญา

ผลการศึกษาพบว่าจุดแข็งของประเทศไทยคือความเข้มแข็งในศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะปัญหาในระดับสูงสุดคือภวนามยปัญญา ขณะที่จุดอ่อนคือความสับสนของประชาชนที่ถูกเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ถึง 2 กระบวนการทัศน์ในช่วงไม่กี่ปี จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการปกครองให้เลิกแนวคิดที่จะเปลี่ยนประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มาพร้อมค่านิยมบริโภคนิยม ให้มองวิทยาศาสตร์ตามจริงคือเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่ง และนำค่านิยมของจิตนิยมกลับมาใช้อีกครั้ง สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการศึกษาคือ สร้างหลักสูตร และส่งเสริมให้มีการสอนอรรถปริวรรตศาสตร์หรือศาสตร์แห่งการตีความผ่านเรื่องเล่าโดยปราศจากอคติทั้งในการศึกษาในระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในทุกระดับของการศึกษา

คำสำคัญ: กระบวนการทัศน์ กรอบความคิด อรรถปริวรรต

Abstract

This article - From 'Chaos' to 'Line', A (not) Blend of Thai Society: Intent to study the change in thinking mindset of Thailand, from the past to the present. By study along with Western philosophical paradigm, in order to find strength and weakness to develop the appropriate way to create Thai society to be a wisdom society.

Study methodology is document study in 2 steps. First is to study Thai mindset in 4 era: Sukhothai Era, Ayudhaya Era, Thonburi Era and Rattanakosin Era, and compare to 5 western paradigm: Primitive paradigm, Ancient paradigm, Medieval paradigm, Modern paradigm, and Post-modern paradigm. Result is a clearly see the root of problem. Second is to study strength and weakness of Thai mindset in order to create an appropriate way to make Thai society be a wisdom society.

The result found that strength of the country is a strong faith in Bhuddist especially in the ultimate wisdom, enlightenment. The weakness is that people had been changed 2 paradigms in a few year. According to the result, public policy is to abort the idea to industrialize Thailand, as well as to cultivate the concepts of consumerism, have to perceive science as it is, just a tool; and bring back the idealism once again. For education policy is developing and promoting the course of, hermeneutics; which is methodology of interpretation without any presupposition in both formal and informal education in every level.

Keywords: Paradigm, Mindset, Hermeneutics

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าโลกปัจจุบันนี้อยู่ในยุคข่าวสารข้อมูลที่แข่งขันช่วงชิงความได้เปรียบกันด้วยความรู้ ซึ่งแตกต่างจากโลกในอดีตโดยสิ้นเชิง จากเดิมที่มนุษย์ในสมัยหินที่มนุษย์แข่งขันกันด้วยพลังกำลังอำนาจคือกำลังกาย ใครแข็งแรงกว่าก็ได้ตำแหน่งหัวหน้าเผ่า มีสิทธิ์รับของบูชา รับส่วนแบ่งอาหาร หรือแม้แต่เรื่องทางเพศได้มากกว่าสมาชิกในเผ่าคนอื่นมาสู่ยุคเกษตรกรรมที่มนุษย์มีความคิดมากขึ้น การใช้อำนาจเพื่อการขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุดของเผ่าจึงเปลี่ยนจากการใช้กำลังกายมาเป็นการใช้อาวุธ ใครที่สามารถครอบครองอาวุธยุทโธปกรณ์ได้มากกว่าขึ้นเป็นจักรพรรดิ หรือเป็นกษัตริย์ (เจ้าแห่งเกษตร) ต่อมาโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่จากการเกิดขึ้นของเครื่องจักรไอน้ำ ทำให้เข้าสู่สังคมทุนนิยม เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม การแข่งขันกันจึงมิใช่ในเรื่องของพลังกำลัง หรืออาวุธเป็นหลักอีกแล้ว แต่กลับกลายเป็นเรื่องของเงินทุนรวมถึงอัตราดอกเบี้ยที่กลายเป็นอาวุธสำคัญในการใช้ครอบครองอภิไทย์ของประเทศที่ต่อยกว่า

จวบจนโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อีกครั้ง เมื่อเกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาผนวกกับการค้นพบสารกึ่งตัวนำยิ่งยวดหรือซูเปอร์ คอนดักเตอร์ (Super Conductor) ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารกระจายไปได้อย่างรวดเร็วภายในพริบตา โลกจึงแข่งขันกันด้วยความรู้ ซึ่งไหว ชิงพริบกันด้วยข้อมูลเป็นหลัก ความรู้หรือปัญญากลายเป็นอาวุธสำคัญกว่าอาวุธจริงๆ หรือเงินตราดังที่ผ่านมา เพราะความรู้ที่มนุษย์สามารถนำมาแปรเป็นเงินได้ ซึ่งเมื่อมีเงินก็สามารถนำเงินนั้นมาซื้ออาวุธเพื่อความได้เปรียบเชิงกายภาพได้ (วีรณัฐ โจนประชา, 2555) ประเทศไทยถือเป็นส่วนหนึ่งของโลกใบนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะต้องตกอยู่ใต้ลัทธิการแข่งกันทางความรู้ด้วย หมายถึงหากสังคมของเราขาดความรู้ประเทศของเราก็จะไร้ซึ่งรั้วป้องกัน ใครอยากกรูรานผ่านทางการครอบงำทางวัฒนธรรม ผ่านทางการบงการเชิงนโยบายเพื่อกอบโกยเอาทรัพยากรอันมีค่าของประเทศไปก๊วยมทำได้อย่างสะดวก ประเทศไม่อาจดำรงตนให้พึ่งพาตนเองได้ ต้องตกเป็นทาสของชาติมหาอำนาจอื่นๆ ประชาชนไม่อาจใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ ต้องใช้กฎเกณฑ์ที่ต่างชาติบังคับทำให้ใช้อันไม่ต่างจากการลั่นชาติเท่าใดนัก ตัวอย่างที่ชัดก็คือ กรณีกักตมยาเสพติด 2540 ที่ประเทศไทยต้องยอมรับเงื่อนไขทางการคลังทางการเงินของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพื่อให้ได้เงินกู้มาใช้หมุนเวียนขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ให้ชีวิตของคนในประเทศสามารถดำเนินต่อไปได้ ทำให้แม้ประเทศจะมีรัฐบาลของเราเองแต่ก็ต้องดำเนินการตามนโยบายที่ต่างชาติมอบหมายมาเกือบทั้งหมด (จักรชัย โฉมทองดี, 2543) หรืออย่างเช่นในอดีตในยุคเปลี่ยนประเทศจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการกู้เงินเพื่อมาลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนน โรงไฟฟ้า สนามบิน รางรถไฟให้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ อันเป็นการเกิดขึ้นของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเพื่อรองรับการอนุมัติเงินกู้จากธนาคารโลก ที่นั่นทำให้ทุกมิติในสังคมเราต้องเดินตามแผนนั้นไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากเกษตรกรรมในภาคเกษตรไปเป็นผู้ใช้แรงงานเพื่อการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมตามที่ได้วางแผนไว้

จะเห็นได้ว่า การไม่อาจพึ่งตนเองได้นั้นทำให้ขาดความเป็นอิสระ อีกนัยหนึ่งคือเราต้องตกเป็นทาสของประเทศที่มีอำนาจเหนือกว่า และด้วยสังคมปัจจุบันการแข่งขันแข่งขันกันที่ความรู้ แข่งกันที่ปัญญา ฉะนั้น ความมั่งคั่งร่ำรวย ความเป็นไทยของประเทศจึงขึ้นอยู่กับว่า เราสามารถสร้างสังคมแห่งปัญญานี้ให้เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องจึงต้องคำนึงถึงการสร้างสังคมแห่งความรู้ หรือสังคมแห่งปัญญานี้ขึ้นเพื่อทำให้ประเทศของเราจะสามารถดำรงตนอยู่บนเวทีอันเขียวกรากของกระแสโลกาภิวัตน์นี้ได้ ซึ่งจากสภาพปัจจุบันประเทศของเรายังคงห่างจากความเป็นสังคมแห่งปัญญานี้อยู่ไม่น้อย จะเห็นได้จากผู้ที่สังคมยอมรับว่ามีค่าเฉลี่ยทางการศึกษาสูงกว่าคนกลุ่มอื่นๆ ก็ยังมีการพึ่งพิงไสยศาสตร์ หรือสิ่งลึกลับอยู่ ในหลายกรณีผู้ที่มีอำนาจถือครองสิทธิ์ในการจัดการทรัพยากรของบ้านเมืองก็ยังไม่ปรากฏว่าต้องใช้ข้อมูลจากหมอดู จากนักพยากรณ์ในการตัดสินใจดำเนินการต่างๆ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงรากฐานอันอ่อนแอของสังคมที่ยังคงติดพันอยู่กับความเชื่อในยุคสมัยดึกดำบรรพ์คือการพึ่งพาอำนาจพิเศษจากภายนอก จากเทพเจ้าหรือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ชัดเจนคือตัวเลขของตลาดพระเครื่องที่มีมูลค่ามหาศาล ดังที่ “ศูนย์วิจัยกสิกรไทย” ได้ระบุว่า มูลค่าของธุรกิจพระเครื่องขยายตัวต่อเนื่องจากในปี 2546 ที่มีมูลค่าสูง

เกือบ 10,000 ล้านบาท มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นไปมีมูลค่าสูงเกือบ 20,000 ล้านบาทในปี 2548 และได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องแบบทวีคูณในปี 2550 ทำให้ธุรกิจพระเครื่องมีมูลค่าสูงถึง 40,000 ล้านบาท และคาดการณ์ว่าจะทรงตัวในปี 2551 โดยมีมูลค่าประมาณ 40,000 ล้านบาท (สุพร ถาวรพานิช, 2556) แสดงให้เห็นถึงการยังยึดอยู่กับความเชื่อในอำนาจพิเศษของคนไทยอยู่มากภาพสะท้อนที่เห็นนี้จึงก่อให้เกิดความกังวลขึ้นว่าหากสังคมไทยยังคงไม่เดินหน้าเข้าไปสู่ความเป็นสังคมแห่งปัญญา เราอาจถึงขั้นต้องเสียกรุงอีกครั้ง แต่ครั้งนี้มิใช่การเสียกรุงจากการถูกยึดครองด้วยอำนาจของทหาร หรืออาวุธตั้งเช่นสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่เป็นการเสียอธิปไตยจากการถูกความรู้ที่มากกว่าของชนชาติอื่นมาครอบงำ การเสียอธิปไตยในลักษณะนี้จะเป็นการเสียที่น่ากลัว เพราะเป็นความสูญเสียในระดับถึงรากเหง้าเลยทีเดียว นั่นคือการถูกรอบงำทางวัฒนธรรม การถูกบงการด้วยกรอบความคิด การถูกหล่อหลอมด้วยค่านิยมตามที่มีอำนาจต้องการ จะสูญเสียความเป็นไทยและตกเป็นทาสอย่างไถ่ตัวไม่ได้ เพราะเมื่อขาดปัญญาจะรู้ คนจะยอมตกเป็นทาสโดยเต็มใจอย่างไม่รู้ตัวว่าตัวเองเป็นทาส

ความสำคัญ และความน่ากลัวของปัญหานี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิวัฒนาการการเคลื่อนตัวการสร้างองค์ความรู้ของสังคมไทย ที่จะทำการศึกษาดังแต่การเกิดขึ้นของประเทศไทยในสมัยสุโขทัยลงมาสู่กรุงเทพมหานครว่า มีการเคลื่อนตัวในเชิงความรู้มาอย่างไรเพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งความพรัองทางปัญญาของสังคม และนำมาบูรณาการกับวัฒนธรรมของประเทศเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างสังคมแห่งปัญญา ที่เมื่อศึกษาจนเข้าใจทั้งบริบทภายนอก และทุนภายในจนนำมาสร้างสังคมแห่งปัญญานี้ได้สำเร็จแล้ว จะมีเพียงเป็นเกราะป้องกันภัยจากภายนอกที่จ้องแสวงหาประโยชน์จากเราเท่านั้น แต่ยังเป็นแกนแห่งการยึดมั่นให้ภายในเข้มแข็ง เกิดความสงบ เรียบร้อยภายในประเทศอันจะนำมาซึ่งความสุขของสมาชิกในสังคมอย่างยั่งยืนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในระบบคิดของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันโดยทำคู่ขนานไปกับปรัชญากระบวนทรรศน์ตะวันตก เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งปัญหาดังกล่าว
2. ศึกษาถึงจุดเด่น จุดด้อยในระบบคิดของสังคมไทยเพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างสังคมแห่งปัญญาให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

สมมติฐาน

1. ระบบคิดในประเทศไทยในปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญากระบวนทรรศน์ตะวันตกมีความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในประเทศ ทำให้เกิดความขัดแย้งในตัวเอง นำมาซึ่งสภาพปัญหา
2. ประเทศไทยจำเป็นต้องนำจุดยืนที่แข็งแกร่งคือศรัทธา และความรู้ในหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อลงหลักปักฐานทางระบบคิดให้เป็นหลักยึดแก่สมาชิกในสังคม ทั้งยังเป็นหลักพึ่งพิงให้กับระบบความรู้ในอนาคตของโลก

การพัฒนาสังคมไทยบนฐานพุทธธรรม ด้วยค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ โดยพระครูปริยัติธรรมวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นเพชรล้ำค่าให้แสงสว่างทางปัญญาแก่มวลมนุษยชาติ วิธีการเจริญในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎกมาสู่ฐานคิดและวิถีชีวิตของคนไทยเพื่อการพัฒนาตนเองสังคมและประเทศชาติ ผ่านการสร้างค่านิยม ทำได้โดยการศึกษาองค์ความรู้ในหมวดธรรมนั้นด้วยสัมมาทิฐิ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนเอง จนตกผลึกเป็นปัญหามายในที่ผสมผสานเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติของตนเอง เป็นแบบอย่างให้กับสมาชิกครอบครัว และขยายผลสู่ชุมชนของตนเอง ด้วยการสร้างเครือข่ายพุทธที่มีค่านิยมแบบเดียวกัน ปลุกฝังและสร้างอนุชนรุ่นใหม่ที่หัวใจเต็มเปี่ยมด้วยคุณธรรมให้สืบสานงานจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้น การกำหนดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการในยุคสมัยนี้ จึงเป็นการปัดฝุ่นคลังสมบัติภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา

ที่บรรพบุรุษไทยได้ให้เป็นแนวทางในการสร้างคนดี คนเก่ง และสร้างชาติไทยให้เป็นปึกแผ่นที่เคยกระทำสำเร็จมาแล้วในอดีตให้กลับฟื้นคืนสู่ความรุ่งเรืองอีกครั้ง หากผู้นำของประเทศ และคนไทยในสังคมไทย มีความศรัทธาและมีความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าต่ออริยทรัพย์ที่บรรพบุรุษดำรงรักษาและส่งต่อมาสู่ยุคสมัยนี้ จิตสำนึก จิตวิญญาณแห่งความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับ ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการขับเคลื่อนค่านิยมหลัก 12 ประการให้บรรลุผลสำเร็จ

การศึกษากวาระผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย โดย พระเทพปริยัติเมธี พบว่า กวาระผู้นำเชิงพุทธนั้นมีลักษณะอยู่ 3 อย่าง คือ 1) คุณลักษณะภายนอก คือมีรูปร่างสง่างาม น้าเคารพศรัทธา เลื่อมใส ตลอดทั้งมีพลังกำลังแข็งแรง สุขภาพที่ดี มีความเพียร 2) คุณลักษณะภายใน คือมีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี 3) มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งความแตกต่างนี้จะทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเคารพนับถือมีความเชื่อมั่นมีความเชื่อฟังอย่างจริงจัง

การนำหลักกวาระผู้นำเชิงพุทธมาใช้เพื่อจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย การศึกษาวิจัยพบว่า กวาระของผู้นำเชิงพุทธที่จะสามารถจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยได้นั้นจะต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการนำหลักธรรมมาใช้ในการปกครองตน ปกครองคน และปกครองงาน โดยมีหลักธรรมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรนั้น

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการสร้างสังคมแห่งปัญญาในประเทศไทย” นี้จะใช้การวิจัยเอกสาร โดยศึกษาในช่วงระยะเวลา ก.พ. ถึง ก.ค. 2560 แยกศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ

1. ในส่วนของสังคมไทยจะทำการศึกษาระบบคิดผ่านตาม 4 ยุคคือตั้งแต่การเริ่มต้นมีประเทศไทย คือ สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเทียบเคียงกับ 5 ยุคที่นิยมใช้ในเชิงวิชาการทางปรัชญากระบวนการทัศน์ ได้แก่ สมัยดึกดำบรรพ์ สมัยโบราณ สมัยกลาง นวยุค และหลังนวยุค โดยจะมุ่งศึกษาเรื่องของระบบคิด หรือกระบวนการทัศน์ที่เปลี่ยนไปในแต่ละยุคโดยเทียบกับบริบทของสังคมในสมัยนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงสาเหตุแห่งปัญหาได้

2. วิเคราะห์หาจุดเด่น และจุดด้อยของระบบคิดในสังคมไทยนำมาบูรณาการขึ้นเป็นแนวทางในการสร้างสังคมไทยให้ไปสู่สังคมแห่งปัญญาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ โดยนำการคาดการณ์อนาคตระบบคิดของโลกในกระบวนการทัศน์หลังนวยุคมาเป็นฐานให้ประเทศไทยได้ดำเนินการปรับระบบคิดรองรับไว้ล่วงหน้าเพื่อที่จะได้ไม่ต้องวิ่งตามหลังดังที่เป็นอยู่

ผลการศึกษา: สังเคราะห์การเคลื่อนตัวของระบบคิดในสังคมไทย

การศึกษาชิ้นนี้มุ่งหวังที่จะสังเคราะห์สร้างสังคมแห่งปัญญาให้เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยจะทำการศึกษาระบบคิดของประเทศไทยในเวลาที่ผ่านมาเพื่อที่จะได้หาจุดเด่น จุดด้อยรวมถึงได้เห็นถึงศักยภาพที่อาจจะซ่อนอยู่ หรือได้เห็นถึงข้อจำกัดที่มาเป็นอุปสรรค เพื่อที่จะได้วางเป็นแนวทาง หรืออาจเรียกว่า วางกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการสร้างสังคมแห่งปัญญาให้เกิดขึ้นในประเทศไทย นอกจากนี้ยังสามารถทำให้แนวทางนี้กลายเป็นหลักยึดของทั้งโลกได้

ซึ่งเมื่อเริ่มศึกษาแม้จะประสบปัญหาในเรื่องของคำจำกัดความของคำว่าประเทศไทยว่ามีมาตั้งแต่เมื่อใดกันแน่แต่ตามที่ได้สอนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมที่ในตำราระบุว่าประเทศไทยนั้นเริ่มต้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ต่อมาถึงกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และถึงกรุงรัตนโกสินทร์ หรือกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ดังนั้น ในการศึกษานี้ก็ข้อกำหนดจุดเริ่มต้นของประเทศไทยตามตำราดังกล่าว เพียงแต่หากแบ่งสมัยตามที่ใช้ในการศึกษาเทียบในบริบทของสังคมโลกแล้ว ก็อาจจะไม่ได้ภาพที่ชัดเจน นักศึกษาจึงได้กำหนดช่วงการเคลื่อนของระบบคิดในประเทศไทยนี้ใหม่ โดยอิงทั้งในจุดเปลี่ยนสำคัญ คือ การเปลี่ยนถ่ายแผ่นดินตั้งแต่กรุงสุโขทัยมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ และได้แบ่งช่วงพิเศษที่เป็นช่วงรอยต่อระหว่างระบบคิดสมัยกลางกับนวยุคที่ค่อนข้างเด่นชัดในประเทศไทย คือ ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ที่มีการนำแนวคิดเรื่องวิทยาศาสตร์เข้ามาเผยแพร่อย่างจริงจังในประเทศ จนพระองค์ทรงได้

รับราชการพระนามว่า เป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย ออกมาจากช่วงของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ฉะนั้นในการศึกษานี้ผู้ศึกษาจึงแบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ช่วงคือ

1. ระบบคิดสมัยกรุงสุโขทัย
2. ระบบคิดสมัยกรุงศรีอยุธยา
3. ระบบคิดสมัยกรุงธนบุรี ต่อเนื่องไปจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3
4. ระบบคิดสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน

โดยจะทำการสังเคราะห์ศึกษาเทียบเคียงไปกับระบบคิดของนักปรัชญากระบวนทรรศน์ตามเจตนารมณ์ของงานศึกษานี้ในทุกช่วงตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งจุดแข็งของระบบคิดของไทยในการนำมาสานต่อบนพื้นฐานของเครื่องมือของปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุค คือ อรรถปริวรรตที่จะเป็นระบบคิดของโลกในอนาคตนี้

ผลการศึกษา มี ดังนี้

สมัยกรุงสุโขทัย เมื่อจะเริ่มศึกษาระบบคิดสมัยนี้ปัญหาที่เริ่มเกิดปัญหาเพราะหากเจาะลึกเข้าจริงก็ค่อนข้างจะตีความกันลำบากอยู่ว่าขอบเขตของประเทศไทยในสมัยมีกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีนั้นกินอาณาบริเวณกว้างขวางไปแค่ไหนบ้าง ซึ่งอาณาเขตทางพื้นที่ซึ่งประจักษ์นี้ครอบคลุมไปถึงชุมชน หรือเชื้อชาติที่อาศัยกันอยู่ในแต่ละพื้นที่นั้นย่อมส่งผลอย่างยิ่งต่อการศึกษาดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจร่วมกันก่อนว่า เมื่อพูดถึงการวิเคราะห์ระบบคิดของประเทศไทยสมัยกรุงสุโขทัยในงานนี้จะหมายถึงขอบเขตของประเทศที่ใกล้เคียงกับแผนที่ประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันโดยอาจจะมีการคร่อมเกี่ยวกันอยู่บ้างในช่วงรอยต่อระหว่างประเทศ เช่น ช่วงรอยต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว หรือประเทศไทยกับกัมพูชาในปัจจุบัน ซึ่งในอดีตนั้นก็จะเป็นชุมชนหรือเป็นแว่นแคว้นปกครองตนเองอย่างอิสระอยู่ เพียงแต่ขึ้นตรงอยู่กับผู้ปกครองกรุงสุโขทัย

และเมื่อเริ่มทำการศึกษาระบบคิดย้อนกลับไปในสมัยนั้นโดยเมื่อเทียบกับช่วงเวลาของระบบคิดของโลกแล้วก็จะอยู่ในช่วงกระบวนทรรศน์โบราณ คือมนุษย์เริ่มยึดถือในเรื่องของการมีกฎระเบียบที่ตายตัวแล้ว เริ่มหลุดพ้นจากกระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์ที่เห็นว่าความเป็นไปต่างๆ ไม่มีกฎตายตัวที่เรียกว่ากลิพแล้ว แต่เมื่อมองผ่านเรื่องราวที่ได้อยู่บรรจอยู่ในรูปของวรรณกรรม วรรณคดีอย่างขุนช้างขุนแผน หรือพระอภัยมณีที่ทำให้เห็นได้ว่า ระบบความคิดสมัยกรุงสุโขทัยนั้นก็ยังมีบางส่วนของอินเอนไปทางด้านของสมัยดึกดำบรรพ์ เช่น ในเรื่องของภูต ผี ปีศาจ เรื่องของการขนานศาลกล่าวลี้ลับ หรือเรื่องของการเอาอกเอาใจสิ่งที่เชื่อว่ามีความอำนาจต่างๆ เพื่อเป็นการเอาใจอำนาจลี้ลับนั้นให้ลดบันดาลให้ได้มาในประโยชน์ที่ต้องการขณะที่ในอีกด้านก็อาจพบระบบความคิดสมัยกลางที่มีอยู่จากการเข้ามาของพระพุทธศาสนาตั้งเช่นหลักฐานจากตำราไตรภูมิพระร่วง(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, 2548)แต่อย่างไรก็ตามระบบคิดสมัยกลางนี้มีเป็นในบางกลุ่ม ในบางพื้นที่ไม่ได้ครอบคลุมไปทั่วอาณาเขตที่ตกลงเรียกว่าประเทศไทยตามที่ได้นิยามไว้ข้างต้น ด้วยเพราะความเจริญทางด้านการศึกษาแล้วยังมีไม่มากนัก ระบบคิดของแต่ละแว่นแคว้นจึงมีความเชื่อเฉพาะตนอย่างเข้มข้น ผู้ที่อยู่ในปาเขาเหล่านั้นอาจจะมีความเชื่อในชุดลี้ลับศักดิ์สิทธิ์ประเภทนั้น ผู้ที่อยู่ในแว่นแคว้นที่ลุ่มก็จะเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับผู้ที่อยู่ในใกล้ทะเล ใกล้น้ำก็จะเป็นอย่างอื่น และด้วยการเดินทางที่ยังค่อนข้างลำบากอยู่นั้นเองทำให้ความรู้ไม่อาจถูกเชื่อมต่อหรือไม่อาจสร้างหลักคำประกันของความรู้ที่เป็นความจริงให้แก่กันและกันได้ การพัฒนาระบบคิดของประเทศไทยสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจึงเดินทางได้ค่อนข้างช้า เป็นเหมือนแต่ละแว่นแคว้นก็ต่างคนต่างยึดถือตามที่บรรพบุรุษถ่ายทอดสั่งสอนกันมา

ระบบคิดของประเทศไทยในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นจึงมีทั้งกระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์ กระบวนทรรศน์โบราณ และกระบวนทรรศน์ยุคกลางปนเปกันไปตามพื้นที่อันห่างไกลที่เครือข่ายของความรู้ยังไม่อาจต่อถึงกันได้

สมัยกรุงศรีอยุธยา ระบบคิดของประเทศไทยสมัยนี้เริ่มมีหลักฐานการศึกษามากขึ้น โดยมีตำราบันทึกทางประวัติศาสตร์อยู่พอสมควรเพียงแต่อาจจะต้องศึกษาแบบถ่วงน้ำหนักของผู้บันทึกประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับการศึกษาในมิติอื่นๆ ที่เหตุการณ์เดียวกันแต่ผู้บันทึกคนละฝ่ายก็ย่อมบันทึกในลักษณะ

แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามสำหรับในเรื่องระบบคิดของกรุงศรีอยุธยาเมื่อศึกษาแบบถ่วงน้ำหนักแล้ว ทั้งก้าวข้ามอคติแบบชาตินิยมแล้ว ก็ยังคงได้ภาพที่มั่นคงและชัดเจนว่า คนสมัยนั้นให้ศรัทธาต่อพุทธศาสนา เป็นอย่างสูงยิ่ง โดยมีหลักฐานยืนยันจากการเป็นอัครศาสนูปถัมภกของพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ ในสมัยดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่พระองค์ท่านทรงเป็นผู้ที่มีศรัทธาใน พระพุทธศาสนาเป็นอย่างสูง ทั้งยังมีความพระปรีชาญาณในการป้องกันพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ซึ่งสิ่งนี้ จะเกิดได้ก็ด้วยการมีระบบคิดที่มั่นคงในพระพุทธศาสนาแล้วดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ท่านได้ตอบกับ บาทหลวงที่นำศาสนาคริสต์เข้ามาเผยแพร่ในรัชสมัยของท่าน

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าระบบคิดสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นได้เคลื่อนเข้าสู่ระบบคิดของสมัยกลางอย่าง เต็มที่ ผู้คนมีความศรัทธากับพระพุทธศาสนาซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับนรก สวรรค์ ชาตินี้ ชาตินี้ และ การทำความดีเพื่อเสวยสุขในภพถัดไปอย่างแน่นแฟ้นซึ่งนั่นเป็นแกนความเชื่อพื้นฐานของกระบวนการ รณสมัยกลางนี้ และยังหากผนวกเข้ากับหลักฐานเชิงประจักษ์คือวัดวาอาราม โบราณวัตถุต่างๆ ที่สมัย กรุงศรีอยุธยานั้นได้สร้างไว้เป็นจำนวนมาก (วิสุทธิ์ ภิญโญวณิชกะ, 2537) ตั้งอยู่เรียงชิดติดกันดังปรากฏ เป็นภาพให้เห็นมาจนถึงทุกวันนี้ ก็ยังเป็นความยืนยันย้ำชัดถึงความมั่นคงในพระพุทธศาสนาของคนสมัย ดังกล่าว

ระบบคิดของสมัยอยุธยาจึงเป็นกระบวนการรณสมัยกลาง คนในสมัยนี้จึงมิได้กระทำไปเพื่อหวังความสุขในชาตินี้ แต่เป็นการกระทำไปเพื่อหวังความสุขในชาติหน้า จึงมีวิถีคิดแบบเชื่อในความจริง แท้แน่ก็คือสิ่งที่เรียกว่านิพพาน ผ่านทางปัญญาของศาสนาในพระพุทธศาสนาคือพระพุทธเจ้า ระบบคิด ของคนสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงเป็นวิถีคิดที่อยู่บนฐานของปัญญาเฉกเช่นเดียวกับศาสนาที่นับถือคือพระพุทธ ศาสนา อีกทั้งด้วยระยะเวลาของราชอาณาจักรซึ่งมีระยะเวลาดอนข้างนาน ทำให้ระบบคิดนี้สามารถ ผลิตผลออกมาให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้เป็นจำนวนมาก นั่นก็คือการผลิตจาริต ประเพณี และ วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับนิสัยใจคอของคน เหมาะแก่ภูมิประเทศ และบริบทของสังคมภาคเกษตรกรรม ในยุคนั้นได้อย่างกลมกลืน ให้ประโยชน์สูงสุดกับผู้ประพฤติ ปฏิบัติตาม สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่ ผ่านการกลั่นกรองมาอย่างงดงามที่แม้อกาลเวลาที่เปลี่ยนไปแต่วิถีจากปัญญานั้นยังคงอยู่ ดังจะเห็นได้ จากหลากหลาย ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยังคงสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนบธรรมเนียม ประเพณีภาคเกษตร การร่วมลงแรงทำไร่ ทำนา การให้ความเคารพกับพืชพรรณธัญญาหาร การต้อนรับ ข้าราชการแขกบ้านแขกเมือง และอื่นๆ อีกมากมายที่เป็นผลมาจากระบบคิดที่ไม่หวังไปอยู่แต่ประโยชน์ ตนในชาตินี้เป็นหลัก แต่เพื่อประโยชน์ในชาติถัดไป จึงอยู่บนฐานของการทำทาน การรักษาศีล การช่วย เหลือเพื่อนผู้ตกทุกข์ได้ยากซึ่งทั้งหลาย ทั้งปวงมีความเป็นอยู่ที่ไม่เบียดเบียนสังคม ทำให้สังคมเป็นปกติ สุขมีความเข้มแข็งมีความสามัคคีกันอันสอดคล้องกับเป้าหมายของสังคมแห่งสัมมาปัญญาตามวัตถุประสงค์ ของงานศึกษานี้ จึงขอกล่าวเน้นไว้ ณ ที่นี้เสียครั้งหนึ่งก่อน

สมัยธนบุรีต่อถึงรัตนโกสินทร์ช่วงต้น ระบบคิดของประเทศไทยสมัยกรุงธนบุรีต่อมาถึง รัตนโกสินทร์ช่วงต้นคือในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึง 3 นั้นยังคงเป็นระบบคิดที่อยู่ในกระบวนการรณสมัยกลาง คือ มีความยึดมั่นในศาสนาอย่างเข้มข้น แต่หากจะวิเคราะห์ผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีจำนวนเพิ่ม มากขึ้นพอสมควรแล้วก็จะเห็นได้ถึงความแตกต่างที่มิใช่น้อย นั่นคือในเรื่องความ “เข้มข้น” ของ การยึดถือรวมถึงจุดมุ่งหมายของการใช้ประโยชน์จากพระพุทธศาสนาที่ค่อนข้างจะเข้มข้นยิ่งกว่า และมุ่ง ประโยชน์ด้านการบรรลุนิพพานมากกว่าประโยชน์ในชาตินี้ดังสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน สมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ท่านมิได้ทรงพบาทอยู่แต่เพียงแคการเป็นอัครศาสนูปถัมภกของ พระพุทธศาสนาในสมัยการสร้างคุณธนบุรีเท่านั้น แต่ท่านยังเดินไปถึงการเป็นผู้นำทางศาสนาด้วยพระองค์ ท่านเองเลยทีเดียว ดังจะเห็นได้จากหลักฐานหลายชิ้นที่บันทึกไว้อย่างชัดเจนว่าท่านทรงเป็นผู้วิไลในข้อ การปฏิบัติให้แก่พระภิกษุ พระเถระจำนวนมาก (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) บางหลักฐานค่อนข้างชี้ชัดไป จนถึงว่าท่านทรงเป็นพระอริยบุคคลชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือทรงปรารถนาพุทธภูมิกันเลยทีเดียว

ซึ่งเมื่อผู้นำของอาณาจักรมีศรัทธา มีระบบคิดเช่นนี้ประชาชนจึงได้รับการถ่ายทอดระบบคิด เช่นนี้ไปอย่างเข้มข้นเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ด้วยเงื่อนไขของการรวมชาติสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินนั้นเป็นการรวมชาติแบบหลวมๆ อาศัยด้วยช่วงกรุงศรีอยุธยาแตกนั้นไม่มีเชื้อพระวงศ์ หรือแม้แต่กลุ่ม “ผู้ดีเก่า” คือข้าในราชสำนักในกรุงศรีอยุธยากลุ่มใดที่คิดจะกบฏกรุงขึ้นมาอีกครั้ง ส่วนมากเป็นเพียงการรักษาแคว้นที่ตนอยู่ให้มั่นคงเท่านั้น การขนโยบายฟื้นฟูราชอาณาจักรไทยขึ้นมาใหม่ของพระเจ้าตากสินขณะนั้นจึงทำให้ได้รับความร่วมมือจากแคว้นแคว้นต่างๆ ได้ไม่ยาก แต่เมื่อทำการกู้ชาติได้สำเร็จแล้วความที่ไม่ได้เป็นเชื้อพระวงศ์นี้ทำให้ไม่อาจเดินไปสู่การเป็นราชอาณาจักรเดียวได้ดังในรูปแบบของสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นการรวมแบบหลวมๆ เหมือนต่างคน ต่างอยู่ มีเพียงความเกรงกลัว และความเคารพในองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินเท่านั้นที่เชื่อมสายใยแห่งความเป็นชาตินี้ไว้

ดังนั้นระบบความคิดที่เลยออกไปจากอาณาเขตของกรุงธนบุรีจึงยังคงมีระบบความคิดผสมปนเปกันตั้งแต่กระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์ กระบวนทรรศน์โบราณ และกระบวนทรรศน์ยุคกลางแบบเดิม ด้วยเหตุนี้เองเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงดินอีกครั้งคือการย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ และเปลี่ยนราชวงศ์จากพระเจ้าตากสินมาสู่ราชวงศ์จักรีที่มีการเปลี่ยนนโยบายสำคัญด้วย คือความต้องการรวมชาติให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น มิใช่เป็นการรวมแบบผสมนวมดังที่พระเจ้าตากสินได้ปฏิบัติมา การกระทำเช่นนี้เองที่อาจทำให้ระบบคิดที่เข้มข้นของสมัยกลางในประเทศไทยนี้เปลี่ยนไปเพราะสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ท่านทรงมีความจำเป็นที่จะต้องทูลพระวรกาย พระปรีชาต่างๆ ในการสร้างความเข้มแข็งต่อหัวเมืองต่างๆ ให้เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของกลุ่มรัตนโกสินทร์ภายใต้ราชวงศ์จักรี เฉกเช่นเดียวกับสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ถึงปัจจุบัน สำหรับระบบคิดของประเทศไทยในสมัยนั้นนั้นค่อนข้างชัดเจนว่า เป็นจุดเริ่มต้นของการนำกระบวนทรรศน์ยุคเข้ามาสู่แผ่นดิน โดยผ่านทางผู้นำสูงสุดของประเทศคือองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ที่ท่านทรงมีพระปรีชาอย่างยิ่งในการคิดแบบวิทยาศาสตร์ทำให้ท่านสามารถสร้างผลงานจนเป็นที่ยอมรับได้ไม่เพียงในประเทศแต่ยังเป็นทั้งโลก ที่เด่นชัดคือในการคำนวณระยะเวลา วัน เวลา รวมถึงสถานที่ที่จะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงขึ้นที่หัวกอได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ (ปรีชา ประไพ อมาตยกุล, ม.ป.ป.) และนี่เองเป็นก้าวแรกของระบบคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่เข้ามาสู่แผ่นดินไทย และหากวิเคราะห์ในมิติของความต่อเนื่องก็อาจวิเคราะห์ได้ว่านี่เป็นการสืบทอดต่อมาจากความเข้มข้นแห่งระบบคิดแบบสมัยกลางที่ประชาชนคนไทยได้ยึดพระพุทธศาสนาในด้านของการปฏิบัติเพื่อสู่ความจริงแท้ หรือนิพพานเป็นหลัก ซึ่งเมื่อประชาชนปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาในส่วนของการปฏิบัติมุ่งใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการแสวงหาปัญญา มีผู้นำที่เป็นผู้ใช้ปัญญามีได้ใช้ศรัทธานำเพียงอย่างเดียว แต่ยังเปี่ยมด้วยปัญญา มีสัมมาทิฐิ สืบต่อมาตั้งแต่ยุคสมัยพระนารายณ์กรุงศรีอยุธยามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินกรุงธนบุรี จนถึงองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงศึกษา ปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาได้อย่างยิ่งยวดแล้ว ก็ทำให้ระดับผู้นำของคนไทยมีรากฐานความคิดปัญญาด้านวิทยาศาสตร์เป็นทุนอยู่ ดังนั้นเมื่อมีการติดต่อกับต่างชาติกับต่างประเทศมากขึ้น มีการแพร่ของกระบวนทรรศน์ยุคมาจากแผ่นดินใหญ่ของยุโรปมากขึ้นก็ทำให้ไม่เป็นที่ขัดแย้งกันของระบบความคิดของชนชั้นผู้นำในประเทศ แต่เมื่อประเทศเดินทางต่อเนื่องมากลับปรากฏว่าด้วยความอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทยเองทำให้ประชาชนระดับรากหญ้าไม่นิยมในการใช้ความคิดเพื่อแก้ปัญหาหนัก เพราะล้าหลังปัญหาที่ได้จากระบบคิดยุคกลางที่ผ่านออกมาเป็นเรื่องของวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตก็สามารถสร้างความสุขให้กับประชาชนคนไทยเพียงพอแล้ว อีกทั้งเมื่อประกอบกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่มารองรับชีวิตในชาติหน้าได้อย่างลงตัว กลมกลืนกับบรรพตศีลธรรมของประเทศไทยทำให้คนไทยมิได้มีความจำเป็นจะต้องชวนหาทางเปลี่ยนระบบความคิดเพื่อยกตนขึ้นไปสู่ความสุขอีกขั้นแต่ประการใด ดังนั้นหลังจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านได้ทรงจุดประกายในเรื่องของวิทยาศาสตร์ไว้ที่หัวกอแล้วสังคมไทยก็กลับมาเดินทางในระบบของสุขนิยมอยู่เช่นเดิมต่อไปจนจนกระทั่งผ่านมาถึงปี 2504 คือเมื่อประมาณสัก 50 ปีที่ผ่านมาเองที่ประเทศไทยต้องการเปลี่ยน ขยับตัวเองจากประเทศเกษตรกรรมก้าวเข้าไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมทำให้ประเทศต้องกู้เงินเพื่อมาลงทุนในสาธารณูปโภคต่างๆ ใน

การเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมนี้ ซึ่งผลที่ตามมาได้จำกัดแต่เพียงแค่นี้ในเรื่องของถาวรวัตถุหรือสาธารณูปโภคนั้น แต่เลยมาถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่ถูกเปลี่ยนจากเกษตรกรไปเป็นผู้ใช้แรงงาน ส่วนเรื่องปัญญา ความรู้ก็ต้องปรับจากความรู้ในการเพาะปลูกเป็นประสบการณ์นิยม มาเป็นการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อบริหารภาคอุตสาหกรรมทำให้คนไทยถูกบังคับให้ต้องใช้ระบบคิดในเชิงของวิทยาศาสตร์อย่างเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นพอจะเห็นภาพได้ว่า แท้จริงแล้วระบบคิดของประเทศไทยนั้นเพิ่งจะเริ่มต้นก้าวเข้าสู่กระบวนการศักราชนั้นยุคอาเมื่อนี้ไม่กี่สิบปีหลังนี้เอง ทำให้ระบบคิดนี้ยังสด ใหม่อยู่มาก แต่ขณะที่ยังไม่มีการตกผลึกทางระบบคิดนี้ดี ก็เกิดการเปลี่ยนในระบบสังคมโลกอีกครั้ง จากการเกิดขึ้นของกระแสโลกาภิวัตน์อย่างที่ได้ทำการศึกษาไว้แล้ว และนั่นเองทำให้ระบบคิดของประเทศไทยถูกบังคับให้เปลี่ยนอีกครั้งเพื่อก้าวเข้ามาสู่กระบวนการศักราชหลังยุคนี้ส่งผลต่อเนื่องอย่างรุนแรงเพราะกระบวนการศักราชนี้ยุคก็ยังไม่แข็งแกร่งดีก็ถูกนำเข้าสู่กระบวนการศักราชหลังยุคอีกแล้ว คนจึงเกิดความสับสนว่าจะใช้ระบบคิดใดดี ในที่สุดก็เหมือนไร้หลักยึด ดังนั้นจึงส่งผลให้กลายเป็นผู้ที่เคว้งคว้างในความคิด ไม่มีหลักยึด จะย้อนกลับไปยึดกระบวนการศักราชยุคกลางก็ไม่ใช่ที่ยอมรับเพราะถูกรื้อถอนออกไปแล้วจากการพยายามเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมเมื่อ 50 ปีก่อน

ขณะเดียวกันในช่วงนี้โลกก็ได้เริ่มตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์ของกระบวนการศักราชหลังยุคหรือวิทยาศาสตร์อันนำมาซึ่งสงครามโลกทั้ง 2 ครั้งจนโลกต้องแสวงหาเครื่องมือชิ้นใหม่ที่สามารถสร้างความสมานฉันท์ ความปรองดอง และปัญญาอันแท้ได้ท่ามกลางความหลากหลายของเชื้อชาติ และวัฒนธรรม ทั้งยังสามารถเจาะผ่านสิ่งท้อหุ้มที่เก็บผ่านกาลเวลาอย่างยาวนาน เรื่องเล่าต่างๆ ได้ ซึ่งเครื่องมือชิ้นนั้นก็คือ อรรถปริวรรตอันเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการศักราชหลังยุคในปัจุบันนั่นเอง

สรุป จะเห็นได้ว่าการศึกษานี้ทำให้พบจุดแข็งของประเทศไทยที่สอดคล้องกับโอกาสในสถานการณ์ของโลก สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดเป็นแนวทางในการสร้างสังคมแห่งสันติภาพ ปัญญาขึ้นในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพอย่างไม่น่าเชื่อมากนัก นั่นคือความเข้มแข็งในศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะความรู้จากปัญญาในระดับสูงสุดคือ ภาวนามยปัญญาที่สังคมไทยให้ความสนใจในการศึกษามากกว่าที่ใดๆ ขณะที่จุดอ่อนคือความสับสนของประชาชนที่ถูกเปลี่ยนกระบวนการศักราชถึง 2 กระบวนการศักราชในช่วงไม่กี่ปี ทั้งยังเป็นการเปลี่ยนโดยความไม่เต็มใจอีกด้วย ทำให้ระบบคิดของประชาชนไม่มีความชัดเจนว่าจะอยู่ในสมัยใดกันแน่จนสุดท้ายก็เลยกลายเป็นเหมือนไม่มีหลักอะไรเลย คือย้อนกลับไปสู่กลไกซึ่งสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม

จุดแข็ง	จุดอ่อน
- ศรัทธาอันแข็งแกร่งในพระพุทธศาสนา - ประเพณี-วัฒนธรรมที่เอื้อต่อความปรองดอง - แนวทางการแสวงหาปัญญาในระดับสูง (ภาวนามยปัญญา)	- การกำหนดเป้าหมายที่ผิดพลาดของผู้บริหารประเทศในอดีต - การเปิดรับค่านิยมวัตถุนิยมที่มากเกินไป - ความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการศักราชสมัยที่เร็วเกินไป
โอกาส	ภัยคุกคาม
- ความต้องการสันติภาพของโลก - การเห็นข้อดีของวิทยาศาสตร์ที่ชาวโลกถือเป็นพระเจ้าในปัจจุบัน	- ระบบทุนนิยมที่ยังครองโลกโดยส่วนใหญ่อยู่ - การก่อการร้ายที่กระจายอย่างรวดเร็ว

สรุปผลการศึกษา

จากที่ศึกษาระบบคิดในสังคมโลกทำให้ได้พบโอกาสที่ดีนั้นก็คือการแสดงออกถึงความล้มเหลวของกระบวนการทศวรรษนวยุค หรือระบบของวิทยาศาสตร์ที่มนุษย์ชาติเริ่มตระหนักว่าวิทยาศาสตร์นั้นเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อนำร่างกายทางกายภาพนี้ไปสู่สภาพที่สะดวกสบายขึ้น เป็นระบบที่สามารถเชื่อมความรู้เป็นเครือข่ายได้รัดกุม แต่ไม่ได้มาแทนที่ พระเจ้า ไม่ใช่เป็นความจริงแท้ที่สามารถยึดถือเป็นลัทธิได้ทั้งหมด จนเกิดกระบวนการทศวรรษนวยุคขึ้นแต่ขณะเดียวกันการปฏิเสธการยึดเหนี่ยวโดยสิ้นเชิงของกระบวนการทศวรรษนวยุคนั้นก็ได้ปรากฏชัดว่าก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความเชื่อขึ้นอย่างรุนแรง และลูกหลานจนสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวง มนุษย์เริ่มหันกลับมาเรียกร้องสันติภาพ หันมาเห็นคุณค่าของธรรมชาติ อายากกลับไปมีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อนดังที่มีกระแสของ Slow Life เกิดขึ้น จึงเป็นโอกาสที่จะนำเสนอเครื่องมือใหม่ที่เอื้อต่อวัตถุประสงค์นี้ นั่นคือ อรรถปริวรรต และเมื่อมองถึงสังคมไทยเพื่อหาจุดแข็งที่สอดคล้องกับเป้าหมายคือความปรองดองแล้วพบว่า ระบบคิดของประเทศไทยมีจุดแข็งในช่วงสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาต่อเนื่องมาจนถึงสมัยกรุงธนบุรี คือเรื่องของพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกันกับเครื่องมือคืออรรถปริวรรตดังกล่าว

ประเทศไทยมีภูมิความรู้ทางด้านพุทธปรัชญาน้อยอย่างยิ่งยวดจนได้รับขนานนามว่า เป็นแหล่งศึกษาสำคัญ เป็นหัวใจของการศึกษาพระพุทธศาสนาของโลก จึงควรนำจุดแข็งนี้ขึ้นมาใช้ให้เต็มที่ ขณะเดียวกันจุดอ่อนของประเทศไทยก็คือความสับสนทางกระบวนการทศวรรษนวยุคกับกระบวนการทศวรรษนวยุค เพราะระบบคิดทั้งสองนี้เพิ่งนำเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อไม่กี่สิบปีนี่เอง หรือหากจะให้เจาะจงจริงๆ อาจกล่าวได้ว่าแค่ประมาณ 20 ปีด้วยซ้ำ ฉะนั้นการที่จะใช้ระบบคิดสมัยใหม่มาเป็นต้นทุนในการพัฒนาสังคมแห่งลัทธิมาปัญญาขึ้นในประเทศไทยจึงเป็นการผิดพลาด ผิดตัวเป็นการนำจุดอ่อนมาใช้ซึ่งโอกาสประสบความสำเร็จนั้นยากมาก

และจากการวิเคราะห์ปรัชญากระบวนการทศวรรษ และสังเคราะห์แนวคิดทางลัทธิมาปัญญาของประเทศไทยแล้วจึงเห็นควรบูรณาการแนวคิดปรัชญากระบวนการทศวรรษในยุคกลางเข้ากับแนวคิดในพระพุทธศาสนาผ่านกลไก และเครื่องมือของผู้มีอำนาจ คือภาครัฐทั้งในส่วนองกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วัฒนธรรม หรือการปกครองทั้งระดับท้องถิ่น และประเทศที่ต้องร่วมกันสร้าง และปลูกฝังค่านิยมกระบวนการทศวรรษยุคกลาง รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่เกิดจากภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

ทั้งนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนในการสร้างค่านิยมนี้ ทั้งหุตุยยังค่านิยมที่มาจากกระบวนการทศวรรษนวยุค และกระบวนการทศวรรษนวยุคที่เข้ากระทบกันในเวลาอันรวดเร็ว สร้างความสับสนทางความคิด ความเชื่อ ต่อไปถึงการกระทำ การใช้ชีวิตของคนไทย ทำให้ภาพสยามเมืองยิ้มอันมีเสน่ห์ ถูกกลืนเลือนหายไปจากความทรงจำของโลก

นอกจากนี้ยังควรจัดตั้งหน่วยงานพิเศษที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างองค์การมหาชนขึ้นเพื่อทำงานนี้โดยเฉพาะและจริงจัง เพราะลำพังเครื่องมือของภาครัฐที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่เพียงพอ และไม่คล่องตัวพอในการดำเนินการท่ามกลางกระแสข้อมูลอันเชี่ยวกรากที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ ซึ่งผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางเป็น ข้อ ๆ ไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การปกครอง

1. เลิกแนวคิดที่จะเปลี่ยนประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม รวมถึงค่านิยมบริโภคนิยม วัตถุนิยมอันเป็นคู่กันของประเทศอุตสาหกรรมก็จำเป็นจะต้องได้รับการชี้โทษให้กับประชาชนคนไทยได้ตระหนัก เลิกบูชาในวิทยาศาสตร์ มองวิทยาศาสตร์ตามจริงคือเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่ง และนำค่านิยมของจิตนิยมกลับมาใช้อีกครั้ง ให้คนไทยสนใจหันมาศึกษาเรื่องจิตใจ ให้ค่าแก่จิตใจ ผ่านจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม ประเพณีสมัยเกษตรกรรมที่บรรพบุรุษได้กลั่นกรอง พิสูจน์และใช้ประโยชน์อย่างได้ผลมากแล้ว

2. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างค่านิยมแห่งความเชื่อว่าจะต่างวิถีต่างความเชื่อทางการเมือง ระบบเศรษฐกิจ หรือศาสนา คนไทยก็สามารถอยู่กันอย่างปรองดองได้ไม่จำเป็นจะต้องแตกแยกกันและอย่าให้เกิดการผลักไสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้าไปสู่เส้นแบ่งของสงครามอีก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การศึกษา

1. สร้างหลักสูตร และส่งเสริมให้มีการสอนอรรถปริวรรตศาสตร์ หรือศาสตร์แห่งการตีความผ่านเรื่องเล่าโดยปราศจากอคติทั้งในการศึกษาในระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในทุกระดับของการศึกษา ทั้งยังต้องส่งเสริมให้กระจายไปสู่กลุ่มของสมาชิกในสังคม

2. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังมากขึ้นโดยเฉพาะในงานด้านวิปัสสนา ผ่านในทุกเครื่องมือที่ภาครัฐมี ไม่ว่าจะเป็นการบรรจุลงไปหลักสูตรของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดวันเวลาราชการให้สอดคล้องกับการศึกษาธรรมะ ในประเพณีอันดีของชาวพุทธ หรือการให้ราชการจะทำตัวเป็นตัวอย่างเริ่มจากองค์กรราชการที่ใกล้ชิดประชาชนมากๆ ให้มีโครงการรณรงค์ในเรื่องนี้ให้เป็นแบบอย่างอันดีต่อไป

บรรณานุกรม

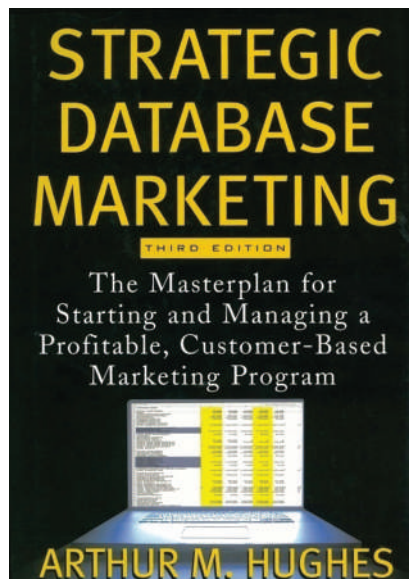
- จักรชัย โฉมทองดี. (2543, ตุลาคม). สะดากรรมเอเชียภายใต้การชี้นำของ IMF. *จดหมายข่าวองค์กรพัฒนาเอกชน. ประชาทรรศน์*, 7(67), 22
- นิติ เอียวศรีวงศ์. (2559). *การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ปรีชา ประไพ อมาตยกุล. (ม.ป.ป.). *เฉลิมพระเกียรติพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร. (2548). *วรรณกรรมพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรพร ถาวรพานิช. (2558). *เจาะลึกความเป็นมาธุรกิจพระเครื่อง*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2558, จาก [http:// www.siamintelligence.com/thailand-buddhist-land-and-amulet-business/](http://www.siamintelligence.com/thailand-buddhist-land-and-amulet-business/)
- วิสุทธิ ภิบาลญาณิษกะ. (2537, สิงหาคม). วัดชัยวัฒนาราม: ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป. *สยามอารยะ*, 2(20), 75 – 79.
- วีรณัฐ โรจนประภา. (2555). *คิดใหม่สู่การตื่นรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี.
- พระเทพปริยัติเมธี (2553). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์* (รายงานผลการวิจัย). นครสวรรค์: วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
- พระครูปริยัติธรรมวงศ์ (2557). *การพัฒนาสังคมไทยบนฐานพุทธธรรม ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น* (รายงานผลวิจัย). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

หนังสือชื่อ: Strategic Database Marketing – third edition

ชื่อผู้เขียน : Arthur Middleton Hughes

ชื่อผู้แนะนำ : วิศิษฐ์ศรี จินตนา*

Wisitsee Chintana*

ในสภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา เช่น ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ มีผลกระทบต่อการค้าในธุรกิจอย่างมากความจำเป็นที่จะต้องปรับกระบวนการในการวางแผนและการดำเนินธุรกิจโดยอาศัยข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

หนังสือเล่มนี้เขียนโดยกูรูทางการตลาดแบบ DataBase Marketing ที่มีประสบการณ์ในการออกแบบและสร้างระบบข้อมูลสารสนเทศทางการตลาดให้กับบริษัทชั้นนำของสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง เขาเป็นผู้ที่เขียนบทความในหนังสือธุรกิจแนวหน้าหลายฉบับอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเป็นผู้บรรยายได้รับความนิยมนอย่างมากในการสัมมนาด้านการตลาดและเศรษฐกิจทั่วโลก

* อาจารย์วิศิษฐ์ศรี จินตนา

Ms. Wisitsee Chintana

ที่ปรึกษา วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Advisor, College of Innovative Business and Accounting (CIBA), Dhurakit Pundit University

Email: wisitsee.chi@dpu.ac.th

ผู้เขียนได้เปิดประเด็นให้ความสำคัญของคุณค่าลูกค้าถาวร (Lifetime Value Customer) ที่มีต่อความอยู่รอดอย่างมั่นคงของธุรกิจทั้งนี้ลูกค้าที่ธุรกิจควรให้ความสำคัญคือ ลูกค้าที่ก่อให้เกิดกำไรแก่ธุรกิจ และลูกค้าถาวรซึ่งลูกค้า 2 ประเภทนี้ไม่ได้เป็นลูกค้าคนเดียวกันเสมอไป

การที่เจ้าของธุรกิจและผู้เกี่ยวข้องในบริษัทเข้าใจถึงประโยชน์ข้อมูลของลูกค้าขององค์กรในทิศทางเดียวกัน และมีระบบการจัดการที่ดีในการนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ก็จะทำให้ทราบว่าในการประเมินลูกค้าจะต้องทำอะไรและจะสามารถสื่อสารกับลูกค้าที่ตรงกับความต้องการเฉพาะของพวกเขาได้อย่างไร โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางการตลาดเพื่อกำหนดกลยุทธ์และสร้างลูกค้าถาวรของบริษัทได้

หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นการแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศทางการตลาด และบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดย แบ่งเป็น 2 บท ซึ่งให้ภาพรวมของข้อมูลสารสนเทศทางการตลาดเชิงกลยุทธ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่บริษัทจะต้องมีรวมถึงการสร้างช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง ระหว่างบริษัทกับลูกค้า

ส่วนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดส่วนนี้มี 10 บท เป็นการสร้างความเข้าใจในการสร้างกำไรแก่ธุรกิจ โดยการศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าจนสามารถพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศทางการตลาดของลูกค้ารายบุคคลได้ ข้อมูลสารสนเทศนี้จะถูกนำไปใช้ในการสื่อสารกับลูกค้าจนสามารถผูกใจให้กลายเป็นลูกค้าถาวรของบริษัทได้

ส่วนที่ 3 ส่วนนี้จะแบ่งออกเป็น 8 บท เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจรูปแบบต่างๆ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการตลาดที่ได้จากทั้งภายในและภายนอกองค์กร

หนังสือเล่มนี้จะมีแบบทดสอบท้ายบททุกบท และจะมีเฉลยให้ในท้ายเล่มรวมทั้งผู้เขียนจะแนะนำแหล่งข้อมูลสำหรับผู้สนใจจะติดตามความคืบหน้าในเรื่องนี้ได้โดยแนะนำชื่อบริษัท หนังสือ การสัมภาษณ์ ตลอดจนเสนอตัวผู้เขียนที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือแนะนำเพิ่มเติมด้วย

แนวทางการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ (Manuscript) สำหรับขอตีพิมพ์ในวารสารสุทธิปริทัศน์

วัตถุประสงค์การจัดพิมพ์

วารสารสุทธิปริทัศน์เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ซึ่งตีพิมพ์บทความวิชาการและบทความวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

วารสารสุทธิปริทัศน์มีนโยบายการจัดพิมพ์ราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ ประจำเดือน ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม ของทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

นโยบายการจัดพิมพ์

- วารสารสุทธิปริทัศน์มุ่งเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพในสาขาวิชาต่างๆ อาทิเช่น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม กฎหมาย ภาษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการศึกษา และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

- บทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่นๆ

- บทความวิชาการ มุ่งเน้นบทความที่เสนอแนวความคิดหรือทฤษฎีใหม่หรือบทความที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจหรือกระตุ้นการวิจัยต่อเนื่องในหัวข้อวิชาการที่สำคัญต่างๆ

- บทความวิจัย มุ่งเน้นงานวิจัยที่ช่วยทดสอบทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่ช่วยขยายความในแง่มุมสำคัญต่างๆ ของทฤษฎีเหล่านั้นเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ หรือสามารถนำไปทำวิจัยต่อเนื่องได้

- วารสารยินดีตีพิมพ์งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยหรือวิธีทดลองทดสอบในหลากหลายรูปแบบที่ช่วยสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญหรือที่มีผลกระทบต่อการสังคมวิชาการในวงกว้าง

กระบวนการคัดเลือกบทความ ค่าธรรมเนียม การเตรียมต้นฉบับ และสิทธิของผู้เขียน

วารสารสุทธิปริทัศน์จัดให้มีกระบวนการในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพตามวิธี Double-Blinded Peer Review Process ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

- บทความที่ส่งเข้ามาจะผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และถูกส่งไปยังผู้ชำนาญการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 2 คน

- ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมินบทความ จะเป็นผู้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะว่าบทความนั้นๆ จะได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข ซึ่งผู้เขียนจะต้องส่งบทความอีกครั้ง และต้องทำการแก้ไขให้เสร็จภายใน 10-15 วัน หลังจากได้รับผลการประเมิน

- ในกรณีบทความได้รับการแก้ไขแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่า บทความที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ได้

- บทความสามารถจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น และผ่านการตรวจพิสูจน์ข้อความและการพิมพ์มาแล้ว

- ในกรณีที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ บทความดังกล่าวต้องผ่านการตรวจการใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้อง และผ่านการพิสูจน์ข้อความและการพิมพ์มาแล้ว

- กรณีบทความเคยนำเสนอในการประชุมวิชาการ หรือพิมพ์เผยแพร่ในภาษาอื่น ๆ ต้องมีการแจ้งไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์หากค้นพบว่าบทความได้รับการตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อนแล้ว หรือเป็นการคัดลอกมาจากแหล่งอื่น โดยกองบรรณาธิการจะตรวจสอบการคัดลอกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

• บทความทุกชิ้นจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณา และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่รับบทความหรือผลงาน ไม่ว่าจะเป็นบทความรับเชิญหรือในกรณีอื่น

• บทความที่ได้ผ่านการคัดเลือกเพื่อพิมพ์เผยแพร่จะถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารสุกิริปริทัศน์

• กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายในระยะเวลา 3 สัปดาห์ หากได้รับผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ

• กองบรรณาธิการไม่รับผิดชอบข้อผิดพลาดในบทความ ที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียน

• ในการจัดทำบทความผู้เขียนจะต้องจัดทำบทความในรูปแบบที่ทางวารสารสุกิริปริทัศน์กำหนดไว้ โดยสามารถดาวน์โหลดรูปแบบและส่งบทความผ่านระบบ Online Submission ได้ทางเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal>

กรณีระบบ Online Submission มีปัญหา ให้ส่งไฟล์บทความมาที่ dpujournal@dpu.ac.th หรือส่งต้นฉบับมาที่ กองบรรณาธิการวารสารสุกิริปริทัศน์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (ศูนย์บริการวิจัย) 110/1-4 ถ.ประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 02-9547300 ต่อ 646 หรือ 636 Email: dpujournal@dpu.ac.th

• ถ้าบรรณาธิการรับบทความไว้พิจารณา ทางกองจัดการวารสารจะแจ้งผลไปที่อีเมลล์ ของผู้เขียนเพื่อ ชำระเงินเป็นค่าจัดการลงบทความในอัตรา 4,500 บาท ต่อ 1 บทความ

• เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนสามารถ Download บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal> หรือ <https://www.facebook.com/suthiparithat/> รูปแบบการพิมพ์บทความ

บทความต้นฉบับจะต้องจัดทำส่งมาในรูปแบบดังต่อไปนี้

• ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์ลงโปรแกรม Microsoft Word กระดาษขนาด A4

• ขอบกระดาษ เว้นระยะขอบ 1 นิ้ว ทุกด้าน

• การตั้งค่าระยะบรรทัดให้ใช้ค่าตามปกติ คือ 1 ระยะห่างบรรทัด หรือ 1 Single Space

• จำนวนหน้า ไม่เกิน 12 หน้า เท่านั้น ขนาดกระดาษ A4 (รวม ชื่อเรื่อง รูปและตารางที่เกี่ยวข้อง บรรณานุกรม และภาคผนวก) หากเกินกว่านั้น ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม สำหรับหน้าทีเกิน หน้าละ 300 บาท

• ใส่เลขหน้า กำหนดมุมบนชิดขวา ขนาด 14 point ทุกหน้า

• ตัวอักษร Browallia New ตามที่กำหนดดังนี้

ชื่อเรื่อง (Title)

- ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 18 point กำหนดชิดซ้าย ตัวหนา

- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทุกตัว

- ควรให้มีความกระชับให้มากที่สุด

ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน (ทุกคน)

- ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point กำหนดชิดซ้ายทั้งหมด ประกอบด้วยชื่อผู้เขียน อักษรย่อคุณปริญญ์เอก (ถ้ามี) ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด ชื่อสถาบัน และที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทางไปรษณีย์ เบอร์โทรศัพท์ ทั้งเบอร์โทรศัพท์มือถือ และที่ทำงาน e-mail พร้อมประวัติผู้เขียนโดยย่อ

บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ต้องผ่านการตรวจพิสูจน์โดยผู้ชำนาญ)

- ชื่อ "บทคัดย่อ" และ "Abstract" ขนาด 16 point กำหนดกึ่งกลาง ตัวหนา เว้น 1 บรรทัด

- Text บทคัดย่อภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point

- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

- ความยาวไม่เกิน 1 หน้า ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่ในหน้าเดียวกัน เนื้อหาในบทคัดย่อควรระบุวัตถุประสงค์โดยย่อ ผลการวิจัยและบทสรุปโดยย่อ

คำสำคัญ (Keywords)

- พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ และอยู่ในหน้าเดียวกันกับบทคัดย่อ ทั้งภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point

- ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานและเป็นคำหลักที่ใช้ในการอ้างอิง ค้นหา ไม่เกิน 10 คำ

เนื้อหา (Body) ประกอบด้วย

- ขนาด 14 point พร้อมเลขหน้ากำหนดมุมบนด้านขวา
- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
- บทนำ
- วัตถุประสงค์(การวิจัย)
- แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (หากเป็นบทความวิจัยควรมีการนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย)
- วิธีการดำเนินการวิจัย (หากเป็นบทความวิจัย)
- ผลการวิจัย และอภิปรายผล
- บทสรุปและข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม (ใช้รูปแบบ APA Style และผ่านการตรวจสอบผิดพลาดในข้อความและจากการพิมพ์)

• การแสดงภาพและรูปภาพ (Figure) ให้พิมพ์คำว่า “ภาพที่...” ตามด้วยลำดับที่ของภาพ 1, 2, 3... ไว้ด้านล่างของภาพหรือรูปนั้นพร้อมคำอธิบาย โดยให้ใช้สีขา-ดำเท่านั้น หรือ ภาพสีต้องพิมพ์สีและมีขนาดที่สามารถอ่านได้ชัดเจนและสื่อความหมายได้ โดยผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมหน้าละ 500 บาท

• การพิมพ์ตาราง (Table) ให้พิมพ์คำว่า “ตารางที่...” ตามด้วยลำดับที่ของตาราง 1, 2, 3... ไว้ด้านบนของตาราง และมีคำอธิบาย

• การเขียนบรรณานุกรม (Bibliography) ใช้รูปแบบ APA Style

(อ่านรายละเอียดได้จากเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal>)

ใบสมัครสมาชิกและใบสั่งซื้อวารสารสุกฤษปริทัศน์

ชื่อ-นามสกุล.....

สถานที่จัดส่งวารสาร.....

เลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

สถานที่ติดต่อ.....

โทรศัพท์(มือถือ)..... โทรศัพท์(บ้าน/ที่ทำงาน).....

Email:.....

กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. ฉบับที่ 2 เม.ย.-มิ.ย.

ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย. ฉบับที่ 4 ต.ค.-ธ.ค.

ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกวารสาร“สุกฤษปริทัศน์” ☐ 1 ปี ☐ 2 ปี ☐ 3 ปี

☐ สถานภาพสมาชิก ☐ สมาชิกใหม่ เริ่มเป็นสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

☐ สมาชิกเก่า ต่ออายุสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อัตราค่าสมาชิกฉบับละ 550 (รวมค่าจัดส่ง)

☐ 1 ปี จำนวน 4ฉบับ เป็นเงิน 2,200 บาท

☐ 2 ปี จำนวน 8ฉบับ เป็นเงิน 4,400 บาท

☐ 3 ปี จำนวน 12ฉบับ เป็นเงิน 6,600 บาท

☐ สั่งซื้อเป็นรายฉบับ ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. จำนวน.....ฉบับ

ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. จำนวน.....ฉบับ

ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. จำนวน.....ฉบับ

ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. จำนวน.....ฉบับ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน.....บาท (ตัวอักษร) บาท

ออกใบเสร็จในนาม.....

วิธีชำระเงินค่า ☐ โอนเงิน ธนาคารไทยพาณิชย์ เลขที่บัญชี 152-206333-6 ชื่อบัญชี“มหาวิทยาลัยธุรกิจ

สมัครสมาชิกโดย บัณฑิตย”สาขามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย ประเภทอมทรัพย์

☐ ธนาคารตั้งจ่าย “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย” (ปทจ.หลักสี่)

ส่งหลักฐานการโอนเงิน จำหน่ายของจดหมายถึง กองบรรณาธิการวารสารสุกฤษปริทัศน์ (ศูนย์บริการวิจัย)
เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210 (ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับ)
หรือส่งแฟกซ์/Email 02 954-9510, dpujournal@dpu.ac.th (ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับในใบPay in)

โทร. 02954-7300 ต่อ 646

Email:dpujournal@dpu.ac.th

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แบบฟอร์มเสนอส่งบทความ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนคนที่ 1)

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด ☐ ป.เอก ☐ ป.โท ☐ ป.ตรี ☐ อื่นๆ.....

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....Email.....

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนคนที่ 2)

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด ☐ ป.เอก ☐ ป.โท ☐ ป.ตรี ☐ อื่นๆ.....

สถานที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....Email.....

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนคนที่ 3)

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

การศึกษาสูงสุด ☐ ป.เอก ☐ ป.โท ☐ ป.ตรี ☐ อื่นๆ.....

สถานที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....Email.....

ประเภทบทความที่ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ถ้าบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย คณะวิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ หรืออื่น ๆ โปรดระบุ.....

☐ งานวิจัย/วิชาการ ชื่อเรื่อง.....

☐ วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ชื่อเรื่อง.....

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่าบทความนี้

“เป็นผลงานที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ที่ใดมาก่อนและจะไม่นำไปตีพิมพ์ลงในวารสารอื่นซ้ำอีกและเป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมตามที่ระบุในบทความตามจริง กรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์และมีการฟ้องร้องเกี่ยวกับข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง ภาพ กราฟ และ หรือข้อคิดเห็นใดที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการละเมิดลิขสิทธิ์แต่เพียงฝ่ายเดียว”

ข้าพเจ้ายอมรับเงื่อนไขของกองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ทุกประการ

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เมื่อบรรณาธิการตอบรับพิจารณาบทความของท่าน โปรดชำระเงินค่าลงบทความอัตราสมาชิก 3,500 บาท ไม่เป็นสมาชิก 4,500 บาท

- ☐ โอนเงิน ธนาคารไทยพาณิชย์ เลขที่บัญชี 152-206333-6 ชื่อบัญชี “มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา” สาขามหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา กรุงเทพมหานคร
- ☐ ธนาคารกรุงไทย สาขา “มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา” (ปทุมธานี)

ส่งหลักฐานการโอนเงินทาง Email: dpujournal@dpu.ac.th, (โปรดระบุค่าลงบทความในใบ Pay in) หรือทางไปรษณีย์ จ่าหน้าซองถึง กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ (ศูนย์บริการวิจัย สำนักอธิการบดี 1 ชั้น 4) เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210 (วงเล็บมุมซอง ค่าลงบทความวารสารสุทธิปริทัศน์) โทร. 0 2954-7300 ต่อ 646,636

“วารสารสุทธิปริทัศน์” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (พ.ศ. 2544 ถึงปัจจุบัน) ในกลุ่ม TCI 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ค่าสมาชิกรายปี ฉบับละ 550 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

1 ปี จำนวน 4 ฉบับ	2,200 บาท
2 ปี จำนวน 8 ฉบับ	4,400 บาท
3 ปี จำนวน 12 ฉบับ	6,600 บาท

โปรโมชั่นพิเศษปี 2560

สมาชิกร 2 ปี แคมฟรี วารสาร 1 ฉบับ

สมาชิกร 3 ปี แคมฟรี วารสาร 1 ฉบับ พร้อมรับส่วนลดค่าสมาชิกร 550 บาท

ค่าธรรมเนียมพิเศษ

- ส่วนที่เกิน 12 หน้า (ไม่เกิน 16 หน้า) คิดเพิ่มเติม ในอัตราหน้าละ 300 บาท
(รวมถึงบทความฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการรับรองให้ตีพิมพ์จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว)
- ภาพประกอบสี คิดเพิ่มเติมในอัตราหน้าละ 500 บาท

www.dpu.ac.th/dpurc/journal

Facebook: /suthiparithat

Email: dpujournal@dpu.ac.th

6 วิทยาลัย และ 6 คณะที่ตอบโจทย์อนาคต

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ความสำเร็จ...ไม่ได้อรอหลังรับปริญญา
You can succeed even before you graduate

การบัญชีดิจิทัล
(บัญชีบัณฑิต)
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

การตลาดยุคดิจิทัล
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

Digital Entrepreneurship
จบแล้วสามารถเป็นผู้ประกอบการได้
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

Fintech
ความรู้ เทคโนโลยี การเงินและการลงทุน
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

โลจิสติกส์และโซลูชันสมัยใหม่
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

ธุรกิจระหว่างประเทศ
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

HR
ความรู้ด้านทรัพยากรบุคคล จุดเริ่มต้น
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

เศรษฐศาสตร์
สาขา Business Analytics
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

หลักสูตรนานาชาติ
Bachelor of Business Administration
(International Program)
สำเร็จตามหลักสูตร 246,000 บาท
📅 1 ปี 📍 DPU

วิทยาลัยนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี
และวิศวกรรมศาสตร์ (CITE)

College of Innovative Technology and Engineering
Dhurakij Pundit University

- สาขาวิชาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์
- สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
- สาขาวิชาการออกแบบเชิงโต้ตอบและการพัฒนาเกม
- สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
- สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการและโลจิสติกส์
- สาขาวิชาวิศวกรรมหุ่นยนต์
- สาขาวิชาธุรกิจวิศวกรรม

CADT
College of Aviation Development & Training
Dhurakij Pundit University

วิทยาลัยการพัฒน
และฝึกอบรมด้านการบิน
(CADT)

- สาขาวิชาธุรกิจการบิน
- สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีการบิน

CIM
College of Integrative Medicine
Dhurakij Pundit University

วิทยาลัยการแพทย์บูรณาการ
(CIM)

- สาขาวิชาบูรณาการสุขภาพและความงาม
- สาขาวิชาการประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ
- สาขาวิชาแพทย์แผนไทย

วิทยาลัยนานาชาติจีน-อาเซียน
CHINA-ASEAN
International College
(CAIC)

- สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
- สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ
- สาขาวิชาการเงินและการบัญชี
- สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ

ICSC

วิทยาลัยนานาชาติสังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์
International College of Social Sciences and Communication (ICSC)

- หลักสูตรสังคมศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน
- หลักสูตรนิเทศศาสตร์ บัณฑิตสาขานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ (หลักสูตรนานาชาติ)

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มณงค์

- สาขาวิชานิติศาสตร์ (กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ นวัตกรรม และการสร้างสรรค์, กลุ่มวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม, กลุ่มวิชานักกฎหมายภาครัฐ)

คณะศิลปกรรมศาสตร์

- สาขาวิชาศิลปะการแสดงประยุกต์
- สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก
- สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน
- สาขาวิชาการออกแบบและธุรกิจแฟชั่น

คณะศิลปศาสตร์

- สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
- สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ
- สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ
- สาขาวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ
- สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ (หลักสูตรนานาชาติ)

คณะนิเทศศาสตร์

- สาขาวิชาการโฆษณา
- สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์
- สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด
- สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์
- สาขาวิชาสื่อสารมวลชนและนวัตกรรมสื่อ
- สาขาวิชาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

- สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม

- สาขาวิชาการท่องเที่ยว
- สาขาวิชาการโรงแรม

กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์

ศูนย์บริการวิจัย สำนักอธิการบดี 1 ชั้น 4

110/1-4 ถนนประชาชื่น หลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์: 0 2954-7300 ต่อ 646, 636

อีเมล: dpujournal@dpu.ac.th